

**72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(s. 1–159)**

Özdemir YILMAZ

**Yüksek Lisans Tezi
Tarih Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR
2013
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

Özdemir YILMAZ

**72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(s. 1–159)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR**

ERZURUM – 2013

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

13/11/2013

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s. 1-159)” adlı eser-metin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, eser-metin kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

13/11/2013

Özdemir YILMAZ

TEZ KABUL TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR danışmanlığında, **Özdemir YILMAZ** tarafından hazırlanan bu çalışma 13/11/2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ersin GÜLSOY

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

...../...../.....

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR DİZİNİ	V
ÖNSÖZ.....	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

III. MURAD (1574–1595) DÖNEMİ

1.1.III. MURAD DEVRİ SİYASİ OLAYLARI.....	8
1.1.1.Osmanlı-Safevî İlişkileri	8
1.1.2. Osmanlı-İngiliz Münasebetleri	11
1.1.3. Osmanlı-Leh Münasebetleri (Leh Kral Seçimi)	12
1.1.4. Fas Sultanlığının Osmanlı Hakimiyetine Girmesi	13
1.1.5. Osmanlı –Özbek Hanlığı İlişkileri	14
1.1.6. Osmanlı-Habsburg İlişkileri	15
1.1.7. Kutsal İttifak ve Eflak, Boğdan, Erdel.....	16

İKİNCİ BÖLÜM

72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKÎ DURUMU.....	17
2.2. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLER.....	18
2.3. DİL ÖZELLİKLERİ.....	21
2.4. TARİHLER.....	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

3.1. EŞKIYALIK MESELELERİ.....	24
3.2. BEÇ SEFERİNE ASKER NAKLİ	25
3.3. İSTANBUL'A ZAHİRE NAKLİ.....	26
3.4. DİĞER MESELELER	27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN ÖZETİ VE TRANSKRİPSİYONU

4.1. HÜKÜMLERİN ÖZETİ.....	29
4.2. HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU.....	65
SONUÇ.....	253
KAYNAKÇA	254
EKLER.....	256
EK-1 72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNDEN ÖRNEKLER.....	256
İNDEKS	266
ÖZGEÇMİŞ.....	271

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ (1–159)

Özdemir YILMAZ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

2013, 271 sayfa

Jüri: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR (Danışman)
Doç. Dr. Ersin GÜLSOY
Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ

Divân-ı Hümâyûn Osmanlı Devleti merkez teşkilatının en mühim müessesesi olup; üst düzey karar organıdır. Devletin siyasî, askerî, malî işleriyle meşgul olur, her türlü dava ve şikâyetlerle ilgilenir, karara bağlar. Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararlar, ferman, berat ve hükümlerin nakil kısmı Divân-ı Hümâyûn sicilleri olarak da bilinen mühimme defterlerine kaydedilirdi. Transkripsiyon ve değerlendirmesini yaptığımız 72 numaralı Mühimme Defteri, III. Murad (1574–1595) döneminin son zamanlarına ait olup; devrinin siyasî, askerî, malî, içtimaî vs. hadiseleri hakkında birçok malumatı ihtiva etmektedir. Defterde ağırlıklı birkaç konu bulunmaktadır ve bunlar; eşkıyalık olayları, İstanbul'a zahire nakli, Beç seferine asker naklidir. Çalışmada, Divân-ı Hümâyûn, Mühimme Defterleri ve III. Murad devri olayları hakkında genel bilgiler verilmiştir. Ayrıca incelediğimiz defterin şekil ve özellikleri, transkripsiyon ve değerlendirilmesi de bulunmaktadır. Çalışmanın sonuna indeks ilave edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Divân-ı Hümâyûn, Mühimme Defterleri, III. Murad,

ABSTRACT**MASTER THESIS****THE TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF MUHIMME
REGİSTER NO 72 (1-159)****Özdemir YILMAZ****Advisor: Assist. Prof. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR****2013, 271 Pages****Jury: Assist. Prof. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR (Advisor)
Assoc. Prof. Dr. Ersin GÜLSOY
Assist. Prof. Dr. Ümit KILIÇ**

Divân-ı Hümâyûn (Supreme Court in Ottoman Empire) is the most important institute of Ottoman Empire besides being a senior decision making body. It was engaged in political, martial and financial issues of the government and was responsible for every kind of lawsuit and complaint and made decisions about them. The decisions made in Divân-ı Hümâyûn, edict, charter and conveying section of the provisions were registered in the book of Mühimme, which is also known as the records of Divân-ı Hümâyûn. Numbered 72, the book of Mühimme belongs to the late period of Murat III (1574-1595) and involves a lot of information about political, martial, financial and social issues of the time. There are a few subjects that are stressed, and these subjects include incidence of banditry, supply of cereals and soldier transfer to Beç Campaign. In this study, there are general accounts about Divân-ı Hümâyûn, The book of Mühimme and the events during Murad III period. Besides, the shape and characteristics of the book is included along with its transcription and evaluation. Index is added to the end of the study.

Key Words: Imperial Council, The book of Mühimme, Murad III,

KISALTMALAR DİZİNİ

A.DVN.MHM.	: Mühimme Kalemî
Bkz.	: Bakınız
BOA.	: Başbakanlık Oamanlı Arşivi
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİA.	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
Enst.	: Enstitü
Haz.	: Hazırlayan
Hkm.	: Hüküm
İA.	: İslam Ansiklopedisi
s.	: Sayfa
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	: Yayınları
yy.	: Yüzyıl

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin hakimiyeti altına aldığı coğrafya ile hüküm sürdüğü altı yüzyıl ve sonrası ele alındığında; etkilediği insan sayısı ve temelini oluşturduğu toplumsal yapılar göz önünde bulundurulduğunda rahatça söylenebilir ki; bu devlet dünya tarihinin en önemli siyasal organizasyonlarından biridir. Osmanlı Devleti, bu günün müessese anlayışının oluşmasına yüzyıllar öncesinden öncülük etmiş, kuruluş yıllarından itibaren milyonlarca arşiv belgesini muhafaza ederek devlet geleneğinde devamlılığı sağlamış ve sistemini yüzyıllarca işletebilmiştir. Bu devredilen miras arşivlerin en önemlilerini; Divân-ı Hümâyün'da tutulan defterler ihtiva etmektedir. Divân-ı Hümâyün, merkezdeki siyasî, sosyal, hukukî, iktisadî, idarî konularda alınan kararların tutulduğu bu defterlerin en önemlilerinden biride şüphesiz ki Mühimme Defterleridir. Mühimme Defterleri, Divân-ı Hümâyün'da meseleler müzakere edildikten sonra alınan kararları ihtiva etmektedir.

Mühimme defterleri vasıtası ile sadece Osmanlının hâkim olduğu coğrafyanın siyasî, iktisadî, içtimaî ve hata adlî özellikleri hakkında bilgi sahibi olmakla kalmıyor aynı zamanda bu imparatorluğun doğrudan veya dolaylı olarak ilişkide bulunduğu komşuları ve çağdaşı olan diğer devletler hakkında da çeşitli malumatlar edinilmektedir. İşte bu yönleriyle ele alındığında mühimme defterlerinin sadece Türk ve İslam dünyası açısından değil dünya tarihi açısından da önemli birer tarihi kaynak olduğu anlaşılmaktadır.

Bu inceleme Başbakanlık Osmanlı Arşivinde A.DVN.MHM,d.072 numara ile kayıtlı olan 72 numaralı mühimme defterinin 1-159 sayfaları arasındadır. III. Murad (1574–1595) dönemine ait olan bu defter tımarlar, vakıflar, eşkıya hareketleri, yöneticilerle ilgili hususlar ve atamalar, devlet alacaklarının tahsili, İstanbul'a malzeme nakli, bireysel suçlar gibi hususlara ait hükümlere daha çok rastlanılmaktadır.

Çalışma "Giriş" bölümü ve dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Divân-ı Hümâyün ve Mühimme Defterleri'nin genel özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde III. Murad dönemi olaylarından bahsedilmiştir. İkinci bölümde 72 numaralı defterin şekil ve diplomatik özellikleri değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde defterin muhtevası hakkında önemli bilgilere değinilmiştir. Dördüncü bölümde metnin özeti ve transkripsiyonu verilmiştir.

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım 72 Numaralı Mühimme Defterinden istifade edilmesini, bu sayede bilim, kültür ve medeniyet tarihimizin zenginliğinin ortaya çıkarılması için katkıda bulunmasını dilerim. Bu tezi hazırlarken yardımlarını esirgemeyen sayın hocalarım Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR'a, Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ'a, Doç. Dr. Ersin GÜLSOY'a ve çalışmam boyunca her türlü desteğini gördüğüm aileme şükranlarımı sunuyorum.

Erzurum 2013

Özdemir YILMAZ

GİRİŞ

DİVÂN-I HÜMÂYUN VE MÜHİMME DEFTERLERİ

1.1. DİVÂN-I HÜMÂYUN

Divân kelimesi Türkçe'ye Arapça ve Farsça yoluyla geçmiştir. Kelimenin menşei itibariyle “Aramice” den geldiği ve Farsça'ya da bu dilden geçip yerleştiği kabul edilir. Divân eski İran'da mali kayıtların yazıldığı defterlere ve bu defterleri tutan resmi dairelere verilen isimdi. Divânın Farsça'da ilk, Arapça'da ikinci anlamı “kurul” veya “toplantı”dır. Osmanlılar'da ise divân Farsça anlamından da ileri derece de “toplantı, kurul, kurul- organ” karşılığında kullanılmıştır.¹

Divân-ı Hümâyun'un kökeni Osmanlı Devleti'nden önce kurulan İslam, Türk ve Türk-İslam Devletleri'nin örgütleridir. “Divân” kavramı Hz. Ömer halifeliği döneminde (634-644) İslam devletine geçmiştir. Devletin artan gelirlerini belli bir düzene kavuşturmak amacıyla İran asıllı bir Müslümanın teklifiyle Divân teşkilatı hayata geçirildi. Emeviler döneminde divanlar sayıca artmaya ve iyi bir biçimde geliştirilmeye başlandı. Şam merkezindeki “Divan ül-Haraç” giderek esas divan durumuna geldi. Abbasiler Dönemi'nde de divanlar çok büyük gelişme gösterdi. Abbasi divanları çok ilginç evreler geçirmiş, ihtiyaçlara göre kurulmuş, kaldırılmış ve yeni baştan düzenlenmiştir. Özellikle Abbasi Devleti'nin orta zamanlarında divan, en muhteşem şeklini almıştır. Divan'da vezir, kādîl kuzat ve sair vazife sahiplerinin yerleri belirlenmiştir.²

Doğu'da kurulan ilk Türk- İslam Devletleri'de, özellikle Samanoğulları (874-999) ve Gazneliler (963-1187) eski geleneklerinin de etkisiyle Abbasi divan sistemini aynen benimsedi. Divân-ı Hümâyun'a benzeyen ilk Türk-İslam divanını Büyük Selçuklular kurmuşlardı. Divan-ı A'lâ adlı bu divanla Divân-ı Hümâyun'a geçiş süreci başladı. Bu gelenek Anadolu Selçukluları'nda da devam etti. Daha sonra bu devletin parçalanmasıyla oluşan beyliklerde de divan geleneği sürdü.³

Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey döneminde Divân toplandığı kaynaklarda belirtilmektedir. Tarihlerde Orhan Gazi devrinde Divâna gelen beylerin başlarına burma

¹ Ahmet Mumcu, “Dîvân-ı Hümâyun”, *DİA*, İstanbul 1994, IX, 430.

² Ahmet Mumcu, *Divan-ı Humayun*, Birey ve Toplum Yay., Ankara 1986, s. 11-13.

³ Mumcu, *Divân-ı Hümâyun*, s.15.

sarık sardıkları yazılıdır. Tarih-i Saf'da Yıldırım Bayezid'in Bursa hisarında her gün "Bir âli burçta oturup" halkın dertlerini dinlediği yazmaktadır.⁴ II. Murad döneminde de divân toplantıları devam etmiştir. Padişah II. Murad zamanında divân toplantıları belirli bazı kaidelere bağlandığı gibi bir takım teşrifat kaideleri de konmuştur. Klasik yapısına ise Fatih Sultan Mehmed zamanında kavuşmuştur. Divân-ı Hümâyun adıyla anılması bu padişah dönemindedir.⁵ Fatih Sultan Mehmed zamanına kadar divâna padişah başkanlık etmekte iken onun saltanatında bu usul bırakılmış, toplantılar vezir-i âzam başkanlığında yürütülmeye başlanmıştır.⁶ Padişah toplantıları tamamen terk etmeyip, Divânhaneye nazır "Kasr-ı Adl" adı verilen kafesli bir bölme arkasından izlemekte idi. XVII. yüzyıl ortalarından itibaren sadrazamların kendi konaklarında yaptıkları divân önem kazanmıştır. XVII. yüzyılda "Paşa kapısı" daha sonraları ise "Bâb-ı Âli" adıyla anılan merkez, kısa zamanda bütün devlet işlerinin görüldüğü yer haline gelmiş ve Divân-ı Hümâyun'un önemi azalmıştır. III. Selim zamanında ise "Meşveret Meclisi" devlet işlerinin görüldüğü yer olmuştur. XIX. yüzyılda önemini tamamen yitiren Divân-ı Hümâyun sadece elçilerin ağırlanması, ulufe dağıtımı ve yeni tayin edilen devlet ricâlinin eskiden beri süre gelen bir adet olarak padişah tarafından arzlarda kabulü merasiminden ibaret kalmıştır.⁷

Orhan Bey zamanından Fatih'in ilk dönemlerine kadar her gün toplanan Divân-ı Hümâyun, XVI. yüzyıldan itibaren haftada dört gün, XVII. yüzyıl ortalarında haftada iki gün, XVIII. yüzyıl başlarında, III. Ahmed zamanında haftada bir gün toplanmaya başlamıştır.⁸

Divan-ı Hümâyun'da daimi olarak şu kimseler bulunurdu.

- 1- Vezir-i âzam
- 2- Diğer kubbe vezirleri
- 3- Rumeli ve Anadolu kazaskerleri
- 4- Defterdarlar
- 5- Tevkiî veya Nişancı

⁴ İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK. Yay., Ankara 1988, s.1.

⁵ Recep Ahışalı, "Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı", *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 1999, IV, 24.

⁶ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.2-3.

⁷ Ahışalı, "Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı", s.25.

⁸ Yusuf Halaçoğlu, *XIV. ve XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teskilâtı ve Sosyal Yapı*, T.T.K., Ankara 2003, s.8.

Divan'da bu şahısların oturmaları için özel yerleri vardı. Bunlardan başka divanda ayakta hizmet gören Reisü'l-küttâb, çavuşbaşı ve kapucular kethüdası bulunurdu.⁹

Divân-ı Hümayun üyelerinin her biri farklı yetkilere sahiptir. Vezir-i Âzam; padişahın mutlak vekili idi. II. Mehmed döneminden itibaren divâna başkanlık etmeye başlamıştır. Bütün yetkilerini padişahın alır, yasama, yürütme ve yargı ile ilgili alanlarda bu yetkiyi kullanırdı. Vezirler; önemli meselelerde sadrazamın sorması halinde fikirlerini beyan ederlerdi. Kādîasker; askerî sınıfa ait davalar, veraset işleri ve bazı hukukî ve şerî davalara bakardı. Nişancı; tevkîf, tuğraî de denir. Görevleri önemli fermânları yazmak, reisülküttab tarafından yazılan fermânların tashih ve kontrolünü yapmak fermânlar üzerine padişahın tuğrasını çekmek, örfî hukukla ilgili kanûnları tespit etmektir. Defterdâr; Padişahın malının mutlak vekilidir. Malîyeye ait meselelerde hüküm yazabilmek çeşitli kimselere çavuşluk, sipahilik, kâtiplik, sancak ve ze'âmet verilmesini sadrazama teklif edebilme haklarına sahip idi.¹⁰

XVI. yüzyıl başlarından itibaren Divân-ı Hümayûn devlet içinde padişahın en önemli yeri aldı. Bu durum XVII. yüzyıl sonlarına kadar sürdü. Bu dönemlerden başlayarak Divân-ı Hümayûn'un yetkileri yavaş yavaş vezir-i azamın divanına (İkinci Divanı) geçmeye başladı. Divân-ı Hümayûn arada bir canlanmasına rağmen XVIII. yüzyıl ortalarında Bâb-ı Âsafî yani vezir-i azam dairesinin her bakımdan gelişmesi nedeniyle eski canlılığını yakalayamadı. II. Mahmud döneminde yapılan değişiklikler ile kabine sistemine geçildi. Buna rağmen teşrifatta Divân-ı Hümayûn yerini korudu ancak hukuki ve siyasi fonksiyonu bulunmamaktaydı.¹¹

1.2. MÜHİMME DEFTERLERİ

Eski Türk devlet an'anesinde basit şekillerde görülen divân sistemi, bilhassa İslam devletlerinde oldukça gelişmiş ve bu sistem teşkilatının ana yapısını kendisinden önceki Türk ve İslam devletlerinden tevarüs eden Osmanlılar'a muhtemelen Anadolu Selçuklularından geçmiştir. Osmanlı Devleti'nin hızla büyümesine paralel olarak devletin idari yapısı şekillenmeye başlamış, dolayısıyla II.Murad ve özellikle Fatih Sultan Mehmed zamanında divân sistemi, teşrifat kaidelerinin tesbitiyle müesseseseleşmiş

⁹ Tefik Temelkuran, "Divân-ı Hümayûn Mühimme Kalemi", *İstanbul Üni. Tarih Enst. Dergisi*, Sayı: 6, s.132, 1975.

¹⁰ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.14.

¹¹ Mumcu, "Divân-ı Hümayûn", s.431.

ve XVI. asırdan itibaren de bilinen klasik yapısına kavuşmuştur. Divân-ı Hümâyûn'un çalışma tarzı ve fonksiyonunu aydınlatmaya yardımcı olan en önemli kaynaklar mühimme defterleridir.¹²

Bugün Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Mühimme Defterleri" adıyla kayıtlı defter serisi, buranın ilk tasnif edilen belgeleri olma özelliğine sahiptir. Bu başlık altında tasnife açık olan defter sayısı, son yıllarda bulunanlarla birlikte toplam 267 adettir (961-1323/1553-1905 yılları arası). Son tespit edilen 267 numaralı defter XVIII. yüzyıl ikinci yarısına aittir. Ayrıca XVII. yüzyıl başlarına ait bir defterin henüz restorasyon servisinde olduğu ve tasnife dahil edilmediği bildirilmektedir. Yine restore edilecek belgeler arasında sonradan bulunan Mühimme defteri parçaları da vardır.¹³ Bu defterlerden ilk 73 defterin hüküm özetlerinden oluşan hülasa katalogları mevcuttur. 1-19, 21-28, 260, ve 261 Numaralı Mühime Defterinin indeksi mevcuttur. Bunun yanında 3, 5, 6, 7 ve 12 Numaralı Mühime Defterleri Osmanlı Arşivi tarafından tıpkı basım ve indeksli olarak basılmıştır. Bu 267 Mühimme Defterinden 20 Numaralı Mühimme Defteri mevcut değildir.¹⁴ Bu tasnifteki defterlerin 13 tanesi klasik mühimme değildir. Geriye kalan defterlerden bazılarının da maliye ahkâmı ve şikâyet defteri oldukları görülmektedir.¹⁵ A.DVN.MHM. koduyla oluşturulan bir başka tasnifte H. 977-1252/M. 1570-1836 yıllarının ihtiva eden çoğu birkaç sayfa ya da formadan oluşan 43 adet Mühimme defteri parçası vardır. Mühimme defterleri tasnifi yapıldıktan sonra yeni bulunan defterlerden oluşturulan Mühimme Zeyli Defterleri tasnifinde H. 980-1195/M. 1572-1780 yılları arasındaki kayıtlara muhtevî 17 defter bulunmaktayken¹⁶, bu seriden 17 numaralı defter sonradan Nâme-i Hümâyûn tasnifine aktarılmıştır¹⁷. 986 Numaralı Kamil Kepeci (KK) tasnifinde H. 927-1168/M. 1520-1658 tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden 61-73 genel numaralarda kayıtlı 13 adet Ahkâm Defteri mevcuttur.¹⁸ Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin dışında Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi ve Köprülü Kütüphanesi'nde Mühimme Defteri mevcuttur.¹⁹

¹² İsmet Miroğlu, "Mühimme Defterleri", *Tarih ve Medeniyet Dergisi*, Sayı :12, İstanbul 1993, s.58

¹³ Feridun, Emecen, "Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Miri, Ahkâm-ı Kuyudu Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3(5), 2005, s.108.

¹⁴ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, s. 10-11.

¹⁵ Emecen, "Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri", s.108.

¹⁶ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, s. 18.

¹⁷ Emecen, "Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri", s. 109.

¹⁸ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, s. 25.

¹⁹ Emecen, "Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri", s. 109-110.

Osmanlı merkez karar organı olan Divan-ı Hümâyün'da dahili ve harici meselelere ait siyasi, askeri ve sosyal önemi haiz bir çok konunun müzakere edilip karara bağlandığı defterler olan Mühimme defterlerinde²⁰ açıklandığı üzere bir çok konuya ait hükümler bulmak mümkündür. Başlangıçta Divân-ı Hümâyün tarafından verilen kararlara dair her çeşit fermân Mühimme Defterlerine kaydedilirdi. Bu kayıtlar tarih sırasına göre yapıldığı için divân toplantılarının günlerini tespit etmek mümkündür. Mühimme Defterlerindeki kayıtlara göre 1649 (1059) tarihinden itibaren bütün fermân kayıtlarının mühimme defterlerine yapılmadığı görülmektedir. Devletin idarî, siyasî, askerî, meselelerin dışında halkın devlet ile münasebetlerine dair konular için ayrı defterler tutulmaya başlanmıştır. Bunlar daha çok şikâyet ve dilek mahiyetinde konular olduğundan bu defterlere, “Şikâyet Defterleri” adı verilmiştir. Şikâyet Defterleri de 1742 tarihinden itibaren eyâlet eyâlet ayrılarak, “Ahkâm-ı Şikâyet” ya da “Ahkâm Defterleri” adını almıştır. Şikâyet türünün yanı sıra 1699 yılında nâme-i hümâyunlar, 1707’de Mısır Eyâleti’ne gönderilen fermânlar, 1747’de Kalebend hükümleri, 1787’de gizli emirler, 1863’te mülkî tevcîhat, 1869’da makine fabrika imtiyazı ve kilise kayıtları Mühimme Defterlerinden ayrılarak başka defterlere kaydolunmuştur.²¹

Mühimme Defterleri, hükümlerin verildiği divanlara göre dört grup halinde değerlendirilir.

- 1- Mühimme: Padişah ve Sadr-ı azamın İstanbul’da olduğunda Sadr-ı azam başkanlığında ki divan toplantılarındaki hükümlerin kaydolduğu defterlerdir.
- 2- Rikâb Mühimmesi: Sadr- azam sefer veya başka bir nedenle İstanbul dışında olduğunda yerine bıraktığı Rikâb Kaymakamı veya Sadaret kaymakamı başkanlığında divan toplantılarının ki hükümlerin kaydolduğu defterlerdir.
- 3- Ordu Mühimmesi: Ordu ile sefere çıkan Sadr-ı âzam’ın seferdeyken yaptığı divân toplantılarındaki hükümlerin kaydolduğu defterlerdir.
- 4- Kaymakamlık Mühimmesi: Hem Padişah hem de Sadr-ı âzamın İstanbul dışına çıktığında tayin edilen kaymakam başkanlığında yapılan divan toplantılarında ki hükümlerin kaydolduğu defterlerdir.²²

²⁰ 3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/i 558-i 560), T.C. Başbakanlık, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Ankara 1993, s. XXI.

²¹ 44 Numaralı Mühimme Defteri, (Haz. Mehmet Ali Ünal), Akademi Kitabevi Yay., İzmir 1995, s. VI.

²² M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c.II, İstanbul 1993, s. 695.

Ayrıca devlet yönetimi açısından çok gizliliği olan özel önemdeki hükümlerin kaydedildiği Mektûm Mühimmesi'nin sayısı onu geçmemektedir. Mısır'ın merkezden uzak olması ve bölgesinde önemli bir mevkide olma eğilimini kazanmasından dolayı divan oluşumu kendiliğinden meydana gelirken burada görüşülen konularla Mühimme-i Mısır adlı defterler oluşmuştur.²³

72 numaralı mühimme defteri muhteva bakımından Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idarî ve askerî organlarıyla yazışmaları, ayrıca komşu ülkeler ile olan münasebetler, halkın sosyal ve ekonomik konularını, eşkıyalık olayları gibi birçok konuyu içermesi ve özelliklerini taşıması bakımından bir klasik divan mühimmesidir.

²³ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.82

BİRİNCİ BÖLÜM

III. MURAD (1574–1595) DÖNEMİ

II. Selim ile Hasekisi Nur-Bânû Sultân'ın oğlu olup, babasının Saruhan sancakbeyliği sırasında 5 Cemâziyel-evvel 953/4 Temmuz 1546 tarihinde Manisa'nın Bozdağ Yaylağında dünyaya gelmiştir.²⁴ 966/1558 tarihinde Şehzâde Murad Akşehir sancakbeyliğine getirilmiş ve babasıyla amcasının taht mücadelesinde Konya Muhâfızlığı görevini yürütmüştür. 1562 tarihinde Manisa sancakbeyliğine tayin edilmiş ve padişah oluncaya kadar bu vazifede kalmıştır.

III. Murad'ın on iki yıl süren sancak beyliği sırasında kendisine lala olarak önce Ferruh Bey, arasından da Cafer Bey tayin edildi. Oğlu III. Mehmed'in annesi olan Arnavut asıllı Safiye Sultan ile burada iken tanıştırdı. Manisa'daki şehzadelik döneminde özellikle hocası Hoca Sadeddin Efendi, defterdârı Kara Üveys Çelebi ve haremi idare eden Raziye Kalfa'nın etkisi altında kaldı. Raziye Kalfa III. Muradın padişahlığı sırasında da nüfûzunu sürdürdü. Şehzadelik yıllarında idarî işlere pek karışmayan III. Murad tahtın tek varisi olarak rahat bir hayat sürdürdü. Vaktini Manisa yaylalarında geçirdi. Bu arada şehirde Muradiye Camii'nin inşasına başlattı.²⁵

Sultan II. Selim'in vefatı üzerine vezir-i âzam Sokullu Mehmed Paşa ve annesi Nurbanu Sultan tarafından kendisine haber gönderildi ve büyük oğul sıfatında tahta davet edildi.²⁶ 22 Aralık 1574'te II. Selim'in ölümü ve III. Murad'ın tahta cülûsu resmen ilan edildi. Biat merasimi yapıldı. Saltanat sistemi gereği boğdurulan beş şehzade ile II. Selim'in cenaze merasimleri aynı gün yapıldı.²⁷ Babasının cenaze namazına katılan Sultan III. Murad hemen ardından askere cülûs bahşişi dağıttı. İlk icraat olarak Kâbe'nin duvarının tamirini emretti. İlk Cuma namazını büyük bir merasimle Ayasofya'da kıldı. 5 Ocak 1575'te önce Eyüp Sultan türbesine giderek kılıç kuşandı, ardından Edirnekapı'dan şehre giderek ecdadının kabirlerini ziyaret etti.²⁸

²⁴ Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, (Haz: Bekir Sıtkı Baykal), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992, II, 1.

²⁵ Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, s.1.

²⁶ Selanik-î Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-î*, (Haz: Mehmet İpşirli), TTK Yay., Ankara 1999, II, 98–100; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Yay., Ankara 1998, c.III/ kısım I, s. 42

²⁷ Selanik-î Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-î*, s. 99–100.

²⁸ Selanik-î Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-î*, s.104; *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, Baha Matbaa, İstanbul 1959, c.III. s.1288–1289; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s.43–44.

III. Murad'ın cülûsundan sonra hükümet idaresinin başında yine Sokullu Mehmed Paşa vardı. Saltanatının ilk yıllarında III. Murad uzun süredir vezîriâzamlığı elinde tutan Sokullu Mehmed Paşa'ya karşı olan grubun etkisiyle hareket etti. Saltanatı ataları gibi tam anlamıyla kendi eline alması yolunda sürekli teşvik ediliyordu. Özellikle Şemsî Ahmed Paşa ve Dârüssaâde ağası Gazanfer Ağa onu bu yolda tesir altına alıyordu. Bununla birlikte Sokullu'yu görevde bırakarak, tecrübesinden faydalandı, ancak zamanla gücünü zayıflattı ve onu etkisizleştirdi. Başlangıçta Sokullu'nun devletin sınırlarına yönelik siyasî faaliyetlere verdiği ağırlık sürdürüldüyse de giderek yeni padişahın saltanatının teminatı olabilecek büyük bir sefer açılması yolundaki fikirler güçlendi.²⁹ Üç padişah devrinde aralıksız sadrazamlık yapan Sokullu Mehmed Paşa'nın III. Murad devrinde eski nüfuzunun kalmadığı anlaşılıyor.

III. Murad'ın cülûsu üzerine Venedik, Lehistan, Ragusa, Avusturya ve İran elçiler arasında gerek itibar edilişi, gerekse maiyetinin kalabalık ve hediyelerinin göz alıcı oluşu bakımından İran elçisi Tokmak Muhammed Han müstesna bir yer işgal etmiştir³⁰

Sultan III. Murad; Osmanlı Devleti'ni geniş sınıra ulaştıran Osmanlı sultanlarının aksine sefere çıkmayıp saray hayatına bağlı kalarak saltanatı sürdürmüştür. Osmanlı Devleti bu dönemde doğuda ve batıda birçok problemle uğraşmıştır.

1.1.III. MURAD DEVRİ SİYASİ OLAYLARI

1.1.1.Osmanlı-Safevî İlişkileri

III. Murad tahta çıktığında; 29 Mayıs 1555 (8 Recep 962)'te Amasya Antlaşması geçerliliğini hala sürdürmekteydi. Amasya Antlaşması'nın imzalanmasından, Osmanlıların Safeviler'e savaş ilan ettiği Ocak 1578 (Şevval 985) tarihine kadar Osmanlı Hükümeti, büyük bir sadakat ve itina ile barışa uydu. Hatta Şehzade Bayezid ve oğullarının Safevilere sığınması dahi barışı bozmadı. Ancak buna rağmen Safevilerin Şah II. İsmail devrinde (1576-1578) gerek Anadolu Kızılbaşları arasındaki tahrikleri ve gerekse sınırdaki ümerayı kendi tarafına çekme gayretleri, zımmen ve alenen Safeviler'in riayet ettiği sürece geçerli olmak üzere sağlanmış olan antlaşmayı ihlal edip,³¹

²⁹ Feridun Emecen, "Murad III.", *DİA.*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2012, XXXI, 591.

³⁰ Selanik-î Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-î*, s.112-116, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s.1313-1314.

³¹ Bekir Kütükoğlu, *Osmanlı- İran Siyasi Münasebetleri (1578-1612)*, İstanbul 1993, s. 4-5.

Gilan'dan dönmekte olan bir Türk kervanı Zengan'da basılıp, tacirlerin bir kısmı katledildi. Bir kısmı da esir alındı. Durumu incelemek için Erzurum'dan gönderilen çavuşlara makul bir cevap verilmediği gibi çavuşlar tutuklandı. Çavuşların akıbetini öğrenmek için Van'dan gönderilen adamlar da hapis edildi. Bu olayın etkisi geçmeden Osmanlı sınır emniyetini ihlal eden olaylar meydana geldi. Safevi Şahı II. İsmail'in ölümü ile karışan Safeviler'in durumundan istifade etmek düşüncesiyle Sokullu'nun karşı çıkmasına rağmen Safeviler'le harbe karar verildi. Ancak sefere kimin kumanda edeceği hususu devlet merkezinde ciddi bir krize yol açtı. Baharda Erzurum serhaddına sevk edilecek kuvvetlere Lala Mustafa Paşa'nın, Bağdad tarafından yapılacak harekât için Koca Sinan Paşa'nın serdarlıkları kararlaştırıldıysa da bu iki vezir arasında büyük bir çekişme yaşandı. Sonunda Lala Mustafa Paşa Gürcistan üzerinden Şirvan'ın fethiyle görevlendirilerek; Sinan Paşa azledildi.³²

Osmanlıların İran sınırından meydana gelen sınır tecavüzleri nedeniyle Lala Mustafa Paşa askerî hazırlıkları hızlandırarak 1578'de İstanbul'dan ayrıldı. 3 Temmuz 1578'de Erzurum'da iken Osmanlı-Safevi Harbi'nin ilk çarpışmaları başlamıştı. Kars sancak Beyi Yusuf Bey, İranlılara tabi Ahılkelek beyi Gürcü mühtedisi Mahmud Han'ı Çıldır gölünün kuzeyindeki "Canbaz Çukuru" mevkiinde mağlup ederek esir ve ganimet ele geçirmişti. Lala Mustafa Paşa Erzurum'dan ayrılarak 5 Ağustos 1578 günü Özdemiroğlu Osman Paşa ile Tokmak Han arasında Çıldır muharebesi yapıldı. Osmanlı kuvvetleri Çıldır gölü civarında Safevîleri yenilgiye uğrattı. Çıldır muharebesinden sonra Gürcistan yolu Osmanlılara açıldı.³³ İleri harekâtına devam eden Osmanlı ordusu, Gürcistan'ın en önemli şehri olan Tiflis'i savaştan aldı. Sıra Şirvan'ın fethine geldi. Koyun Geçidi adlı yerde Osmanlı ordusu Safevîleri yenilgiye uğrattı ve Şirvan kesimindeki şehirleri ele geçirdi (1579). Lala Mustafa Paşa'nın kışlamak üzere Erzurum'a döndüğü sırada Sokullu Mehmed Paşa'nın bir suikast sonucu öldüğü haberi geldi. Yerine vezir-i âzam olarak Semiz Ahmed Paşa getirildi. Kazandığı başarıların kendisine sadrazamlık yolunu açacağını düşünen Lala Mustafa Paşa azledilerek İstanbul'a çağırıldı. Yerine Koca Sinan Paşa gönderildi Ahmed Paşa'nın ölümüyle Sinan Paşa vezir-i âzam oldu.

³² Peçevi İbrahim Efendi , *Peçevi Tarihi*, s.32-33; *Mufassal Osmanlı Tarihi*, Baha Matba, İstanbul 1959, III, 1317-1318.

³³ Selanik-î Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-î*.s.118-120; Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, s.35-36.

III. Murad, daha sonraları Sinan Paşa'yı görevden alarak yerine Siyavuş Paşa'yı getirdi,(24 Aralık 1582) ve Safevi Seferi serdarlığına da Ferhad Paşa'yı tayin etti. Bu sırada Safevi cephesinde Osmanlı kuvvetlerinin durumu sarsılmış Şirvan'da muhafazada bulunan Özdemir oğlu Osman Paşa Demirkapı'ya çekilmişti. Açılan yeni seferle Şirvan'ın kesin olarak elde tutulmasına çalıştırıldı. Özdemiroğlu Osman Paşa, Baştepe mevkiinde Safevî kuvvetlerini yenip Şirvan'daki Osmanlı hâkimiyetini kesinleştirdi.³⁴ Ardından Kefe'ye hareket etti. İslam Giray'ı Kırım Hanı yaptıktan sonra İstanbul'a gelip ikinci vezir sıfatıyla divâna girdi. Kazandığı büyük başarılar sebebiyle 1584'te vezir-i âzamlığa getirildi.³⁵

Yeni vezir-i âzam Osman Paşa 9 Nisan 1585'te Tebriz'in zaptı ve muhafazasıyla görevlendirildi. Tebriz ele geçirildi ve 27 Eylül'de padişah adına hutbe okundu. Şehirde kontrol zor sağlandı. Bu sırada Osman Paşa vefat etti. Safevî kuvvetleri Tebriz'i kuşattı. On bir ay süren kuşatmadan sonra Ferhad Paşa'nın yaklaşmakta olduğunu öğrenen Safevî kuvvetleri geri çekildi. Ferhad Paşa'nın 1588'de Gence'ye yönelik harekâtı ve 1 Eylül'de şehre girişi bu arada Safevî tahtına çıkan Şah Abbas'ın zor durumda bulunuşu barışı yeniden gündeme getirdi. Şah Abbas, Haydar Mirza'yı kalabalık bir elçilik heyetiyle İstanbul'a gönderdi (18 Ocak 1590). Lala Mustafa Paşa ile meşhur Özdemiroğlu Osman Paşa'nın sevk ve idaresin ki Osmanlı orduları, on iki yıl süren mücadeleler ile Safevilere ait olan Gürcistan, Şirvan, Revan, Dağıstan ve Tebriz'i ele geçirmişlerdi.³⁶ Fethedilen ülkelerin Osmanlı'da kalması şartıyla anlaşma yapıldı. Böylece 1578'de başlayan bu uzun ve yıpratıcı savaşa İstanbul antlaşmasıyla son verilmiş oldu. Osmanlı sınırı Şirvan ve Dağıstan kıyılarından ilk defa Hazar Denizi'ne dayanmış oldu.³⁷

Osmanlı-Safevi savaşının malî etkileri Osmanlı piyasalarını çok sarsmıştı. Züyuf akçe meselesi yüzünden kapıkulu askerleri İstanbul'da ayaklanmış, saraya giderek sorumluların cezalandırılmasını istemişti. III. Murad kapıkulu askerlerinin öldürülmesini istedikleri Rumeli Beylerbeyi Mehmed Paşa ve Baş defterdâr Mahmud Efendi'yi asilere teslim etmekte tereddüt gösterince, Selanikî'nin kaydına göre tahttan

³⁴ *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1345 – 1346.

³⁵ Selanik-î Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-î*, s. 144 – 146; Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, s. 87; *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1350 – 1353.

³⁶ M. Fahrettin Kırzioğlu, *Osmanlılar'ın Kafkas Elleri Fethi(1451-1590)*, Ankara 1998, s.274

³⁷ *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s.1365.

indirilmekle tehdit edilmişti. Saray erkânının araya girerek istenilenlerin asilere verilmesini sağlamasıyla olay yatıştırılmıştır (2 Nisan 1589).

1.1.2. Osmanlı-İngiliz Münasebetleri

Osmanlı Devleti ile Batı Avrupa Devletleri arasındaki sosyal, ekonomik ve siyasal ilişkilerin en geç İngiltere ile kurulduğunu görülmektedir. Türklerle İngilizlerin ilk temasları Haçlı seferleri zamanında olmakla birlikte, gerçek anlamda İngiltere'nin Osmanlı ile ilk münasebetleri XIV. asrın sonları ile XV. asrın başlarında ticari ve ekonomik alanda olmuştur.³⁸ Türkler ile İngilizler ilk zamanlarda coğrafyanın verdiği uzaklığın etkisi ile birbirleriyle fazla ilgilenmemişler ve daha çok aracı devletler ile birbirlerini tanımışlardır. Osmanlı Devleti, İslam dünyasının en güçlü ve en büyük devleti haline gelince İngilizler de Yakın Doğu ve Osmanlı ile yakından ilgilenmeye başladılar.³⁹ İlk İngiliz müteşebbislerinden olan Anthony Jenkinson, 1553 yılında Halep'te iken Kanuni Sultan Süleyman'dan bir "ticaret müsaadenâmesi" almayı başarmıştır. Bu izne göre kendisine vergisini ödemek şartı ile Osmanlı sularında serbestçe dolaşma hakkı tanınmıştır. Bu imtiyaz sadece Jenkinson ve adamları ile sınırlı idi. Ama bundan Jenkinson ve adamları fazla yararlanma yoluna gitmediler. İngilizler, Kıbrıs'ın Türkler tarafından fethi ile bölgeden uzaklaştırılan Venediklilerin yerini almaya başladılar. İngiltere, gerek ekonomik çıkarları gerekse İspanya'ya karşı siyasî destek sağlamak amacıyla 1575 yılından sonra Osmanlı Devleti'nin dostluğunu ve güvenini kazanmaya çalıştı. Bu özverili gayretin ürünü olarak, İmparatorluktan bazı imtiyazlar elde etti. Osmanlı İngiliz ilişkilerinin ticari alandan siyasi alana kayması ise 1578 yılında gelen elçi William Harborne'den sonradır.⁴⁰ Harborne'un en önemli görevi, İngiltere ile Osmanlı arasındaki ticareti arttırmak ve İngiliz mallarını yeni pazarlara açarken İngiltere için gerekli hammaddeleri daha ucuza alabilmektir. Bu çerçevede yeni büyükelçi bir takım siyasi girişimlerde bulunarak, gelişinden çok kısa bir süre sonra İngiliz malları için gümrüklerde önemli indirimler (kapitülasyonlar) sağladı. Bunun üzerine Londralı tüccarlar, "Levant Company" adıyla ve inhisar esaslarına dayanan bir şirket kurdular. Şirketin statüsü Kraliçe Elizabeth tarafından 11

³⁸ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı İngiliz İktisadî Münasebetleri*, Türk Kültürü Araştırma Enst, Ankara 1974, s. 2.

³⁹ S. Laçiner, "Türkiye – İngiltere İlişkileri ve İşbirliği İmkanları" 2005, Erişim Tarihi: 15.09.2013, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=68>.

⁴⁰ Akdes Nimet Kurat, *Türk-İngiliz Münasebetlerine Kısa Bir Bakış, (1553-1952)*, TTK, Ankara 1952, s. 14.

Eylül 1581 tarihinde tasdik edildi. Bu şekilde Levant Company kuruluşundan 1825 yılında tasfiyesine kadar 244 yıl içinde Türk-İngiliz ekonomik ilişkilerinin esasını teşkil etmiştir.⁴¹

1.1.3. Osmanlı-Leh Münasebetleri (Leh Kral Seçimi)

Sigismund August'un varis bırakmaksızın ölümüyle Jagiellonian Hanedanı sona ermiştir. 1572'den beri Lehistan kralları asiller sınıfının tamamı tarafından seçilmiştir. Osmanlı diplomasisi, Habsburg karşıtı adayların seçilmesini temin ederek ilk üç seçimde anahtar bir rol oynamıştır.⁴²

Lehistanla yalnız Osmanlı değil aynı zamanda Rusya ve Habsburg'da ilgileniyordu. Habsburg, Lehistan'dan kuvvetli bir nüfûza sahip olduğu takdirde, sadece geniş topraklarda sözünü geçirmekle kalmayacak, aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu ile daha kolay mücadele edebilecekti. Aynı durum Rusya ve Habsburg içinde geçerliydi. Osmanlı İmparatorluğu'nun menfaati bakımından Lehistan, ne Habsburg'un ne de Rusya'nın nüfûzu altına girmemeliydi.⁴³ Lehistan'da Türklerin menfaatine uygun bir kimsenin krallığa getirilmesi, Rusya ve Habsburg'un bu yönde genişlemesine engel olabilecekti. Osmanlı Devleti, Leh asıllı bir kimsenin kral seçilmesini isterken bir taraftan da Rus ve Habsburgluların askerî müdahalesini önlemek için de tedbirler alıyordu.⁴⁴ Fransız sefirinin İstanbul'daki uğraşmaları Fransız namzedi Henri de Valois'in Osmanlılarca uygun görülmesini sağladı. Henri de Valois, Leh kralı oldu. Osmanlıların istediği bir kimsenin Leh krallığına getirilmesiyle, İmparatorluğun kuzey sınırı emniyete alınmış, hem de Lehistan, Osmanlı-Fransız siyasetine bağlı bir devlet haline gelmişti.

Henry de Valois'in Leh krallığı beş ay sürdü. Fransa kralı IX. Charles'in vefatı üzerine Henri, Lehistan'ı bırakarak Fransa'ya gitti ve III. Henri namı ile Fransa tahtına geçti. Lehistan yine kralsız kalmıştı. 1571'de Erdel kralı olan Bathory İstvan 1575'te Lehistan kralı olarak Leh tahtına oturdu. Osmanlı Devleti'nin çabalarıyla Bathory'nin Leh kralı olması, Habsburg ve Rusya'nın çabalarını boşa çıkardı. Lehistan'da Osmanlı nüfûzu arttı.⁴⁵

⁴¹ Kütükoğlu, *Osmanlı İngiliz İktisadî Münasebetleri*, s. 2; Kurat, *Türk-İngiliz Münasebetleri*, s.126.

⁴² Ahmed Refik, "Lehistan'da Türk hakimiyeti," *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*, Sayı: 14, (1340/1924): s.232.

⁴³ *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1302.

⁴⁴ *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1302 – 1304.

⁴⁵ *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1304 – 1305.

Bathory İstvan on bir sene saltanattan sonra evlat bırakmadan ölünce (1586) Lehistan yine kralsız kaldı. Lehistan krallığına talip olan kişiler arasından İsveç prensi Sigismund, Osmanlı Devleti'nin buna bir itirazı olmaması sebebi ile Leh kralı seçildi. Habsburg İmparatoru Rudolf kendi istedikleri kişinin Leh kralı seçilmemesini iyi karşılamadı. Maksimilyan'ı Leh tahtına geçebilmek için siyasi manevralara başvurdu. İstedigini elde edemeyen Maksimilyan ordunun başında Lehistan üzerine yürüdü. Ancak mağlup olarak esir düştü. Böylece iddiasından vazgeçti.⁴⁶

1.1.4. Fas Sultanlığının Osmanlı Hakimiyetine Girmesi

XVI. asrın ikinci yarısında Fas'ta Şürefây-ı Sâdiye denilen bir aile hükümdarlık ediyordu. Fas Hükümdarı, İspanyolarla hoş geçinmek suretiyle onların kuvvetli zamanlarında memleketi muhafaza etmişlerdi; fakat daha sonra İspanya'nın eski nüfuzunu kaybetmesi üzerine Fas hükümdarı Mevlây Mehmed Mütevekkil Alellah (1574-1578) İspanya dostluğunu terk ile o sıralarda kuvvetli bulunan Portekizlilerle uyuşturdu; fakat İspanya ile olan dostluk ihmal edilmedi. Hatta Fas hükümetinin bu dost siyaseti Osmanlı'ların Afrika'da daha ziyade yayılmalarına engel oluyordu. Bundan dolayı Fas Hükümdar ailesi içinde Osmanlılara dost birinin hükümdar olması kararlaştırıldı. Bu hususta Kılıç Ali Paşa'nın da tesirleriyle evvelce biraderi Abdülmümin'le beraber Osmanlılara iltica etmiş olan Ebu Abdullah Mehmed'in oğlu Abdülmelik Osmanlı donanması ile Cezayir'e gönderilip; Cezayir-i Garp beylerbeyisi Ramazan Paşa'nın Abdülmelik'e yardım ederek bunu Fas'a sokması emrolunmuştur.⁴⁷ Ramazan Paşa Abdülmelik ile Fas'a yürüdü ve Mevlây Mehmed Mütevekkil Alellah'ı mağlub etti. Abdülmelik Fas'a girdi ve hükümdarlığını ilan etti. Mevlay Muhammed el-Mütevekkil amcası Abdülmelik'e karşı Portekiz kralından yardım istedi. Abdülmelik aleyhine papalık Fransa ve İspanya aralarında bir ittifak yaparak kuvvetlerini birleştirdiler. Bu ittifaka Portekiz de katıldı.⁴⁸ Müttelikler Portekiz kralı Don Sebastian'ın kumandasında Tanca yakınlarında Afrika sahillerine çıktılar. Burada Abdülmelik'in tahtta rakibi olan Mevlay Muhammed Mütevekkil'in kuvvetlerini de alan Don Sebastian, 1578'de Kasrû'l-kebir'de (Alkazar-Vadiü's-Seyl) Osmanlı-Fas

⁴⁶ Nicolae Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, (çev. Nilüfer Epçeli), Yeditepe Yay., İstanbul 2005, III, 226.

⁴⁷ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s. 45-46.

⁴⁸ *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1298 – 1299.; Mücteba İlgürel, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", *Türkler*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, V, 647.

müşterek kuvvetleri karşısında hezimete uğradı. Portekiz kralı burada hayatını kaybetti. Böylece Fas üzerinde Osmanlı nüfuzu arttı. Abdülmelik ölünce, oğlu Ahmed el-Mansur'un hükümdarlığı Osmanlı Devleti tarafından tanındı. Yeni hükümdar İstanbul'a bir elçilik heyeti göndererek bağlılığını bildirdi.

Osmanlı nüfuzu sadece Kuzey Afrika'nın kıyılarında değil, aynı zamanda iç kesimlerine de yerleşmiştir. Bornu Sultanlığı ile ticari ve siyasî ilişkiler kurulmuştur. Bu ilişkilerde Trablusgarp eyaletine bağlı Fizan Sancağı önemli rol oynadı. Zira burayı Orta Afrika'ya en yakın Osmanlı toprağı idi. Bornu hükümdarı Melik İdris, 1574 yılında beş kişilik bir elçilik heyetini İstanbul'a gönderdi. Heyet Osmanlı Devleti'nden hacca gitmek için yollara düşen hacıların emniyetinin sağlanmasını istiyordu. Ayrıca tüccarların da yol emniyeti Osmanlı Devleti'nden talep ediliyordu. Bornu elçisi Elhac Yusuf, 1579'da İstanbul'dan ayrıldı. III. Murad Bornu Hükümdarı Melik İdris'e iki mektup gönderdi. Bu mektuplarda hac ve ticaret yollarının güvenliğinin tamamen sağlandığı ve her türlü tedbirin alındığı ifade edilmiştir. Ayrıca Melik İdris'ten idaresi altındaki ülkeleri koruması, halkı adaletle yönetmesi ve Osmanlılara bağlı hudut kumandaları ile iyi geçinmesi istenmekteydi. Bundan sonra da Osmanlı Bornu ilişkileri devam etmiştir.⁴⁹

1.1.5. Osmanlı-Özbek Hanlığı İlişkileri

Özbek Hanları XVI. yüzyıl boyunca, özellikle İran'da hüküm süren Şîf-Safevîler'e karşı, Osmanlı padişahları ile birlikte hareket etmişlerdi. Bu karşılıklı dayanışma; Yavuz Sultan Selim(1512-1520), Kanunî Sultan Süleyman (1520-1566), II.Selim (1566-1574), III.Murat (1574-1595) dönemleri boyunca da sürüp gitmişti. Bilhassa Osmanlı Padişahı III.Murat ve Özbek Hanı II.Abdullah devirleri, XVI. Yüzyıl'ın son çeyreği, bu iki Türk Devleti'nin arasında kalan Şîf-Safevî Hanedanlığı'na karşı istikrarlı bir dayanışma içerisinde geçmişti.⁵⁰

Özbek Hükümdarı II.Abdullah Han, Osmanlı Devleti'nin en tabî dostu ve müttefiki idi. Bu dostluk ve dayanışma, özellikle Şîf-İran ve Rusya'ya karşı olmuştu.

1587'de İstanbul'a gelen Özbek ve Nogay elçileri, Astrahan'da yerleşen Rusların Müslüman halk için âرز ettiği tehlikeyi anlatarak kalenin müştereken zaptını teklif ettiler. Rusların maktûl Mehmed Giray Han oğullarını himaye etmeleri, Osmanlı

⁴⁹ İlgürel, "Zirveden Dönüş", s.60.

⁵⁰ Kılıç Remzi, "Osmanlı Padişahı III. Murad ve Özbek Hükümdarı II. Abdullah Han Dönemi Osmanlı-Türkistan Dayanışması", *Bilgi-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 10, 1999, s. 49.

Devletini Astrahan seferine hazırlamaya sevk etti. Fakat İslam Giray'ın Kırım'ı Rus taarruzuna açık bırakmamak için doğrudan doğruya Moskova üzerine yürümeyi tercih etmesi bunun gerçekleşmesine engel oldu. 1588'de Rus seferine çıkan Kırım hanının yolda ölmesi üzerine hareket âkım kaldı. Daha sonra başlayan Avusturya harbi, Osmanlı Devleti'nin, Ruslar ile ciddi bir mücadeleye girişmesine imkân bırakmadı.⁵¹

1.1.6. Osmanlı-Habsburg İlişkileri

Habsburg ile Osmanlı Devleti arasında 1566 yılında sekiz yıllığına imzalanan anlaşma III. Murad'ın cülûsu ile yeniden onaylanmıştı. Bu antlaşma Habsburg tahtına çıkan II. Rodolphe zamanında tekrar yenilenmişti (1577). Buna rağmen Bosna ve Macaristan sınırında toplanan Uskokların saldırılarından bölgede yaşayan Türk halkı şikâyetçi idi. Osmanlı hudut kuvvetleri bunları tedip için zaman zaman sınırı aşmaktaydı. Bölgede görevli Bosna beylerbeyi Telli Hasan Paşa, Habsburg'un Hırvatistan topraklarına akınlar yapmış Hrostoviçe, Gora ve Bihke'yi ele geçirip Petrinan bölgesinde bir de kale inşa ettirmişti. Habsburglu kumandan Nadosdy'yi mağlup ederek aldığı esirlerle ganimeti İstanbul'a gönderdi. İstanbul'da bulunan Habsburg elçisi, Telli Hasan Paşa'nın azlini veya başka bir yere naklini istiyordu. Bir yandan da Habsburg sefer hazırlığı yapıyordu. Bunun üzerine sadrazam Siyavuş Paşa, Rumeli Beylerbeyi Kirli Hasan Paşa'yı, Telli Hasan Paşa'ya yardımla görevlendirdi. Kirli Hasan Paşa harekete geçerek askerî önemi bulunan Siska'yı (Sisek) muhasara etti. Bu sırada sadarete yapılan değişiklik ve Koca Sinan Paşa'nın yardımını iptal etmesi üzerine Telli Hasan Paşa mağlup oldu ve hayatını kaybetti.⁵² Bu hezimet üzerine Habsburg'a savaş ilan edildi. Ordu Belgrad'a ulaştığı zaman Pespirim ve Palota kaleleri fethedildi.⁵³ Bundan sonra yeniçeriler kışın yaklaşmasını bahane ederek Sinan Paşa'yı Belgrad'a çekilmeye mecbur ettiler. Osmanlı ordusunun kışlağa çekilmesini fırsat bilen Habsburglular, Neograd ile bazı kaleleri zaplettiler. Baharın gelmesiyle sefere devam edildi. Koca Sinan Paşa, Talata ile Samortin'i (St Martin) fethetti.⁵⁴ Daha sonra Yanık fethedildi.

⁵¹ Halil İnalçık, "Osmanlı- Rus Rekabetinin Menşei ve Don Volga Kanalı Teşebbüsü", *Bellekten*, 1948, XII, 352-353.

⁵² Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, s. 118 – 119; *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1395 – 1396.

⁵³ Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, s. 125; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s. 70.

⁵⁴ Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, s. 130-134.

1.1.7. Kutsal İttifak ve Eflak, Boğdan, Erdel

XVI. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti'nin Eflak, Boğdan ve Erdel'deki nüfuzu artmıştı. Devlet bölgeyi daha ciddi denetliyordu. Bununla birlikte Sadrazam Sinan Paşa'nın resmi haraç miktarını arttırması ve her voyvoda değişikliğinde devlet erkânına ödenmesi gereken paranın yükselmesi Hıristiyan halk üzerinde hoşnutsuzluk yaratmıştı. Çünkü bu haraç nüfusun çoğunluğunu oluşturan Hıristiyan halk üzerinde malî külfete neden oluyordu. Bununla birlikte dış telkinler ve istiklâl vaadleri yüzünden Hıristiyan halk, Osmanlı idaresine husumet beslemeye başlamıştı. Avrupa'da Osmanlı Devleti'ne karşı artan düşmanca tavırları idare edenlerin başında papa VIII. Clement geliyordu. Clement Türkler aleyhine büyük bir Hıristiyan birliği için Avrupa'da çalışmalara başladı. Amacı Avrupa'da Kutsal İttifakı meydana getirerek güçleri birleştirmektir. Mevcut şartlar Avrupa'daki düşmanlığa kolayca zemin hazırlamıştı. Papa VIII.Clement, Kutsal İttifakı kurdu. Amacı Türkleri hiç değilse Avrupa'dan atmaktır. Eflak ve Boğdan voyvodalarına gizlice elçiler gönderdi. Osmanlı Devlet adamlarının rüşvet taleplerinden bıkan Eflak ve Boğdan beyleri Kutsal İttifaka katıldılar.⁵⁵ Papadan ve II. Rudolf'tan destek alan Eflak ve Boğdan beyleri isyan edip Türkleri katlettiler. Yergöğü'de yaptıkları katliamda 4000 Türk'ü şehit ettiler. Tuna'yı aşip Rusçuk'ta binlerce Türkü öldürüp İbrail ve Silistre şehirlerini yaktılar. Bu sırada Avusturya ile savaş devam ediyordu.⁵⁶

⁵⁵ İlgürel, "Zirveden Dönüş", s. 61 – 62.

⁵⁶ Selanik-î Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-î*, 409–412.

İKİNCİ BÖLÜM

72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ DURUMU

Başbakanlık Osmanlı arşivlerinde A.DVN.MHM. d.072 şeklinde kayıtlı olan defter 236 varak 471 sayfadan ibarettir. 466 yazılı 5 boş sayfadan oluşmaktadır. Defterde tamamı numaralı 909 hükmü bulunmaktadır. Çalışmada konu alınan bölüm defterin 1-159 numaralı sayfalar arası olup toplamda 302 hüküm olup bunlardan 7'si hüküm sureti ve 5'i name-i hümayundur.

Yazı genel olarak divâni kırma olup okunaklıdır. Fakat bazı hükümlerin üzerinin çizilmesi, hüküm yanlarına ekler yapılması, mürekkebin dağılması okumayı oldukça zorlaştırmaktadır.⁵⁷ Defterin hüküm ve sayfa numaraları daha sonradan eklenmiştir ve orijinal değildir. Deftere sayfa ve hüküm numaraları verilirken sondan başa doğru verilmiştir; Defterin ilk hükmü 3 Safer ul-muzaffer sene 1003 iken son hükmü 1 Recebül-mürecceb 1002'dir. Sayfa numaraları verilirken 6 ve 7 numaralar atlanmış hükümlere 11 numara iki kez verilmiş 10 numara atlanmıştır.

Bir sayfada genel itibarıyla iki hüküm var iken, bu sayı bazı sayfalarda bire düşmüş⁵⁸ bazı sayfalarda da üçe çıkmıştır.⁵⁹ Sadece iki sayfasında dört hüküm vardır.⁶⁰ Defterde yer alan en uzun hüküm Vezir Cafer Paşa'ya gönderilen 279 numaralı hüküm iken,⁶¹ en kısa hüküm ise Magosa Beyine gönderilen 114 numaralı hükümdür.⁶²

Defterdeki bazı hükümler yarım bırakıldıktan,⁶³ bazı hükümler ise tamamlandıktan sonra iptal edilmiş,⁶⁴ bazı hükümler de iptal edilmeden yarım bırakılmıştır.⁶⁵ Genel olarak bütün hükümler sayfada düz bir şekilde yer alsa da bazı hükümlerde özellikle tarihler sayfa yapısına paralel olarak yazılmış,⁶⁶ bazı hükümlerin bir kısmı düz yazılırken küçük bir kısmı da yan bir şekilde yazılmıştır.⁶⁷ Defterde yer

⁵⁷ Hüküm 2, 28, 53, 256, 258.

⁵⁸ Hüküm 1, 2, 8, 9, 11, 12, 16, 129,168, 173, 174, 205, 221.

⁵⁹ Hüküm 13-15, 17-19, 20-22, 179-181, 209-211, 295-297.

⁶⁰ Hüküm 92-96, 151-154.

⁶¹ Hüküm 279.

⁶² Hüküm 114.

⁶³ Hüküm 79.

⁶⁴ Hüküm 60, 68, 71, 87, 120, 125, 140, 163, 168, 172, 209, 234, 243, 244.

⁶⁵ Hüküm 6, 130, 200, 217.

⁶⁶ Hüküm 7, 22, 41, 43, 45, 53, 60, 78, 118, 121,124, 126, 239.

⁶⁷ Hüküm 2, 28, 53, 70, 256, 258, 298.

alan ilk hüküm,⁶⁸ Çirmen Beyine ve Kādîlarına gönderilen hüküm olup, son hüküm ise Vilayet-i Rum Kādîlarına gönderilen hükümdür.⁶⁹

2.2. DİPLOMATİK ve TEKNİK ÖZELLİKLER

Divanda müzakere sonucu alınan kararların sureti divan kâtipleri tarafından yazılır ve reisü'l-küttab tarafından gözden geçirilir, doğrulanır daha sonrada ilgili yere tuğra çekilerek yollanır, müsvette kayıtlar defterde yer alırdı. Bunlar genellikle müzakere sırasında değil sonradan kaydedilirdi.⁷⁰ Bir şikâyet yahut arz karşılığı doğrudan divanın kararı üzerine buna uygun bir metin taslağı hazırlanır, gerekiyorsa üzerine düzeltmeler yapılır, bu işlemler sırasında metin taslağının düzeltilmiş şekilleri bir araya getirilerek Mühimme defterlerine kaydedilir. Bir bakıma Mühimmeye kaydedilen suretler son aşamada fermanın gönderilmesinden hemen öncesine aittir.⁷¹

Mühimme Defterleri gönderilen fermânların sûretlerini ihtiva ettiği için fermânlarda bulunan tuğra ve davet gibi bölümler yer almamasına rağmen, yine de belgelerde yer alan rükûnların büyük bir kısmını kapsamaktadır.

Padişaha ait olan belgeler içerisinde bulunan fermânlardaki rükûn ve şartları şunlardır.⁷²

- Davet
- Tuğra
- Elkab
- Dua
- Nakil-iblağ
- Emir-Hüküm
- Te'kid-Tehdid
- Tarih
- Mahal-i Tahrir

Bu itibarla defterdeki hükümlerin tamamında hitap kısmıyla başlanmaktadır. Bu bölümde hükmün gönderildiği kişi ve görevi ya da yalnızca görevi yer almaktadır.

⁶⁸ Hüküm 1.

⁶⁹ Hüküm 302.

⁷⁰ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahariye Teşkilatı*, s. 79-80.

⁷¹ Emecen, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri", s. 130.

⁷² Mübühâ S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerini Dili (Diplomatik)*, İstanbul 1994, Kubbealtı Neşriyatı Yay., ss. 100-116.

Ayrıca aynı hüküm farklı bölgelere, farklı kişilere de gönderilebilmektedir. “ *Boğdan Voyvodası’na hüküm ki*”⁷³, “ *İstânbûl Kādîsî’na ve Koyun Nazırı’na ve Koyun Emîni’ne hüküm ki* ”⁷⁴, “ *Şam Yeniçerileri Ağasına hüküm ki* ”⁷⁵, “ *Konya Kādîsî’na ve Karaman Beylerbeyisi’nin Müsellemine hüküm ki*”⁷⁶, “ *Kayseriyye beyine hüküm ki*”⁷⁷, “ *Zülkadiriyye Beylerbeyi’sine hüküm ki* ”⁷⁸, “ *İç-il Beyine hüküm ki* ”, gibi; birkaç belge ise name-i hümayun olup biraz farklılık göstermektedir “ *Mekke-i Mükerrreme şerîfine name-i hümayûn ki*”⁷⁹, “ *Erdel voyvoda name-i hümayûn olunırki*”⁸⁰ ifadeleri yer alırken “ *buyurdum ki* ”⁸¹ ifadesinin yerini “ *gerekdir ki*”⁸² ifadesi almıştır.

Hitap bölümünü müteakip emrin yazılmasına neden olan durumun ve olayın anlatıldığı nakil-iblağ rüknüne geçilmektedir. “ *Südde-i Sa’âdetimde topçular kethüdası olan Mustafa Südde-i Sa’âdetime mektûb gönderüb.....* ”⁸³ “ *Senki Haklu Kādîsîsın südde-i sa’âdetime mektûb gönderüb.....* ”⁸⁴ “ *Nefs-i Sakız’da olan Müslümanlar tarafından dergâh-ı mu’allâma arz-ı hal sunulub.....* ”⁸⁵ gibi ifadeler ile başlayan bu bölümde emrin yazılmasına sebep olan olaylar ya da durumlar çok fazla detaya girilmeden emrin muhatabına izah edilmektedir. Bu kısımda hükümlerin asıl sûretlerini içeren fermân vb. belgelerde olduğu gibi her devlet görevlisinin makamına göre isminden önce gelen bir elkâbı bulunmaktadır. Fakat hemen belirtmek gerekir ki; burada yer alan elkâblar da hükmün kendisi gibi elkâb formülünün kısa bir bölümünü içermektedir. Örneğin defterde vezirler için “ *Düstûr-i mükerrrem müş’îr-mufahham* ”,⁸⁶ Kırım Hanı için “ *Cenab-ı emâret meâb*”⁸⁷ Beylerbeyiler için “ *emîrül’ümerâi’l-kirâm* ”⁸⁸ elkâbları kullanılmıştır.

⁷³ Hüküm 84.

⁷⁴ Hüküm 85.

⁷⁵ Hüküm 184.

⁷⁶ Hüküm 185.

⁷⁷ Hüküm 199.

⁷⁸ Hüküm 221.

⁷⁹ Hüküm 129.

⁸⁰ Hüküm 216.

⁸¹ Hüküm 1, 2, 3, 4.

⁸² Hüküm 53, 75, 129.

⁸³ Hüküm 141.

⁸⁴ Hüküm 142.

⁸⁵ Hüküm 160.

⁸⁶ Hüküm 33.

⁸⁷ Hüküm 152.

⁸⁸ Hüküm 199.

Derfterde kişilerin isimlerinden sonra yine onların mevki ve mertebelerine göre küçük bir dua cümlesi bulunmaktadır. Beylerbeyiler için “*dâme-ikbâlehû*”,⁸⁹ müteveffa padişahlar için “*tâbe serâhu*”⁹⁰ hazine emini, kâtip ve çavuşlar için “*zîde kadruhû*”,⁹¹ mütaferrikalar için “*zîde-mecduhû*”,⁹² ulemadan biri için “*dâme-izzuhû*” duaları kullanılmıştır.

Nakil-iblağ bölümünü buyurdum ki ifadesiyle sona ererken “*vardukda*”⁹³ veya “*vusul buldukda*”⁹⁴ ibareleriyle emir-hüküm bölümüne geçilmektedir. Hükümün yazılmasına neden olan olay ya da durum özetlendikten sonra, bu konuda verilen emrin şer-i şerif mucibince yapılması gerekenler anlatılmaktadır.

Hükümler bazen te’kid-tehdid rüknüyle sona ermektedir. Defterde bulunan “*özrünüz makbul olmayub alınmağla konulmayub eşedd-i ikâba muakıb olmanız mukarrerdir*”⁹⁵, “*koyunu doğru İstânbul’a göndermeyüb ihmâl ü müsâhelenüz sebebi ile etrâf ve cevanibde olan kazâ ve mezraya dağılub anda boğazlayub satulduğu istima’ olına azl ile konulmayub eşhedi ‘itab ve ‘ikayla mua’tab ve mu’akıb olmanız mukarrerdir*”⁹⁶ rükunlar bunun örnekleridir.

Defterde bazı hükümlerin altlarında ilgili hükümün kimlere ya da hangi mahallere gönderildiklerini belirten sûret kayıtları da bulunmaktadır. “*Bir sûreti Trablusşam ve Şam Beylerbeyisine*”⁹⁷, “*bir sureti bir sureti Koca ili beyine Gelibolu’dan zu’amâ ve erbâb-ı tîmâr Alay beyleri ile müretteb ve mükemmel düşmen yerâğı ile hazır ve müheyya olub mahal-i mezbûrda gemiye girüb deryaya tevcîh etmek için Kapudan Pâşâyâ hitaben sefarat ile yazıla.*”⁹⁸ şeklinde ifadelerden anlaşıldığı gibi bu hükümün, ilk kısmında yazılan muhataptan başka kimlere gönderilebileceğini belirtmektedir.

Defterde yer alan hükümlerin üzerlerinde yer alan şerhler diplomatik açıdan oldukça önemli bilgiler vermektedir. Hükümlerin sağ üst köşesinde genellikle hükümü yazan kâtipin rumuzu ve üzerinde de görüldü anlamına gelen (//) işreti, hükümün tam

⁸⁹ Hüküm 158.

⁹⁰ Hüküm 29.

⁹¹ Hüküm 160.

⁹² Hüküm 163.

⁹³ Hüküm 1, 4, 7.

⁹⁴ Hüküm 2, 3, 5, 6.

⁹⁵ Hüküm 74.

⁹⁶ Hüküm 12.

⁹⁷ Hüküm 63.

⁹⁸ Hüküm 74.

üzerinde kağıdı ortalar bir şekilde yazılmış, “*buyruldu*” ibaresi ve sol üst köşede ise kâtiblerin ya isimleri ya da onları simgeleyen rumuzlar bulunmaktadır.⁹⁹ Katiblerin her birinin ayrı ayrı rumuzlar kullanmaları, yazdıkları hüküm, berat gibi kayıtların kimin tarafından hazırlandığının belirlenmesi ve herhangi bir karışıklığa meydan verilmemesi düşüncesinden kaynaklanmıştır.¹⁰⁰

Hükümlerin üzerlerinde bulunan bazı şerhlerden hükümlerin verilmiş sebebi ve şekli ile ilgili bilgiler elde etmek mümkündür. Örneğin o hükmün bizzat padişah tarafından verildiği ve kati surette yerine getirilmesi gerektiğini ifade eden “*hatt-ı hümayun*”¹⁰¹ ibaresi en çok görülen kelimedir.

Hükümlerin üzerinde yer alan diğer şerhler ise hükümlerin gönderildiği kişiler ile ilgilidir. “*Kazâ-ı mezbûre sakinlerinden Ali Çavuş mübaşir ta’yîn olunub Hüküm-i Hümayûn Ahdi verilmiştir*”¹⁰², “*Hevace ademi Mustafa çavuşa virilmiştir*”.¹⁰³

72 numaralı mühimme defteri içeriği itibarıyla Erzurum, Anadolu, Rum, Diyarbakir, Bağdad, Haleb, Şam, Kıbrıs gibi geniş bir coğrafyaya gönderilen hükümleri ihtiva edip, içerisinde vezir-i âzam, beylerbeyi, sancakbeyi, müderris, kâdî, dizdar, defterdâr, kâtip, emir-i hacc, gibi birçok yöneticiye yazılmış hükümler almaktadır.

Defterin transkripsiyonu yapılırken, bu konuda daha önce yapılmış olan çalışmalar göz önünde bulundurulmuş, herhangi bir nedenden ötürü okunamayan yerler [...], defterde yazı olmayan kısımlar (), defterde yazılması gerekirken yazılmadığı düşünülen yerler [] ile gösterilmiş, doğruluğu konusunda emin olunmayan kelimelerin sonuna ise (?) konulmuştur. Transkripsiyon hususunda sade bir yol izlenmiş olup; kelime ortasında ya da sonlarında yer alan ayın harfî (‘) ile hemze ise (’) işaretiyle gösterilmiştir.

2.3. DİL ÖZELLİKLERİ

Defter genel olarak açık ve sade bir Türkçeye sahip olmasına rağmen günümüzde ender kullanılan ya da hiç kullanılmayan kelimelerin özellikle terkipler ve tamlamalar oldukça sık yer almıştır. Günümüz Türkçesinin dil özelliklerinden oldukça

⁹⁹ Selçuk Demir, *75 Numaralı Mühimme Defteri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst., Erzurum 2008, s. 28.

¹⁰⁰ Feridun M. Emecen, “ALİ’NİN ‘AYN’I: XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Bürokrasisinde Kâtip Rumuzları”, *Osmanlı Klasik Çağında Hanedan Devlet ve Toplum*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011, s.159

¹⁰¹ Hüküm 2, 90, 124, 214.

¹⁰² Hüküm 32.

¹⁰³ Hüküm 128.

farklıdır. Mesela “*göriüb*”, “*dutub*”, “*idüb*”, “*girü*”, “*olinmağla*”, “*getürüb*” gibi eylem ârz eden kelimelerin ekleri ve ifade ettiği anlam günümüzden oldukça farklıdır. Ancak bazı kelimelerin yazılışında da birtakım tutarsızlıklar görülmektedir. “*alıb-alub*”¹⁰⁴, “*getürüb-getürib*”¹⁰⁵, “*için-içün*”¹⁰⁶, “*vardukda-varlıkda*”¹⁰⁷, gibi ünlü değişiklikleri bunlardan sadece birkaçıdır.

Defterde dikkat çeken hususlardan birisi de bazı kelimelerin bazen Türkçe, bazen de Arapça ve Farsça karşılıklarının tercih edilmiş olmasıdır. Defter içerisinde “*fesâd ve şenâat*”,¹⁰⁸ “*zûlm ve teâddî*”,¹⁰⁹ “*salb ve siyaset*”¹¹⁰ örneklerinde olduğu gibi kelimeler farklı dillerdeki karşılıkları ile yer bulmuştur.

Defterde terimler de yer almaktadır ve bu terimlerin hükümdeki mesajı güçlü hale getirdikleri düşünülmektedir. “*dava-yı hakk ve tayin-i madde eylemek*”¹¹¹, “*var kuvveti pazuya himmete getirmek*”¹¹², “*muceb-i ibret olmak*”¹¹³, “*ata ve dona kadir olmak*”¹¹⁴ kullanılan terimlerin bazılarıdır.

2.4. TARİHLER

Birkaç istisna dışında XVII. yy. ortalarına, Sultan İbrahim saltanatına kadar tarihler ayın tarihi ile birlikte haftanın gününde gösterilmek üzere yazılmıştır.¹¹⁵ 72 numaralı mühimme defterinde bunun örneklerini fazlasıyla görmekteyiz.¹¹⁶

XVI. yy. âid hükümlerin büyük kısmında gideceği yere ulaştırmak üzere kime ve hangi tarihte verildiğinede işaret olunmuştur.¹¹⁷

72 numaralı mühimme defterinde yer alan tarihlerin verilmiş şekli çok fazla birbirini tutmamakla birlikte, hükümlerin birçoğunda tarih yazılmamıştır.¹¹⁸ Tarihlerin

¹⁰⁴ Hüküm 1, 165.

¹⁰⁵ Hüküm 122, 180.

¹⁰⁶ Hüküm 157, 159.

¹⁰⁷ Hüküm 160, 236.

¹⁰⁸ Hüküm 247, 282, 284, 286.

¹⁰⁹ Hüküm 252, 254, 257.

¹¹⁰ Hüküm 1, 285.

¹¹¹ Hüküm 7.

¹¹² Hüküm 278.

¹¹³ Hüküm 70, 284.

¹¹⁴ Hüküm 271.

¹¹⁵ Mübahat S. Kütükoğlu, “Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine”, *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri 30 Nisan-2 Mayıs 1986*, İstanbul 1988, s. 98

¹¹⁶ Hüküm 2, 9, 16, 28, 32, 61,

¹¹⁷ Kütükoğlu, “Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine”, s. 107

¹¹⁸ Hüküm 1, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 40, 41, 43.

bir bölümünde Fî 9 R.¹¹⁹ , Fî 19 M.¹²⁰ şeklinde ayların rumuzları kullanılarak sene verilmeden yazılırken bir bölümünde 9 Ra sene 3¹²¹ ,17 Za sene 1002¹²² şeklinde yılını vererek de yazmıştır.

Bir bölüm tarihlerde ise *Yevm ü's-sülesâ Fî 24 Cemâzi-yel-evvel sene isneyn ve elf*,¹²³ *Yevm-ü's-sebt Fî selh Recebü'l-âhir sene isneyn ve elf*,¹²⁴ *Yevm ü's-sülesâ Fî 27 Rebîül-evvel sene isneyn ve elf*,¹²⁵ gibi sene yazılırken rakam kullanmak yerine rakamlara karşılık gelen Arapça kelimeler kullanılmıştır.

Defterde tarih vermedeki bir diğer şekil de *15 Şa'ban el- muazzam sene isneyn ve elf*,¹²⁶ *Şa'ban el- muazzam sene isneyn ve elf*,¹²⁷ *7 Recebü'l-mürecceb*¹²⁸ aylar sıfatlarıyla birlikte verilmiştir.

¹¹⁹ Hüküm 61.

¹²⁰ Hüküm 116.

¹²¹ Hüküm 9.

¹²² Hüküm 28.

¹²³ Hüküm 42.

¹²⁴ Hüküm 38.

¹²⁵ Hüküm 71.

¹²⁶ Hüküm 158.

¹²⁷ Hüküm 184.

¹²⁸ Hüküm 129.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

3.1.EŞKIYALIK MESELELERİ

72 numaralı mühimme defterinde yer alan hükümlerin yarısına yakını Anadolu ve Rumeli’de meydana gelen eşkıyalık olayları ile ilgilidir. Çevrelerine topladıkları birkaç adamla özellikle yöneticiler ve diğer askeri kesimin seferde olduğu bölgelerde eşkıyalık yapan bazı kişiler; halkın erzaklarını ve hayvanlarını yağmalamakla yetinmemiş; onların ailelerine tasallutta bulunmuş ve ailelerini katletmişlerdir.¹²⁹

Defterden anlaşıldığına göre eşkıyalık meselelerine toplumun bazı kesimlerinden insanlar katılmışlar ve devlet görevlileri de olayların faili olmuşlardır. Sancakbeyi,¹³⁰ kādî,¹³¹ sekban ve yeniçeri,¹³² sahib-i tımar¹³³ ve reayadan¹³⁴ kimselerin eşkıyalık olaylarına karıştıkları görülmekte; özellikle savaş dönemleri bu hadiselerin arttığı anlaşılmaktadır.

Bazı hükümler bize gösteriyor ki; eşkıyalık olayları halkı bıktırmış isyan etmelerine¹³⁵ veya vatanlarını terk etmelerine¹³⁶ sebep olmuştur. Hiç şüphesiz eşkıyaların verdiği sıkıntının halk arasındaki acısını hafifletmenin ve devlet otoritesini temin etmenin en etkili yollarından birisi de eşkıya teftişi olmuştur. Osmanlı Devleti, herhangi bir havalideki eşkıyanın fesat ve eşkıyalıklarının önlenmesi için çoğu zaman güvendiği, daha önce devlete yararlı işlerde bulunan, bu konuda tecrübeli, yetenekli ve iş bitirir adamlarını bu bölgelere, olağanüstü yetkilerle donatarak, görevlendirmiştir.¹³⁷ Yanına da o bölgeye yakın pek çok ehl-i örf, ehl-i şer‘, hatta aşiret veya cema‘at boy beyleri görevlendirilmiştir. Geniş bir sahaya yayılan eşkıyalığın genel teftişi için ise vezir rütbeli paşalar görevlendirilmiştir. Devlet tarafından bölge yöneticilerine gönderilen hükümlerde eşkıyaların ele getirilmesi davalarının şer‘le hakk üzere çözümlenmesi ve haklarından kati surette gelinmesi emredilmiştir.¹³⁸

¹²⁹ Hüküm 1, 2, 10, 23, 24, 30, 34.

¹³⁰ Hüküm 186.

¹³¹ Hüküm 15.

¹³² Hüküm 28, 37, 51, 59, 64, 66, 119, 138, 156, 189.

¹³³ Hüküm 40, 76, 88, 205, 226, 269.

¹³⁴ Hüküm 57, 64, 67, 70, 76, 108, 110, 206, 209,212.

¹³⁵ Hüküm 7, 15, 26.

¹³⁶ Hüküm 220, 255, 302.

¹³⁷ Hüküm 189.

¹³⁸ Hüküm 18, 34, 36, 38, 40, 49, 57, 220, 224.

Meydana gelen eşkıyalık olaylarını soruşturmak üzere görevlendirilen vali ve “müfettiş” vezir paşalara, başvuracakları tedbirlerin etkili olması için çok geniş yetkiler verilmiş¹³⁹ ancak, devlet adına karar vermeye yetkili olan bu görevliler zaman zaman yetkilerini kötüye kullandıklarından, bu konuda sık sık uyarılırlar yapılmıştır.¹⁴⁰

Eşkıyadan bazıları zaman zaman kendisine bir kefil tayin edilerek eşkıyalıktan uzaklaştırılmaya çalışılmış başarısız olduğu takdirde sorunun çözümünde kefiller ön planda tutulmuş ve bulunup yakalanmalarında ki sorumluluk onlara yüklenmiştir.¹⁴¹

3.2. BEÇ SEFERİNE ASKER NAKLİ

Günümüze göre nakil ve haberleşme araçlarının tamamen insan ve hayvan gücüne dayalı olarak yürütüldüğü bu dönemde muharip güçlerin teknik donanımı, talim ve disiplinlerinin yanı sıra sefer öncesi yapılan hazırlıkların da çok büyük önemi vardır. Bu noktada tarih boyunca gücünü ordusundan ve bu ordunun savaşlarda sergilediği performanstan alan Osmanlı Devleti, varlığının ve gücünün sürekliliğini sağlayabilmek için yapacağı savaşlarda ordusunu seferlere en iyi şekilde hazırlamıştır.

Hükümlerde Beç üzerine açılan seferin seyri hakkında bilgi bulunmamasına rağmen garb cephesine askeri hazırlık ve sevkiyat hakkında çok fazla bilgi bulunmaktadır.

Avâriz veya avâriz-ı divaniye, Tanzimatın ilanına kadar, olağanüstü durumlarda ve özellikle harp masraflarını karşılamak üzere hükümdarın emri ile, halkın doğrudan doğruya devlete vermeye mecbur tutulduğu her türlü hizmet, eşya ve para şeklindeki düzenli olmayan vergidir.¹⁴² Bu dönemde de avâriz vergisi toplanarak hazırlıklara başlanılmış; toplanan bu vergi birçok yerde fazladan toplandığı içinde sıkıntılar baş göstermiştir.¹⁴³

¹³⁹ Hüküm 35, 257, 280.

¹⁴⁰ Hüküm 45, 73.

¹⁴¹ Hüküm 47, 187, 251.

¹⁴² Ömer Lütfi Barkan, “Avâriz”, *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993, II, 13.

¹⁴³ Hüküm 208, 231, 232, 269, 280.

Devlet savaş hazırlığı içerisindeyken beylerbeylerine, sancakbeylerine ve voyvodalara hükümler gönderilerek sefere iktidarı olmayanların kale ve şehir muhafazalarına kalmalarını, iktidarı olanların asker, cebe, çüyuş ve at tedarikinde olmaları ve askerleriyle sefere varmaları emredilirken;¹⁴⁴ diğer taraftan savaş alanında güçlü ve dirayetli askerler bulundurarak kendini garantiye almaya çalışmıştır. Savaşın seyrinde lazım olabilecek özellikle lağımıcı¹⁴⁵ ve geri hizmet elemanları¹⁴⁶ içinde yine emirler gönderilmiştir.

Kendi coğrafyasına çok iyi hakim olup en ince detayına kadar tanıyan Osmanlı yöneticileri, hazırlıklar tamamlandıktan sonra sefere varırken gidecekleri yolun güzergahına ve mola yerlerine kadar bildirilmiş;¹⁴⁷ geçecekleri yerlerin yöneticilerine emirler yazılarak askerin ihtiyaçlarını karşılanması ve zorluk çektirilmemesi emredilirken meyhanelerin de kapatılması istenmiştir.¹⁴⁸

Sefere gidip çeşitli sebeplerden dolayı görevlerini tamamlamadan dönenlerin, Anadolu'ya geçmelerini engellemesi ve cezalandırılmaları konusunda da emirler yazılmıştır.¹⁴⁹

3.3. İSTANBUL'A ZAHİRE NAKLİ

Osmanlı Devletine çok uzun bir süre başkentlik yapmış olan İstanbul şehrinin iâşesini temin etmek, Osmanlı yöneticileri için her zaman en büyük problemlerden biri olmuştur. İstanbul için takip edilen iâşeci politikada, Osmanlı sınırları içerisinde yapılan her türlü üretimin, üretim bölgelerindeki ihtiyaçlar giderildikten sonra arta kalan kısmının, öncelikli olarak İstanbul'a gönderilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. İaşe temini faaliyetlerinde, ilk olarak ihtiyaç duyulan ürün veya mallar tespit edilmekte, ardından bu ürün ve malların bulunduğu ve getirileceği sahalara belirlenmektedir. Bu işlem sonrasında ise, ürün veya malın getirileceği yerel birimle yazışmalar gerçekleştirilmekte ve ürünün toplanma işi özel kişilere veya memurlara verilmektedir.¹⁵⁰

¹⁴⁴ Hüküm 82, 92.

¹⁴⁵ Hüküm 239.

¹⁴⁶ Hüküm 80.

¹⁴⁷ Hüküm 221.

¹⁴⁸ Hüküm 11, 86, 92, 125, 163, 221, 222, 239, 283, 300.

¹⁴⁹ Hüküm 13, 238.

¹⁵⁰ Cafer Çiftçi, "Osmanlı Döneminde İstanbul'un İâşesinde Bursa'nın Rolü", *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkez (OTAM) Dergisi*, 2004, s.154-156.

72 numaralı defterde en çok rastlanan konulardan birisi de İstanbul'un zahiresinin karşılanma meselesidir. İstanbul'da gıda, kereste, yağ ve birçok meta sorunu çok büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı devleti bu malzemelerin dışarı satılmasını engellemek için birçok önlem almışsa da; madrabaz denilen kimselerin, malı iskeleye gelmeden alıp depo edip, sonra azar azar yüksek fiyatla sattıkları görülebilmektedir.¹⁵¹

Defterde öne çıkan İstanbul'da et konusunda fazla sıkıntı çekildiğidir. Anadolu ve Rumeli'den İstanbul zahiresi için gönderilen koyunların gelmemesi üzerine yaşanan müzayaka için Erzurum, Diyarbakır, Selanik, Avrethisar ve Tercan koyunu bulunan cümle yerlere emirler gönderilerek; kâdılar marifetiyle koyunların toplanması ve doğru İstanbul'a gönderilmesi emrolunmaktadır.¹⁵² Ayrıca et konusunda istihdamın sağlanabilmesi ve çekilen sıkıntıların azaltılabilmesi için İstanbul'a dışı koyun gönderilmesini ve kesilmesini yasaklayan emirlerde mevcuttur.¹⁵³

İstanbul buğday, un ve kereste konusunda da dışa bağımlıdır ve bu konuda da sıkıntı çekilmiş ve emirler gönderilmiş; dışarıya satılmasına engel olunarak İstanbul zahiresi için gönderilmesi emredilmiştir.¹⁵⁴

İstanbul'un ihtiyaç duyduğu gıda maddelerinden bir diğeri de yağdır(revgan-ı sade). Kefe beyine¹⁵⁵ ve Rumda vakı' olan kâdılara¹⁵⁶ gönderilen hükümlerde de bu konu dile getirilerek kâdılar vasıtasıyla bu konunun çözülmesi emrediliyor.

3.4. DİĞER MESELELER

Defterde oldukça fazla bulunan benzer hükümler dışında bir veya birkaç hüküm şeklinde yazılmış hükümlerde vardır.

Bu dönemde vukuu bulan Osmanlı- Safevi savaşında Bağdat muhafazasına tayin olan Vezir Hızır Paşa'ya gereksiz sancak tevcih etmemesi, asker ulufelerinin ödenmesi, ve Rusların bölgede yaptıkları kaleleri diğer beylerin yardımıyla yıkması¹⁵⁷ konularında

¹⁵¹ Hüküm 55, 202.

¹⁵² Hüküm 12, 16, 106, 202.

¹⁵³ Hüküm 84, 85.

¹⁵⁴ Hüküm 17, 46, 63, 172.

¹⁵⁵ Hüküm 256.

¹⁵⁶ Hüküm 6.

¹⁵⁷ Hüküm 11, 46, 60.

hükümler gönderilmiştir. Ayrıca diğer beylerbeylerine Şirvan'a¹⁵⁸ yardıma gitmeleri için emirler yazılmıştır.

Defterde vakıflarla alakalı bir çok hüküm yer almaktadır; bunlar vergiden muaf halktan vergi alınmasından,¹⁵⁹ evkaf mütevellisinin vakıf gelirinden kendi hesabına para aktarmasına¹⁶⁰ kadar birçok vakıf meselesinde hükümler bulunmaktadır. Bununla beraber Mekke ve Medine'ye gönderilen sürrelerin fukaraya ve hak sahibine dağıtılmaması; sürreye müstahak olanların zor durumlarda bırakılması, sürresi olup vefat edenlerin sürrelerini başkalarının alması¹⁶¹ meseleleri de hükümler arasında yer almakta konu hakkında bilgi vermektedir.

Defterde Anadolu ve Rumeli bölgelerine görevlendirilen katip, defterdar, bevvaban ve diğer görevlilerin yollarda hiçbir şeye sıkıntı çektirilmemesi ve menzillerde ulak ve kılavuz tayin edilmesi,¹⁶² devletin hemen her kademesine yapılan tayinler ve aziller,¹⁶³ o sırada gönderilen Leh elçisinin sağ salim ülkesine intikali,¹⁶⁴ menzil bargirlerinin tedariki ve tahsisi,¹⁶⁵ zimmetlerinde devlet malı bulunanlardan zararın tanzim edilmesi,¹⁶⁶ Özi ve deniz muhafazasında olan gemilerin Rodos'da ziyade zaman tüketmemeleri,¹⁶⁷ madrabazların karaborsa oluşturmamaları¹⁶⁸ halkın su ihtiyacının karşılanması¹⁶⁹ hususlarında ve buna benzer birçok hususta hükümler yer almaktadır.

Sonuç olarak, Osmanlı Devleti'nin III. Murad döneminin bir bölümünü ihtiva eden 72 numaralı mühimme defteri, dönemin iktisadî ve hukukî, sosyal, siyasî, içtimaî durumunu ortaya koyması açısından oldukça önemlidir. Defterde Osmanlı sefer lojistiği ve sefer hazırlıkları, adalet ve yargı sistemi, halkın ekonomik durumu ve sosyal hayat, devletin eşkıyalar hakkında aldığı önlemler ve eşkıyalara verilen cezalar hakkında kapsamlı bilgi bulunmaktadır.

¹⁵⁸ Hüküm 179, 241, 242, 244.

¹⁵⁹ Hüküm 18, 29.

¹⁶⁰ Hüküm 68.

¹⁶¹ Hüküm 93, 94, 95, 129, 148.

¹⁶² Hüküm 96, 205.

¹⁶³ Hüküm 8, 32, 35, 56, 59, 103.

¹⁶⁴ Hüküm 267, 270.

¹⁶⁵ Hüküm 65, 107, 117, 260.

¹⁶⁶ Hüküm 72, 142, 147.

¹⁶⁷ Hüküm 36.

¹⁶⁸ Hüküm 55.

¹⁶⁹ Hüküm 56.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN ÖZETİ VE TRANSKRİPSİYONU

4.1. HÜKÜMLERİN ÖZETİ

Hüküm : 1

Bölgede ortaya çıkan ehli fesad ve şenaatin yakalanarak haklarından gelinmesi için Çirmen beyine ve livâ-i mezbûrda olan kâdîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 2

Kâdî Mehmed ve Osman ve Müderris Hızır ve İbadullah ve Mahmud ve Ahmed nâm kimesneler yalancı şahitlik etmişlerdir ve haklarında gerekenin yapılması için Seferihisar ve Bolvadin ve Akşehir ve İshaklu Kâdîlarına yazılan hükümdür.

Hüküm : 3

Kazâ-i İlbasan sakinlerinden Hacı Abdülfettah ve Hacı Abdi ve Mahmud nâm kimesneler ribahur ve ehli fesad oldukları ve Asitaneyi saadete gönderilmeleri için Zülkadiriye Beylerbeyisine ve İlbasan Kâdîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 4

Mirlivâ Subâşıları üç ayda bir devir etmeleri ve ehli fesada fırsat vermemeleri için Bolu sancağında vaki olan Kâdîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 5

Kırım Hanı Giray Han'ın Kayıtcıbaşısı Ahmet'e dahil olduğu kazalarda mahuf ve muhatara olan yerlerde yanına yarar ademler koşulması hususunda Baba ve Tulca ve İsmail Geçidi ve Kili ve Akkırman ve Bağdad'a varınca yol üzerlerinde vaki olan kâdîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 6

Kefe'de davara hastalık girmiş ve davarlar kırılmıştır. Bölgede yağ hasıl olacak koyun inek kalmamıştır diye mektub gönderen Kefe beyine Rum Beylerbeyisine ve Rum'da vaki olan kâdîlara yazılan ve yarım bırakılan hüküm.

Hüküm : 7

Sofya'da mutasarrıf olan Ali Bey'in hizmetkarları Ahmet ve Kalender'in zulm ve teaddilerinin teftiş olunması ve haklarında gerekenin yapılması için Sofya Kâdîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 8

Donanmanın Arap vilayetlerinde zaman kaybetmemesi ve Karlı İli'nin Ayamura isimli mahaline gelerek yerini nokta üzere bildirmesi için Trablusgarb Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 9

Sabıka Kayseri Kādîsının oğlunu öldüren Tımarı elinden alınmış olan Köse Mihal'in hakkında karar verilene kadar haptiden çıkarılmaması için Kayseri Kādîsına yazılmış hüküm.

Hüküm : 11a

Fuzuli tımar tevcihi yapılmasından dolayı ihtilama sebep olmasından dolayı fuzuli tevcih yapmaması için Bağdat Muhafazasında olan Hızır Paşaya yazılan hüküm.

Hüküm : 11b

Beç kralı üzerine düzenlenen sefere gitmeyenlerden alınacak birer yıllık bedel akçesinin toplanması ve hazineye dahil ettirilmesi hakkında Rum Beylerbeyisine ve Defter-i hakani kâtiblerinden olub Vilayet-i Rum'un bedel akçeleri cemine memûr olan Kâtib Ahmed'e yazılan hüküm.

Hüküm : 12

İstanbul zahiresi için Anadolu'dan gelecek kral koyunun gelmesinden dolayı İstanbul'da et sıkıntısı çekildiği ve koyunlara yolda sahip olunması satılmaması ve kestirilmemesi için Anadolu Beylerbeyisine Vilayet-i mezbûrda vaki olan beylere ve kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 13

Beç seferine gidip görevini tamamlamadan dönenleri sol ulufeciler ulemasından İbrahim Kethüda tarafından teftiş edilip isim ve resimleriyle bildirilmesi için İstanbul, Galata, Üsküdar ve Haslar Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 14

Ayşe ve Haticenin Babası Selman voyvodanın evinin basıp erzak ve malına hasar verenlerin haklarından gelinmesi babında Manastır Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 15

Lapseki Kādîsı Mustafa'nın zalim olduğu dergah-ı muallama bildirilmiş ve teftiş edilmesi için Gelibolu Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 16

Celeblerin defterlerindeki koyunların tahsilinde inat etmeleri ve beratımız var biz sipahiyiz, kürekçi, çeltikçi olduk diye temessük ibraz ederek koyun vermemeleri İstanbul'da et konusunda sıkıntı çekilmesine sebep olmuştur. Celeblerin defterlerindeki koyunların eksiksiz tahsil edilmesi veya bedel akçelerinin alınması için Selanik ve Avrethisar Yenice-i Vardar ve Ağtos ve Kara Ferye ve Manastır ve Pirle ve Cumabazarı Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 17

Mimar Zayıfça Ahmed'in izni olmadan Hassa binalara yarayacak kerestenin İstanbul'dan dışarıya satılmaması için İstanbul Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 18

Medine-i Münevvere vakfı olan bir ev Kādî tarafından kendi hesabına geçirilmiş ve elinden alınıp kendinin sürülmesi hakkında Kastamonu Beyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 19

Tatar Hanı Gazi Giray Han seferde olduğu için bölgede kazaklar toplanıp cemiyet kurup eşkıyalık yapmakta ve Azak Adasına zarar kasdında oldukları. Bu eşkıyanın defedilmesi için Kefe Beyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 20

Özi Muhafazasındaki kalitaların Akkirman'a zahire almak için gidip fazlasıyla durdukları ve bu sürenin gereğinden fazla olmasını engellemek için Akkirman Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 21

Kazakların cemiyet kurdukları ve memâlik-i mahrûsedden bir tarafa zarar vermek üzere oldukları bunun için askeriyle hazır olup gerektiğinde Akkirman Beyine dahil olması için Bender Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 22

Sabıka Elvanlı Kādîsı ve nayibi seksen akçe olan avâriz akçesini fazla toplamışlardır. Teftiş edilip fazla alınmışsa hesabının hak üzere alıverilmesi için Beylerbeyisine ve Elvanlı ve Gökçe Su Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 23

Veli oğlu Receb'in Musa nam müderrisi öldürdüğü ve bunu itiraf ettiği gereği olarak Kıbrıs'a sürülmesi için Larende ve Aksaray Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 24

Harabo ve Kayanik ve Losik nâm zımmiler ehl-i fesâd olup fukaraya zulm etmişlerdir haklarında lazım gelenin icra edilip küreğe konulması için asitane-i saadete gönderilmeleri üzerine Erzurum Beylerbeyisine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 25

Hüseyin ve Tuğcu Mustafa ve Murad nâm zürücülerin koyunları zayi ve telef ettiklerini ve bunların tahsil edilmesi için Karın-Abad ve Aydosve Rusi-kasri ve Banyola ve Koron Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 26

Manastır'da culus cemine gönderilen Hasan Çavuşun topladığı culusun ağır olması sebebiyle culusun iptali için Manastır Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 27

Liva-i mezbur sipahilerinden bazıları fakrû'l-hâliz diye at beslememeye başlamaları üzerine cümlesinin muhabbetle hizmete devam etmesi için Kudüs-i Şerîf Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 28

Liva-i Hamid'de eşkıyâdan topçu ve cebeci namına niceleri reayaya zulm ve teaddi etikleri ve haklarından gelinmesi için Liva-i Hamid'de olan kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 29

Merhume Mihrimah Sultan vakfında bulunan sipahileri ve kazâ-ı mezbûr zabiti olan Ferhad elimizde hüccet vardır diye vergiden muaf olan halkdan vergi topladığı ve bu fesadı edenlerin yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi için Ruscuk ve Hezargrad Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 30

Bursa Kazâsına tâbi' Göziyaşli nâm karyeden Orhan Alihan ve İbrahim bin Hasan ve Cemal oğlu Mehmed nâm kimesneler ehl-i fesad olup tutuklanmışlar ve haptiden firar etmişlerdir. Bunların yakalanması ve haklarından gelinmesi için Bursa ve Kefe Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 31

Galatalı kostayidlerin halkı rencide ettiği ve haklarında gerekenin yapılması için Boğdan voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 32

Uzuncagözü nam karyeden İne Baba denilen bir sahte şeyh ortaya çıkmış ve milleti rencide etmiştir. Bu sahte şeyhin yakalanması ve İstanbul'a gönderilmesi için Tuzla Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 33

Vezir İbrahim Paşa'nın haslarından mahsul kayd eden Hüseyin Bey nam şaki fesat olduğun ve Paşa'nın haslarına dahil ettirilmemesi için Ergene ve Dimetoka ve Keşan Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 34

Kazâ-ı Havzadan Gümüştü Ali oğlu Hızır nâm şakinin fesat ve şenaat ettiği ve şerle hakkından gelinerek divana yazılması için Amasya beyine ve Havza Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 35

Çöleker nahiyesinde beşbin akçelik tîmârı olan Turaç nâm sipahi livâ-ı mezbûre tarafına müfettiş oldum diye fesat çıkarmaktadır. Yakalanarak terakiye dahil ettirilmemesi için Karahisar-ı Sahib Sancağında vaki olan kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 36

Rodos ve derya muhafazasında olan Kadırgaların adam ve malzemelerinin sağlanması eksik kalmaması ve mısır işleyen rençber gemileri ve Karamürsellere zarar gelmemesi için Rodos Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 37

Şeyh Mehmet iki gemi ve üç yüzden fazla sipahi ile fesat ve şenaat üzere olup itaat etmemiştir. Üzerine kayıtlı mal-ı mirinin elinden alınarak hakkından gelinmesi için Tarblusgarb Beyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 38

Kazâ-ı Huş alayında Kādîzade Mehmet denilen şaki şirret ve şekavet olup reaya zulüm etmektedir; zulmüne engel olunmazsa ahali firara etmek üzeredir diye Kādîzade Mehmet'in yakalanarak mahkeme edilmesi ve küreğe koyulmak üzere İstanbul'a gönderilmesi için Kastamonu ve Küre ve Hoş Alay Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 39

Masum Şeytan denilen Ali nam kimsenin fesat ve şenaat üzere olduğu ve Kıbrıs'a sürülmesi Kıbrıs'a varınca vardığına dair temessük verilmesi için Kıbrıs Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 40

Abbas Çavuş ve kendine müteallik olan ademleri kat-i tarika olup fesat ve şenaat üzeredirler. Halkın mal ve erzaklarına el koyup kendilerini katletmişlerdir. Mezburları teftiş edip haklarından gelinmesi için Karaman Beylerbeyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 41

Müslümanların kasap yazdırılarak rencide edilmesi üzerine teftiş edilip görülmesi için Rum Beylerbeyine Yeni İl ve Darende Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 42

Kargari ahalisinden bazı kimseler Gecebekler nâm karyenin Geçitaltı denilen meralarının çalılarını keserek tarla yapmaları ve Gecebekler halkından bazı kimseleri döverek darp emleri üzerine mezburların yakalanıp İstanbul'a gönderilmeleri için Bolu Beyine ve Tarakluborlu Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 43

Şeyh taifesinden Mehmet nam kimse fitne ve fesat olup il eri ile yakalanarak İstanbul'a gönderilmesi için Sultanönü Sancağında olan kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 44

Sadık Çavuş deli orman koyunu tahsiline görevlendirilmiş ve yazılan celebkeşan defterlerinde kayıp olanların yerine fakir halk yazıldığı için problem çıkmış koyunlar toplanamamış bunların düzeltilmesi ve koyunların toplanıp İstanbul'a gönderilmesi için Sadık Çavuş mübaşir tayin olunmuştur diye Prevadi ve Silistre ve Balçık ve Hacıoğlu Bazarı ve Bey Bazarı ve Viyana ve Hersek ve Maçın Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 45

Dergâh-ı mu'allâm yayabaşlılarından Ömer Subaşının akrabalarından Sufi nam kişinin bazı kişilerin yollarına çıkarak onları öldürmesi üzerine hakkında gerekenin hakk üzerine yapılması için Ankara Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 46

Vezir Hızır Paşa'nın haslarından toplanan buğdayın gemilere yüklenip İstanbul'a gönderilmesi için Selanik Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 47

Dördüncü cema'atden Cafer nam yeniçerinin öldürülerek yanındaki parasıda alınmıştır; yakalan kişiler suçlarını itiraf etmişlerdir mezbur yeniçerinin parasının eksiksiz tahsilinden sonra katillerin haklarında gerekenin yapılması için Taşlıca Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 48

Buhara elçisi Erzurum'a geldiğinde birçok hediye ve para getirmiştir. Alınan hediyelerin ve paraların geri verilmesi için Erzurum Beylerbeyine ve defterdarına ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 49

İbrahim Paşa'nın Selanik'teki haslarının zabiti olan Hızır ve Bada nam kişilerin evlerinin basılarak Paşa'nın akçelerinin alındığı ve bu işi yapan eşkıyaların yakalanarak paranın tahsilinden sonra haklarında gerekenin yapılması için Vidin Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 50

Bekse kalesinin farisanı diğer kalelerden adam getirerek ulufeye kayıt ettirip daha sonra adamları eski yerlerine göndererek hazineden fazla ulufe aldırması olup bu alınan ulufelerin hazineye tahsili ve farisanın hakkından gelinmesi için Tımeşvar Beyine ve Defterdarına yazılan hüküm.

Hüküm : 51

Derviş nam yeniçerinin idamı istenince birkaç kişi tarafından mahkemeden karar çıkmadan Kādî'nin elinden alınarak idam edilmesi üzerine haklarında gerekenin yapılması için dergâh-ı muallama gönderilmesin diye Anadolu Beylerbeyine ve Lazkiye Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 52

Filiba, Tatarbazarı, Sofya, Samakov, Dupnice ve Arluk Kādîliklerinden celeb taifesinden bir çok neferin koyunlarının gönderilmediği ve bunlara Kādîların sebep olduğundan dolayı tehdit edildiği; koyunların biran önce kādîların marifetiyle toplanıp

gönderilmesi için Filibe, Tatarbazarı, Sofya, Samakov, Dupnice ve Arluk Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 53

Demirkapı dolaylarında Ejderhan nam mahalde Ruslar tarafından kale yapıldığı haberi üzerine kalelerin yapımına engel olunması ve yıkılması; Demirkapı'nın güvenliğinin sağlanması için Şirvan'daki Vezir Cafer Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 54

Serdar Sinan Paşa'nın vakıf karyelerinin bazılarının muhasebesini tutan Yakub nam kimsenin kayıp olduğu ve vakfin defterlerinin gönderilmesi için Erzurum Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 55

Liva-1 İştib'de çarşılara gelen terekeyi madrabazların önceden alıp anbarlarına doldurmasından dolayı müzayaka çekilmesi üzerine madrabazların anbarları mühürlenip sefer zamanı askere satılması için Livâ-1 Köstendil'de olan kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 56

İpsala'da fukaranın su ihtiyacı olduğunun ve Dimetoka Kādîsı Halil'in bulunan bir suyu kendi ve ahalisi için kullandığını İpsala halkının suya ihtiyacının karşılanmadığını Hazine Kethüdası Osman'ın İpsala için çeşmeler ihya ettirmesi ve mezbur kazayı def etmesi için İpsala Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 57

Kara Yakaluka nam eşkıyanın idamından sonra kardeşi Yusuf ve birkaç fesat idam için şahitlik yapan müslümanlara zulüm ve teaddi etmişlerdir. Şerle haklarında lazım geleni icra etmesi için Karaman Beylerbeyine ve Akşehir Milisine ve İshaklu Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 58

Mustafa Çavuş ve Mehmed Çavuş ve diğer Mustafa Çavuş südde-i saadet huzuruna gelmesi lazım olmuş gelmeleri yada gönderilmeleri için Lala Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 59

Anadolu ve Karaman'da bazı yeniçeri ve acemi oğlanı halkı rencide etmiştir. Ayrıca hacı Bektaş'ta Aydın nam kişi yeniçeri değilken yeniçeri geçinip halkı rencide

etmiştir; bunların haklarında lazım geleni icra etmek için Anadolu ve Karaman'da vaki olan kâdîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 60

Bağdat mıntıkalarında ağır ulufeye mutasarrıf olanları toplayarak bir baş tayin edip umumen Lahsa Muhafazasına gönderilmesi için Bağdat muhafazasında olan Vezir Hızır Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 61

Tiflis kulları ağası Seydi nam kişi kalede sorunlar çıkarıp beylerbeyinin ve ademlerinin üzerine yürüdüğünden Tiflis kulları ağası Seydi'nin başka diyara sürülmesi için Tumâni ve Tiflis Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 62

Ane Beyi olan Ebu Reşid oğlu Zahir'den ayrılan arap taifesinden bazı kimseler eşkıya olup reyayı garet edip fesat ve şenaat üzeredirler; ele getirilmeleri için Vezir Hızır Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 63

İstanbul zahiresi için Karamürsel ve Ulaşlı ve Çalidere ve Erkân ve Değirmenderesi'nde olan un İznikmid ve Karamürsel iskelelerinden gemilere yüklenip gönderilmeleri için İznikmid ve Karamürsel Kâdîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 64

Seyyidgazi kazasından Mustafa ve Ay doğmuş ve Barca ve Asal Bey nâm kimseler yeniçeri ve sipahi namına gezip; hırsız olup nice kimseyi soymuşlardır. Çakırcıbaşı'nın verdiği tezkereyle dolaşmaktadırlar bunların ele getirilmesi için Karahisar Beyine ve Seyyidgazi Kâdîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 65

Ulak bargiri lazım olduğunda Un Kapanı'ndan hamal bargirleri ve saka bargirleri alınmaktadır lazım olduğu zaman bunların alınmaması ve dışarıdan tedarik edilme için İstanbul Kâdîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 66

Yergöğü'de sakin bir yeniçeri yanına aldığı yedi zımmi ile Alınam yeniçeriyi öldürüp eşyalarını almışlardır. Katillerin ele getirilmesi ve mezbur Ali'nin eşyalarının eksiksiz alındıktan sonra haklarından gelinmesi için Prevadi Kâdîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 67

Abdi nam acemi oğlanı öldürölmüş ve katillerin ele getirilip teftiş edilmesi için Anadolu beylerbeyine ve Ankara Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 68

Sultan Murat Han'ın cami evkafında imamın ders bahanesiyle fazladan müderris gösterip kendi hesabına para aktarmıştır buna engel olunması ve düzen sağlanması için Edirne Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 69

Antalya ve Alaiye'de eşkıya kesret üzeredir ve bunların yakalanarak küreğe verilmesini emreden Antalya ve Alaiye beylerine ve kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 70

Amasya bölgesinde türeyen ehli fesatlar karye karye dolaşıp halkın emval ve erzaklarını almaktadırlar; bunlardan bölük halkı olanların bildirilmesi ve gayrilerinin haklarından gelinmesi için Amasya Beyine ve Gedegara Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 71

Yukarı canipten gelip itaat eden Türkmen ve döneke taifesinden ölen kişilerinin ulufelerinin kestirilmediği ve yerlerine başka kişiler gösterilerek ulufelerinin alındığı üzere hazineden alınan fazla paranın tahsili ve ölen kişilerin kaydedilmesi defterin düzenlenmesi için Vezir Hızır Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 72

At gemilerinin inşasına görevlendirilen Sultanönü mukataası Ali Bey'in Karibros karyesinden birkaç ademin yollarını keserek at gemisi inşası için toplanan parayı ve emval ve esbablarını aldıkları eşkıyaların bulunması ve paranın tahsili için Lefke Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 73

Hacı nam şakinin hakkından gelinmek isterken Kasım Çavuş nam sipahi akrabası olduğu için mezbur hacıyı Kādînın elinden alıp voyvodası Sefer'i öldürmüştür. Kasım Çavuşun bulunması ve hakkında gerekenin yapılması için İlbasan ve Ispat Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 74

Biga sancağı donanması ve askeriyle Ağrıboz'un Hisar denilen mevkisinde hazır ve müheyya olması için Biga Bey'ine yazılan hüküm.

Hüküm : 75

Bağa Tarık nam kimse bir kimsenin karısı ve çocuklarını esir etmiştir; esirlerin Hasan Çavuş mübaşeretiyle elinden alınması ve halas ettirilmesi hususunda Tatarhan'a yazılan name-i hümayundur.

Hüküm : 76

Karacılar nam karyede beşbin akçelik tımar sahibi Bağdadi Mehmet eşkıya olup yollar basıp Müslümanların esbab ve erzakın almaktadır. Hakkından gelinmesi için Hamid Beyine , Burdur ve Tavas Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 77

73 numaralı hükmün suretidir. Sabıka İlbasan Beyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 78

Mısır hazinesinin irsali için Mısır defterdarına yazılan hüküm.

Hüküm : 79

Hüküm tamamı çizilerek iptal edilmiştir.

Hüküm : 80

Baş Kaptan Paşa Mustafa'ya lazım olan orduların tedariki için Sofya, Üsküp ve Filibe Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 81

Bazı yerlerin kaldırılmalarının bozulduğu ve düzeltilmediği ve buralardan bazılarının pis sularını sokağa akıttığı ve bunun düzeltilmesi için İstanbul Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 82

Sefere memur olunan yerlerde her sancakta vilayet zabitlerinin yanlarında birer çavuş ve on nefer bırakılması için Anadolu beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 83

Boğdan taraflarında Kazak taifesinin cem olduğu ve Mahruse-i mezbureden bir yere zarar kasdında oldukları eğer olursa def edilmeleri için Boğdan Voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 84

İstanbul zahiresi için verilen koyunların hep dişi olduğu bunu inkiraza sebep olacağından erkek koyun verilmesi için Boğdan Voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 85

İstanbulda dişi koyun kestirilmemesi ve erkek koyun kestirilmesi için İstanbul Kādîsına, Koyun Eminine ve Koyun Nazırına yazılan hüküm.

Hüküm : 86

Beç seferine gitmek için bölgedeki yeniçerilerin haklarının ödenmesi ve zamanında sefere gönderilmesi için Eflak Voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 87

Sol kolda olan yeniçeri ağasının ve yeniçerilerin nevruzda sefere yetişmeleri için Sol Koldaki Kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 88

Resul nam kişinin ve kardeşlerinin eşkıya oldukları ve sipahi öldürmeleri üzerine yakalanarak Rodos'a kürek cezasına gönderilmeleri için Anadolu beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 89

Dergâh-ı mu'allâm mütevellilerinden Fîrsanperi'nin verdiği borcu geri ödemesi için Eflak Voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 90

Küffar-ı haksarın Sonluk ve Hatvan üzerine hücum beklentisi var olmakta ve bunun için yapılması gereken hazırlıklar için Erdel Voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 91

Erdel Voyvodasına bölgesine bir hücum ihtimali olursa askeriyle hazır olması ve gerekli olduğu zaman münasib gördüğü şekilde hareket etmesi için yazılan hüküm.

Hüküm : 92

Üç binden aşağı tımarı olan tımarlıların şehir muhafazasına kalmaları, bedel akçesi olarak biner akçe vermeleri ve bunların defter edilip toplanması için Kastamonu Beyine ve Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 93

Dergâh-ı mu'allâmdan sürre ile irsâl olunan emin ve kâtib ve bevvaban ve teberdarlara Şam'dan Mekke'ye varıncaya kadar herhangi bir müzayaka çekdirilmemesi için Şam Beyler beyine ve emir-haccına yazılan hüküm.

Hüküm : 94

İrsâl olunan sürre-i cedid hameyn-i şerîfle dahl oldukda sürre-i Mısıriyeden mukaddem tevzi' olunması için Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere Kādîlarına ve Şeyhu'l-harâmlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 95

Südde-i sa'âdetden irsâl olunan sürre-i cedide emin ve kâtibi ve sâ'ir mukayyimi gönderdikleri hameyn ile haram-ı muhterem etrâfında olan medreselerden emredilen yerde kalmaları için Mekke-i Mükerreme Kādîsına ve şeyhu'l-harâmına yazılan hüküm.

Hüküm : 96

Hameyn-i şerîfin evkafından tahsil olunub irsâl olunan sürre emini ve kâtib ve zabıt ve dizdarların geçtikleri yerlerde güvenliklerinin sağlanması ve ihtiyaçlarının karşılanması için Üsküardan Şam-ı şerîfe varınca yol üzerinde olan Sancakbeylerine ve kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 97

Kazak eşkıyasının zulüm ve teaddi etdikleri bunların yakalanarak haklarından gelinmesi için Lori Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 98

Zimmetlerinde mal-ı mîri olan çavuşların hepsinden zimmetlerindeki malı almadan sefere gitmelerine izin vermemesi için Rum İlinde mal-ı mîri tahsilinde olan Koyunbaşı Ali Ağa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 99

Kara Mihal nam yeniçeriye öldürenlerin yakalanarak asitane-i saadet'e gönderilmeleri için Akyazı ve Sarıçayır Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 100

Nüzül cemine gönderilen memurların fazladan para topladıkları ilam olunmuş ve teftiş edilerek fazla toplanan para belirlenip alınmak için Köstendil sancağında vaki olan kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 101

Aksak Yunus yoldaşlarıyla daima şika üzeredir diye Müslümanlar şahitlik etmişler ve teftiş edilip haklarından gelinmesi için Çatalca mukataasıyla sabıka Çatalca Kādîsı olan Mevlana Masuma yazılan hüküm.

Hüküm : 102

Sefere gidecek olan asakir-i İslam Gelibolu'dan geçerek gidecektir ve Malkara ve Şehid Gölü ve İncecik ve Rus Gölü bölgelerinde kasaba ve kuralardan arpa koyun vs. tedariki için Malkara ve Şehid Gölü ve İncecik ve Rus Gölü Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 103

Sefere giden Asakir-i İslam Gelibolu'dan geçecektir ve bölgedeki meyhanelerin açılmaması ve içki satılmaması için Gelibolu Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 104

Gelibolu'da sefere giden askerlerden fesat ve şenaat olanların men ve def edilmeleri için Küçük mirahur Ahmet Ağaya yazılan hüküm.

Hüküm : 105

Hacı Hayır Alaaddin nâm reis Tatar Hanı Gazi Giray Han'ın tuzundan İstanbul'a getirmesi için görevlendirilmiş ve başkasının dahil edilmemesi için Kefe Beylerbeyine ve Kādîsına ve İskeleler Eminlerine yazılan hüküm.

Hüküm : 106

İstanbul'da et konusunda müzayaka çekilmekte ve Mehmet Çavuş Tercan koyunu olan yerlere mübaşir tayin edilerek koyunları İstanbul'a getirmekle görevlendirilmiştir. Yardım etmeleri için Tercan Koyunu olan yerlerin kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 107

Menzil bargirleri görevlisi Yanilkis nam zımmi kendi bargirlerine de arpa, çimen vs alıp devlete yansıtmış ve birçoğunun parasını vermemiştir. Gereğinin yapılması ve zimmetindekilerin hepsinin alınması ve hakkından gelinmesi için İstanbul Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 108

Keskin kazasına tabi olan Ticareti Uzun isimli vakıf karyesinde Müşayib isimli bir kişi ev tasarruf etmiş ve kirasını öşürünü ödemiş firar edip eşkıyalık yapmıştır. Ele getirilmesi ve hakkından gelinmesi için Rum Beylerbeyine, Kırşehir Beyine ve Keskün Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 109

Karanfil, şeker ve tarçının geçmiş yıllara göre eksik gönderildiği ve bu eksiğin giderilerek tam gönderilmesi için Burusa beylerbeyine ve defterdarına yazılan hüküm.

Hüküm : 110

Acemi oğlanlarından Mirza nam kişinin katledilmesi ve katillerin ele getirilerek hakkından gelinmesi için Karacaşehir Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 111

Kara Sefer nâm suhte nüzül cemine karşı çıkmış birkaç yerde toplanmasını engellemiş daha sonra Kādînın atadığı hatibi değiştirip kendi hatip atamış eski hatibi öldürtmüştür. Fesadın teftiş edilip hakkından gelinmesi için Edincik Beyine ve Yaçağaç Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 112

Durali ve Mehmed nâm kimesneler haramzade ve eşkıyâ olduklarından başka fukarayı rencide etmişlerdir eşkıyanın ele getirilmesi ve hakkından gelinmesi için Niğde Beyine ve Develü Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 113

Bazı kimseler bir araya gelerek fesat ve şenaat etmişler ve beylerin, subaşlarının yanında gezerek gammazlık etmişlerdir. Bunların ele getirilerek haklarında gerekenin icra edilmesi için İskenderiyye ve Karacadağ Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 114

Kıbrıs'dan gelecek şekeri kardıgalarıyla taşınması için Mağosa Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 115

Mekke-i Mükerreme şerîfine gönderilen Müteferrika Mustafa beye gereken mühimmatı sağlamaları için İskenderiyye Beyine ve Süveyş ve Cidde-i Ma'mure Eminliğine yazılan hüküm.

Hüküm : 116

Diyarbakır Beylerbeyinin müselleminin tutuklanması ve teftiş edilmesi için gönderilen emirlerinin hükümleri kaldırılarak serbest bırakılması için Amid Kādîsına ve Defterdarına ve Diyârbekir Beylerbeyinin müsellemine yazılan hüküm.

Hüküm : 117

Mühim bir meselede ulakla haber gönderilmiş ve yol üzerinde olan Kādîlıklarda menzil bargiri sağlanması için Südde-i sa'âdetimden Haleb ve Rakkaya varınca yol üzerinde vâkı' olan beylere ve kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 118

Diyarbakır Beylerbeyinin müselleminin tutuklanması ve teftiş edilmesi için yazılan hükmün keseye koyularak geri gönderilmesi için Diyarbakır Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 119

Yeniçerilerden ve kapı kullarından bazıları eşkıyaya baş olup köyler gezip haraç kesmekte ve halkı rencide edip mallarını ve erzaklarını almaktadır. Bu ehli fesatların ele getirilerek haklarından gelinmesi için Kırşehir sancağı beyi ve kâdîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 120

Mirmiran sabıka Hasan Paşa muharebesinde şehid olanların tımarlarını varsa evlatlarına yoksa müstahak olanlara verilmesi için Bosna beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 121

120. hükümün müsveddesi.

Hüküm : 122

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hüseyin ve Süleyman Çavuş eşkıyayı yanlarına cem ederek Derka nam karyeyi basmış evleri yakmış halkın erzak ve esbaplarını almışlardır. Mezbur çavuşların ve eşkıyanın ele getirilerek haklarından gelinmesi için Karaman Beylerbeyine ve Ürgüp ve Hacibektaş ve Süleymanlı Kâdîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 123

İstanbul'da fırınlarda çalışacak hamallar yeni getirilmiş ve eski hamallar onların çalışmalarına engel olmaktadır. Bu konuda gerekenin yapılması için İstanbul Kâdîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 124

Müderriş Mevlana Hüseyin'in kardeşi Hasan nâm kişiyi Sipahi Mehmet vurarak öldürmüş ve Müslümanlar mezbur Mehmet'in kat-i tarika olduğuna şahitlik etmişlerdir. Bu konuda gerekenin yapılması hakkından gelinmesi için Vize Sancağı Beyine ve Babaeski Kâdîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 125

Beç seferine gitmek için hazırlana ve mektub veren yetkelerin toplanarak sefere götürülmeleri, yoldaşlıkta bulunmaları için düzenlenmeleri için Pâşâ sancağında zeamaeti olan Hasan Odabaşı'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 126

Karaman Beylerbeyi Çıldır beylerbeyliğine atanmış ve zuema ve tımarlıları ile sefere memur edilmiştir. Gerekenin yapılması için Karaman Defter Kethüdasına ve Tîmâr Defterdarına ve Alay Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 127

Yenişehir tâbi' Ulak nâm karye sakinlerinden Hacı Hüsni oğlu Yusuf Hafsa Hatun vakfının yerlerine ve orada olan halkın erzak ve esbablarını garet etmiştir. Gerekenin yapılması için Şehzade Lalasına yazılan hüküm.

Hüküm : 128

Hoca Saadettin'in arpalığını ahz kimseler dahil ettirilmiş ve dahil ettirilmemesi ve gerekenin yapılması için Şehzade Lâlâsına ve Tire Kādîsına ve [...] medresesi müderris Muslihiddin'e yazılan hüküm.

Hüküm : 129

Mühür emir-haccı olan Ali Kasaf Mekke-i Mükerrerme fukarasına tayin olan sürrelerin bazılarını vermemiş; eşrafın ve halkın esbab ve erzakların ve hayvanların garet etmiştir. Mezbur Ali emir-haccılıktan ref edilmiş ve hakların eksiksiz alınıp verilmesi için Mekke-i Mükerrerme şerîfine yazılan name-i hümâyûn.

Hüküm : 130

Şirvan vilayetinde halk ihtilal üzere olup, bölgede Dağıstan eşkıyası halkın emval ve erzaklarını garet ve hasaret etmişlerdir. Dağıstan eşkıyasının cem olan gruplarını dağıtmak ve haklarından gelmek için Vezir Cafer Paşaya yazılan hüküm yarım bırakılmıştır.

Hüküm : 131

Kıbrıs Beylerbeyi olan ihsan beyin o katar işe yarar deve hazırlayarak Serdara irsal etmesi için Kıbrıs Beylerbeyi İhsan Beye yazılan hüküm.

Hüküm : 132

Mağosa'ya inayet olan Osman Bey'in kadırgayla yerine götürülmesi için Rodos hassa Kadırgaları reislerinden Kûlâ Reis'e yazılan hüküm.

Hüküm : 133

Üsküp ve Köprülü madenlerinde kalb ve mağşuş akçe kesildiği haberinin teftiş edilip kesiliyorsa der-kese edilip asitane-i saadete gönderilmesi kesilmiyorsa teftiş edip nizam verilmesi için Köprülü Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 134

Anadolu'da olan sancak beylerinden bazılarının sefere gitmemek için bahane uydurdukları bazılarının muhafazaya kalmak istemeleri üzerine cümle on dört sancak beyleri ve askerleriyle sefere gitmeleri için Anadolu Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 135

Dergâh-ı mu'allâm kapucularından Aydın ve Mehmed bir hizmete görevlendirilmişlerdir ve yolda kendilerine menzil bargiri ve ikşer nefer asker verilmesi için Beylerbeyi ile Serdâr-ı zafer-i şî'ara varınca yol üzerinde vaki olan kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 136

Tüccar taifesinin endaze ölçülerinde hile yapmakta olduğu bildirilmiş ve iki mühürlü ölçü gönderilerek teftiş ve takip edilmesi için Mizistre Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm :137

Eski şehir subaşısı Yamalı Sinan hırsızlara kefalet ederek dükkanlar açtırmış ve milleti dolandırmıştır. Gerekenin yapıp küreğe gönderilmesi için Bender Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 138

İnecik Kazâsından Darende Mahmut nâm kimsenin oğlunu müteveli Receb'in oğlu katletmiştir. Ele getirilerek hakkında lazım gelenin icra edilmesi için İnecik ve Rodoscuk Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 139

Şeyh Abdüllatif evkafına müteveli olan İnayetullah nâm kimseye kazâ-ı mezbûr nazırı olan Osman tarafından şetm ve galiz edilip Osman'ın daha öncesinden yakalanması için emr-i şerife var olmakla mezbur Osman'ın yakalanarak İnayetullah'ın hakkını alıp verdikten sonra hakkından gelinmesi için Hamid Beyine ve Uluborlu Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 140

Yeniçerilerin sefere gideceği yol üzerinde Yeniçeriler ağasının belirlediği güzergahların üzerinde bulunan Kādîliklar asker için zahire hazırlığı yapmaları için Südde-i sa'âdetden Belgrad'a varınca Ulu Yol üzerinde vaki olan kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 141

Eğriboz kalesinde topçu olmayanlara topçuluk yaptırılıp topun çatlamasına neden olunmuş ve topçu olmayanların topçuluk yapmalarına engel olunmak için Eğriboz Beyine ve Eğriboz Kalesi Dizdarına yazılan hüküm.

Hüküm : 142

Develü ve Şecaattin mültezimi olan Kurd nâm kimse seksen atlı askerle gezip halktan selamlık adı altında haraç toplayıp halkın esbab ve erzaklarını ve hayvanlarını gasp etmektedir. Ehli fesatın ele getirilerek hakkından gelinmesi için Karaman Beylerbeyisine ve Develü ve Şecaattin Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 143

Yanbolı ve Kıral Ağaç ve Pınar Hisarı ve Aydos ve Karib İller ve Dimetoka Kādîlarının koyunlarını çavuşlardan biri bana verilmiştir diye almaktadır ve o çavuş görevinden ref edilmiştir. Gerekenin yapılması ve çavuşun İstanbul'a gönderilmesi için Yanbolı ve Kıral Ağaç ve Pınar Hisarı ve Aydos ve Karib İller ve Dimetoka Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 144

Aksaray Beyine askerleriyle birlikte; Karaman Muhafazasına gitmesi için yazılan hüküm.

Hüküm : 145

Sürre-i cedide-i ümmetiyyeye tayin olunan kitib, emin, bevaban ve teberdarların bildirildiği; Şam Beylerbeyine ve Emîr-i hâccına yazılan hüküm.

Hüküm : 146

Kıbrıs yeniçerilerinden ve Azablarından üç yüz nefer tüfenk ve endaz yarâr cenkçi yazılarak Rodos'a gönderilmesi için Kıbrıs Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 147

Mal defterdarı olan Mehmed'in Kapı kethüdalığına atanması ve sağ salim merkeze gönderilmesi için Hızır Paşaya yazılan hüküm.

Hüküm : 148

Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere ve Kudüs-ü Şerife gönderilen sürrelerin hak üzere dağıtılmasını ve sürresi olup ölenlerin yerine müstahak ve fakir olanlara verilmesi ve hakkından feragat edenlerin yerine fakirler yazılması için Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere ve Kudüs-ü Şerife Kādîlarına ve Şeyhu'l-harâmlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 149

Muhammed-i şerîfin sağ cânibinde hazine katarları yürütülmesine izin verilmiş ve başka katarların yürütülmesi hakkında istenen izin mucibince Şam Beylerbeyine ve Emîr-i hâccına yazılan hüküm.

Hüküm : 150

Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere ve Kudüs-ü Şerife gönderilen sürrelerin dağıtılmasında sıkıntı yaşandığı ve kişilerin vekille aldırıldığı veya yerlerine başkalarının aldığı isimi olmayanların isimim var diye hilaf çıkarması üzerine katipler dışında kimsenin isim okumasına ve zaruri ihtiyaçlar dışında vekille alınmaması için Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere ve Kudüs-ü Şerife Kādîlarına ve Şeyhu'l-harâmlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 151

İstanbul'da arpa konusunda müzayaka çekilmekte ve miri arpayı gemilere tahmîl ettirip göndermeleri için Varna ve Köstence ve Baba Kādîlarına ve Köstencede nöbetçi olan Yayabaşına yazılan hüküm.

Hüküm : 152

Azak cânibinin muhafazası için Kefe'de bulunan iki katlı kalitaların Tatar Hânı Gazi Giray Han'ın emrine verilmek üzere Kefe Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 153

Hıdemat-ı mezbûreye inad ve muhalefet edenlerin haklarından gelinmesi için Tebriz ve Van Beylerbeylerine yazılan hüküm.

Hüküm : 154

Fatih camisi etrafında hali olan yerlerden Müslümanlara birer evlik yer verilmesi fazlasının verilmemesi için İstanbul Kādîsına ve Mimarbaşına yazılan hüküm.

Hüküm : 155

Frenk ve Rum taifesinden kasap yazılanlar inat etmektedir. inad ettirilmemesi ve yazıldıkları görevlere gönderilmeleri yoksa haklarından gelinmesi için ârz edilsin diye Galata Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 156

Raşid nam celebın Mustafa nâm yeniçeri ve bazı haramzadeler yolunu kesip akçelerini ve emirlerini gasp etmişlerdir. Yakalanarak akçenin tahsili ve haklarından gelinmesi için Pınar Hisarı Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 157

Kale muhafızları ve yeniçeriler ittifak ederek Perviz çavuşun havası hümayunundan gelen geliri çalan kişiler bulunsun diye gönderilen çavuş'u ve voyvodayı öldürmüşlerdir. Kula kalesi askeri teftiş edilmek istenmemektedir teftiş edilmesi ve hakkın yerini buldurması için Kula Kādîsına ve Zincirlü Emir Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 158

Tebriz'de beyler cemiyet olmuş ve onların üzerine varması için Van beylerbeyine ve bölgede olan beylere hakimlere yazılan hüküm.

Hüküm : 159

Gori Beylerbeyliğine atanan Mustafa görevine gitmemiş ve yerine Çıldır Beylerbeyi atanmış ve onlar varana kadar zahire mühimmat sağlanması için Erzurum Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 160

Mescit ve cami aralarında içki içilmemesi ve Müslümanların sularına karıştırılıp mekruh edilmemesi için Sakız Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 161

Şirvan'a tayin olan yirmi iki neferin ulufelerinin Şirvan Hazinesinden ödenmesi için Vezir Hızır Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 162

Mora sancağında üç binden aşağı tımarı olanları muhafazaya bırakıp birer yıllık mahsullerin alınması için Muta Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 163

Van ve Revan ve Kars ve Çıldır ve Erzurum Belerbeyliklerinde zeamet ve tımarı

olanların Gürcistan Seferine tayin oldukları ve müteferrikaların başına Perviz müteferrika baş ve buğ olduğunu bildiren hüküm.

Hüküm : 164

Haleb hazinesinde istihdam için Şam'dan irsal olunan yeniçerilerin gönderilmemesi için yazılıp yarım bırakılan hüküm.

Hüküm : 165

Süleymanlı kazâsında Divane Ali nâm kişi Müslümanların mallarını gasp etmiş ve davası görülürken Süleyman nam yeniçeri tarafından kaçırılıp beraber halka salgın salıp zulm etmektedir Süleyman Çavuş'un çavuşluğu alınmış ve hakkından gelinmesi için Kırşehir beyine Ve Süleymanlı Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 166

Daha önce zaviye olan aş ekmek dağıtılan yer hazineye gider olmasın diye medrese yapılmıştır. Tekraradan zaviye yapılması için Darüssade ağası Mustafa Ağa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 167

Üsküp ve Karadeve madenlerinde kalb ve mağşuş akçe kesildiği haberi üzerine teftiş edilip kesilip kesilmediğini görüp kesiliyorsa toplanıp gönderilmesi için İstanbul Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 168

Şam'dan gelen hazineden bölükbaşları alarak kendi hesaplarına geçirmiş ve fukaraya zulüm etmişlerdir haklarından gelinmek için Şam Beylerbeyine ve Şam Yeniçerileri Ağası'na yazılan hüküm.

Hüküm : 169

Kostantiniyye Sancağı beyine forsa gemileriyle gelip donanmaya katılması için Cezayir Garb Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 170

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş ve hassa reislerden Ahmed Reis'e donanmaya dahil olmaları için yazılan hüküm.

Hüküm : 171

Gök Seyyid oğlu denilen mehmed nam kimse fukaranın malların alıp zulüm etmektedir. Yakalanıp hakkından gelinmesi için Hamid Beyine ve Tavlı ve Eğirdir Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 172

Fetih için lazım olan kereste asker ve mühimmat için Boğdan Voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 173

İstanbul'a gönderilecek kızıl ve kaza üzüm ve herhangi bir nesnenin pazarlarda ve başka diyarlara satılmaması için Lalaya yazılan hüküm.

Hüküm : 174

Reayadan alınan terekelerin ak ekmek işleyen fırınlara ziyade baha ile satılmasına engel olunması ve İstanbul zahiresi için olan terekenin kimseye sattırılmaması için Rodoscuk Kādısına yazılan hüküm.

Hüküm : 175

Erzincan gümrüğünden kırk akçe ve züyufe mutasarrıf olan kişinin Haleb'in Palas mahallesine tebdil olunmasına dair beratın iptal edildiği ve beratın alınarak İstanbul'a gönderilmesi için Haleb Beylerbeyine ve Defterdarına gönderilen hüküm.

Hüküm : 176

Özi ve Akkirman kaptanları kürekçi ihtiyacını bildirmiştir. Siyasete müstehak olanların kürekçi olarak verilmesi için Bender ve Akkirman Beylerine yazılan hüküm.

Hüküm : 177

Liva-i mezbur muhafazası için alıkonan askerlere baş olan Rüstem fukaraya zulüm ettiği için yerine Pir Mehmet çavuşun atanması için Bursa Kādısına yazılan hüküm.

Hüküm : 178

Cezayir'de sefere gitmeyenlerden altışar yüz bedel akçesi tahsil edilmesi istenmiş fakat bazılarında eksik alınmış bazılarında hiç alınmamış herkesten eksiksiz alınması için Kaptan Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 179

Gori Beylerbeyine Şirvan Serhaddında bir hizmet olursa varıp yardımcı olmaları için yazılan hüküm.

Hüküm : 180

Seydiler namında eşkıyaların yakalanarak küreğe gönderilmeleri için Rum Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 181

Sancak tevcih edilen yalnız berat etmeyenlerin sancaklarının alınıp ahza verilmesi için Trablusgarb Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 182

Kesve-i şerifenin hazineye konulması için görelilere teslim edilmesi babında Şerif hazretlerine yazılan hüküm.

Hüküm : 183

182 numaralı hükümün suretidir.

Hüküm : 184

Asakir-i İslamın Bursa'dan geçerek Gelibolu'da serdar hazretlerine dahil olmaları için Şam Yeniçerileri Ağası'na yazılan hüküm.

Hüküm : 185

Karaman askerinin acil olarak sefere gönderilmesi ve iki menzilde bir konak yaparak Gelibolu'da Serdar hazretlerine yetişmeleri için Konya Kādısına ve Karaman Beylerbeyi'nin müsellemine yazılan hüküm.

Hüküm : 186

Sâbıkâ Hamid Sancağı Beyi Lazkiye ve Gölhisar ve Karaağaç bölgelerinde karye karye gezip haraç almaktadır ve yakalanarak hakkından gelinmesi için Lazkiye ve Gölhisar ve Karaağaç Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 187

Bulaç nam karyede Mehmet nam yeniçerinin evi basılarak kendi, emini ve ayanı katledilmiş, bunu yapan on iki neferin hulunup haklarından gelinmesi için Gelibolu Kādısına ve Küçük mîrî-ahûr Ahmed Ağa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 188

Edirnedен donanma için gelecek kırk korsanın hangi kazaya dahil olursa emin ve salim gönderilmeleri ve yanlarına adem koşulması için Edirne'den gelince yol üzerinde vaki olan Kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 189

Mihaliç ve Edincik ve Gönen ve Manyas Kādîlıklarında yeniçeri ve acemi oğlanı namına eşkıya türediği ve bunların hakkından gelinmezse halkın firar edeceği; bu eşkıyaların bulunarak haklarında lazım gelenin yapılmazı için Mihaliç ve Edincik ve Gönen ve Manyas Kādîlıklarına yazılan hüküm.

Hüküm : 190

Alablar nâm karyeden Ali nam kişi evler basıp eşkıyalık etmektedir ele getirilip küreğe konulmak üzere İstanbul'a gönderilmesi için İzladı Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 191

Sultan Selim Han'ın evkafına tayin olan doksan iki korsanın İstanbul'a gönderilmesi için Edirne Kādîsına ve Edirne Bostancıbaşına yazılan hüküm.

Hüküm : 192

Mekke'de Arap taifesinin tüccar yüklerinin kirasının belirlenmesi için Şam Emîr-i hâccı Ahmed'e yazılan hüküm.

Hüküm : 193

Sinan Çavuşun ahaliye zulüm ve teaddi ettiği sabit olup hakkında gerekenin yapılması için Podgoriçe Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 194

Kara Selim Çavuş'un deryaya yasak tereke sattığı ve bunu teftiş edilerek hakkında gerekenin yapılması yasak tereke sattırılmaması için Mora beyine ve Fener Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 195

Hac yolunda vefat edenlerin mallarını beytülmal eminlerine teslim edilmesi için Şam Emîr-i hâccı olub hala Gazze Sancağı Beyi olan Ahmed'e yazılan hüküm.

Hüküm : 196

Ahmed nâm yeniçeri Deblu nâm zımmiyi katletmiştir. Suçları sabit olursa haklarında gerekenin yapılması için Tatarbazarı Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 197

Yelken nam karyede Divane Veli nam kişinin eşkıya olduğu ve halka zulüm ettiği aşikardır ve yakalanarak İstanbul'a gönderilmesi için Menteşe beyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 198

Ferhat nam kişi Sinop'da gemide vefat etmiş ve mallarının Yakup Ağa'nındır diye şahadet edilerek alınmak istenmiştir. Mallarının varan ademe eksiksiz teslim edilmesi için Sinop Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 199

Karaman Beylerbeyi Çıldır Beylerbeyliğine atanmış ve hemen askerini

toplayarak Gelibolu'da serdar hazretlerine dahil olması için Kayseri Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 200

Hüküm yarım bırakılmış.

Hüküm : 201

Mustafa Çavuş koyun sürücülük hizmetine tayin olmuş ve kimsenin dahil edilmemesi için Tatarbazarı ve Sofya ve Samakov ve Tulce Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 202

Rumelide İstanbul zahiresi için koyun alımı tamam olmadan kimseye koyun sattırılması için Rumeli'de olan Kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 203

Tebriz'de yüz nefer topçu muhafazaya kalmasından gayri hepsinin donanmaya dahil olması için Tebriz beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 204

Liva-ı mezbur Şam'dan Trablusşam'a ilhak edilmesi ve defterlerinin gönderilmesi için Beyrut beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 205

Trablus'da cem olunan hazinen emin ve salim bir şekilde merkeze gönderilmesi için Trablusşam Beylerbeyine ve Safir Paşaya yazılan hüküm.

Hüküm : 206

Meskidlü nam karyeden Mahmut'un oğlunu Receb yeniçerinin oğlu öldürmüştür. Mezburun hakkında lazım gelenin yapılması için Rodoscuk ve İncik Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 207

Kartib hakimi simon'un hediyeler getirdiği ve yolda izde kimsenin mallarına ve esbablarına karıştırılmaması için Çıldır ve Gori ve Erzurum ve Kars Beylerbeylerine ve Defterdarlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 208

Konya sipahilerinden kethüda piri olan Ahmed nâm sipahi ikiyüz sipahi nefer sipahi oğlanı ve selhüdarı ile karye karye gezip savaşa gideriz diye ahalinin emval ve erzakların hayvanların zorla almaktadır. Halka ilişirmeyip gerekenleri paralarıyla

aldırıp halka zulüm ettirmemesi için Karaman Beylerbeyine ve Konya Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 209

AkKādî nâm karyeden Ahmed ve oğlu Veli, Hamid Çavuş nam kimsenin bazı eşkıya ile birlikte kendilerine zulüm ettiğini bildirmiş. Haklarında gerekenin yapılması için Karahisar beyine ve İshaklu Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 210

Tebriz muhafazasında mevacibe için sıkıntı çıkaranların bir kısmının alıkonularak gerisinin gelerek İstanbul'dan ulufelerin almaları için yazılan hüküm.

Hüküm : 211

Murad nam kişinin ihtilale sebep olduğu ve yakalanarak İstanbul'a gönderilmesi için Bursa Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 212

Konak kazasında ehli fesat ve eşkıya türemiştir.teftiş edilip haklarında gerekenin yapılması için Ohri ve Kesriye nezaretine müteallik olan her yerin Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 213

Ahışa ve [...] kullarının savaşa götürülmemeleri, serhaddan uzaklaştırılmaması ve serhad hıdmetlerine devam etmeleri için Çıldır Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 214

Ahmet nam şakinin eşkıya olduğu ve ele getirilerek hakkında gerekenin yapılma ve küreğe konulmak Rodos'a gönderilmesi için Anadolu Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 215

Memnu olamayan şarabın yapanların ve satanların men edilmesi için Mudurnı beyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 216

Erdel bölgesinde düşmana karşı durabilmek için direnmesinin gerektiğini bildiren Erdel Voyvodasına yazılan name-i hümayun.

Hüküm : 217

Hüküm başlanmış ve devam edilmemiş.

Hüküm : 218

Serücek Beyi olan Mehmet ve dört neferini Han tarafından esir edilmiş ve serbest bırakılmasını sağlaması için Hızır Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 219

Haccı şerife için masraflarının karşılanmasında kullanılacak develerin ve hazinenin eksiksiz verilmesi için Mısır Beylerbeyine ve Defterdarına yazılan hüküm.

Hüküm : 220

Karadere nahiyesinde Nazarlıklı nâm karyede sakin olan Ali Çavuş şirret olup halka zulüm etmektedir ve çavuşluğu, tımarı alınarak başkasına verilmesi ve halkın haklarının eksiksiz geri verilmesi; çavuşun hakkından gelinmesi için Rum beylerbeyine Bozok ve Akdağ Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 221

Beç seferine giderken altı binden aşağı tımarı olanlar ve bey muhafazaya kalsın yukarı olanlar sefere gitsin diye Zülkadiriyye Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 222

Askeriyle birlikte nevrüzde Gelibolu'dan geçerek serdar hazretlerine dahil olsun diye İçil Beyine yazılan hüküm.

Hüküm : 223

Rodoscuk'da ortaya çıkan ehli fesatın ortadan kaldırılması için Poyraz Çavuş'un görevlendirilmesi ve hakkından gelmesi için Rodoscuk Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 224

Selhüdar Hüseyin'in halka ve Kādîya yaptığı zulmün son buldurulması ve hakkından gelinmesi için Anadolu Beylerbeyine ve Afşar Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 225

Kaledeki askerlerin yoklatılması için Vezir Hızır Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 226

Ortaya çıkan eşkıyanın berteraf edilmesi ve davaların hak üzere çözülmesi için Vidin Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 227

Yeniçeri beyliği ve Baba beyliği birlikte verilebilsin diye Yeniçeri ağasına yazılan hüküm.

Hüküm : 228

Sağakız Sancağının Tunus'a dahil edilmesi için Tunus Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 229

Sahte emirler yazan Ali nam kişinin ele getirilerek emirlerin elinden alınarak hakkından gelinmesi için Diyarbakır Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 230

Cizre Eyaletinin Mir Mehmet'in üzerinde olduğuna dair kendisine yazılan hüküm.

Hüküm : 231

Kürekçi akçesinin fazla alındığı ve fazla aldırılmaması için Alaiye Beyine ve Livada olan Kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 232

Davut nam kimsenin fesat olduğu ve Tebrizi Ali nam sipahiye öldürdüğü ve birçok neferin ölümüne sebep olduğu mezburun ele getirilerek hakkından gelinmesi için Ergene Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 234

Vakıfa gazez kimselerin ortaya çıkmış ve men edilmeleri için Karaman Beylerbeyine ve Konya Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 235

Erdel Voyvodasına hilat gönderilmesini içeren hükümdür.

Hüküm : 236

Bazı vakıfların kaldırılarak gelirlerin Mısır'daki Havas-ı hümayuna dahil edilmesi ve emir vakıfnameler kaldırılana kadar vakıf olarak kalması için Medine-i Münevvere Kādîsına ve Şeyhu'l-harâmına yazılan hüküm.

Hüküm : 237

Mekke'ye gönderilen şamdanların mevlid günleri haricinde ve görevlisinden başkasının çıkarmaması için Mekke-i Mükerreme Kādîsına ve Şeyhu'l-harâmına yazılan hüküm.

Hüküm : 238

Tekzi Dağı Yörükleri bahane ile Beç seferine gitmek istememektedir kimseye bahane ettirmeden hepsinin sefere gönderilmesi için Tekzi Dağı Yörüklerinin Sakin olduğu yerlerin Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 239

Beç seferine kırk nefer lağımcı lazım olmakta ve temini için İstanbul Kādîsına ve Mimarbaşı Davud'a yazılan hüküm.

Hüküm : 240

Bursa'da ordu için toğlanan akçelerin bi-tamam teslim edilmesi için Bursa Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 241

Kifayet mikdarı askeri muhafazaya koyarak Şirvan'a varması için Revan Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 242

Kifayet mikdarı askeri muhafazaya koyarak Şirvan'a varması için Gence Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 243

Kifayet mikdarı askeri muhafazaya koyarak Şirvan'a varması ve adem talep olunursa göndermesi için Gence Beylerbeyine yazılan hüküm

Hüküm : 244

Şirvan'da hizmet vaki olursa ve vezir tarafından muavenet talep olusa destek vermesi için Lori Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 245

Mahmut nam ehli fesatın yakalanması için Karaman Beylerbeyine ve Bilviran Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 246

Kefere taifesinin evlerini meyhaneye çevirmiş ve içki satmaktadır buna engel olunması için Galata Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 247

Hapis olan sekiz neferin sicillerinin gönderilmesi için Küçük Mirahor Ahmed Ağa'ya ve Semendirek Kādîsına ve kal'ası dizdarına yazılan hüküm.

Hüküm : 248

Vezir İbrahim Paşa'nın vakfının akçelerini eksiksiz teslim etmeleri için Eflak Voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 249

Ali bin Hızır nam kişinin fesat olduğu ve ele getirilmesi ve hakkında lazım gelenin icrası için Gazze Beyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 250

Siyasete müstahak ve sicili olanların Mustafa Çavuşa verilerek küreğe gönderilmesi için Hüdavendigâr ve Karesi ve Biga Sancaklarında vâkı‘ olan Kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm 251

Hacı oğlu Yunus’un fesat olduğu ve halka zulüm ettiği yakalanarak hakkından gelinmesi için Burûsa Kādîsına ve Hüdavendigâr Beyine ve Adranos Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 252

Şam yeniçerileri hac yolunun güvenliği ile görevlendirilmiş ve bazıları para vererek görevden kaçmış, hacıların yollarını keserek mal ve erzakların garet etmişlerdir. Yeniçerilerin ayrılarak eşkıyaların hakkından gelinmesi için Şam beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 253

Muhammed-i şerfin sağında ve solunda katarlanılmaması için Gazze Sancağı Beyi olub hala Şam emîr-i hâccı olan Ahmed’e yazılan hüküm.

Hüküm : 254

Gazze Sancağı Beyi Ahmet Bey’in emir-i haccı tayin olduğunu belirten hüküm.

Hüküm : 255

Tımar sahibi Derviş Pervane reayaya zulm ve cefa etmektedir önüne geçilmesi ve hakkından gelinmesi için Mora Beyine ve Londari Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 256

İstanbul’da yağa müzayaka çekildiği ve Kefe cânibinden dışarıya yağ satılmaması ve İstanbul’a gönderilmemesi için Kefe Beyine ve Kefe Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 257

Anadolu Beylerbeyi seferde olduğu için eşkıya türemiş ve bunların hakkından gelmesi için Mehmet Çavuş müfettiş tayin olmuştur. Bildirmek için Karahisar-ı Sahib Sancağında vâkı‘ olan Kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 258

Vakıf karyelerinden vergi alınmakta ve talep edilmektedir alınmaması ve aldırılmaması için Tunus Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 259

Bağdad'daki vakıf arazilerinden vergi alınmakta ve bunun önüne geçilmesi için Vezir Hızır Paşa'ya yazılan hüküm.

Hüküm : 260

Ulak bargiri yetiştirilmesi için karyelerin hanelerine göre dağılımını belirleyen; Eski il Kādîsına ve Konya Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 261

Ali nam kişinin şaki ve fesat olduğu ve ele getirilerek hakkından gelinmesi için Rum Beylerbeyine ve Sivas ve Kelmuğad Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 262

Serdar hazretlerine deve tedarik etmesi için Zülkadiriyye Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 263

Kırk elli nefer İbrahim Paşa'nın voyvodalarını katl edip emval ve erzaklarını almışlardır. Ele getirilip mallar eksiksiz alındıktan sonra haklarından gelinmesi için Selanik Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 264

Kara Selim Çavuş nam kimsenin izinsiz hatip ve imam tayin etmesi üzerine hakkından gelinmesi için Mora Sancağı Beyine ve Fenar Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 265

Yedikuleye kasap yamağı tayin olan zımmilerin görevlerine gitmedikleri ve görevlerine gönderilmeleri için Atina Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 266

Saray için alınacak koyunların hala verilmediği ve verilmesi için Eflak Voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 267

Leh elçisinin geri Leh'e gitmesi konusunda yardım edilmesi için südde-i saadetten Boğdan'a varınca yol üzerindeki Kādîlıklara yazılan hüküm.

Hüküm : 268

Sefere giden yeniçerilerin zahirelerinin temini ve İstanbul zahiresine dahil edilmemesi için Murat Çavuşa yazılan hüküm.

Hüküm : 269

Köseci Yusuf oğlu Mahmud ve karındaşı Mustafa ve ve Keşab kazâsından Mustafa nâm şakiler ehl-i fesâd gammâz oldukları ve halkı rahatsız ettiklerinden haklarından gelinmesi için İstanbul'a gönderilmeleri için Keşab ve Giresun ve Kürtün Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 270

Leh elçisi geri dönerken kimseden zarar görmemesi ve yasak mallar götürülmemesi için Boğdan Voyvodasına yazılan hüküm.

Hüküm : 271

Savaşa yarar yekteler belirlenmesi için Şam Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 272

Trablusgarb askerlerinin bazıları halkın emval ve erzaklarını ellerinden alarak zarar verdiklerini ve bunların hakkında gelinmesi için Trablusgarb Beylerbeyisine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 273

Mehmet Paşanın haslarından alınan akçelerin gelirken yolda basılarak çalındığını ve bulunması için Pervaşte ve Kula Kādîlarına yazılan hüküm.

Hüküm : 274

Mehmet Paşanın haslarından alınan akçelerin gelirken yolda basılarak çalındığını ve bulunması için Kula Kādî ve Kapudanına yazılan hüküm.

Hüküm : 275

Kıbrıs Beylerbeyi Ramazanın Kıbrıs'a geçirilmesi için Rodos ve Sağacık sancakları Beylerine yazılan hüküm.

Hüküm : 276

Küffar'a yasak malların satıldığını ve bunların engellenmesi için Mısır Beylerbeyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 277

Rusların Demirkapı tarafında yaptıkları kalelerin yıkılması için Dağıstan hakimine yazılan hüküm.

Hüküm : 278

Rusların Demirkapı tarafında yaptıkları kalelerin yıkılması için Aleksandır Han'a yazılan hüküm.

Hüküm : 279

Rusların Demirkapı tarafında yaptıkları kalelerin yıkılması için Vezir Cafer Paşaya yazılan hüküm.

Hüküm : 280

Avâriz akçesini fazladan toplayan eski Kādî hakkında gerekenin yapılarak fazlanın alınıp hak sahiplerine geri verilmesi için Vidin Kādîsına ve müfettişine yazılan hüküm.

Hüküm : 281

Hasan nâm kapıcının Mehmet nam kimsenin katırın alıp geri vermediğini ve geri alınması hakkının teslim edilmesi için Zülkadiriye Beylerbeyine ve Maraş Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 282

Tacizade Mehmed ve yandaşları sipahi namına gezip karyelerin mallarını ve erzaklarını gasp etmektedir haklarından gelinmesi için Aksaray Sancağı Beyine ve Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 283

Rum diyarında tımar sahiplerinin altı bin akçeden aşağısı şehir muhafazasına yukarısı ise sefere gönderilsin diye Rum Beylerbeyine ve Defterdarına yazılan hüküm.

Hüküm : 284

Mehmet nam kişinin yeniçeri ağası tayin edilmesi ile alakalı Edirne Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 285

Sipahi ve yeniçeri namına türeyen eşkıyanın hakkından gelinmesi için Seyyidgazi Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 286

Habeş Beylerbeyliğine Ali nam kişinin ataması ve yerine varmasında yardım etmesi için Mısır beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 287

Revan'da hassaya yaramayan toprakların tevcihi konusunda Baş defterdara ve Revan katibine yazılan hüküm.

Hüküm : 288

Şam tarafında tevzi olunacak ifrazın tevzi eilmemesi ve havas-ı humayuna dahil edilmesi için Şam Muharriri olan Hüseyin'e ve Kâtibi Ahmed'e yazılan hüküm.

Hüküm : 289

Müslümanların celeb ve kasap yazılarak rencide edilmemesi için Rum Beylerbeyisine ve Yeni İl ve Dernek Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 290

Altı binden aşağı tımarı olanların muhafazaya kalması için Zülkadiriyye Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 291

Kırhan celeblerinin eksik geldiği ve tamamının tahsil edilerek gönderilmesi için Tırhala ve inebahtı sancaklarında olan Kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm : 292

Hüküm tamamen çizilerek iptal edilmiştir.

Hüküm : 293

Harameyn-i şerifenin zuyufesinin vaktinde gönderilmesi için yazılan ve yarım bırakılan Mısır beylerbeyine yazılmış hüküm.

Hüküm : 294

Darende kâtibzade hâce ebu el-Ka'zım nam kişi hacca giderken vekil tayin ettiği mensur nam kişinin mezbur hacının mallarına el koyduğu ve hakkının alınarak geri verilmesi için Şam emîr-i hâccına yazılan hüküm.

Hüküm : 295

Kara Halil nam kişinin şirret ve şika eylediği ve hakkından gelinmesi için Honaz ve Irla Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 296

Kafir Murat nam kişinin ehli fesat olduğu ve hakkından gelinmesi için Bursa Kādîsına yazılan hüküm.

Hüküm : 297

Serdar tayin olunan Mehmet il erleri ile birlikte fesatların haklarından gelsinler diye Alaiyede olan Kādîlara yazılan hüküm.

Hüküm :298

Hamamlu nâm karye karibinden tımar sahibi Mehmet nam kişinin halka eziyet ettiği ve mallarını ellerinden aldığı ve hakkından gelinmesi için Rum beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 299

Seferde bulunan askerlerin ahvallerinin sorulması ve mevaciblerinin ödenmesi için hazine tahsis edilmiş olduğunu bildirmek ve askeri sakın tutmak için yazılan mektuptur.

Hüküm : 300

Sol ulufeciler ağası Ahmet hazineye irsal olunmuş ve yolda müzayaka çekdirilmemesi için asitane-i saadetten Belgrad'a varıncaya kadar yol üzerinde olan Kādılıklara yazılan hüküm.

Hüküm : 301

Vazife taksiminde liyakate dikkat edilmesi için Mısır Beylerbeyine yazılan hüküm.

Hüküm : 302

Ortaya çıkan eşkıyaların haklarından gelinmesi için Rum'da bulunan Kādılara yazılan hüküm.

4.2. HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU

[Sayfa: : 1]

Hüküm 1

Çirmen Beyine ve Livâ-i mezbûrda olan Kādîlara hüküm ki:

Sen ki Mirlivâsın Südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp livâ-i mezbûrda ehl-i fesâd ve eşkıyâ kesret üzere olub ebnâ-ı sebil gâret ve hasâret idüb ele getirilmek murâd olundukta livâ-i mezbûrda serbest timâr ve vakıf karye evkaf-ı selatine tahsil itmeğle ele girmeyüb haklarından gelinmeğle fesâdları yevmen fiyevmen beraber üzeredir diyü anun gibi ehl-i fesâd ise ele getirilmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâsına ârz eyledüğün ecilden ehl-i fesâd her kangımızda ise ele getirilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda anun gibi ehl-i fesâd ve eşkıyâdan idüğü zâhir olanlara ()idüb alub gaybet üzere olanları hüsn-i tedbîr ve tedârik ile ele getirüp dahi bir def'a şer' ile fasl olmuş olmayup, on beş sene mürûr itmeyan husûsları husemaları muvâcehesinde şer' ile hakk üzere teftîş ü tefahhus eyleyüp göresin üzerlerine sâbit olan hukûkî ba'de's-sübût hükm idüb ashabını alıvirdikten sonra ehl-i fesâd sipâhidense habs ve ârz eyleyesin değilse muktezâ-yı şer'-i kavîm herkim icrâ idüp yerine koyasın ehl-i fesâda asla ruhsat virmeyesin alub ele virmeyen eger serbest hâslarıdır ve gayrilerdir yazub ârz eyleyesin ki zikr olunan eşkıyâ ve ehl-i fesâd hariçden olmayub serbest karyelerden ise cürm-i galizi sâbit olub bi-haseb-i'ş-şer' idüb salb u siyasete ve kat'-i uzva müstehak olan mücrimleri senki sancak beyisin haricen alub getirüb kâffe-i sadır olan [...] lazım geleni icrâ idüb bedel-i siyaset diyü bir akçe ve bir habbelerin almayasın.

[Sayfa: : 2]

Hüküm 2

Buyruldu

Yevm-ül isneyn fi 3 Safer ul-muzaffer sene 1003

Bâ-hatt-ı hümayun

Seferihisar ve Bolvadin ve Akşehir ve İshaklu Kādîlarına hüküm ki:

Sen ki Bolvadin Kādîsısın İshaklu ve Turgut Kādîları südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp Kazâ-i Bolvadin'de bağçe içinde maktûl bulnan Hatib Abdurrahim'in

vereseşi maktûl-i mezbûr namına Hacı Mehmed ve oğulları Taha ve Mustafa ve Mehmet nâm Kādî'nın Durmuş ve Osman ve Mervan nâm hizmetkârları katl etmişdir diyü da'vâ eyledüklerinde Muharrem ve Müstehab Satılmış ve Güvendik ve Ferhan nâm kimesneler da'vâlarına muvaffak şehâdet itmeğın mezbûr Kādî Mehmed ve Osman ve Müderris Hızır ve İbadullah ve Mahmud ve Ahmed nâm kimesneleri ile mübâşirimdir diyü mezbûrun müşahidleri yalan şehadet eyledünüz diyü kayd u bend idüb şer'-i şerîfe varuldukda tekrar vuku'u üzere şehadet idüb halâs olmuşlar iken mezbûr Kādî merkumun müşahidlerin tekrar ehl-i örfe dutturub müşahidleri cebren hilâf-ı şer' şerîfe tamğa etmeğın müşahidlerin ahvâli gazez kimesnelerden teftiş olunub şehâdetlerinde sadıklardır Kādî-ı mezbûr zulm idüb kendünün cürm-i setr için tamğa etmişdir diyü şehadet eyledüklerin ârz eyledüklerinden gayri Divan-ı Hümâyûnda Kādî askerlerim dahi Kazâ-ı mezbûr için şirret ü şika diyü şehadet etdikleri ecilden mezbûrların haklarında şer' ile amel oluna diyü hatt-ı hümâyûnumla fermânım olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusul buldukda te'hir itmeyüb mezbûrları şer'-i şerîfe ihzar idüb gaybet iderlerse şer' ile buldurması lazım olanlara buldurup getürdüb dahi ta'yin-i mâl idüb da'vâyı hakk idenlerin bir def'a şer' ile fasl olmuş olmayup, on beş sene mürûr itmeyen husûsların şer' ile teftiş ü tefahhus eyleyüp üzerlerine sâbit olan hukûkı ba'de's-sübût hüküm idüb ashabın alıvirdikten sonra haklarında şer' ile lazım geleni eyleyesin.

Bir sureti: Bolvadin ve Akşehir ve Seferihisar ve İshaklu Kādîlarına

[Sayfa: 3]

Hüküm 3

Zülkadiriyye Beylerbeyisine ve İlbasan Kādîsına hüküm ki:

Kazâ-i İlbasan sakinlerinden Hacı Abdülfettah ve Hacı Abdi ve Mahmud nâm kimesneler ribahûr olub Müslümanlara bir guruşu yüz yirmi akçeye virüb dâimâ re'âyâ ve berâyâyâ zulm ü te'addî üzere oldukları i'lâm olındı. **Buyurdum ki:**

Vusul buldikda göresin mezbûrlar fi'l-vâkı' ribahur olub re'âyâyâ zulm ü te'addî üzere oldukları vâkı' ise mezbûrları Âsitâne-i sa'âdetüme gönderesin ammâ mukayyed olasız ki mücerred celb ü ahz için arz-ı i'lâm olunmuş olmayub virdükleri vakı' ise ki sâbit ve zâhir olanları emr-i şerîfem mûcibince amel eyleyesiz.

Hüküm 4

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi

Davut Pâşâ'nın ademlerine verilmiştir.

Bolı Sancağında vâkı‘ olan Kādîlara hüküm ki:

Bolı Mukata‘ası mektûb gönderüp mukaddemâ mirlivâ subâşıları üç ayda bir devr ideler diyü hüküm-i hümâyûnum virilüp subâşılar üç ayda bir devr itmediği ba‘zı eşkıyâ zuhûr idüb haklarından gelinmemekle kasabat ve kurada ba‘zı kimesneler mecrûhen maktûl bulunub ve mirlivâ dahi sefer-i hümâyûnda olmağla dâimâ bunun gibi fesâd ü şenâ‘at olmaktan hâli değildir diyü mirlivâ subâşıları üslub-u sâbıkâ üzere devr itmek ricasını ârz eylemeğin **buyurdum ki:**

Vardukda mirlivâ subâşıları kadimden tevcîhle gezüp hıfz u hırâset ile gitmişlerse olageldüğü üzere sancağı hıfz u hırâset etdiresün ammâ bu bahane ile dikkatli ve ihtimâmlı dâimâ mirlivâ ademleri ziyâde atlu ile il üzerine çeküp fukarâya hilâf-ı şer‘ ve kânûn te‘addi olunmağdan ve ahz u celb sebep ile ehl-i fesâd’a himayet olunmakdan ziyâde hazer eyleyesiz.

Hüküm 5

Bâ-takrir Hasret Efendi

Baba ve Tulce ve İsmail Geçidi ve Kili ve Akkirman ve Boğdan’a varınca yol üzerlerinde vâkı‘ olan Kādîlara hüküm ki:

Hala ba‘zı hıdmat-ı hümâyûnum için Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalarından olub Cenâb-ı imâret me‘âb Kırım Hânı Giray Hân dâmet me‘âliyehûnun kayıtçı başısı olan kıdvetü’l emâcid ve’l-akrân Ahmed zîde mecduhû ol cânibe irsâl olmuştur.

Buyurdum ki:

Hüküm bilcümle her kangınızın taht-ı kazâsına dahl olursa mahûf ve muhatara olan yerlerde yanına yarâr ademler koşub emin ve salim misafir etdirüb hidemat-ı hümâyûnum avk ve te’hir olunmakdan ziyede hazer eyleyesiz.

Bir sureti: Dergâh-ı Âlî çavuşlarından Müstakim Çavuş’a

[Sayfa: 5]

Hüküm 6

Rum Beylerbeyisine ve Rum'da vakı' olan Kādîlara hüküm ki:

Kefe Beylerbeyisi Hasan dâme ikbâlühû südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp bundan akdem emr-i şerîf varid olub ol cânibde ne mikdar tulum-ı revgan-ı sâde gemilere koyulub irsâl olunursa defter idüb i'lâm idesün diyü fermân olunmuş lakin bu cânibde davara ıkran vakî' olub dört-beşyüz baş davarı olan kimesnelerin onar yirmişer davarı kalup baki kalan davar ile bir mikdar yağ hâsıl olması ümid olunırdı lakin bir iki ay mürûr etdikden sonra tekrar davara ve ilkiya evlere düşüb baki kalan sığır ve davar kırılıb Kırım vilayetinde bir tulum yağ hâsıl olacak inek kalmamışdır ve şimdiye değin ol cânibe giden tulum yağları revgan-ı cedidden olmayub eskiden kalmış idi. Ol dahi sürülüb nesne kalmamışdır diyü ârz eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Hüküm 7

Türk Ahmed Çavuş'a verilmişdir fi 10 M. Sene

Sofya Kādîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda ze'âmete mutasarrıf olan Ali Bey hıdmetkârları namına olan Ahmed ve Kalender eşkiyâdan olub nice kimesnelerin bunları sirka idüb ve ba'zı kimesnelerin katırların çeküp ve bilcümle mezbûrların zulm ve te'addilerinden ba'zı re'âyâ perakende olmuşlardır diyü ârz olunmağla mezbûrlar ele getirülüb tefîş olunub ârz olunduğu gibi ise şer' ile haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûrları ihzar idüb dahi zikr olunan husûslardan ta'yîn-i mâdde idüb da'vâyı hakk idenlerin bir def'a şer' ile fasl olmuş olmayub, on beş yıl mürûr etmeyen husûsları hüsemaları muvacehesinde tefîş ü tefahhus eyleyüb göresin ârz olunduğu gibi iseki şer' ile sâbit ve zahir olan üzerlerine sâbit olan hukûkın ba'de's-sübût hükm idüb ashabını alıvirdikten sonra göresin muhtâc-ı ârz ise yazub gönderesün değillerse haklarında şer' ile lazım geleni icra eyleyesin tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb kaziyede medhali olmayanı dahl etdirmeyesin. Ammâ bu bahane ile kendü hallerinde olanlara mücerred celb ü ahz için hazer eyleyesin. İhtiyad üzere olasın.

[Sayfa: 8]

Hüküm 8

Trablusgarb Beylerbeyine hüküm ki:

Mektûb gönderüp emr-i şerîfem vârid olub bu sene-i sâbıkâda fermân olunan Donanma-i hümâyûnum gemilerine gelüp mülakat olasin diyü fermân olunmağın yanında olan gemileri mükemmel ve müretteb donadup hâzır ve ikda olduğunda Trablusgarb Bey'i ulema ve suleha ve şerîf ve re'âyâsı gelüp vilayetimiz serhaddır şikayetiyle Donanma-i hümâyûna gidüp eğlenmen lazım gelürse iyâzen billahi arab şikavet-i şî'ardan vilayete bir zarar muterizîn ola dediklerinde fermân-ı hümâyûna itâ'at-i umur mühimmedendir diyü kâyim makam ta'yîn idüb mah-ı şevvalin ilk yirmi beşinde Rum Diyârına teveccüh idüb bi-inayet'illahi te'âlâ beşinci günde Karlı İli Sancağına tâbi' Ayamura nâm mahale dahl olub alan Donanma-i hümâyûn gemilerine nokta üzere olduğun ârz idüb ve Trablusgarb Kādîsı dahi mektûb gönderüp senin için vilayete geldükden berü şer'e ve kânûna muhalif bir ferde zulm ü te'addi etmeyüb kemal-i adalet üzere dikkat idüb vilayet-i halka rıza ve şükran üzere oldukların bildirmekte cümle berâya ve re'âyâsı mesireme ârz olunması ma'lum-u şerîfem olmuştur. İmdî **buyurdum ki:**

Vardukda me'mur olduğun üzere varub Donanma-i hümâyûnumla hidemat-ı âlîyeme müteallik umur-u umûrda bezl-i maktûr idüb vilayet-i mezbûrenin dahi re'âyâ hıfz u hırâseti ve berâyâsının kemal-i refahiyeti bâbında dahi hüsn-i ikdâm ü ihtimâm zuhûra getüresin.

[Sayfa: 10]

Hüküm 9

Buyruldu

Yevm ü's-sülesâ Fî 9 Ra sene 3

Min-ba'd bu emrin sureti ihrâc oluna üzerine işaret olına diyü fermân olunmakla işaret olunmuş.

Kayseri Kādîsına hüküm ki:

Kayseri sakinlerinden olub Kırşehir Kazâsı'nda münhâsıl olan Köse Mihâl nâm Kādî tîmârdan ma'zul olan Halil ve Mehmed nâm kimesneler ba'zı kimesneler ile

ma' en sadatdan olub sâbikâ Kayseri Kādîsı olan Mevlânâ Seyyid Ahmed zîde fazluhûnun Salih oğlu olan Seyyid Şeyh Mehmed aleniyyen katl eyledikleri sâbit olduğun senki Kādîsın nayibin mirlivâ kâyim makamı ârz idüb suret-i sicil dahi gönderdüğü pâye-i serîr-i a'lâma ârz olundukda haklarından gelinmek bâbında hatt-ı hümâyûn arz-ı makrunum sadır olub mezbûrun Köse Mihâl ve Halil ve Mehmed ahz u habs olunmakda habsden ıtlak olunub Asitane-i sa'âdetimde görülmek için hatt-ı hümâyûnum mûcibince emri şerîfem aldıkları maktûl-i mezbûrun ve irşad-ı i'lâm idüb bunların Asitane-i sa'âdetimden hükm-i şerîfimle varub şer' ile icra-yı hakk oluncaya değin habsden ıtlak olunmamak ricâ ettiklerin ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldikda mezbûrların husemaları hükm-i hümâyûnumla varub şer' ile icra-yı hakk oluncaya dek habsden ıtlak eylemeyüb dahi elimizde ol vechile hükm-i şerîf vardır diyü vekillerine amel itmeyüb husemaları varıncaya dek muhkem habs eylesin.

[Sayfa: 11]

Hüküm 11a

Bağdad Muhâfazası'nda olan Vezirim Hızır Pâşâ'ya hüküm ki:

Âsitâne-i sa'âdetümden bir kimesneye sancak için emr-i şerîfem virilmedik taht-ı hükümetde vakî' olan sancakları bila-emr ba'zı kimesnelere ol cânibde fuzuli tevcîh ve zabt için ellerine tahkib mektûb virmekle Âsitâne-i sa'âdetümden emr-i şerîfimle tevcîh olunanlara zabt ettirmeyüp ihtilâma sebep olup ve ba'zî kimesnelerin Ahar Beylerbeyliyi olan ze'âmet ve tîmâr emirleriyle tedib olunmadın taht-ı hükümetinden hilâf katub ze'âmet ve tîmâr tevcîh etdüğün ecilden mes'ul ve muâtîb olmuşundur.

İmdi **buyurdum ki:**

Vusul buldukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olub min-ba'd bir kimesneye taht illerinden sancak tevcîh olunmak için emr-i şerîfe verilmedin ol cânibde fuzuli bila-emr kimesneye sancak tevcîh eylemeyüp ve taht-ı hükümetden ze'âmet ve tîmâr tevcîh olunmak için ellerinde emirleri veyahut Ahar Beylerbeyligi olan emirlerine tedib ettiklerine dahi emirleri olmadın mücerred Aher Beylerbeyligi olan emirleri ile bir ferde ze'âmet ve tîmâr tevcîh idüb tereke virmesün şöyleki min-ba'd ol vechile sancak veya ze'âmet ve tîmâr tevcîh eylemeyesin azille konulmayub enva'-ı 'itâb ve 'ikâb

olmak mukarrerdir ana göre mukayyed olub hilâf-ı kânûn sancak ve ze‘âmet ve tîmâr tevcîh etmekten ziyâde hazer eylesin.

Bir sureti: Basra Beylerbeyisine

Bir sureti: Haleb Beylerbeyisine

Bir sureti: Diyârbekir Beylerbeyisine

[Sayfa: 12]

Hüküm 11b

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Rum Beylerbeyisine ve Defter-i hakani kâtiblerinden olub Vilayet-i Rum’un bedel akçeleri cem‘ine me’mûr olan Kâtib Ahmed’e hüküm ki:

Bundan akdem Beç kralı üzerine vakı‘ olan sefer-i nusret şî‘arıma gitmeyüb emirle ve yâhûd ahz vechile kalmış eger vüzera ve sâ’ir ekabirin defterlü ve deftersüz ademleridir ve eger Asitane-i sa‘âdetim müteferrikalarıdır Dergâh-ı mu‘allâm çavuşları ve oğullarıdır ve divan-ı hümâyûnum ve defter-i hakani ve mâliye ve Kâdîasker kâtibleri ve şakirdleridir cüzi ve külli ze‘âmet ve tîmâr mutasarrıf olanların sefer-i hümâyûnum mühimmatı için birer yıllık bedel akçeleri alınmak bâbında hatt-ı hümâyûnum sa‘âdet-i makrunumla fermân-ı âlîşânım sadır olub ve zikr olunan tâifeden eyalet-i mezbûrede hâzır ve mütemekkin olanların bedel akçeleri anda alınub hâzır olmıyanların ze‘âmet ve tîmârları mahsulün ademlerine zabt ve kabz ittirmeyüb bi’l-fi‘il seferdemidir Asitane-i sa‘âdetdemidir vuku‘ üzere müstakil defter idüb sâbıkâ hazine-i amiremin Karaman cânibi defterdarı olub haliya sütte-i sa‘âdetimde bedel akçesi cemine me’mûr olan Mustafa dâme ikbâluhuya defterin gönderesün diyü müşârün-ileyh Kâtib Ahmed’e hükm-i hümâyûnum gönderilmiş idi ol emerim âlî-mekan mukarrerdir diyü zamana değin bedel akçesin virmeyüb ihmâl eyledüklerine kat‘a rızayı şerîfim yoktur. **Buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bir an te’hir ve terâhi itmeyüb emr-i sâbıkâm mücibince birer yıllık bedel akçelerin müşârün-ileyh Kâtib Ahmed’e alıvirüb dahl-i hazine etdüresiz

vermeyüb inat ve muhâlefet idenleri ism ve resm ve ze‘âmet ve tîmârlarının boş kalmalarıyla yazub i‘lâm eyleyesiz dirlikleri ahza ta‘yîn olunub kendülerin haklarından geline senki Kâtib Ahmed’sin tâife-i mezbûrenin ta‘kimatından fermân olunan bedel akçelerin dahl-i hazine etmeyüb ihmâl üzere olduğun istima‘ olunmağla muhkem mu‘atib olmuşundur min-ba‘d basiret üzere olub anda olan bedel akçelerin zaman ü zaman virmeyüb ber-vech-i istî‘câl alub dahl-i hazine eyleyüb kat‘a özr ve cevaba müteseddi olmayasız ve alnan akçeyi dahl etmeyüb harcah ve sâ’ir mühimmata kesr-i mizandan virüb hazineyi noksan virmekten hazer eyleyesin.

[Sayfa: 13]

Hüküm 12

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi mü’ekked hükm virilmiştir.

Anatolı Beylerbeyisine Vilayet-i mezbûrda vakî‘ olan Beylere ve Kādîlara hüküm ki:

Kadimden Mahrûse-i İstânbûl zahîresi için Erzurum ve Diyârbekir ve Sivas ve Adana’dan bilcümle Türkman vilayetinden gelen kral koyun doğru İstânbûl’a gelmeyüb etrâf ve cevanibde olan kasabat ve kuraya perakende olub satılmağla İstânbûl’a Türkman koyunu gelmeyüb et husûsunda kemal-i mertebe müzâyaka çekildiğü sizin ademi ihtimâmınız dandır imdi bu husûsun tedârik-i mühimmatdan olmağın **buyurdum ki:**

Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân()Çavuş zîde kadruhû vusul buldukda her biriniz bu husûsta gereği gibi mukayyed olub etrâf ve cevanibe yarâr ademler perakende idüb zikr olunan koyunları doğru yoldan çıkarmayub her kangınızın taht-ı hükümetine dahl olursa ademler koşub Türkman koyunlarından her şehirde ve her kazâda ve her karyede koyun satdırmayub ve boğazlatmayub doğru İstânbûl’a gönderesiz şöyleki fermân-ı şerîfime muhalif İstânbûl zahîresi için gelen kral koyunu doğru İstânbûl’a göndermeyüb ihmâl ü müsâhelenüz sebebi ile etrâf ve cevanibde olan kasabat ve kuraya dağılub anda boğazlayub satıldığı istima‘ olına azl ile konulmayub eşheddi ‘itab ve ‘ikayla mua‘tib ve mu‘akıb olmanız mukarrerdir ve Türkmanlara dahi hakaret olunmak muhakkaktır ana göre mukayyed olub bu husûs-ı

sâ'ir üzere kıyas itmeyüb bâb-ı ikdâm ü ihtimâmında dakika fevt itmeyesüz ba'zı yarâr kasablardan İstânbûl zahîresi için gelen kral koyunları İstânbûl'a gelmeye komayup ol etrâfda zayı' ve telef etdikleri i'lâm olundu imdi ol makûle kasablara dahi muhkem tenbîh ve te'kîd eylesesiz ki min-ba'd Türkman koyunların kasabalarda boğazlamayup sahibleri ile doğru İstânbûl'a gönderesin memnu' olmayanların gereği gibi haklarından gelesiz biz varub yeründen getürdük diyü inâd etdürmeyesiz.

[Sayfa: 14]

Hüküm 13

Buyruldu

İstânbûl ve Galata ve Üsküdar ve Haslar Kādîlarına hüküm ki:

Beç Seferine me'mûr olub giden kapum kullarından ve gayriden niceleri me'mûr oldukları hıdmeti tamam olmadan avdet idüb geldikleri i'lâm olunmağın bu makûlelerin dergâh-ı mu'allâmında sol ulufeciler ulemasından kıdvetü'l emâcid ve'l-ayan İbrahim kethüda zîde mecduhû mübaşeretiyle teftîş olub ism ve resmleriyle ârz olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda her bir beyine müstakilen mukayyed olub anun gibi Beç Seferine me'mûr olub giden eger kapum kulları ve eger gayridir me'mûr oldukları hidmet tam olmadın gelenler müşârün-ileyh İbrahim Kethüda mübaşeretle teftîş ü tefahhus eyleyüb ism ve resmleriyle yazub ârz eylesesin bu makûleleden bir ferde orta cânibe geçmeğe ruhsat virmeyesiz.

Hüküm 14

Manastır Kādîsına hüküm ki:

Darendegân Ayşe ve Hadice dergâh-ı mu'allâma ârz sunıb kazâ-ı mezbûrda Çerneyorka nâm karyede sakin mezkure Hadice'nin babası Selman Voyvoda nâm zımmının evin gice ile haramiler basup kendüyü katl ve esbab ve emvâlin gâret idüb ziyâde zulm etmişlerdir diyü bildirdiler imdi vilayetde ehl-i fesâdlar hâsıl bulub karye içinde bu makûle fesâd itmeksizin hıfz u hırâset vilayetde adem-i ihtimâmınızdandır bu bâbda mes'ul olmuşsuzdur bu fesâdı idenler eline ele getirilüb şer' ile haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda onat veçhile mukayyed olub göresiz bu husûsun bir defa şer‘ ile fasl olmuş değılse bu fesâdı idenler mukaddemâ töhmet-i sâbıkâları olanlardan ve ehl-i karye ve gayriden bu bâbda fitne ve müttehem olanlardan teftîş ü tefahhus idüb üzerlerine sâbit oldukdan sonra ehl-i fesâd sipâhi ve yeniçerilerden ise ve bilcümle arza muhtâc olanlardansa yazub ârz eyleyesin değılse meccâl virmeyüb haklarında şer‘ ile lazım geleni icra eyleyesin şöyle bilesin.

Hüküm 15

Gelibolu Kādîsına hüküm ki:

Kazâ-ı Lapseki re‘âyâsı tarafından birkaç nefer dergâh-ı mu‘allâma gelüp bi'l-fi‘il Kādîları olan Mustafa zâlim olub Kādîlık bana verilmiştir murad eylediğimi iderim deyüb bunların müft ü meccanen bal ve yağ ve buğday ve arpa ve otluk ve koyun ve kuzu ve sâ'ir makulatların alub virmeyanları muhkem darp idüp kazâ-ı mezbûrun bu vechile zulmünden bir karye re‘âyâsı cem'en perakende olmuşlardır diyü şekva eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda senki Kādîsın bi'zzat Lapseki'ye varub husûs-ı mezbûru hakk üzere teftîş idüb kazâ-ı mezbûrun re‘âyâyâ zulm var mıdır nicedir arz-ı kimesnelerden ma'lum idünüb sahih üzere yazub ârz eyleyesin.

[Sayfa: 15]

Hüküm 16

Buyruldu

Yenikapu [...] Mustafa çavuşa virilmiştir. Fî **Evâhir**

Bali çavuşa virilmiştir Fî **Evâsıd Z** sene isneyn

Selanik ve Avrethisar, Yenice-i Vardar, Vidin, Ağtos ve Kara Ferye ve Florine ve Manastır ve Pirle ve Cumabazarı ve İstarova Kādîlarına hüküm ki:

Aher ve elf senesinin Mahmiyye-i İstânbûl zahîresi için gelecek koyunlarından celeblerin defterlerindeki koyun kalub mukaddemâ irsâl olunan çavuşların ihmâli ve sizin adem-i ihtimâmınız sebep ile defterde mestur olan koyunlardan nısf mikdarı koyun gönderilmemekle İstânbûl'da et bâbında kelli müzâyaka olunmağın eger çavuş ve eger siz azle müstehak olmuşsuzdur ve ba'zı defterlü celebler ve topçu ve derbentci olub

ba'zılar dahi bir tarîkle tîmâra emr alub ve ba'zılar dahi berat itmeğle sipâhileriz diyü uhdelerinde olan koyunların virmekte ta'allül ve niza eyledüklerin i'lâm olundu. İmdi defterde mestur olan yazulu ceblere kat'a himayet olunmayup hala irsâl olunan defter mûcibince her birine ne mikdar koyun takdir olunmuşsa bi-kusur ihrâc eyleyüb ve her birinden üçer yıllık hüccetlerin taleb idüb yoklayub hücceti olmayan senelerin koyun başına yirmi beşer akçe bedelleri alınub Asitane-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda her biriniz bi'l-fi'il mukayyed olub irsâl olunan defterde mestur olan celeblerin defterlerinde ne mikdar koyun baki kalmış ise asla bir vechile ta'allül ve niza' etdirmeyüb bi-kusur ihrâc eyleyüb ve yarâr süriciler ta'yîn etdirüb bi't-tamâm ve'l-kemal emr-i şerîfim üzere mahrûse-i mezbûreye göndermek bâbında gereği gibi ikdâm ü ihtimâm eylesesiz eger sene-i mezbûrede irsâl oluncak koyundur ve eger üç seneden berü teslîm itmeyüb ellerinde teslîm etdiklerine hüccet olmayan celeblerdir anun gibilerden her koyuna yirmi beşer akçe bedeliyelerin cem' ve tahsil etdirüb bi-kusur asitane-i sa'âdetime gönderesin ve anun gibi elimizde emir ve beratlarımız vardır çeltikçi ve kürekçi ve derbendci olduk diyü temessük ibraz edip ta'allül eyleyen celeblerin ellerinde olan ahkâm-ı şerîfe ve beratların alub der-kise idüb mezbûr çavuşumla sütte-i sa'âdetime gönderüb min-ba'd bir ferde himayet etmeyüb üzerlerinde olan koyunları ve yâhûd bedeliyelerin bi't-tamâm tahsil idüb avk ve te'hirden ikraz eylesesin şöyleki koyunların ihrâcında ve bedel akçeleri cem'inde su'-i ihmâl eyledüğünüz i'lâm oluna eger bu bâbda mübâşir olan çavuşumdur ve egez sizki fasidsiz sizden tescil etdürüldüğünden mâ'adâ azl ile iktifa olunmayub haklarınızdan gelinür ana göre mukayyed olub bâb-ı dikkat ve ihtimâmda dakika fevt etmeyesüz ammâ koyun husûsunda müzâyaka olmuştur bedel akçesi alınmıştır diyü koyun göndermeği ihmâl etmeyüb ayni ile koyun ihrâc idüb irsâl eylemeğe gereği gibi sa'y eyleyüb bil-zarure lazım gelen celeblerden bedel akçesi alması bilcümle eger koyun ve eger bedeliyye akçesinden kimesnede baki komayasız

Bir sureti: Praveşte ve Drama ve Zihne ve Siroz ve Ülgün ve Temurhisar ve Razluk ve Menlik ve Doyran

Bir sureti: Şehrköyi ve Petriç ve Köprili ve Karadon ve Nikoş ve Üsküb ve Virane ve Radomir ve Ustrumiça ve Kırçın ve Kalkandelen

Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından ma‘dene varan Şa‘ban Çavuş’a virilmiştir. Fî 29 Z. Sene isneyn

[Sayfa: 16]

Hüküm 17

Buyruldu

Zayıfca Ahmed Çavuş’un ma‘rifeti olmadın gemiciler keresteyi ihrâc-ı pâre eylemesin.

İstânbûl Kādîsına hüküm ki:

Hassa binâlara münasib olan kereste mahrûse-i İstânbûl’dan kereste furuşlarından alınmak lazım geldikte gemiciler alub etrâfa iledüb bey‘ etmeğle münasib kereste bulunmadığı i‘lâm olunmağın min-ba‘d dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Mi‘mar Zayıfca Ahmed Çavuş’un ma‘rifeti olmadın İstânbûl’dan gemicilere ahz diyârda kereste virilmemesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda emr-i celîlü’l-kadrim ile amel idüb min-ba‘d müşârün-ileyh çavuşumun ma‘rifeti olmadın hassa binâlara yarayan keresteyi gemiciler ahz diyâra alup gitmeğe komayasın.

Hüküm 18

Buyruldu

Mü’ekked emri şerîfe verildi

Kastamonu Beyine ve Kādîsına hüküm ki:

Senki Kādîsın nayibin ile mirlivâ kâ’im-makâmın dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp Abdurrahman nâm kādî nüfus-u Aracat te‘kîd ve teskin olub şart-ı vakıf mûcibince fukarâya hıdmet iderken te‘kîdi bırağup nüfus-u Kastamonu’ya gelüp Medine-i Münevvere vakfı olan evi bir tarikle temlik idüb ehl-i fesâd ele girüb şer‘ ile hakkından gelmek lazım oldukda ehl-i fesâddan celb u ahz ile şer‘ ile lazım geleni icra etmekden men‘ olub ve bilcümle alâkası olmıyan husûslara karışmayub Nüfus-u Kastamonu’da ihtilale ba‘is olmağın Mevlânâ-yı mezbûr Nüfus-u Kastamonu’dan kalkub vatan-ı aslisi olan araziye gide diyü tenbîh ve te‘kîd olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâsını ârz eyledikleri ecilden **buyurdum ki :**

Vardukda Mevlânâ-yı mezbûra muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki alakası olmıyan husûslara karuşmayup kendü halinde ola şöyleki mütenbîh olmayub emr-i şerîfe mugâyir alakası olmaduğu husûslara mübâşir olursa Nüfus-u Kastamonu'dan ahz murad eyledüğü yere gönderesin.

Hüküm 19

Buyruldu

Kefe Beylerbeyisine hüküm ki:

Cenâb-ı imâret me'âb Tatar Hanı Gazi Giray dâmet me'âliyhû emr-i şerîfim mûcibince sefere gidüb ol cevanib hâli kalmağla terk-i vatan kazâkları cemiyet idüb Azak ve Taman adasına zarar kasd-ı üzere oldukları oldukları i'lâm olunmağın Çerakise Beylerinden Cana Beyleri ve sâ'ir ümera çerakis yerlü yerinde âlât-ı harb ü kıtâl ile ve kendülere tâbi' askerler ile hâzır ve müheyyâ dutub anun gibi bir taraftan eşkıyâyı kazâk hareket idüb def'-i mazarratları lazım geldükde sen ümeraya adem ve mektûb gönderüp mu'âvenet için taleb eyledüğün ber-vech-i istî'câl askerleriyle sana mülaki olub yoldaşlıkda bulınalar diyü şimdiden müşârün-ileyhim beylere emr-i şerîfim i'lâm itmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hir itmeyüp müşârün-ileyhim Cana ve Çerakis Beylerine şimdiden mektûb ve ademler gönderüp vech-i meşruh üzere yerlü yeründe hâzır ve müheyyâ olmak bâbında sudur iden emr-i şerîfimi i'lâm eylesin.

[Sayfa: 17

Hüküm 20

Buyruldu

Akkirman Beyi Mahmud Bey'e hüküm ki :

Özi Muhâfazası'nda olan Kalitalar me'mûr oldukları muhâfaza-yı Azak'da olmayub zahîre bahanesiyle Akkirman'a gelüb nice zaman Akkirman'da kalub Özi cânibleri hâli kalduğu i'lâm olunmağın zahîre için Akkirman'a geldüklerinde üç günden ziyâde durmayub mu'accelen zahîrelerin alub gerü me'mûr oldukları muhâfazaya gideler diyü kapudanlarına muhkem tenbîh olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda emr-i şerîfim mûcibince mezbûrların kapudanlarına muhkem tenbîh eylesin ki min-ba'd Akkirman'da üç günden ziyâde eğlenmeyüp mu'accelen zahîrelerin alup me'mûr oldukları muhâfazada olalar ba'de't-tenbih olmayub ziyâde eğlenürlerse vuku' üzere ârz eylesin ki haklarından geline senki Akkirman Beyisin sen dahi âlât-ı harb ü kıtâl ve edevat-ı ceng ü cidâl ile muhâfazada olan asker ve sâ'ir ile dâimâ hâzır ve müheyyâ olub etrâf ve cevanibe nazır olasin anun gibi deryadan yâhûd karadan düşmen zahir olub def' u ref'leri lazım geldükde mu'accelen varub haklarından gelesin.

Hüküm 21

Buyruldu

Bender Beyine hüküm ki:

Ol câniblerde eşkıyâ-yı Kazâk cem'iyet idüb memâlik-i mahrûsemden bir tarafa zarar kasd-ı üzere oldukları i'lâm olunmağın def' idüb haklarından gelmek için dâimâ hâzır ve müheyyâ olub etrâfa nazır olasin diyü Akkirman Beyine hükm-i şerîfim irsâl olunmuşdur sen dahi mu'âvenet itmen emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda sen dahi şimdiden âlât-ı harb ü kıtâl ve edevat-ı ceng ü cidâl ile muhâfazada olan asker ve sâ'ir ile dâimâ hâzır ve müheyyâ olub müşârün-ileyh Akkirman Beyi tarafına ve sâ'ir etrâfına nazır olasin anun gibi müşârün-ileyh Akkirman Beyi sana adem gönderüp mu'âvenet taleb eyledükde mu'accelen yanında olan asakir ile müşârün-ileyhe mülaki olub mâen eşkıyâyı kazâk haklarından gelesin.

Hüküm 22

Bâ-hatt-ı ziyâdesi alınmak için Beylerbeyisine

() **Beylerbeyisine ve Elvanlu ve Gökçelü Kādîsına hüküm ki:**

Elvanlı Kādîsı Ca'fer tarafından Dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl sunilub sâbıkâ Elvanlu Kādîsı olan Seyyid Ahmed ve nayibi bin iki tarihinde avâriz akçesi seksan akçe fermân olunmağın hilâf-ı emr-i şerîf ziyâde akçe alub ve re'âyâ ve berâyâyâ ziyâde zulm ve cefâ eyledüğü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldukda mezbûr şer'-i şerîfem ihzar idüb dahi kazâ-ı mezbûr halkı ile beraber idüb dikkat ve ihtimâm ile hakk üzere teftiş idüb göresin mezbûr hilâf-ı emr-i şerîf re'âyâdan ne mikdar ziyâde avâriz akçesi almış ise bi-kusur hükm idüb ashabını

alıviresin ve bundan mâ'adâ mezbûr kazâ-ı mezbûr halkından hilâf-ı şer'î şerîf ne mikdar akçe almışsa ba'de's-sübût bi-kusur ashabını alıviresin.

[Sayfa: 18]

Hüküm 23

Hüküm iptal edilmiştir.

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Larende ve Aksaray Kādîlarına hüküm ki:

Tabak nâm karye sakinlerinden Veli oğlu Receb nâm kimesne Musa nâm müderrisin yoluna gelüb sol dizinden bıçağla urup mecruh idüb Meclis-i şer'a ihzâr olundukda ikrâr ve i'tirâf etdüğü sicil olunmağla mukaddemâ pâye-i serîr-i a'lâma ârz olundukda mezbûr Receb Kıbrıs'a sürülmek için emr-i sâbıkâ virilüp da'vâları mahfuz şer' ile fasl olmaduğu i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldukda mezbûru şer'î şerîfe da'vet idüb gaybet iderse şer' ile buldirması lazım olanlara buldırup getürdüb bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmiş değil ise hakk üzere teftiş idüb göresin vech-i meşruh üzere olub fesâd ve te'addisi şer' ile sâbit olursa ba'de's-sübût hakkında şer' ile lazım geleni icra idüb yerine koyasın ammâ hin-i teftişde hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb gazez ve ta'assub ile kendü hallerinde olana te'addiden ve celb u ahz sebeb ile ehl-i fesâda himayet olunmakdan ziyâde ihtiyad eyleyesin.

Hüküm 24

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Erzurum Beylerbeyisine ve Kādîsına hüküm ki:

Harabo ve Kayanik ve Losik nâm zimmiler ehl-i fesâd olub ve dâimâ fukarâya te'addiden hâli olmadıkları i'lâm olunmağın mezburlar kayd u bend ile südde-i sa'âdetüme irsâl olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldikda mezbûrları şer'î şerîfe davet idüb dahi da'vâyı hakk idüb ta'yîni mâdde iden husemasıyla berbâber idüb bir defa şer' ile fasl olmıyan husûsların hakk

üzere teftiş idüb mezbûrun zimmilerin fesâd ü şenâ'atleri şer' ile sâbit olursa ashâb-ı hukûkun şer' ile müteveccih olan haklarına hükm idüb alıvirdikden sonra mezbûrları kayd u bend ile Âsitâne-i sa'âdetüme irsâl edesin ki kürege virile. Ammâ koşub gönderdüğün ademlere tenbîh eylesin ki gaflet ile yolda ve izde gaybet itdürmek ihtimali olmaya.

Hüküm 25

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Bey koyun hükmü

Karin-Abad ve Aydos ve Rusi-kasri ve Banyola ve Koron Kādîlarına hüküm ki:

Zikr olunan Kādîlıkların koyunları birkaç seneden berü İstânbûl'a gelmeyüp Hüseyin ve Tuğcu Mustafa ve Murad nâm sürüciler bir tarikle hüccet alub dahi ibraz itmekle zikr olunan Kādîlıkların koyunların zâyi' ve telef olub hâl olan koyun eminin ikdâmı sebep ile beylerbeye karib koyun gitmeğın mezbûrun sürücilerin ahvâllerin yerlü yeründe teftiş olunub dahi haklarından gelmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûrları ihzar idüb dahi zikr olunan senelerde vâkı' olan koyunları kime teslîm eylemişlerdir ve nice olmuşdur dikkat ve ihtimâmla yerlü yeründe teftiş ü tafahhus idüb göresin mezbûrların ellerinde kavi temessükleri olmayub zikr olunan Kādîlıkları koyunların getirüb mahâline teslîm etmeyüb zâyi' ve telef eyledükleri vâkı' ise bi-kusur tahsil etdirdikden sonra habs idüb ârz eylesin ki muhkem haklarından geline ahz u celb sebep ile mezbûrlara himayet olunmakdan ihtiyât eylesin.

[Sayfa: 19]

Hüküm 26

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Manastır Kādîsına hüküm ki:

Kazâ-ı mezbûr ahâlisi dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl sunıb geçen sene fermân olunan bezl-i cemâ'atde fukarâya nice zulm ü te'addi olmağla re'âyânın ekseri perakende olmuşken dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Ömer Çavuş yerinden iki kat

ahkâm-ı şerîfe varid olub kudretlü ve kuvvetli olanlara culus yazub ve mahrûse-i İstânbûl'da olan Rum Kādîlarına bennak için ikiyüz elli bin akçe cem' ve tahsil olunmak emrim olmağla her birine envâ'-ı zulm ü te'addi olunduğın bildirüp zikr olunan tekalif üzerlerinden ref' olunmasın ricâ eyledikleri ecilden zikr olunan tekalifi ref' olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan Çavuş vusul buldıkdâ Kazâ-ı mezbûr halkından culus tahririnden ref' idüb ve bennak için bu ana gelince ne mikdar akçe cem' ve tahsil olunmuş ise yazub vuku' üzere ârz idüb min-ba'd dahi kazâ-ı mezbûr halkına culus tahriri ve bennak akçesi diyü tekalif ve te'addi etdirmeyesin ve mezkur Ömer Çavuş'un elinde olan iki kat' ahkâm-ı şerîfem alup der-kise idüb mühürleyüb südde-i sa'âdetime gönderesün bu emr-i hümayûnu mugâyir kimesneye te'addi olunmakdan ziyâde ihtiyat üzere olasın.

Hüküm 27

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Kudüs-i Şerîf Beyine hüküm ki:

Livâ-i mezbûr sipâhilerinden ba'zı dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl sunub ba'zıları at besleyüb her sene Şam-ı Şerîf tarafından mürûr ve gubur iden hüccac-ı müslimin fermân-ı hümayûn mûcibince alınub ve götürüb ve sâ'ir miri hizmetler vâkı' oldukda Mirlivâ ve Alay Beyleri ile hizmetdan hâli olmayub ba'zıları fakrû'l-hâliz diyü at beslemeğe hizmete dahi gelmedüklerin bildirdikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ livâ-i mezbûrda vâkı' olan cümle zu'amâ ve erbâb-ı tîmâra muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesizki kifayet mikdarı at besleyüb anun gibi hüccac ve sâ'ir miri hizmetler vâkı' oldukda cümlesin muhabbet ile hizmet eyleyeler şöyleki fermân-ı hümayûnuma mugâyir at beslemeyüb hizmete gelmeyenleri ism ve resmleri ile ârz eyleyesin ki dirlikleri ahza virile.

[Sayfa: 20]

Hüküm 28

Buyruldu

Yevmü-l hamis fi 17 Za sene 1002

Livâ-i Hamid'de olan Kādîlara hüküm ki:

Doyran Kādîsı ile sâbıkâ Eğirdir Kādîsı südde-i sa'âdetime müstakil mektûblar gönderüp Livâ-i Hamid Beyi sefer-i hümâyûna gidüp vilayet hâli kalmağla eşkıyâdan topçu ve cebeci namına niceler bağraç ve özteki ve çakalu dolama giyüp sekban namına yürüyüb evler basup avrat ve oğlan çeküp yevmen fi yevm fesâdları ezdiyâd üzere olmağın re'âyâ ve berâyâyâ mütehaccirler ve bu makûleleri dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ali Çavuş zîde kadruhû def'e kadirdir diyü bu bâbda hükmi-i hümâyûnum rica eylediklerin ârz eyledikleri ecilden Mirlivânın müşârün-ileyh kâ'im-makâmı ve ademleri ile ittifâk idüb bu makûle ehl-i fesâdları şer'î şerîfe ihzar idüb şer' ile haklarından gelmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda müşârün-ileyh Mirlivânın kâ'im-makâmı ve ademleri ile ittifâk idüb dahi anun gibi Livâ-i mezbûrda topçu ve cebeci ve sekban namında olan eşkıyâ ve sâ'ir eşkıyâyı ele getürüb dahi toprak Kādîlarınca bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub, on beş sene mürûr etmeyen husûsları muvâcehelerin şer' ile teftiş ü tefahhus eyleyüb üzerlerine sâbit olan hukûkı ba'de's-sübût hükmi idüb ashabını alıvirdikten sonra ehl-i fesâddan sipâhi ve yeniçeri ve yâhûd cebeci ve topçu olanları ism ve resmleriyle yazub ârz eylesin bunlardan olmayub bunlar namına olanlara asla meccâl virmeyüb şer' ile haklarından gelesin ammâ bu bahane ile lazım olmadın mübalaga atlular ile kura üzerine çıkub re'âyâ ve berâyâyâ müzâyaka ve te'addi olmakdan hazer eylesin.

Hüküm 29

Buyruldu

Ruscuk ve Hezargrad Kādîlarına hüküm ki:

Senki Ruscuk Kādîsının südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp merhûme Mihrimah Sultan tâbe serâhunun kazâ-ı mezbûrda olan evkafından Lojke nâm karyesinin mümtaz sinori dahilinde hariçden Uzunca, Alakçı ve Saticı Mahallesi nâm karyeler re'âyâsı ziraat idüb vakıf toprağında hâsıl olan aşar ve rüsum vakfa ayid iken karyeler sipâhileri tîmârımız toprağındandır ve re'âyâmız ziraat ider diyü mukaddemâ mani' oldukların emr-i şerîfemle görölüb zikr olunan yerler vakf olan mezbûr karyenin mümtâz ve mu'tenâ sinori dahilinde idüğü sâbit ve zahir olub vâkı' olan aşarı vakfa hükmi olunub birkaç defa hüccet-i şer'îyye verilmeğın ve kazâ-ı mezbûr zabiti olan

Ferhad ademleri ile varub şer' ve kânûn üzere vakfa kayd olan aşarı taleb eylediğin karye-i Satıcı Mahallesi subâşısı şer'-i şerîfe muhâlefet idüb ve subâşına tâbi' kimesneler ile âlât-ı harb ile üzerlerine gelüb içlerinden birini katl ve birisini dahi muhkem mecruh eylediklerin ârz etmişsin ve evkaf-ı mezbûre zabitleri bu fesâdları idenler Mehmed Subâşî ve Hüsâm Satıcı ve Ali Satıcı nâm kimesnelerdir diyü bildirdikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda göresin fi'l-vâkı' kazıyye ârz olunduğı üzere ol yerler vakfin mümtaz sinori dahilinde idüğü mukaddemâ görölüp hâsıl olan aşar ve rüsumu vakfa hükm olunub hüccet-i şer'ıyye verilmişken mezbûrları şer'-i şerîfe ve kânûn-u munife muhâlefet idüb ol vechile fesâd ve te'addi etdikleri vâkı' ise min-ba'd ol yerlerin şer'-i kânûn üzere aşar ve rüsumun vakfa hükm idüb alıvirdükden sonra bu fesâdı idenleri fesâdların suret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbûs südde-i sa'âdetime gönderesinki kürege koyulalar.

[Sayfa: 21]

Hüküm 30

Burûsa ve Kefe Kādîlara hüküm ki:

Burûsa Kazâsına tâbi' Göziyaşlı nâm karyeden Orhan, Alihan ve İbrahim bin Hasan ve Cemal oğlu Mehmed nâm kimesneler kat'-ı tarîka ve ehl-i fesâd olub evler basub yollar kesüb fesâd ü şenâ'at üzere oldukları şer' ile sâbit ve sicil olub haklarından gelmek için meccâl virmeyüb mezbûrlar habs iken atabe-i şerîfe gün habsden firar eyledikleri i'lâm olunmağın ele getirilüb şer' ile haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki :**

Vusul buldıkdâ bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezkurları şer'-i şerîfe davet idüb itâ'at itmeyüb hükme mübaşeret iderlerse (ademleri) mesdur olunmak üzere hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirüb ve gaybet idenleri şer' ile buldırması lazım olan kefilasına buldırub getürdüb anun gibi fesâd ü şenâ'atleri husemaları muvâcehesinde şer' ile sâbit ve sicil olub haklarından gelinmek için virilen hüccetin dahi müstevfî avatıf-ı şer'-i kavim olub ali-vechi ittihâdım sâbit olursa mukarrer dutub dahi şer' ile mahâlinde lazım geleni icra eylesin ammâ bu bahane ile kendü hallerinde olanlara

hilâf-ı şer vâkı' te'addi olunmaktan ve celb u ahz sebeb ile ehl-i fesâda himayet olmakdan hazer idüb hakk-ı hârime tâbi' olasın.

Hüküm 31

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Boğdan Voyvodası'na hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp bundan akdem Boğdan'da vâkı' dâme rüsumat ve sâ'ir amiresin sâbıkâ hizmetinde olan Galatalı Kostayidten Çoki ve diger kostayidten Havresi nam zimmiler cânibinden alub bade vâkı' olan rüsumu ve sâ'ir amire-i olagelen adet-i kadim üzere bi't-tamâm sana vasıl olmuşken hilâf-ı mezkurun zimmiler şirrete salık olub sâ'ir mütemekkinlerinden yine ademin Yakoyesir(?) nam zimmiden taleb idüb inayet-i taciller ve hüccetler tedârik idüb rencide itmeden hâli olmadukların bildirmişsin imdi husûs-ı mezbûrda merkumun olub ikisi dahi ademlerinden olmağla senin yanında görölmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldikda bu bâbda mukayyed olub anun gibi da'vâları hak olundukda tarîkini ihzar eyleyüb onat vechile göresin fi'l-vâkı' i'lâm eyledüğü gibi olub ol vechile tezvîr ve telbîs idüb rencide eyledükleri vâkı' ise men' ve def' eylesin temerrüdi yazub muhtâcî ârzı bildiresin.

Tabi' Kayıtcılar Kethüdası

[Sayfa: 22]

Hüküm 32

Buyruldu

Kazâ-ı mezbûre sakinlerinden Ali Çavuş mübâşir ta'yîn olunub Hüküm-i Hümâyûn Ahdi verilmişdir. Fi 24 Z sene isneyn

Def' olına Bâ-hatt-ı şerîfe

Tuzla ve () Kādîlarına hüküm ki:

Senki Tuzla Kādîsı Mevlânâ Mahmud zîde fazlhususun dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp kazâ-ı mezbûra tâbi' Uzunca Gölü nâm karyeden İne Baba dimekle ma'ruf kimesneleri nice Kādîlık halkına Baba geçinüb kimisine oğul ve kimisine kız

virüb ve kimisine sağırun felan yerededir deyavi kalduğun bilmezsin deyüb ve ba‘zılara dahi kakup seni taş iderim deyüb ve Dobruca halkı gelüb kendünün önünde secde idüb haşa bu gice Hazreti Ali ile söyleşdim ve benim şeyhim yaturundan çıkub yedi kat yeri ve göğü yaran ve melekler ile muhassıl iderim diyü Dobruca tâifesine nice bunun gibi vilayetler sayub Dobruca halkını ayağına akıdub ve evine nice eşkıyâ cem‘ olmağla Vilayet-i Dobruca’ya ihtilal virüb şöyleki def olunmadı mülaki olması mukarrerdir diyü bildirmeğın ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûru ele getirüb ahvâli ârz olunduğu gibi ise mukayyed ve mahpus yarâr ademlere koşub südde-i sa‘âdetime gönderüb ihmâl ve müsahaleden ve yollarda gaflet ile gaybet etmesinden ziyâde hazer eyleyesiz.

Hüküm 33

Ergene ve Dimetoka ve Keşan Kādîlarına hüküm ki:

Düstûr-i mükerrerrem müş‘îr-mufahham Vezirim İbrahim Pâşâ edâma’llahü teâla iclalehu tarafından sefere ârz olunduğu taht-ı kazânızda ahar vali olmamağla zinciri müşârün-ileyh haslarına mahsul kayd olunub zuhûr iden eşkıyânın bi-haseb-i’ş-şer‘ haklarından gelüb hariçden kimesne dahl u ta‘arruz itmek icab etmez iken sâbıkâ Yörük Beyi olan Hüseyin Bey zikr olınan hasların eşkıyâsın ele getürmeğe mehayif müfettişi olunmağla dahl idüb voyvodasının zabıtine mani‘ olub mahsulatı tahrir eyledüğün bildirüb emr-i sâbıkâm mûcibince amel olunub mezbur Hüseyin Bey müşârün-ileyhin mahsulüne dahl etdürilmemek bâbında emr-i şerîfem rica itmeğın **buyurdum ki :**

Taht-ı kazânızda zuhûr iden eşkıyânın bi-haseb-i’ş-şer‘ salb u siyasete müstehak olanlar emr-i sâbıkâm mûcibince müşârün-ileyhin voyvodasına zabt ve tasarruf etdirüb min-ba‘d mezbûr Hüseyin Beyi ve ahzı dahl etdirmeyüb emr-i sâbıkâm ve defter mûcibince amel eyleyesiz.

[Sayfa: 23]

Hüküm 34

Bâ-hatt-ı Hümâyûn buldırub hakkından geline

Amasya Beyine ve Havza Kādîsına hüküm ki:

Senki sancak beyisin Ladik Kādîsı Mevlânâ Ebubekir zîde fazlühü ile südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp kasaba-ı Havza'dan Gümüşlü Ali oğlu Hızır nâm şaki dâimâ fesâd ü şenâ'at üzere olub müfsid ve gammâzlığı nice defa sâbit ve zahir olub fukarâyı ehl-i örfe gammaz idüb malların aldırub envâ'-ı te'addi eyledüğü ihdasına re'âyâ ve berâyâ asitane-i sa'âdetime gelüb şekva eyledüklerin hakkından gelinmek için hükm-i şerîfem verilmeğle şaki-i mezbûr şer'-i şerîfe davet olındukda itâ'at eylemedüğünden gayri haşa sümme haşa dine ve ayetlerine ve şer'-i şerîfe şetm-i galiz idüb adem-i itâ'ati sâbit ve sicil olunub tekrar hakkından geline diyü emr-i şerîfem verilmişken şaki-i mezbûr gaybet eyledüğün Müslümanlar haber virmişlerdir diyü ârz eyledüğün ecilden mezkur ele getirilüb şer' ile hakkından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda mezkûru ele getirüb ârz olunduğu üzere ise emr-i sâbikâ üzere şer' ile hakkından gelesin üzerine sâbit olan mevadın suret-i sicilleri ile ahvâlin yazub ârz eylesin.

Hüküm 35

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Mezbûr Mehmet Çavuş hizmetde olub min-ba'd karışma diyü buyrulmuşdur.

Karahisar-ı Sahib Sancağında vâkı' olan Kādîlara hüküm ki:

Sanduklu Kādîsı Mevlânâ Mehmed dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Selim Çavuş oğlu Mehmed Çavuş Livâ-i mezbûrda zuhûr iden kat'-i tarîk ve sâ'ir ehl-i fesâdı teftişine emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn olunub mezbûrun hüsn-i tedbiri ile nice ehl-i fesâd ele getirilmek üzere iken Çöleker Nahiyesi'nde beşbin akçelik tîmârı olan Turaç nâm sipâhi livâ-i mezbûre tarafına müfettiş oldum sancağın hıfz u hırâseti bana fermân olunmuşdur diyü bir taraftan ol dahi mübaşeret etmeğe kelli ihtilale ba'is olub lakin muzbur Mehmet Çavuş hidemet-i mezbûrenin ihdasından gelmeğe kâdirdir diyü müstakil hidmet olmak ricâsını ârz etmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mukaddemâ fesâdın fermân-ı şerîfim mûcibince mezbûr Mehmed Çavuş ehl-i fesâd ve harami ele getürmekde mübâşir olub mezbûr terakîyi dahl ettirmesin.

[Sayfa: 24]

Hüküm 36

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Bey

Rodos Sancağı Beyi Murad Bey’e hüküm ki:

Ol cânibde deryanın muhâfazası mühimmatdan olub hala muhâfazada olan Kādîrğaların zâd u zevâdları tedârik olunmak lazım ve mühim olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub Rodos Muhâfazası’nda olan Kādîrğaların olageldüğü üzere zâd u zevâdları akçeleriyle tedârik etdirüb mühim bir husûsda müzâyaka çekdirmeyüb ve muhkem tenbîh ve te‘kîd eylesin ki küffâr-ı hâksâr gemilerimizin ve mürettebatlarımızın memleket ve re‘âyâyâ husûsen Mısır’a işleyen barcalara ve karamürsellere ve sâ’ir rençber gemilerine zarar ve gezend iriştirmekden ziyâde hazer ideler.

Hüküm 37

Buyruldu

Hüseyin Çavuş’a virilmiştir. Fî 3 Za. Sene isneyn

Bâ-hatt-ı mü‘ekked emr-i şerîfe

Tarblusgarb Beylerbeyisine ve Kādîsına hüküm ki :

Senki Mîr-i mîrânsın südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp Cezire-i Cerbe Şeyhi olan Mehmed’in re‘âyâ ve berâyâyâ envâ‘-ı zulm ü te‘addi etmiş olmağın bundan akdem Cezire-i mezbûre re‘âyâsı tarafından arz-ı hâl olunub görülmek için sana hitaben hüküm-i hümayûnumla vardukda mezbûr Şeyh Mehmed’e adem gönderilüb emr-i şerîfim ve şer‘-i şerîfe itâ‘at itmeyüb eşkıyâ ve ehl-i fesâddan üç yüzden ziyâde yeniçeri ile mukaddemâ fuzulen ihdas eylediği iki pare kalitaya girüb kah Kargune kah Esfaks câniblerine varub re‘âyâ ve berâyâyı rencide ve mâl ve erzâkların nehb ve gâret etmekden hâlî olmaduğundan gayri ‘âmedesinde olan iki yıllık mal-ı mîrî dahi virmeyüb ihtilalden hâlî değildir diyü bildirmeğın ecilden mezbûr ele getirilüb şer‘ ile teftiş olunub şer‘ ile üzerine sâbit olan eger hukuk nas ve eger mâl-ı miriyi bi’t-tamâm alındıktan sonra şer‘ ile hakkından gelmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir etmeyüb mezbûru hüsn-i tedbir ve tedârükle ele götürüb dahi re'âyâ ve berâyâdan ta'yîn-i mâdde idüb da'vâyı hakk idenlerin bir defa şer' ile fasıl olmayan on beş sene mürûr etmeyen husûsların hüsemaları muvâcehelerin şer' ile teftiş ü tefahhus eyleyüb üzerlerine sâbit olan hukuk-ı ba'de's-sübût hükm idüb ashabını alıvirdikden sonra zimmetine lazım gelen mâl-ı miriyi dahi bi't-tamâm tahsil ettirüb alduktan sonra şer' ile hakkından gelesin.

[Sayfa: 25]

Hüküm 38

Buyruldu

Yevm-ü's-sebt Fî Selh Recebü'l-âhir sene isneyn ve elf

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Küre ve Toprak Kādîsına ârz olduğu gibi ise kürege koyulmak için kayd u bend ile Asitane-i sa'âdetime gönderilmek buyrulmuştur.

Kastamonu ve Küre ve Hoş Alay Kādîlarına hüküm ki:

Senki Hoş Alay Kādîsı Mevlânâ Abdülbaki'sin mukaddemâ Sorgun Kādîsı Mahmud ve sâbıkâ Toygar Murad Medresesi'nden münhâsıl olan Mevlânâ Abdurrahman ile ayân-ı vilâyet südde-i sa'âdetime mahzar gönderüb Kazâ-ı Hoş Alayı'nda Kādîzade Mehmed dimekle ma'rif kimesne şirret ü şekâvet ve tezvîr ve telbis ile meşhur olmağla hakkında dokuz kat' evkat-ı şerîfe varid olmuşken her biri bir tarîk ile iskat itmeğın zulm ü te'addisi yevmen fi-yevmen ziyâde olub ve kendü hallerinde olan fukarâya ehl-i örfe gammâz ve kapuların pareledüb ve hıdmetkarlarına darp etdirüb ve şer'-i itâ'at etmeyüb hakkından gelmez ise ahâli vilayet-i mezbûrun zulm ü te'addisinden fîrar etmeleri mukarrerdir diyü i'lâm eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûru her kanda ise ele götürüb dahi ta'yîn-i mâdde eyleyan husemasıyla beraber idüb bir defa şer' ile fasıl olunmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsların toprak Kādîları ma'rifeti ile hakk üzere teftiş ü tefahhus idüb göresin kazıyye ârz olunduğu gibi ise ki şer' ile sâbit ve zahir olan üzerine sâbit ve zahir olan hukûkın ba'de's-sübût ashabını alıvirdikden sonra mezbûr sipâhi tâifesinden ise habs idüb ârz eylesin değilse üzerine sâbit olan mevadın suret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbûs südde-i sa'âdetime gönderesin ki kürege konıla ammâ hin-i teftişde hakk-ı harime tâbi'

olub kazıyyede medhali olmayanı dahl etdirmeyüb gazez ve ta'assub ile hilâfa vâkı' iş olmağdan ziyâde hazer idesin.

Hüküm 39

Buyruldu

Kıbrıs Beylerbeyisine hüküm ki:

Rum re'âyâsından Masum Şeytan dimekle ma'ruf Ali nâm kimesne kendü halinde olmayub fesâd ü şenâ'at üzere olduğu ârz olinmağla ze'âmeti alınub hatt-ı hümâyûn sa'âdet-i makrunumla sa'y-ı belîğ olına diyü fermân-ı âlîşânım sadır olmağla Kıbrıs'a sürgün olmak için dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân çavuşa teslîm olunub Kıbrıs'a irsâl olinmuşdur **buyurdum ki:**

Mezbûr Ali'yi mûmâ-ileyh çavuşum Kıbrıs'a i'sal eyledikde emrim üzere alub muhkem hıfz idüb min-ba'd cezire-i Kıbrıs'dan ıtlak eylesesin ve mezkur Ali sana teslîm olundıysa mûmâ-ileyh çavuşumun eline temessük viresin.

[Sayfa: 26]

Hüküm 40

Buyruldu

Karaman Beylerbeyine ve Kādîsına hüküm ki:

Niğde Sancağı Beyi Osman dâme izzuhu dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp Niğde Sancağında ze'âmetli dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Abbas Çavuş ve erbâb-ı tîmârdan Ali ve Mehmed ve Divane Mehmed ve Mustafa nâm kimesneleri şaki ve kat'-ı tarîka olmağla nice kimesneleri mezbûr Abbas Çavuş kendüye müteallik olan ehl-i fesâda katl etdürüp mâl ve emvallerin ve hakların alub virmezse gelüb taleb eylediği evinde bulnan esbab ve hakları sahiblerine virdüğü ve nice fesâd ü şenâ'ati sicil ve hüccet olduğundan gayri nice kimesnelerin tîmârlarını hile ile kendü ademlerine aldırub dâimâ re'âyâyâ zulm ü te'addiden hâli olmayub eger mezbûr Abbas Çavuş'un hakkından gelinmez ise re'âyâ tâifesi cümlemiz perakende olmamız mukarrerdir diyü tezellüm idüb ve mezkurlar dahi her paremiz çeküb şer'-i şerîfe davet olundukda elinde hüccetle varan ademi üç yerde urub mecruh eyledikleri sicil olunub ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ile gavga idüb gazadır kafirleri katl idelüm diyü fesâd

eyledüklerin bildürüb bu bâbda Ürgüp Kazâsı'ndan mektûb ve suret-i siciller gönderdüğü pâye-i serîr-i âlâma ârz olundukda çavuşluk ve tîmârları alınub haklarından geline diyü hatt-ı hümayûn sa'âdet-i makrunumla fermân-ı alişânım sadır olunmağla mezbûrun çavuşluk ve tîmârı ahza verilmişdir **buyurdum ki:**

Vusul buldikda mezbûrları ele getirüb ahvâllerin âyan-ı vilayetden hakk üzere teftiş idüb göresin fesâd ü şenâ'atleri şer' ile sâbit ve zahir olursa ashâb-ı hukûka şer' ile müteveccih olan hakların hükm idüb bi-kusur alıvirdikden sonra mezbûrların şer' ile haklarından gelüb ehl-i fesâda asla ruhsat virmeyesin.

Hüküm 41

Rum Beylerbeyisine Yeni İl ve Darende Kādîlarına hüküm ki:

Ol cânibde bir kapucı ba'zı Müslümanları mücerred celb ü ahz için kasab yazdum diyü rencide eyledüğü i'lâm olunmağın mezbûrun ahvâli görölüb sahih üzere ârz olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda ol vechile Müslümanları rencide etdirmeyesin mezbûrun Müslümanları celeb yazdırdım dediğüz ricaylamıdır mücerred celb ü ahz içinmidir nicedir tamam-ı malum idinüb teftiş ve tefahhus üzere yazub ârz eyleyesin ki sana emrim ne vechile sadır olursa mu'accelen amel oluna.

[Sayfa: 27]

Hüküm 42

Buyruldu

Yevm ü's-sülesâ Fî 24 Cemâzi-yel-evvel sene isneyn ve elf

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Beyine ve Kādîsına vâkı' ise kürege gönderile.

Bolı beyine ve Tarakluborlı Kādîsına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp kazâ-ı mezbûra tâbi' Kargari nâm karye halkı ile Gecebekler nâm karye ahâlisinin Geçitaltı dimekle meşhur yerin merâ ve mezrâ olması husûsunda olan niza'ları şer' ile görölüb kat'-i nizâ'ı olunmak için bu dâi'lerine ve Viranşehir ve Ulak Kādîlarına hitaben emr-i şerîfe varid olmağın hüccet-i meranın üzerine varılıb âyan-ı vilayet mahzarından mabeynleri fasl olunub emr-i şerîfe

mûcibince tarafının ellerine hüccet-i şer'iyeye virilmişken mezbur Kargari Ahâlisi'nden Hacı İhtiyar ve Musa ve İshak ve Veli ve Şaban ve Üveys ve Mehmed ve Yusuf ve Musa ve Hüseyin ve Ali ve Ömer ve Nizam ve Gulam Ömer ve Alimşah ve Hasan nâm kimesneler ba'zı yoldaşlarıyla kanaat etmeyüb Gecebekler Halkı'nın ba'zılarını döğüb ve ba'zılarına şetm-i galiz eyledüklerinden mâ'adâ bundan ziyâde tasarruflarında olan yerlerin dahi tasarrufuna mâni' olub ve sebatların kesüb demürlerin almağın kabl-i şer'-iden defa'atle mahzar ve mürasele gönderildikde itâ'at-i şer' etmedüklerinden mâ'adâ zikr olunan Geçitaltı'nın merâlîğa hükm olunan yerlerin ziraat için çalıların kesüb cebren ellerinde alub memnu' değıllerdir diyü haklarından gelmek ricâsını ârz eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu bâbda gereği gibi mukayyed olub göresin fi'l-vâkı' mezbûrların itâ'at-i şer' etmeyüb vech-i meşrûh üzere fesâd ü şenâ'atleri vâkı' ise mukayyed ve mahbûs sütte-i sa'âdetime gönderesin ki kürege konulub cezaları virile koşub gönderdüğün ademlere muhkem tenbîh ve te'kîd eylesesin ki yolda ve izde gaybet itmek ihtimali olmaya.

Hüküm 43

Sultanönü Sancağında olan Kādîlara hüküm ki:

Eskişehir etrâfında şeyh tâifesinden Mehmed nâm kimesne fidne ve fesâda şürû' etmeğın taht-ı kazâsında bulunursa İl eri ile ele getirilüb mukayyed ve mahbûs sütte-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûr kangınızın taht-ı kazâsında bulunursa il eri ile ele getirüb dahi mukayyed ve mahbûs sütte-i sa'âdetime gönderesiz. Koşub gönderdükleri ademlere muhkem tenbîh eylesesizki konaklarda bekledüb ve yolda gelürken gaflet ile gaybet itmekden ziyâde hazer ideler.

[Sayfa: 28]

Hüküm 44

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Arz mûcibince buyrulmuşdur.

Prevadi ve Silistre ve Balçık ve Hacıoğlu Bazarı ve Bey Bazarı ve Viyana ve Hersek ve Maçın Kādîlarına hüküm ki:

Senki Prevadi Kādîsısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp zikr olınan Kādîlıklarda vâkı' celebkeşanın defterlerinde olan deli orman koyunu ihrâc idüb mahrûse-i İstânbûl'a irsâl etmeğe me'mûr olan dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Sadık Çavuş zîde kadruhû Prevadi'ye gelüb emr-i sâbıkâ mûcibince celeblerin cümle ahvâlin teftiş idüb koyunları sürücilere dahil itmek üzere iken mukaddemâ kazâ-ı mezbûrda celb ve tahririne mübâşir olan mezbûr çavuş dahi isneny ve elf rebiülahirinin evayilinde virilmiş emr-i şerîfe ve suret-i defter ile gelüb husûs-ı mezbûra tekrar mübaşeret taleb idübve lakin mukaddemâ mezbûr Hüseyin tahrirde celb ü ahz etmekle gayb olanları yazmayub fakir olanları yazub te'addisinden fukarâ mütehadira ahvâl olundukdan mâ'adâ mezbûr Sadık Çavuş me'mûr olduğu hıdmetin ihdasından gelür müstakim evzan-ı edvarından celeb tâifesi rıza ve şükran üzere olub kemakan hıdmet-i mezbûrede ikâ olunursa ziyâde koyun ihrâc ve irsâl olunmak muhakkaktır diyü ârz etdüğün ecilden ârz olınuğu üzere hıdmet-i mezbûrede ikâ olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıka ârz olınuğu üzere mezbûr Sadık Çavuş kemal-i emanet ve istikâkla hıdmet-i mezbûrede bir tarîk ile emr-i ihrâc olunub dahl olunursa dahi müşârün-ileyh me'mûr olduğu hıdmetde olub ahzı min-ba'd dahl etdirmeyesin.

Hüküm 45

Buyruldu

Ba-hatt-ı Hasret Efendi mucebiyle

Ankara Kādîsına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm yayabaşlarından Ankara'da hıdmet-i mezbûrda bulnan Ömer Subâşî'nın akrabasından Sufî nâm kimesnenin ba'zı kimesneler yolun basub katl idüb katiller ele getirilüb bi'l-fi'il habs olub ve bu husûs dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerim ağası mühürlü mektûb virmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda bi'l-fi'il mahbûs olanların katl husûsu bi-haseb-i'ş-şer' üzerlerine sâbit olursa muhtâc-ı ârz olanlardan değılse şer' ile haklarında lazım geleni icra eylesin muhtâc-ı ârz olanlardansa ism ve resmleriyle yazub ârz eylesin. Ammâ hakk üzere olub kimesneyi hilâf-ı şer'-i şerîfe zulm ü te'addiden hazer eylesin.

[Sayfa: 29]

Hüküm 46

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Selanik Kādîsına Hüküm ki:

Dustûr-ı mükerrerem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem Bağdad Muhâfazası'nda olan Vezirim Hızır Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehu südde-i sadetime adem gönderüb mukaddemâ südde-i sa'âdetim vezaret haslarına mutasarrıf iken müşârün-ileyhe 'ayid olan hasları mahsulünden der-anbar olmuş ikibin ikiyüz hâmil buğdayı olub rüesadan Ahmed oğlu Mustafa ve Hacı Mehmed ve Ali nâm reisler gemileriyle ol cânibe vardıklarında İstânbûl zahîresi için tahmîl etdirilüb mahrûse-i İstânbûl'a gönderilmek için emr-i hümâyûnum verilmesin ricâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ müşârün-ileyhin taht-ı kazânda ne mikdar der-anbar olmuş terekesi var ise kendünün ademi ma'rifetiyle zikr olunan reislerin gemilerine tahmîl etdirün İstânbûl zahîresi için ber-vech-i istî'câl mahrûse-i İstânbûl'a gönderesin. Ammâ bu bahane ile küffâr-ı hâk-sâra tereke verilmekten ziyade hazer idesin.

Hüküm 47

Buyruldu

Taşlıca Kādîsına hüküm ki:

Bundan akdem dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden dördüncü cema'atden Ca'fer nâm yeniçeri yolda gelür iken Yeni Bazar'da mezkuru ba'zı eşkıyâ katl eyledüklerin içlerinden Mehmed nâm kimesne ahz olundukda elinde ba'zı esbabları bulunub suval olındukda kazâ-ı mezbûre sakinlerinden Hasan ve Atcı Kara Mustafa nâm kimesneler ile mezkur yeniçeriye katl eyledikleri maktûl-i mezbûrun yanında yüz otuz bin akçesi bulunub on sekiz bin akçesin ben almadım bakın mezkurlar almışdır diyü ikrâr ve i'tirâf eyledüğü i'lâm olunmağın husûs-ı mezbûr dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Mustafa nâm yeniçeri ma'rifeti ile şer' ile görilüb ma'lum-u mezkur tahsil olunub südde-i sa'âdetime irsâl olunmak bâbında iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir yeniçerilerim ağası Mehmed dâme ulüvvehû mektûb virmeğın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle mezbûr yeniçeri vardukda mezkurları ihzar idüb gaybet iderlerse şer‘ ile buldırması lazım olan kefillerine buldırub getirdüb müşârün-ileyhin mektûbu mûcibince mezkur yeniçeri muvaffakati ile hakk üzere teftiş ü tefahhus idüb göresiz fi’l-vâkı‘ azr olıduğı üzere mezkurlar mezbûr yeniçeriyi katl idüb rizkat ve ol mikdar akçesin gâret eyledükleri şer‘ ile sâbit ve zahir olursa zikr olınan akçeyi bi’t-tamâm tahsil idüb mühürleyüb merkum yeniçeri ile südde-i sa‘âdetime irsâl eylesesin ve mezkurdan ehl-i fesâdı dahi mukayyed ve mahbûs yarâr ademlere koşıb asitane-i sa‘âdetime irsâl ve i’sal eylesesin ve bila koşub gönderdüğün ademlere muhkem tenbîh eylesesinki mezbûrları yollarda gaybet ettirmek ihtimali olmaya.

[Sayfa: 30]

Hüküm 48

Erzurum Beylerbeyisine ve Defterdarına ve Kādîsına hüküm ki:

Hala südde-i sa‘âdetime gelen Buhara elçisi Erzuruma geldikde pişkeş getirdüğü meta‘larından gümrük diyü atmış beş dane âlâ samur ve doksan yedi dane [...] ve beş vukiyye ravend-i çini ve on yedi miskal[...] ve iki dane vaşak ve üç dana derisi [...] ve otuz bir kuruş müşârün-ileyh elçinin ademlerinden yedi vukiyye ravend-i çini ve altı dane samur ve yedi dane [...] ve yedi kuruş gümrük diyü alınduğın bildirmeğın mezbûrların bu vechile alınan cem‘en meta‘ ve kuruşları gerü virilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda te’hir etmeyüb mezbûrların ol vechile alınan cem‘en meta‘ ve kuruşların gerü bi-kusur virüb bir vechile ta‘allül ve niza‘ eylemeyesiz.

Hüküm 49

Bâ-hatt-ı

Vidin Kādîsına hüküm ki:

Dustûr-ı mükerrem müşîr-i müfehham nizâmü’l-âlem vezirim İbrahim Pâşâ edâma’llahü teâla iclalehunun Selanik kazâsında vâkı‘ olan hasları zabiti Hızır ve Bada nâm ademinin taht-ı kazândan Şaban ve deli Turgut ve Arslan ve Deli Sinan nâm kimesneler ba‘zı yoldaşları ile evin basub kendüyü katl idüb esbab ve erzâkın ve

müşârün-ileyhin haslarından tahsil eyledüğü akçeyi gâret eyledükleri i'lâm olunmağın mezkurlar ele getirilüb teftiş olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezkurları ele getirüb dahi bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmiş değilse onat vechile şer' ile hakk üzere teftiş ü tefahhus idüb göresin mezkurlar fesâd ü şenâ'at üzere olub mezbûrun evin basub kendüyü katl eyleyüb esbab ve erzâkın ve müşârün-ileyhin haslarından tahsil olunan akçeyi nehb ve gâret eyledükleri şer' ile sâbit ve zahir olursa müşârün-ileyhin haslarından tahsil olunan akçe ne mikdarsa bi-kusur ve dahi maktûl-i mezbûrun gâret olunan esbab ve erzâkın tahsil etdürüb hükm-i şerfime varan ademine teslim eyledükden sonra ehl-i fesâd sipâhi ise habs idüb ârz eyleyesin degillerse şer' ile lazım geleni icra idesin hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan bu bahene ile kendü halinde olanları dahl olunmakdan hazer idesin.

[Sayfa: 31]

Hüküm 50

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Bu husûs-ı mühimmatdan olunmağın dikkat ve ihtimâm olub ârz oluna diyü mezkur emr-i şerîfe buyrulmuşdur.

Tımeşvar Beylerbeyine ve Defterdarına hüküm ki:

Kal'ayı Bekse? Farisanlarının ikinci ağalık neferat-ı kadimden üç oda iken hala kal'ayı mezbûre ağası olan Hasan ahz kal'alardan bir tarîk ile ba'zı neferleri ihrâc ettirmekle bir oda dahi ihdas idüb ba'de zikr olunan dört odanın ba'zı neferatı gerü gıtdiklerin eski yerlerine mukarrer ettirmeğle ol makûlelerin kaydları mezbûr Hasan bozdurub bir giden iki olub ve ol ehl-i eski yerlerine varan neferatın beratları bir tarîk ile mezbûr ağanın eline düşmekle deftere kayd etdirüb zikr olunan fasid gidenlerin ulufelerin kendü ademlerine aldırmağla mâl-ı miriye tahrir olduğu i'lâm olunmağın husûs-ı mezbûr görülüb südde-i sa'âdetime ârz olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldikda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub göresiz ahz kal'alardan zikr olunan kal'aya nefer ihrâc olunub ba'de zikr olunan neferatın ba'zıları gittüklerin gerü eski yerlerine mukarrer eylemişler iken mezbûr Hasan kaydların bozdurmayub hile ile

ulufelerin kendü ademlerine tasarruf etdirüb ve bundan mâ'adâ bir oda dahi ihdas etdirüb cümlesine hazur beratlar ihrâc etdirüb kayd etdürmekle ulufelerin kendü ademlerine aldurduğu vâkı'mıdır nicedir sıhhat ve hukuk üzere malum idünüb dahi südde-i sa'âdetime ârz eylesin ki şimdiye değin ol vechile alınan ulufeleri mezbûrdan tazmîn olunub hakkından gelinmek için emr-i şerîfem gönderile.

Hüküm 51

Buyruldu

Bâ-hatt-ı () Efendi

Anatoli Beylerbeyine ve Lazkiye Kâdîsına hüküm ki:

Nüfus-u Lazkiye'de nayib olan Mevlânâ Müsellem Alaaddin dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp kazâ-ı mezbûrdan Debbağ Hacı Ali ve Perviz nâm abd dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Derviş nâm yeniçeri ile bağılı şer'-i şerîfe getirüb Haddad ve biraderi Yusuf ve Abdizade Yusuf ve Hacı Osman ve Süleyman ve Bıyıklıoğlu Mustafa ve Bıyıklı Abdurrahman ve Selim oğlu Mehmed ve Zabit-i şehr olan Sinan nâm kimesneler mezbûr Derviş hakkında salb u siyaset icab etdirince mevad-ı ısbat idüb suret-i sicilleriyle dergâh-ı mu'allâma ârz olunmak üzere iken mezbûrun kimesneler husûs-ı mezbûr dergâh-ı mu'allâma azr olunmadın mezbûr yeniçeri mahkeme-i şer'-i şerîfden cebren alup kendüler salb u siyaset eylediklerin mezbûrların dâimâ birbirleriyle ittifâk idüb suvallerine tâbi' olmayan kazâ-ı ve livâ-ya hilâfa vâkı' nice husûslar isnad etmekle azl ettirdüklerin ârz etmeğin mezbûrlar mukayyed ve mahbûs südde-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mukayyed olub göresin fi'l-vâkı' kaziyye ârz olunduğu gibi ise te'hir etmeyüb mezbûrları ele getirüb dahi mukayyed ve mahbûs dergâh-ı mu'allâma gönderesin bu bâbda dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerim ağası tarafından dahi mektûb verilmişdir ol mü'ekked mektûb mûcibince amel eylesin.

[Sayfa: 32]

Hüküm 52

Buyruldu

Filibe ve Tatarbazarı ve Sofya ve Samakov ve Dupnice ve Arluk Kādîlarına hüküm ki:

Aheri ve elf senesinde Filibe Kazâsına tâbi‘ celeb tâifesiinden sekiz yüz yirmi dokuz neferin yirmi iki bin beş yüz elli koyunları baki kalub ve Tatarbazarı Kazâsından iki yüz atmış altı neferin yedi bin üçyüz kırk beş aded koyunları baki kalub ve Sofya Kazâsından yedi yüz otuz sekiz neferin yirmi üç bin üç yüz elli aded koyunları baki kalub Samakov Kazâsından yetmiş yedi neferin üç yüz kırk bir aded koyunları baki kalub Dupnice kazâsından iki yüz otuz üç neferin yedi bin yüz elli aded koyunları Varluk kazâsından iki yüz kırk altı neferin yedi bin yüz on aded koyunları baki kalub süriciler ile mahrûse-i İstânbûl’a gelmedüğü sizin adem-i ihtimâmınızdan olduğı ecilden mes’ul ve mukâbil olmuşsuzdur **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bu babda her biriniz gereği gibi bi’zzat mukayyed olub göresiz taht-ı kazânuzda bu kadar koyun baki kalduğuna ba’is kimler olmuşdur varan kul akçe alub koyun çıkarılmadığı yoğsa süricilerin koyun başına yirmişer akçe almağla defterlerinde mi kalmıştır nicedir sıhhat ve hakikat üzere ma’lûm edinüp dahi mufassal ve meşrûh yazub südde-i sa’âdetime ârz eyleyesizki aldıkları akçeleri kendülerinden alunduğundan gayri muhkem haklarından geline şöyleki ihmâl ü müsâhele idüb veya gazez ve ta’assub ile hilâfa vâki‘ husûsu ârz eyleyesiz Kādîlıklarınız alınmakla konulmayub hakkınızdan gelinmek mukarrerdir.

Hüküm 53

Buyruldu

Şirvan’da Vezir Ca’fer Pâşâ’ya hüküm ki:

Azak Sancağı beyi olan Mehmed Dâme-izzuhû dergâh-ı mu‘allâm mektûb gönderüb bundan akdem Ejderhan tarafından Rus menhus askeri cem‘ olunub Şimhal üzerine varub ba’de Demurkapu’ya Kasd etmek üzeredir diyü istima‘ olunmağla Ejderhan’a giden bazirgan tâifesi ile çavuş tarîkiyle birkaç yarâr ademler gönderilüb varub Ejderhan’da cem‘ olan Rus askerinin görüb beş altı bin asker Ejderhan’dan Şimhal tarafına gidüb mezbûr Şimhal’e bir konak mahalde Köysuyu nâm mevzi‘ boğazında bu kış kal’a yapub kırk bin asker anda cem‘ olub ol baharda varub Şimhal’i aldükdan sonra Demurkapu’ya varub zarar u gezend kasd etmek muradları olduğı bildirmekle pâye-i serîr-i âlâm ârz olındukda ulağla mezkur emr-i hümâyûnum gönderile diyü hatt-ı

hümâyûnum sa'âdet makrûn-umla fermân-ı alışânım sadır olub husûs-ı mezbûr ehl-i mühimmatdan olmağla sana irsâl olmuş **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bir an ve bir sâ'at te'hir ve tevakkuf etmeyüb yarâr ademler gönderüb Rus Mehmed Bey fikr-i fâsidlerinedir fi'l-vâkı' mahal-i mezkura gelüb kal'a bina etmek üzeremidir nicedir sıhhat ü hakîkatı ile tamam-ı ma'lûm idündükden sonra kal'a yapmak tedârikinde olub mezkur olan münşeâtü's-selatin müktezasınca her tevcîhle mümkün ve müyesser ise Rus'a menhusa kal'a yapdurmayub def'i mazarrat-ı a'lada bezl-i maktûr ve sa'y-ı nâ-mahsûr eylesin. Vilayetin hıfz u hırâsetinde olub memalik-i mahrûsemden bir mahale zarar u gezend iriştirmekden ziyâde ihtiyad üzere olasin. Ve Rus menhusunun Luter oğlu Aleksandır han ile yek dil ve yek vucud olub ittifâk ve ittihad üzere oldukları atıye-i aliyye-i hüsrevaneme ilkâ olunmağın gerekdir ki bu husûsa dahi muhkem mukayyed olub fi'l-vâkı' Aleksandır hanın isyan ve tuğyanı muhakkak ve Rus menhusuyla ittifâk ve ittihadları mukarrer ise vâkı' ve mutalli' olduğın üzere ol hanların dahi ahvâlin ma'en ale't-ta'cîl ulağla südde-i sa'âdetime ârz ve i'lâm eylesin ki sana emrim ne vechile sadır olur ise mucebi ile amel eylesin.

[Sayfa: 33]

Hüküm 54

Buyruldu

Bâ-hatt-ı

Erzurum Beylerbeyisine hüküm ki:

Dustûr-ı mükerrerem müşîr-i müfehham ale'l-ahir Vezîr-i Âzâmım Serdâr Sinan Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehu tarafından şöyle ârz olınuğdu mûmâ-ileyhin ol câniblerde vakfindan olan ba'zı karyelerin zabiti olan Yakub hayliden berü muhasebesin getürmemegi bundan akdem mûmâ-ileyh tarafından mektûb ve adem irsâl olunmuşken al'el-ahir ana göre muhasebelerin getirmeyüb gaybet üzere imiş ibtidâ-i mübaşeretinden vâkı' olan mukabusat ve teslîmat defterleriyle kayd u bend ile südde-i sa'âdetime gönderilmek bâbında inayet-i ricâ olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir etmeyüb mezbûr yakubu getürdüb ibtida-i mübaşeretinden vâkı' olan mukabusat ve teslîmat defterleri ile kayd u bend ile yarâr ademler koşub südde-i sa'âdetime gönderesin.

Hüküm 55

Buyruldu

Livâ-i Köstendil’de olan Kādîlara hüküm ki:

İştib Kādîsı Mevlânâ Nimetullah südde-i sa’âdetime mektûb gönderüb Livâ-i mezbûrda vâkı‘ olan kasabanın çarşularına gelen terekeyi madrabazlar şimdiden satun alub der-anbar etmekle zahîre bulunmayub ol baharda dahi asakir-i İslam zahîreye müzâyaka çekmek mukarrerdir diyü bir müstahkem çavuş gönderilüb bu makûle madrabazların anbarları şimdiden mühürlenüb ol bahardır asakir-i islama zahîre olmak için narh-ı rûzî üzere bey‘ etdirilmek bâbında emr-i hümâyûnum virilmek ricâsını ârz etmeğin **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ Ol diyârda vâkı‘ olan muhtekirlerin anbarları müşârün-ileyh çavuşum mübaşeretiyle varduğu gündün mühürledüb inşallah-ı te’âlâ ol baharda huçeste-i aserde sefer-i nusret aserime müteveccih olan asakir i islama narh-ı rûzî üzere akçeleriyle fûruht etdiresin şöyleki mühürlenilen anbarları sahipleri bozub fermân-ı şerîfe muhalif dahi fûruht iderler ise sonradan mu’atıb olursuz bilmiş olasin.

Hüküm 56

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi

Mezbûr Kādînın re‘âyâya bu makûle zulm ve te‘addi üzere olmamasın bunu iden kat‘ olunmak buyrulmuşdur.

İpsala Kādîsına hüküm ki:

Kazâ-ı mezbûrda su killet üzere olmağla fukarânın suya ziyâde ihtiyaçları olmağın ashab ve hayratdan Hazine Kethüdası Osman zikr olunan kasabada bir su bulub muhteber ve ihyası için hala Dimetoka Kādîsı olan Halil kendü cânibinden nazır ta‘yîn etmeğle zikr olunan sunun hendeği hâzır olunur iken bu su dahi zuhûr etmeyüb ba‘de kazâ-i mezbûr zikr olunan suyu fuzulen tasarruf idüb kendüye ve tevabi‘ine çeşmeler bina idüb kasaba-ı mezbûr fukarâsına ziyâde zulm ü cefa olunduğu i‘lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ göresin zikr olunan su şer‘-i şerîfe müktezasınca Kādî müşârün-ileyh ol makûle evine götürüb çeşmeler etmiş olmayub bi-haseb-i’ş-şer‘-i şerîf mûmâ-

ileyh Osman'ın ise mezkur kazâyı men' ve def' idüb kazâ-ı mezbûrede suya ihtiyacı olan mahallerinde çeşmeler etdirüb şer'-i şerîfe muhalif kimesne te'addi ve tecaviz etdirmeyesin.

[Sayfa: 34]

Hüküm 57

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Mü'ekked hüküm-i şerîfe verile diyü buyrulmuşdur.

Karaman Beylerbeyisine ve Akşehir Milisine ve İshaklu Kādısına hüküm

ki:

Senki Mîr-i mîrân İshaklu Kādısı ile südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûra tâbi' Emir nâm karyeden Kara Yakaluka nâm kimesne eşkiyâdan olub fesâd ü şenâ'at üzere olmağla teftiş ahvâli ârz olındukda salb u siyaset için murad olan emr-i şerîfe mücibince hakkından gelinmek ile âla-ı re'âyâ düstur-i kalbe vasıl olmuşken şaki mezbûrun tebaası olan Yusuf karındaşı Sinan ve Bolvadin kazâsından Ali ve Cami Kazâsından Saki nâm kimesneler ittifâk idüb bezl-i mâl itmeğle kazâdan tevcînin hilâfa vâki' hakların alub siyaset olınan şakinin müteşekkileri olan Müslümanlardan ba'zı kurayı rencide etmek niyetine asitane-i sa'âdetine gitdikleri istima' olunub lakin mezbûr Yusuf şaki mezbûrun teba'ası ve maiyeti mezbûrun İhsan ve Salih ve Ali şerik ve refik olub haklarından gelinmesi lazım ehl-i fesâd etdikleri icazetin ile ma'lumunuz olunub haklarından gelinmek ricâsını ârz eyledüğün ecilden ele götürülüb şer' ile haklarından gelinmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezkurları mahbûs şer'e ihzar ta'yîn-i mâtde eden husemalarıyla beraber idüb ve gaybet idenleri şer' ile buldurması lazım olan kefilasına buldırub getürdüb bir defa şer' ile fasl olmayub ve on beş sene mürûr etmeyen husûsları hakk ve adl üzere onat vechile teftiş idüb göresin fi'l-vâki' i'lâm olınuğu gibi ise şer' ile müteveccih olan ashabını alıvirdikden sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı ârz olanlardansa habs idüb ârz eylesin değillerse ehl-i fesâda asla ruhsat ve meccâl virmeyüb şer' ile mahalinde lazım geleni icra eylesin. Hin-i teftişde

hakk-ı harîme tâbî' olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb ve gazez ve ta'assubla veya ahz u celb sebeble hilâf-ı şer'-i Kādîm iş olmakdan hazer eyleyesin.

Hüküm 58

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Lala Pâşâ'ya hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma çavuşlarından Mustafa Çavuş ve Mehmed Çavuş ve diger Mustafa Çavuş'un südde-i sa'âdetimde huzuri lazım olmağın südde-i sa'âdetime irsâl olunmaların emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûrlara muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki koşıb asitane-i sa'âdetime geeler 'inâd iderler ise yarâr ademlere koşıb kayd u bend ile ale't-ta'cil südde-i sa'âdetime gönderesün. Ammâ bila koşıb gönderdiğin âdemlere muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki gaflet ile gaybet etdirmek ihtimali olmaya.

[Sayfa: 35]

Hüküm 59

Buyruldu

Vilayet-i Anadolu ve Karaman'da Vâkı' olan Kādîlara hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden ve acemi oğlanlarından ba'zıları re'âyâ ve berâyâyı rencide idüb şer'-i şerîfe dahi itâ'at etmedikleri i'lâm olunmağla dergâh-ı mu'allâm yayabaşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Muslihiddin Subâşî zîde kadruhû tâifeyi mezbûreye zabıt ta'yîn olunub ağaları cânibinden mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ anun gibi yeniçeri ve acemi oğlanlarından re'âyâ ve berâyâyâ tecaviz idüb rencide idenleri müşârün-ileyh ma'rifeti ile Meclis-i şer'e ihzâr ve re'âyâlarıyla beraber idüb bir defa şer' ile görülmeyüb on beş sene mürûr etmeyen husûsları şer' ile teftiş idüb göresin fi'l-vâkı' i'lâm eyledükleri gibi ise şer' ile sâbit ve zahir olan şer' ile müteveccih olan hukuk-u ashabını alıvıdikden sonra mezkur Muslihiddin subâşî ma'rifeti ile şer' ile lazım geleni icra eyleyesin ve bundan gayri Hacı Bektaş kazâsından Aydın dimekle ma'rûf şaki yeniçeri değil iken yeniçeri geçinüb re'âyâyı rencide etmekden hâli değil imiş. İmdi bu bâbda ve sâ'ir husûslarda dahi bi'l-

fi‘il dergâh-ı mu‘allâmda yeniçeri ağası olan dâme ikbâluhu virdüğü mektûb mûcibince âmel eyleyüb kimesneye şer‘-i şerîfe ve fermân-ı şerîfime mugâyir iş etdirmeyesin.

Hüküm 60

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Bağdad Muhâfazası’nda olan Vezir Hızır Pâşâ’ya hüküm ki:

Hala Lahsa Beyi hıfz u hırâset umum-u mühimmatdan olmağın Bağdad müteferrikalarından ve sâ’ir bölüklerde ağır ulufeye mutasarrıf olanları umumen Lahsa Muhâfazası’na ta’yîn idüb ve mezbûrlara bir namdar kul ağalarından birini bâş ve bûğ ta’yîn idüb mu‘accelen Lahsa’ya gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda te’hir ve terâhi etmeyüb emr-i celilü’l-kadrim mûcibince zikr olunan Bağdad müteferrikalarında ve sâ’ir bölüklerde ağır ulufeye mutasarrıf olanları umumen Lahsa Muhâfazasına ta’yîn ve defter idüb dahi kul ağalarından bir namdar mezkurlara bâş ve bûğ ta’yîn idüb müretteb ve mükemmel yât u yerağlarıyla Lahsa’ya gönderesin ki varub Lahsa Beylerbeyisi olan emîrü’l ümerâi’l-kirâm Lahsa Beylerbeyisi Osman dâme ikbâlehuya mülaki olub vech-i münasib gördüğü üzere Lahsa Muhâfazasında olalar. Şöyleki muhâfazaya ta’yîn eyledükleri kimesnelerden Lahsa’ya gitmekte inad ve muhâlefet ider kimesneler olursa ol makûlelerin ulufelerin kat‘ idüb yerlerine yarâr rum yekteleri yazub Lahsa Muhâfazası’na götürsin.

[Sayfa: 36]

Hüküm 61

Bâ-takrir Pir Efendi

Yevm ü’s-sülesâ Fî 9 R.

Arz getüren ademe virilmiştir. Kayd olına

Ol vilayetden ref‘ idüb ahz yere sürile

Tumâni ve Tiflis Beylerbeyisine Tumâni Kādîsına hüküm ki:

Senki Tumâni Beylerbeyisin dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüb Tiflis kulların ağası olan Seydi için şirret ve şika ve müzevvir olduğundan gayri kendü heva

ve hevesinde olan eşkıyânın beylerbeyi gedüklerin serdârlığın yarâr yektelere virmek istedikde kul tâifesi ihlal idüb umumen kul tâifesi beylerbeyi üzerine hücum etdirdüb kendüsi ulufesin hufyeten alub ve Simon begisi Hakarot? ile yek dil ve yek vucud olub kal'ada olan meşvereti i'lâm idüb bir vechile ref' lazımdır diyü ve sâ'ir eşkıyâyı ibret için hakkından gelmek ricâsını ârz etmek mezbûr ol diyârdan ref' olunmasın emr idüb **buyurdum ki :**

Mezbûru emr-i celîlü'l-kadrim üzere ol vilayetden ref' idüb ahz vilayete sürüb ve muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki man-ba'd ol vilayete gelüb fitne ve fesâda mübaşeret eylemeye şöyleki bade't-tenbih emrime muhalif girü ol vilayete gelüb kul tâifesin ihlal idüb ve içüne haber gönderüb fitne ve fesâda mübaşeret eylemeye asla meccâl virmeyüb hakkında gelesin.

Hüküm 62

Buyruldu

Bağdad Muhâfazası'nda olan Hızır Pâşâ'ya hüküm ki:

Emîrü'l ümerâi'l-kirâm Haleb Beylerbeyisi Seyyid dâme ikbâluhu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp hala Livâ-i Ane Beyi olan kıdvetü'l emâcid ve'l-akrân Ebu Reşid oğlu Zahir dâme-izzuhûnun hükümetinde olan tâife-i arabdan Ahmed ve Halim ve İcabi ve oğulları ve Hüseyin bin Güratin nâm arab Ebu Reşid arabından ayrılıb etrâf ve cevanibde ebna-ı sebil ve re'âyâ ve berâyâyı gâret üzere olub ziyâde fesâd ü şenâ'at üzere olmağın ele getirülmeleri mühimmatdandır diyü bildirmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mukayyed olub zikr olınan arab şekaveti ve nisyânı ele getürmede ihtimâm eyleyesin.

Hüküm 63

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man

İznikmid ve Karamürsel Kādîlarına hüküm ki:

Mahrûse-i İstânbûl zahîresi için Karamürsel ve Ulaşlı ve Çalidere ve Erkân ve Değirmenderesi'nde olan un dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil

Hüseyin Çavuş mübaşeretimle İznikmid ve Karamürsel iskelelerinde mevcut olan gemilere tahmîl olunub mu'accelen irsâl olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir etmeyüb müşârün-ileyh çavuşum mübaşeretimle zikr olunan mahallerde olan unları gemilere tahmîl etdürüb mu'accelen göndermekde ihtimâm eyleyesiz.

Bir süreti: Trablusşam ve Rakka ve Şam Beylerbeyisine

Bir sureti: Haleb Beylerbeyisine

Bir sureti: Şam Beylerbeyisine

Bir sureti: Trablusşam

[Sayfa: 37]

Hüküm 64

Buyruldu

Karahisar-ı Sahib Beyine ve Seyyidgazi Kādîsına hüküm ki:

Karahisar-ı Sahib Kādîsı mektûb gönderüp Seyyidgazi Kazâsında Gündoğan nâm Kasımlar dimekle ma'rûf karyeden Mustafa ve Ay doğmuş ve Barca ve Asal Bey nâm kimesneler kadim-i piyade tâifesinden olub hala defterde ze'âmet kayd olmuş iken dâimâ ellerinde âlât-ı harble gezüb dağlarda ve yollarda durub sekban ile yeniçeri namına nice kimesneleri soyub fesâdları mukarrer olub meclis-i şer'-e ihzar olunub ne tâifedensiz diyü suval olındukda kah yeniçeri ve kah sekbanuz sipâhileriz elimizde temessük vardır deyüb askerlerine nazır olındukda mezbûr Asal Bey nesne olmayub mezbûrun Mustafa ve Aydoğmuş ve Barca sonradan Çakırca Paşa tezkiresiyle sayyadlığa ellerine emr-i şerîfe alub Karahisar ahâlisinden nice kimesneler mezbûrların üzerlerine meclis-i şer'-iden ba'zı mevad sâbit eyleyüb mezkurlar ehl-i fesâd oldukları sâbit olub ahâli-i vilayet-i mezbûrların ahvâlleri ârz olunmak taleb etdiklerin bildirüb ve bu husûs için südde-i sa'âdetim yeniçerilerim ağası olan iftîhârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir Mahmud dâme uluvvuhu mühürlü mektûb virmeğın ol makûle ehl-i fesâdı gezdürmeyüb ref' olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Mezbûrları emrim üzere âlât-ı harb ve tüfenk ile gezdürmeyüb men' ve def eyleyesiz şöyleki eslemeyen gerü âlât-ı harb ve tüfenk ile gezüb Müslümanlara hilâf-ı şer'-i şerîfe te'addi iderlerse sahih dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden olanları ism ve

resmleri ile ve bölükleri ile ârz eylesin olmayanları muhkem habs idüb ârz eylesinki haklarından geline.

Hüküm 65

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Çelebi

İstânbûl Kādîsına hüküm ki:

Mahrûse-i İstânbûl’da mühimmat-ı mîrî için etrâfa irsâl olunan ulaklar için bargirler lazım olub dutulmak lazım geldükde mahrûse-i mezbûrede Un Kapanında işleyen hamallar ve miri için odun tahmîl eyleyan hamallar ve sakalar bargirleri alunagelmiş değil iken hala olagelene mugâyir bunlardan dahi alınduğu i‘lâm olunmağın kadimden dutulageldüğü üzere dutulmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda min-ba‘d anun gibi ulaklar için bargir dutulmak lazım geldikde kadimden ne mahallerden dutulagelmiş ise girü ol mahallerden dudturub kadimden olagelene mugâyir kimesneye iş etdirmeyesin.

[Sayfa: 38]

Hüküm 66

Buyruldu

Prevadi Kādîsına hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp tah-u kazânda yeniçerilere bâş ve bûğ ta‘yîn olunan Hacı Hasan Yatkun nâm karyede sakin Ahmed nâm yeniçeriyi ihzar eyleyüb mukaddemâ İstânbûl’dan gelürken yoldaşlarından bir yeniçeri katl olunduğu istima‘ olundu deyüb mezkur Ahmed dahi İstânbûl’dan gelürken Çalık Kavak nâm mevzi‘e geldiğinde yoldaşlarımızdan Yergöğü’de sakin bir yeniçeri ve yedi nefer atlu zımmi yoldaşlarından ayrulub ilerü gitdiklerinde feryad işidilüb bir dahi ilerü varub gördük Ali nâm yeniçeri yalın kılıç ile yolda durur [....] meğer mezkur Ali ile Musa bizim yoldaşlarımıza karşı gelüb Yergögünlü yeniçerinin eline düşüb ve yoldaşları olan zımmiler dahi gayb olub ba‘de ormanda maktûl bulunub ve mezbûr Musa dahi mecrûh olub fevt olmuşdur diyü cevap virüb mezbûr Ahmed yeniçerinin hıdmetkarı olan Kavruyu nâm zımmi bir küçük heybe alub mezbûr Ahmed’in bindüğü ata yükletdüm

deyü mezbûr yeniçerinin cem‘-i esbabı yeniçerilerin cem‘-i esbabı mezkur Hacı Hasan’a teslim olduğun ârz etmeğin mezkur yeniçerilerin cem‘-i esbab ve emvâli südde-i sa‘âdetime gönderilüb ve katiller ele götürölmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda emrim üzere katl olınan yeniçerilerin cem‘-i esbab ve emvâli südde-i sa‘âdetime gönderüb dahi katl husûs-ı bi-haseb-i’ş-şer‘ üzerlerine sâbit ve zahir olanlar muhtac-ı ârz olanlardan değilse şer‘ ile haklarında lazım geleni icra eylesesin muhtâc-ı ârz olanlardansa vuku‘ üzere ârz eylesesin. Ammâ hakk üzere hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneye zulm olınmakdan hazer eylesesin.

Hüküm 67

Buyruldu

Anatolı Beylerbeyisi’ne ve Ankara Kādîsına hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerinden Mustafa Bey karındaşı olan Abdi nâm acemi oğlanın kazâ-ı mezbûrda katl olınub haliya yeniçerim ağası olan iftihârü’l-ümerâ ve’l-ekâbir Mehmed dâme uluvvuhu mühürlü mektûb virüb mûcibince katillerin ele getirilüb şer‘ ile görölmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûr Abdi’yi kim katl etmişdir katil bulunmamağın bezl-i hakk üzere şer‘ ile teftiş eyleyüb göresin katl husûsu bi-haseb-i’ş-şer‘ üzerlerine sâbit ve zahir olanları muhtâc-ı azr olanlardan değilse şer‘ ile haklarında lazım geleni icra eylesesin muhtâc-ı ârz olanları vuku‘ üzere ârz eylesesin. Ammâ hakk üzere olub kimesneye hilâf-ı şer‘-i şerîf zulm ve te‘addi olınmakdan ve ehl-i fesâda himayet olınmakdan hazaer eylesesin.

[Sayfa: 39]

Hüküm 68

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Haberciye verilmiştir

Fi 29 Ra sene İsneyn

Edirne Kādîsına hüküm ki:

Kıdvet'ül-havvas ve'l-mukarrebîn, mutemedül-mülük ve's-selatin Dârü's-sa'âdem ağası Mustafa dâme uluvvuhu dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp mahrûse-i Edirne'de vâkı' merhume ve mağfurle Sultan Murad Han tâbe serahu camii şerîf evkafından yevmiye on akçe ile eski camide imam olan kimesne tasarrufundan olan on akçe ve züyufesine kanaat etmeyüb camii mezbûrede kadimden müderris var iken mücerred ders bahanesiyle on akçe ve züyufe dahi ihdas idüb mal-ı vakfa ihdasından hâli olmayub ve bundan mâ'adâ ba'zı zevayid-i havar erbâb-ı himayet ve zuyufe-yi himame ve te'kidi cem' idüb kimi bir tarîk ile emr-i şerîfe ve kimi mütevellî temessükü ibraz idüb zuyufe havarların tamğa mal-ı vakfa kili müzâyaka düşüb ibraz-ı masrafın ihda etmedüğün mütevellisi i'lâm etmeğin min-ba'd vakfiye-i mahsul baha olan vakfiye ile amel olunub zevayid ve sâ'ir mühimmata mutasarrıf olanların vakfiyede mukayyed olmayub hilâf-ı şard vakfa bir akçe virilmemek bâbında emr-i şerîfem ricâsını ârz etmeğin şard-ı vakıf mûcibince amel olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda ma'mul baha olan vakfiye mûcibince amel idüb ana mugâyir ihdas olanları ref' eyleyüb şard-ı vakfa muhalif kimesneye iş etdirmeyesin.

Hüküm 69

Bâ-hatt-ı Nu'man

Antalya ve Ala'ıye Sancakları Beylerine ve zikr olunan sancaklarda olan Kādîlara hüküm ki:

Zikr olunan sancaklarda ehl-i fesâd eşkıyâ ve kat'-ı tarîka kesret üzere oldukları i'lâm olunmağın anun gibi fesâd ü şenâ'at sâbıkâ ve sicil olunub bi-haseb-i'ş-şer' kazâsı lazım olmıyanları suret-i sicilleri ile ahz etdirüb hala ol câniblerde kürekci ihrâcına varan kullarıma kürege konulmak için teslim etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda her birinüz mukayyed olub anun gibi kürekci ihrâcına varan kullarıma teslim eyleyesiz.

[Sayfa: 40]

Hüküm 70

Amasya Beyisine ehl-i fesâd olanları bölük halkından ise ise ele getirüb bölük ve ism ve resmleriyle ârz eyleyesinki tîmârı çıkarılıb halarından geline bölükden

değilse beher hal şer‘ ile hakkından gelinüb fukarânın hakkı icra olına diyü Pir efendi haddıyla buyrulmuşdur.

Amasya Bey’i Süleyman dâme-izzuhûya ve Gedegara Kādîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Amasya Sancağı Bey’i olan Mehmed dâme-izzuhû südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb Amasya Sancağı’na tâbi‘ Gedegara kazâsın ahâlisi için amire namına ba‘zı kimesneler kırk elli atlu eşkıyâ ile karye bi karye gezüb hilâf-ı şer‘-i Kânûn ziyâde akçelerin aldıklarından gayri evlerin basub emvâl ve erzâkların gâret ve hasâret idüb te‘addi eylediklerinden mâ‘adâ sipâhi oğlanı ve müsellemdar namına ba‘zı kimesneler dahi zuhûr idüb biz [...] diyü bir emir pare etmeğle mezbûrlar dahi mübalaga atlu ile vilayete çıkub karye bi karye gezüb re‘âyânın hilâf-ı şer‘-e cebren evlerin basub gidüb emvâl ve erzâkların gâret ve hasâret etmeğle kanaat etmeyüb merkumenin emlakların envâ‘-ı bahane ile fuzuli çeküb alub ahza bey‘ idüb envâ‘-ı zulm ve te‘addi eyledüklerin bildirüb şöyleki zikr olunan zalim men‘ ve def‘ olunmaz ise cümlesin halas ve celâ-yi vatan etmek mukarrerdir diyü ârz etdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda zikr olunan ehl-i fesâd eger bölük halkıdır ve eger gayridir hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirüb ta‘yîn-i mâdde iden da‘vâyı hakk idenlerin üzerinden onbeş sene geçmeyen husûsların âyan-ı vilayetden ba‘zı hakk Müslümanlardan onat vechile hakk üzere tefitş ü tefahhus idüb göresin fi’l-vâkı‘ ârz olunduğu üzere fesâd ü şenâ‘atleri şer‘ ile sâbit ve zahir olursa ahab-ı hukuka ba‘de’s-sübût şer‘ ile müteveccih olan hakların hükm idüb bi-kusur alıvirdikden sonra bölük halkından ve sâ’ir arz-a muhtâc olanları isim ve bölükleri ve ulufeleri ile ve haklarında vâkı‘ olan mevadın suret-i sicilleriyle ahvâllerin yazub südde-i sa‘âdetime ârz eylesin ki ulufeleri ve dirlikleri kat‘ olunub haklarından gelinmek için emr-i şerîfem gönderile eger bölük halkından olmayub arz-a muhtâc olanlardan degilse asla meccâl virmeyüb gereği gibi haklarından gelesinki sâ’ir eşkıyâyâ müceb-i ibret ola. Ammâ hin-i teftişde hakk-ı harime tâbi‘ olub garez ve ta‘assub ile kendü halinde olanlara dahl ü celb ü ahz sebeb ile ehl-i fesâda himayet olınmakdan ziyâde ihtiyad eylesin.

[Sayfa: 41]

Hüküm 71

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Yevm ü's-sülesâ Fî 27 Rebûl-evvel sene isneyn ve elf

Bağdad Muhâfazasında olan Vezirim Hızır Pâşâ'ya hüküm ki:

Bundan akdem yukarı cânibden gelüb itâ'at iden Dönek ve Türkman tâifesine hıdmet olan mutasarrıf olub fevt olduklarında hazineye kala diyü deyü südde-i sadetimden ulufe ta'yîn olunub buluna gelince nicesi fevt olub defterinde olan ulufeleri hazineye kalmak lazım iken başları olan Yaramhan Küttab ile ittifâk idüb fevt olanların yerine ol sâmi ahz kimesneler geçirüb hazineden ulufelerin çıkarub her sene mîrîme on beş bin akçe noksan olduğu i'lâm olunmağın bu makûleler yerlü yerinde yoklayub anun gibi fevt olanların yerüne geçenlerin ulufeleri hazineye kalub hile ile hazineden aldıkları ulufe bi-kusur mîrî için tahsil olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldikda bu makûleleri yerlü yerinde teftiş idüb göresin şöyleki fermân-ı hümâyûnuma muhalif tâifeyi mezbûreden fevt olanların ulufelerin hazineye kalmayub yerlerine ahz kimesneleri geçirdükleri vâkı' ise ulufelerin hazineye aldıktan sonra hazineden hile ile aldıkları ulufeyi bi-kusur gerü miri için mezbûrlardan cem' ve tahsil idüb ve min-ba'd dahi tâifeyi mezkureden fevt olanların ulufelerin hazineye alıkoyub yerlerine ahz kimesne geçmekden ziyâde ihtiyad eylesin.

[Sayfa: 42]

Hüküm 72

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Lefke Kādîsına hüküm ki:

Sabıka Lefke Kādîsı ve nazır-ı emvâl Ahmed ve Sultanönü mukata'ası emini olan Ali südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp İznikmid İskelesinde hassa at gemileri bina olınmak fermân olındukda mukataa-ı mezbûreden iki bin akçe virsin diyü emr-i şerîfe varid olunmağla zikr olunan at gemilerin üzerine emin ta'yîn olunan Latif Reis tarafından dergâh-ı âlî yeniçerilerinden Ali zikr olunan meblağı tahsil için Lefke Kazâsına tâbi' Karibros nâm karyeye gelüb yol suval etdükte Karye-i mezbûre Ali'nin yolun basub kendüye ve yoldaşlarına muhkem darb idüb ve bir yoldaşın merhum idüb tahsil olunan akçeden on binden ziyâde akçesin ve nice esbabın nehb ve gâret idüb

ziyâde te‘addi etdiklerinden defterlerinde nice mal-ı mîrî olub itâ‘at-i şer‘ etmeyüb ‘isyân ve tuğyân üzere olub haklarından gelmek lazımdır diyü ârz etdikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûrları şer‘-i şerîfe davet idüb dahi bir defa şer‘ ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmemiş husûsların husema ve muvâcehesinde hakk üzere teftiş idüb göresin ârz olındığı üzere mezbûrların fesâdı şer‘ ile sâbit ve zahir olursa şer‘ ile müteveccih olan hakka hükm idüb bi-kusur alıvirdikden sonra mezbûrlardan muhtâc-ı ârz olanları habs ve ârz eylesin muhtâc-ı ârz olmayanların haklarından şer‘ ile lazım geleni icra eylesin. Ammâ hin-i teftişde tamam-ı hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb gârez ve ta‘assub ile kendü hallerinde olanlara te‘addi etdirmeyüb hakk-ı harime tâbi‘ olasin.

Hüküm 73

Buyruldu

İlbasan ve İspat Kādîlarına hüküm ki:

Ohri Kādîsı Mevlânâ Mehmed ve Esteron Kādîsı Mehmed ve Belgrad Kādîsı teftiş Ahmed ve senki İspat Kādîsı Mevlânâ Ali’sin ve Seline Kādîsı Hacı zîde fazluhûm ile dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüb sâbıkâ İlbasan Sancağı Bey’i olan Hamid dâme-izzuhû Meclis-i şer‘a gelüb bundan akdem İspat kâzasından Hacı nâm şakinin hakkından gelinmesi için defaatle emr-i şerîfe varid olub mezbûrun hakkından gelinmek üzere iken mezbûr Hacı Bali’nin akrabasından olub ze‘âmetlü dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Kasım Çavuş nâm şaki ile nice eşkiyâyı cem‘ idüb Cuma namazına giderken yolun basub kethüdası Sefer Voyvoda’yı katl idüb envâ‘-ı zulm ve te‘addi etmekle mezbûr Bali ve Kasım Çavuş’un ahvâlleri âyan-ı vilayetden suval olunub vuku‘ üzere ârz olunmasın ricâ etmekle Medine-i vakfi olub kasaba-ı Esteron’da vâkı‘ olan panayırda cem‘ olan Müslümanlardan gelen Avlonya ve İlbasan ve Peryotiçe ve Akçehisar Kādîliklarından gelen Müslümanların cümlesi mezbûr Hacı Bali için hırsuz ve kat‘-ı tarîka olduğundan gayri akrabasından olan Kasım Çavuş ve nice eşkiyâyla mir müşârün-ileyhin yolun basub kehüdası Sefer Voyvoda’yı katl eylemiştir diyü bir tarîk-el şüheda haber virüb filhakika mezbûr Kasım Çavuş’un çavuşluğu ve ze‘âmeti ahza virilmeyüb ve mezkur Hacı Bali’nin haklarından geline Avlonya ve Daraç ve Taşlık mahallelerine mürûr ve gubur iden fukarâya envâ‘-ı te‘addi eylediklerin

ârz idüb ve bu bâbda İspat ve Seline Kādîlarının dahi suret-i sicilleri olduğu pâye-i serîr-i âlâma ârz olındukda hakkından geline diyü hatt-ı hümâyûnum ü sa'âdet-i makrûn-ımla fermân-ı alişânım sadır olmağın mezkur Kasım Çavuş'un çavuşluğu ve ze'âmeti alınub ahza virilmiştir **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûrların hüsn-i tedbir ve tedârikle ele götürüb vech-i meşruh üzere fesâd ü şenâ'atleri sâbit ve zahir olursa asla meccâl virmeyüb şer' ile haklarından gelesin eger mezbûr Hacı şer'-i şerîfe davet olındukda itâ'at-i şer' etmeyüb muharebe ve mukateleye mübaşeret iderse hakları mesdur olmak üzere bi eyyi tarîk-i kan ele götürüb şer' ile haklarında lazım geleni icra eyleyesin.

[Sayfa: 43]

Hüküm 74

Buyruldu

Yevm-ü's-sebt fi 26 Şehr-i Cemâzi-yel-evveli isneyn ve elf

Kapudan Pâşâ Hazretleri'nin ademine virilmiştir

Biga Sancağı Bey'ine hüküm ki:

İnşallah-ı te'ala evvel bahâr-ı huçeste-asârda azim donanmayı hümâyûnum çıkarmak fermân olub sen dahi sancağın askeri ile şimdiden hâzır ve müheyyâ olub ruz-i hızırda Ağrıboz Sancağı'na tâbi' Hisar nâm mahalde mevcut bulunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ te'hir ve terâhi etmeyüb sancağının umumen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı ile kânûn üzere cebe ve cüyüş ve cebelüleriyle müretteb ve mükemmel gemiye girüb dahi ruz-i hızırda zikr olunan karibin Hisar nâm mahalde mevcut bulunub inşallah-ı te'ala dustûr-ı mükerrrem müşîr-i müfehham vüzerat ile kapudanım olan Sinan Pâşâ mahal-i mezbûru hıdmet hilâf-ı ma'en tevcîh idüb vechi münasib gördüğü üzere hıdmetde ve yoldaşlıkda bulınsın ve bilcümle bu husûs ehemmi-i umûrdandır sâ'ir zamana kıyas etmeyüb beherhal ruz-i mezbûrda mahâli mezkurda mevcut bulınsın şöyleki müşârün-ileyh Kapudanım ruz-i mezbûrda mahal-i mezbûra vardukda müretteb ve mükemmel düşmen yerâğıyla hâzır olmamağla donanma-i hümâyûnuma lazım gelen vechile özrünüz makbul olmayub alınmağla konulmayub eşedd-i 'ikâba muâkîb olmanız mukarrerdir ana göre mukayyed olub mahal-i mezbûrda kim varmakdan yât u

yerâğınızda kusur ve noksan olmaktan ziyâde hazer idesin ve sancağına müteallik olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâra şimdiden muhkem tenbîh eylesin ki sonra bilmedik ve işitmedik dimeyeler.

Bir sureti: Karlı İli Beyine

Bir sureti: İnebahtı Beyine

Bir sureti: Ağrıboz Beyine

Bir sureti: Mizistre Beyine

Bir Sureti: Sığla Beyine

Bir sureti bir sureti Koca İli Beyine Gelibolu'dan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr Alay Beyleri ile müretteb ve mükemmel düşmen yerâğı ile hâzır ve müheyyâ olub mahal-i mezbûrda gemiye girüb deryaya tevcîh etmek için Kapudan Pâşâyâ hitaben seferat ile yazıla.

[Sayfa: 44]

Hüküm 75

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Tatarhan'a name-i hümâyûn yazıla ki:

Divan-ı Mısır müteferriklarından Behram sütte-i seniyye-i adâlet unvanımıza arz-ı hâl sunub ammusi olan () nâm kimesne ihtiyarıyla çerakiseden asitane-i sa'âdetime gelüb müşerref-i İslamla müşerref olub tekrar vilayetine varub mütemekkin olduğu karyenin ahâlisi ve Jana(?) nâm mahlade sakın olan Bağa Tarık nâm kimesne ârz idüb mezbûrun evladın esir idüb ve cümle emvâl ve esbabın nehb ve gâret idüb bunun ammusin iki oğlu ve bir kızı ile bunun validesin ve karındaşı dergâh-ı sa'âdet-i destgahımız çavuşlarımızdan Hasan Çavuş elinde bulunmağla esirlikden halas olub ve hala elinde olan üç nefer oğlu ve bir kızı valideleri ve kendüsünün bir cariyesi Jana(?) Beyleri elinde esir oldukları i'lâm idüb halas olmaları bâbında inayet ricâ etmeğın **gerekdir ki:**

Vusul buldıka kadim'ül-eyyamdan ali medarında sütte-i s sütte-i seniyye-i adâlet unvanımıza ve atıye-i aliyye-i sa'âdetpenahımıza kemal-i ihtizasının mûcibince mezbûrun yanına bir yarâr ademiniz koşılıb akrabasından esir olanlar herkimin

ellerinde bulunursa toprak kâdîları marifetiyle mükteza-yı şer‘-i kavim üzere halas ettirmek bâbında envâ‘-ı mesâi-i cümleliz vucuda getürile.

Hüküm 76

Buyruldu

Hatt-ı hümâyûnla hakkından geline buyrulmuşdur.

Hamid Beyine ve Burdır ve Tavas Kâdîlarına hüküm ki:

Senki mirlivâsın Burdır ve Tavas Kâdîlarının nayibleri ile südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb livâ-i mezbûrda Karacılar nâm karye ve gayriden beşbin akçelik tîmârı olan Bağdadi Mehmed dimekle ma‘rûf kimesne ehl-i fesâd ve kat‘-ı tarîka olub ve Rusan nâm kimsenin menkuhesin cebren çeküb fi‘il-i şeni‘ idüb alan yanında olub ve bundan mâ‘adâ ba‘zı bündâda saklanub yollara ve derelere inüb Müslümanların esbab ve erzâkın gâret ve hasâret etmekden hâli olmayub ref‘-i lazımdır diyü hakkından gelinmek ricâsını ârz etdükleri ecilden pâye-i serîr-i âlâma ârz olındukda hakkından geline diyü hattı-ı hümâyûnum ile fermân-ı şerîfim sadır olmağla ârz olunub ruhsat verilmiştir **buyurdum ki:**

Vusul buldaıkda mezbûru bi eyyi tarîk-i kan ele getürüb dahi da‘vâyı hakk idüb ta‘yîn-i mâdde iden husemaları ile beraber idüb bir defa şer‘ ile fasl oluş olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsların hakk ve adl üzere teftiş idüb göresin ârz olınuğu üzere mezbûrun fesâd ü şenâ‘atleri şer‘ ile sâbit ve zahir olursa ashab-ı hukukun şer‘ ile müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra şer‘ ile hakkından gelesiz ki sâ‘ir ehl-i fesâda mucib-i ibret ola. Ammâ hin-i tefdişde hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan ziyâde hazer idüb celb ü ahz sebep ile ehl-i fesâda himayet olnmakdan ve garez ve ta‘asub ile kendü hallerinde olana te‘addiden ziyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbi‘ olasın.

[Sayfa: 45]

Hüküm 77

Bâ-hatt-ı muhkem hakkından geline

Sâbıkâ İlbasan Beyi olan Livâ-i Mezbûr Muhâfazası’nda olan Hamid Bey’e ve İlbasan ve Ispat Kâdîlarına hüküm ki:

Sizki kâdîlarımız sÛdde-i sa'âdetime mektûblar gönderüp mukaddemâ İlbasan Beyi olan Hamid dama izzuhu meclis-i şer'-e gelüb bundan akdem İspat Kâdîlığından Hacı Bali nâm şakinin hakkından gelinmek için emr-i şerîfe varid olub hakkından gelinmek üzere iken mezbûr Hacı Bali akrabasından olub kazâ-ı mezbûre tâbi' Aryan nâm karyeye bir vechi ze'âmet mutasarrıf olan dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kasım Çavuş nâm şaki nice eşkiyâ ile cem' olub cum'a namazına giderken yolum basub kethüdam olan Sefer'i katl idüb enva-ı zulm ve cefa etmişdir mezbûr Bali'nin ve Kasım Çavuş'un ahâli-i vilayetden ahvâli suval olunmasın ricâ etdükde Medine-i Münevvere vakfi olub kazâ-ı esir ve amade olan Müslümanların Avlonya ve ilbasan ve Akçahisar Kâdîlıklarından hâzır olan kimesneler mezbûr Hacı Bali hırsuz ve haramzade ve kat'-ı tarîka olduğundan mâ'adâ akrabasından olan Kasım Çavuş nice eşkiyâ ile müşârün-ileyhin yolun basub kethüdası Sefer'i katl eylemişlerdir diyü Âlî tarîk-el şüheda haber virüb fi'l-vâkı' mezbûr Kasım Çavuş'un çavuşluğu ve ze'âmeti alınub ve Hacı Bali'nin hakkından gelinmez ise Avlonya ve Duraç ve Taşlık mahallerine mürûr ve gubur iden fukarâya mezbûrun te'addi olunmak mukarrerdir diyü ârz etdikleri pâye-i serîr-i âlâma ârz olınduktan hakkından geline diyü hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı şerîfim sadır olmağla çavuşluğu ve ze'âmeti alınmışdır **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûrları bi eyyi tarîk-i kan ele getürüb dahi da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâl iden husemasıyla beraber idüb bir defa şer' ile fasl olunmuş olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsların hakk üzere teftiş idüb göresin fi'l-vâkı' ârz olınuğū üzere mezbûrların fesâd ü şenâ'atleri sâbit ve zahir olursa ashab-ı hukukun şer' ile müteveccih olan hakların hükm idüb alıvırdıkdan sonra mezbûrlardan bölük halkı ve yeniçeri olanları ism ve resmleriyle yazub sÛdde-i sa'âdetime ârz eyleyesin mezbûrlardan olmayanlara meccâl virmeyüb muktezâ-yı şer'-i Kâdîm üzere haklarından gelesin ki sâ'ir ehl-i fesâda mucceb-i ibret ola gazez ve ta'assub ve celb ü ahz sebeb ile ehl-i fesâda himayet olinub kendü hallerinde olanlara te'addiden ziyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbi' olasın.

Hüküm 78

Mısır Defterdarına hüküm ki:

Hala irsâl olunan hazinesinin cem' ve tahsilinde envâ'-ı sa'y u ihtimam müşahede olınmağın hakkında mezid-i avâtıf-ı aliyye-i şâhânem heman zuhûra getürüb

hal'-i hâzırımdan bütün halkın marrasü'l-behcet inayet ve erzân kılub hıdmet-i mezbûre ta'yîn olunmuşdır **buyurdum ki:**

İnayet ve ihsan olınan halkın [...] ve bâbında mı envâ'-ı teveccüh ve iclâl ile giyüb min-ba'd dahi mal-ı mîrînin tevekkür ve tekayyüdü bâbında bezl-i makdûr ve sa'y-ı na-mahsûr eyleyesin.

[Sayfa: 46]

Hüküm 79

Hüküm tamamen çizilerek iptal edilmiştir.

Hüküm 80

Sofya ve Üsküb ve Filibe Kādılarına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetimde Baş Kapudan Pâşâ olan Mustafa dâme mecdühu dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp olageldüğü üzere adem ile asker için sefere nusret aserime ordici çıkarmak lazım olmağın Sofya ve Filibe ve Üsküb şehirlerinden ordici çıkardılıb mahal-i mezbûre irsâl olunmasın lazımdır diyü ârz eyledüğün ecilden olageldüğü üzere Kādılıklarından iki nefer kasab ve iki nefer etmekçi ve iki başcı ve iki aşcı ve iki neccal ve bir çukacı ve bir attar ve iki nefer sarraç iki papuçcu ve iki derzi ve iki berber iki hallaç ve bir nalçacı ve bir bozacı ve iki nalband ve dört arpacı ve bir çakşurcu ve iki mutab ve iki semerci ve iki esakcı ve bir başcı ve bir kılıçcı ihrâc olunub ve cümle âlat-ı harb-i kitalleriyle serdâr-ı zafer-i şî'arım yanına irsâl olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Dergâh-ı mu'allâm kapıcılarından Hüseyin vardukda olageldüğü üzere Kādılıklarında olan ehl-i hıdmetden ol mikdar ordici ihrâc idüb âlat-ı harfetleriyle mûmâ-ileyhin yanına irsâl eyleyesin ki iktiza etdüğü halde ta'yîn olına.

[Sayfa: 47]

Hüküm 81

Buyruldu

Yevm ü's-sülesâ fi 3 Cemâzi-yel-âhir sene isneyn ve elf

Mahrûse-i İstânbûl Kādısına hüküm ki :

Ehl-i sukdan ve gayriden nice kimesneler ba‘zı yerlerin kaldırımın bozub kârîzler çıkarub yapırmayub ve ba‘zılar dahi yaya kaldırımın bozub evinde olan çirk-abı dışarı akıtmağla mürûr ve gubur iden cümle bargirlerin Müslümanların üzerine secirtmekden hâli olmadıkları ecilden men‘ olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub muhkem tenbîh ve te‘kîd eylesin ki min-ba‘d çirk-abların evlerinden dışarı akıtmayalar ve kârîz için kaldırım bozanlara dahi girü ta‘mir etdirüb bozuk kodurmayasın ba‘de‘t-tenbih eslemeyanların şer‘ ile muhkem haklarından gelesin ki sâ‘ire muceb-i ibret ola.

Hüküm 82

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

İki kat arzın üzerine buyrulmuşdur.

Anatoli Beylerbeyisi’ne hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb kâdimden beylerbeyi olanlar sefer-i nusret-i aserde me‘mûr olduklarında vilayet zabtı için ta‘yîn etdikleri kâ‘im-makâmıların yanlarında defterlü çavuşlarından on nefer çavuş istihdam için bila alıkonulagelmışdir diyü hala dahi Anatoli Çavuşları’ndan on nefer çavuş istihdam için seferden alıkonulmak bâbında emr-i şerîfem virilmek ricâsını ârz eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldikda ârz etdiğün üzere Anatoli Çavuşları’ndan eşme tîmârlıklarından yeri ve mîrîsi olub sefere iktidarı olmıyan on nefer çavuş ism ve resmleri ve tîmârlarının tamileri ve baş karyeleri ve yazuları ile defter idüb mühürleyüb bir suretin yanında alıkoyub ve bir suretin südde-i sa‘âdetime gönderesin. Ammâ mukayyed olasın ki bu bahane ile ziyâde tîmârları olub sefere iktidarı olanlardan kimesne sefer-i hümâyûndan kalmak ihtimali olmaya.

Bir sureti Her sancağıma birer nefer çavuş alıkonulagelmışdir diyü ârz etmeğün vech-i meşruh üzere beher sancağıma birer nefer çavuş alıkonulmak için emr-i şerîfe yazılmışdır.

[Sayfa: 48]

Hüküm 83

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi

Boğdan Voyvodasına hüküm ki:

Ol câniblerde eşkıyâdan kazâk tâifesi memalik-i mahrûsemden ba‘zı mahallere zarar u gezend irişdirmek kasdında oldukları i‘lâm olunmağın **buyurdum ki :**

Vusul buldıkdâ bu bâbda bi’zzat mukayyed olub anun gibi kazâk eşkıyâsının memalik-i mahrûseme zarar ve ziyan kasdında oldukları vâkı‘ ise mazarrata el virüb mahal-i iktiza etdüğüne göre def‘-i mazarrat etmede bezl-i makdûr ve sa‘y-ı nâ-mahsûr eylesin ve dâimâ küffâr-ı hâk-sâr taraflarına casuslar gönderüb fikr-i fâside ve hayâl-i kâsidlerine tevcîhle vakıf ve mustani‘ olduğın ahbar-ı sahîhayı sūdde-i sa‘âdetime ihbardan hâli olmayasın.

Bir sureti: Akkirman Beyi

Bir sureti: Tebriz Beyine

Hüküm 84

Buyruldu

Boğdan Voyvodasına hüküm ki:

Hala İstânbûl zahîresi için vilayet-i mezbûreye koyun cem‘ine varanlara dişi koyun virilmeğle çeşni ağnamın inkırazına sebep olmağın vilayet-i mezbûreye koyun cem‘ine varanlara min-ba‘d dişi koyun virilmeyüb bıçağa yarâr erkek koyun virilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ fermân-ı şerîfim üzere İstânbûl zahîresi için koyun cem‘ine varanlara min-ba‘d dişi koyun virmeyüb bıçağa yarâr erkek koyun viresin.

Bir sureti: Eflak Voyvodasına

Hüküm 85

Buyruldu

İstânbûl Kâdîsına ve Koyun Nazırına ve Koyun Eminine hüküm ki:

Mahrûse-i İstânbul'da dâimâ dişi koyun boğazlanmağla çeşni ağnamın inkırazına sebep olmağın min-ba'd mahrûse-i mezbûrede dişi koyun boğazlanmayub erkek koyun boğazlanmasın emr idüb **buyurdum ki :**

Fermân-ı celîlü'l-kadrim üzere mahrûse-i mezbûrede erkek koyun boğazladub min-ba'd dişi koyun boğazlanmasın.

[Sayfa: 49]

Hüküm 86

Buyruldu

Eflak Voyvodasına hüküm ki:

Umumen dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri Beç seferine varmak fermânım olmağın ol cânibde olan dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin sende olan hakların elerinde olan temessüklerin mûcibince âzim etdirilüb dahi sefer zamanına dek südde-i sa'âdetime gönderilmesi bâbında dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası Mehmed dâme uluvvuhu tarafından virilen mektûb mûcibince amel olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ ol cânibde olan dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin âzimeye saldırub dahi vakti ve zamanı ile tahsil ve tedârik etdirüb ağaları tarafından virilen mektûb mûcibince cümlesin südde-i sa'âdetime gönderesin şöyleki hakların virmekte ihmâl olunmağla vakti ile gelüb sefere yetişmeleri ve cümle beyan olunacak özrün makbul olmayub 'itâb ve 'ikâba müstehak olmak mukarrerdir ana göre mukayyed olub bu zamanı sâ'ir zamana kıyas etmeyüb bab-ı ikdâmda dakika fevt eylemeyesin.

Hüküm 87

Hüküm iptal edilmiştir.

Sol Kolda vâkı' olan Kādîlara hüküm ki:

Kral bedfa'al üzerine olan sefer-i hümâyûnuma dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir müstecmau'l-maâli ve'l-mefahir zülkadri'l-ethem ve-s-sadri'l-ekrem el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-hamid Mehmed dâme uluvvuhu dahi umumen dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ile inşallah nevrüzde teveccih etmeleri bâbında fermân-ı hümâyûnum sadır olmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu bâbda her biriniz bi'zzât mukayyed olub taht-ı kazâlarınızda vâkı' olan kasabat ve kurada mücme' baş olan mahallerde muhkem tenbîh ü nida etdiresin ki ol câniblerde sakın olan yeniçeri kullarım bir an ve bir sâ'at te'hir ve terâhi etmeyüb fermân-ı celîlü'l-kadrim üzere nevrüzda girü südde-i sa'âdetime gelüb ağaları sefer-i hümâyûnuma müteveccih olalar.

Bir sureti: Sağ kolda vâkı' olan kâdîlara

Bir sureti: Orta kolda vâkı' olan kâdîlara

[Sayfa: 50]

Hüküm 88

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn kürege

Anatoli beylerbeyisine hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb eşkıyâdan Resul nâm kimesne İbrahim ve Dervîşdin nâm karındaşlarıyla bundan akdem beş altı nefer kimesneleri katl etdüklerinden mâ'adâ müzevir siciller ve hüccetler yazub Müslümanlara hilâf-ı şer'-i şerîf ziyâde zulm ve te'addi etdikleri ecilden haklarından gelinmek için on beş defa ol emr-i şerîfe verilmiş iken men' olunmayub zu'amâ ve erbâb-ı tîmârın karyelerin haberdar etdirmeyüb ve ümenâları havvas-ı hümâyûna dahl etdirmeyüb ba'zı karyelerin mahsulün kendüleri ekl idüb ve re'âyâyâ arpa ve buğdayı salub bu defa eger mezbûrların zulm ve te'addisi def' olunub haklarından gelinmez ise re'âyâ perakende olmak mukarrerdir diyü vilayet Kâdîlarıyla Rodos gemilerine kürege konulmak için emr-i şerîfe ricâsını ârz etdüğün ecilden mezbûr Resul ele getirülüb Rodos gemisine kürege gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda emrim üzere mezbûr Resul'ü ele getirüb dahi yarâr ademlere koşub gönderesin ki kürege konula ve gönderdüğün ademlere tenbîh eylesin ki yolda ve izde bir tarikle halas etdirilmekten hazer eyleyeler ve Rodos gemilerine teslîm olduğuna ellerine temessük alalar.

Hüküm 89

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Eflak Voyvodasına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm mütevellilerinden Fırsanperi(?) mukaddemâ sana karz akçe virüb tahsiline nice defa adem gönderdüğün virmeyüb inad ve ta'allül eyledüğün bildimeğın **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir ve terâhi etmeyüb mûmâ-ileyhin eline virdüğün temessükün mûcibince akçesin bi-kusur ademlerine teslim idüb ihmâl ve musahaleden ziyâde hazer eylesin.

[Sayfa: 51

Hüküm 90

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Yevm ü's-sülesâ fi 8 şehri Cemâzi-yel-âhir

Erdel Voyvodasına hüküm ki:

Südde-i sadetime mektûb gönderüp bundan akdem Kefe tarafından vakıf olduğunuz ihbar mûcibince i'lâm etdüğünüzden sonra küffâr-ı hâk-sârın cem'iyeti perakende olub sükun üzere oldukların ve haliya yarâr casuslarınız gelüb bu sığ sulardan gecüb ziyâde balçık olmağla şimdiye değin hareketlerine mani' olmuş idi hala iş bu mah-ı cemaziyelevvelin üçüncü müntehasında azim asker ile Sonluk ve Hatvan üzerlerine hücûm etdikleri mukarrer olub ve Tuna'nın öte yakasından ve berü câniblerden mübalaga asker tedârik olunub ve Macar câniblerinden yüzden ve ikiyüzden muttasıl asker geçmek üzeredir ve etrâfınızda olan hisarların asker ile doldurmaktan hâli olmayub tedârikleri Erdel vilayetine hücûm etmek olub ve sen dahi askerle hâzır olduğun bildirüb anun gibi a'danın hücûmu olursa mu'âvenet için serdâr-ı kadim tarafına işaret olunmasın i'lâm eylemişsin ol bâbda her neki demiş isen ale't-ta'cil pâye-i serîr-i âlâma ârz olunub alem-i şerîfe alem-şümûlum mecîd olduğdan sonra mûmâ-ileyh serdâr zafer-i şî'arım tarafına mükidd emr-i şerîfem yazılıub irsâl olunmuşdur **buyurdum ki:**

Vusul buldikda kâdîmü'l-eyyâmdan ilâ haza'l-ân astân-ı muhalledü'l-beyyinâtımda olan mihur ü sadakat ve ihlas ve ubudiyet ve iktizasın mûcibince taht-u

hükümetde olan cümle asker ve yât ü yerâğınla hâzır ve a'da-yı bedray taraflarına nazır olub anun gibi düşmen tarafından bir hareket ve hücûm olursa mûmâ-ileyhin serdârım tarafına dahi mu'accelen ârz ve i'lâm idüb vech-i münasib gördüğü def^ç mazarrat ve a'da ve hıfz ü hırâset vilayet ve re'âyâda şimdiye değin idegeldüğün üzere bezl-i maktûr ve sa'y-yı nâ-mahsûr zuhûra getürüb envâ'-ı yüzaklığı ve vücuda getürmeğe çalışsın ve muttasıl yarâr casuslar gönderüb muttali' olduğun ahbar-ı sahîha ale't-tevâli i'lâmdan hâli olmayasın.

Bir sureti: Serdâr Zafer-i Şi'arına ale'l-i'lâm eylemiş idi

[Sayfa: 52]

Hüküm 91

İmdi bu bâbda müşârün-ileyh Erdel voyvodasına mü'ekked emr-i şerîfe yazılıb yanında olan asakiriyle müretteb ve hâzır ve a'da taraflarına müterekkib ve nazır olub anun gibi bir hücûm olursa sizün tarafınıza mu'accelenen i'lâm idüb vech-i münasib gördüğünüz üzere def^ç-i mazarrat-ı a'dada bezl-i maktûr ile eyleye diyü tenbîh olunmuşdur **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ sizler dahi muttasıl ol cânibe ahvâli ile te'kîd eyleyüb fi'l-vâkı' a'da taraflarından bir hücûm ihtimali olırsa def^ç-i mazarratları bir veçhile münasib ise zuhûra getürüb bab-ı hıyanet ve himayetlerinde ikdâmı tam ihtimâm-ı tamam zuhûra getürile.

Hüküm 92

Buyruldu

Yevmü-l hamis Fî 11 C. Sene İsneyn

Kastamonu Beyine ve Livâ-i mezbûr Kâdîlarına hüküm ki:

Hala taht-ı hükümetinizde üç bin akçeden aşâğı tîmârlularından kırk nefer erbâb-ı tîmâr Beç seferine gitmeyüb muhâfazaya kalub ve seferden kaldıkları mukabelede donanmayı hümâyûn mühimmatı için tîmârlarının beratları mûcibince yazusuna göre neferin başına bin akçe bedel olınmak bâbında hatt-ı hümâyûn sa'âdet-i makrûnumla fermân-ı âlîşânım sadır olmağın zikr olınan akçenin cem'-i için ta'yîn olunub gönderilmişdir **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle vusul buldıkda asla te'hir terâhi etmeyüb emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince livâ-i mezbûrun üç binden aşığı tîmârlularından pir-i mâriz olub sefere iktidarları olmıyan nefer ve sipâhileri muhâfazayı alıkoyub nahiyeleri ve baş karyeleri ve yazuları ile beraber mu'accelen defter idüb ve ta'yîn olınan bedel akçesin müşârün-ileyh ma'rifetiyle bi-kusur cem' ve tahsil eyleyüb der-kise idüb mühürleyüb mûmâ-ileyh ile ber-vech-i istî'câl südde-i sa'âdetime irsâl ve i'sal eylesin ki her birüne seferden kalub muhâfazada olamaları için müstakil ahkâm-ı şerîfe virile ammâ şöyleki ahz ü celb sebep ile sefere iktidarı olanları alıkoyub pir-i mâriz olanlardan ta'yîn etmeyesin gereği gibi mes'ul ve mu'atıb olmak mukarrerdir ana göre basiret ve isyan üzere olanlara bab-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt etmeyesin.

Bir sureti: Ankara Beyine

Bir sureti: Kangiri Beyine

Bir sureti: Hamid Beyine

Bir sureti: Teke Beyine

[Sayfa: 53]

Hüküm 93

Buyruldu

Şam Beylerbeyine ve Emir-haccına hüküm ki:

Dârü's-sa'âde ağası olub harameyn-i şerîf evkafına nazır olan iftihârü'l-havâss ve'l mukarrebîn, mutemedü'l-mülûk ve's-selâtin Mustafa dâme ikbâluhu dergâh-ı mu'allâma kazâ-ı defterin gönderüp dergâh-ı mu'allâmdan sürre ile irsâl olınan emin ve kâtib ve bevvan ve teberdarlara şam-ı şerîfeden Mekke-i Mükerrremeye varub gelince kilar-ı amireden virile geldiği üzere zahîre ve su müzâyakası olan yerlerde bindikleri katırlarına yem virilü geldiği üzere müzâyaka çekdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum ricâsını ârz etmeğin olageldüğü üzere tedârik olunub virilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda emr-i şerîfem mûcibince amel etdirüb vech-i meşruh üzere mezbûrların levazımına müzâyaka çekdirmeyesiz.

Hüküm 94

Buyruldu

Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere Kādîlarına ve Şeyhu'l-harâmlarına hüküm ki:

Dârü's-sa'âde ağası olub hameyn-i şerîfin evkafına nazır olan iftihârü'l-havâss ve'l mukarrebîn, mutemedü'l-mülûk ve's-selâtin Mustafa Ağa dâme ikbâluhu dergâh-ı mu'allâma kazâ-ı defterin gönderüp dergâh-ı mu'allâmdan hükm-i hümâyûn-u sa'âdet-i makrunum ile muhâlefet olub irsâl olınan sürre-i cedid hameyn-i şerîfe dahl oldukda sürre-i Mısıriye'den mukaddem tevzi' olınmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâsını ârz etmeğin mukaddem tevzi' olınmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince dergâh-ı mu'allâmdan irsâl olınan sürre-i cedideyi sürre-i Mısıriye'den mukaddem tevzi' idesiz.

Hüküm 95

Buyruldu

Mekke-i Mükerreme Kādîsına ve şeyhu'l-harâmına hüküm ki:

Dârü's-sa'âde ağası ale'l-âhir kazâyı defterin gönderüp südde-i sa'âdetimden irsâl olınan sürre-i cedide emin ve kâtibi ve sâ'ir mukayyimi gönderdikleri hazine ile haram-ı muhterem etrâfında olan medreselerden birinde konagelüb hazine mahfuz iken hala zikr olınan medreselerde ahz kimesneler konub hâli bulunmağın haram-ı sürre-i şerîfe haram-ı muhteremden hariç hilâf kimesne konmağla hazinenin hıfz ü hırâsetinden elüm çekülür diyü şimdiliğine konakladıkları üzere medreselerden birine konmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâsını ârz etmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mukayyed olub mezbûrları şimdiliğine konakladıkları yerde kondurub emr-i celîlü'l-kadrim mugâyir kimesneye iş etdirmeyesiz.

Hüküm 96

Buyruldu

Üsküardan Şam-ı şerîfe varınca yol üzerinde olan Sancak Beylerine ve Kādîlarına hüküm ki :

İş bu sene-i mübarekede harameyn-i şerîfin evkafından tahsil olunub irsâl olunan sürre emini ve kâtib ve bevvablar ve teberdarlar herkangınızın hükümetine dahl olurlarsa kendülerine ve işlerine lazım olan zâd u zevâda ve sâ'ir mühimmatların akçeleri ile tedârik etdürmekde mahûf ve muhatara olan yerlerde emin ve salim geçirüb ve lazım olan yerlerde bekçi ve kulağuz virüb menâzil ü merâhilde müzâyaka çekdirilmemek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda her birinüz onat-ı mukayyed olub vech-i meşruh üzere lazım olan mühimmatların tedârik ve ihzar etmeğin mu'âvenet eyleyesiz.

[Sayfa: 54]

Hüküm 97

Buyruldu

Lori Beylerbeyine hüküm ki:

Zeyn hakimi Luter han tarafından dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl sunulub kazâk eşkiyâsı bundan akdem kedünün ba'zı davârların ve esirlerin sürüb zulm ü te'addi etmeğle mezbûrun hakların alıvirilüb ve ol fesâdı iden eşkiyânın haklarından gelinmek için emr-i şerîfem virdiğün bildirüb ol hükm-i şerîfe mûcibince hakların alıvirmek ricâsını ârz etmeğin **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûrun hükm-i sâbıkâ mûcibince dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Halim Çavuş mübaşeretıyla esir ve davarların ve gayri hakların bi-kusur alıvirüb ve bu fesâdı iden eşkiyânın muhkem haklarından gelesin.

Hüküm 98

Buyruldu

Rum İli'nde mal-ı mîrî tahsilinde olan Koyunbaşı Ali Ağa'ya hüküm ki:

Livâ-i Mora'da sakin olub zimmetlerinde mal-ı mîrî olan çavuşlardan her birinin zimmetinde olan mal-ı mîrîyi bi't-tamâm almayınca me'mûr oldukları sefere eşmeğe ruhsat virilmemesin emr idüb **buyrudm ki:**

Vardukda bu bâbda kemal-i tekayyüd ile mukayyed olub anun gibi dargah-ı mu'allâm çavuşlarından olub mal-ı mîrîye alakaları olan çavuşların zimmetlerinde ne mikdar mal-ı mîrî varsa bi-eyyi vech-i kan sefer zamanına değin bi-kusur tahsil idüb dahi zamanı ile sefer-i hümâyûna gönderesin mal-ı mîrînin tahsili mühimmatdandır ana göre ikdâm ve ihtimâm idüb sefere me'mûrlarız diyü ta'allül etdirmeyüb mal-ı mîrîyi bitmam tahsil etdikden sonra avk ve te'hir etdirmeyüb baki zamanı ile sefer-i hümâyûna gönderesin.

Hüküm 99

Buyruldu

Akyazı ve Sarıçayır Kādîlarına hüküm ki:

Senki Sarıçayır Kādîsısın nayibin Abdurrahim südde-i sa'âdetime hüccet gönderüb kazâ-ı mezbûrda Kara Dere nâm karyede sakin Kara Mihal nâm yeniçeri kendü evi ile odası hayatın maktûl bulunub cem-i gamr Müslümanlar ile üzerine varulub keşf olındı başında yarası olub beyni çıkmış bulunub maktûl-i mezbûrun hatunu tarafından vekil-i şer'isi olan Sefer Siyancı kazâsından Kara Ali ve Kara Mehmed ve Bekir ve Mustafa nâm kimesneler fitne olmağla mezkurlar ihzar olunub suval oldukda inkar idüb lakin ba'zı alakaları olub gözlerinde mezkurun kimesnelerin yüzleri ve gözlerin kan bulunub ve merhuman Mehmed ve Bekir Mihal Çavuş'da ellerinde bıçakları var gördük bizi gördülerde gaybet eylediler diyü birkaç Müslümanlar şehadet eyledikleri ârz eyledüğü ecilden zikr olınan dört nefer kimesne dargah-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hacı Mehmed Çavuş mübaşeretiyle ele getirilüb südde-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bu bâbda tamam-ı mukayyed mezkurları hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirilüb dahi müşârün-ileyh çavuşa teslim idüb südde-i sa'âdetime gönderesiz.

[Sayfa: 55]

Hüküm 100

Buyruldu

Köstendil Sancağında vâkı‘ olan Kādîlara hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâma arzı hâl sunulub aheri ve elf senesinde livâ-i mezbûrda nüzül cem‘ine me‘mûr olanlar re‘âyâ ve berâyâdan nüzül akçesin ellerinde olan emr-i şerîfe mûcibince olmayub ziyâde aldıkları i‘lâm olunmağın hilâf-ı emr-i şerîf olunan akçe girü ashabına alıvirmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldukda göresin fi‘l-vâkı‘ nüzül cem‘ine me‘mûr olanlar re‘âyâ ve berâyâdan nüzül akçesin ellerinde olan emr-i şerîfe mûcibince almayub ne mikdar ziyâde almışlarsa müşârün-ileyh mübaşeretiyle hilâf-ı emr-i şerîfe ziyâde alınan akçelerin bi-kusur girü ashbına alıviresin.

Bir sureti: Çirmen Sancağında vâkı‘ olan Kādîlara

Bir sureti: Yanbolu Kādîlıklarında olan Kādîlara

Hüküm 101

Buyruldu

Hala Çatalca Kādîsıyla sâbıkâ Çatalca Kādîsı olan Mevlânâ Ma‘suma hüküm ki:

Senki Çatalca Kādîsının dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüp kazâ-ı mezbûre tâbi‘ Ulaşlı nâm karyeden Hasan nâm mir kalab ahz olunub yoldaşlarına suval olındukda Urumiye Kazâsına tâbi‘ Meraklı nâm karyede altı yedi kalay çinganeler için yoldaşımdır diyü haber virmeğın dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından olub ol câniblerde olan Çingane Satı Mehmed çavuş zikr olunan kallap çinganeleri ele getürmek için gönderildükde karye-i mezbûre sakinlerinden aksak Yusuf nâm kimesne oğlu ve Bakırcı Yunus ile yolun basub mezkurun kallapların ahza mani‘ olduklarından mâ‘adâ Çavuş mezbûru döğüb ve ademlerin nakid akçelerin ve esbabların nehb ve gâret idüb külli hakaret etmişlerdir diyü merkum Mehmed çavuş meclis-i şer‘e gelüb zikr olunan eşkıyânın hakiki halleri suval olınsın dirken ahâli-i vilayetden fi-arz ve mutemedu’l-âliye Müslümanlar mezbûr Aksak Yunus yoldaşlarıyla dâimâ şika üzere olub nefer bile olmak icab eder if‘al ile mevsuklardır diyü haber virdüklerin i‘lâm etdügün ecilden mezburların ahvâlleri şer‘ ile görülmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda siz ki Kādîlarsız bi’zzat mukayyed olub mezbûrları şer‘ ile ihzar idüb gaybet iderlerse şer‘ ile buldırması lazım olanlara buldırub dahi ahvâllerin fi-arz ve mutemedu’l-âliye kimesnelerden onat vechile hakk üzere dikkat ve ihtimâm ile teftiş ü

tefahus idüb göresin fi'l-vâkı' ârz olunduğu üzere mezbûr Mehmed Çavuş'un yolun basub emvâl ve esbabın nehb ve gâret etdüklerinden mâ'adâ sögüb vech-i meşruh üzere hakaret etdikleri bi-haseb-i'ş-şer' üzerlerine sâbit ve zahir olırsa olanlara şer'-i kânûn ile amel olunub ehl-i fesâda lazım-ı ârz ise habs idüb ârz eylesin degillerse şer' ile lazım geleni icra idüb ehl-i fesâda asla ruhsat virmeyesün. Hin-i teftişde hakk üzere olub gazez ve ta'assub ile vâkı' nesne ârz olınmakdan ihtiyad eylesin. Bu bâbda dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kasım Çavuş mübâşir olub şer'-i kânûndan mütecaviz eylemeye.

[Sayfa: 56]

Hüküm 102

Buyruldu

Malkara ve Şehid Gölü ve İncik ve Rus Gölü Kādîlarına hüküm ki:

Hala kral bedfa'al üzerine gidecek asker umumen Gelibolu'dan geçmeleri fermân olunmağın taht-ı kazâlarınızda müstevfi zahîre sorulub mahal-i mezbûra alub gitmek mühimmatdan olmağın **buyurdum ki:**

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Osman çavuş ve Dergâh-ı mu'allâm bevvalarından Mustafa vusul buldukda fermân-ı şerîfim üzere her biriniz bu bâbda mukayyed olub taht-ı kazâlarınızda vâkı' olan kasabat ve kuradan koyun ve arpa müstevfi zahîre tedârik idüb ber-vech-i istî'câl asakir-i İslam mürûr iden mahalde ihzar etdirüb sahiblerine narh-ı ruzi üzere bey' etdiresiz husûs-ı mezbûr mühimmatdandır avk ve te'hirden ziyâde hazer eylesiniz.

Bir sureti: Kazdağı Çan ve Gögercinlik Kādîlarına Anadolu yakasında vâkı' olan Kādîlıklardır

Kasaba-ı Çardakda ihzar etdüresiz

Hüküm 103

Buyruldu

Gelibolu Kādîlarına hüküm ki:

Hala kiral bedfa'al üzerine vâkı' olan sefer-i nusret-i aserde tevcîh iden asakir-i nusret müesser ekseri Gelibolu'dan geçmeleri fermânım olunmağla asakir-i ol cânibden

suhuletle mürûr ve gubur ettirmek için südde-i sa'âdetimde küçük mîrî ahur olan Ahmed dâme mecduhu ta'yîn olunmağın müşârün-ileyh mahal-i mezbûrdan asakir-i islami umumen mürûr ve gubur ettirince taht-ı kazâlarınızda olan meyhaneler açulmayub ve hamr bey' ettirilmemesin emr idüb **buyurdum ki :**

Vusul buldukda ferman-ı şerîfim üzere taht-ı kazânızda muhkem tenbîh ve nida' ettirüb asakir-i islami mürûr ve gubur edince min-ba'd meyhaneleri açtırmayub hamr bey' ettirmeyesiz ve fermânı şerîfime muhalif bey' edenlerin muhkem hakkından gelesiz.

[Sayfa: 57]

Hüküm 104

Buyruldu

Küçük Mîrahur Ahmed Ağa'ya hüküm ki:

Haliya Gelibolu'da sefer-i hümâyûnuma tevcîh iden asakir-i nusret-i müesseri mürûr ve gubur ettirmeğe ta'yîn olunmağla ol cânibde fesâd ü şenâ'at üzere olan sipâhi ve silahdar ve sâ'ir bölük halkının men' ve def'-i için sipâhi oğlanları çavuşlarından Süleyman Çavuş ve silahdarlar çavuşlarından Ali Çavuş seninle ma'en irsâl olunmuşlardır. **Buyurdum ki:**

Vusul buldukda mezbûrları ol cânibe ma'en alub gidüb anun gibi sipâhi ve silahdar ve sâ'ir bölük halkı takımı fesâd ü şenâ'at üzere olanları mezbûrların mübaşeretleriyle men' ve def' idüb memnu' olmıyanları ism ve resmleriyle yazub ârz eylesin ki dirlikleri kat' olma.

Hüküm 105

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Çelebi

Kefe Beylerbeyisine ve Kādîsına ve İskeleler Eminlerine hüküm ki:

Hassa reislerden Hacı Hayreddin nâm reis Cenâb-ı imâret Tatar Hanı Gazi Giray Han dâmet me'âliyahûnun fûruht için olan tuzundan narh-ı rûzî üzere duz alub mahrûse-i İstânbûl'a getürmek için gemisi ile irsâl olunmuşdur **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûr ol cânibe gemisiyle varub zikr olunan duzdan gemisine tahmîl eyledükde kimesneyi dahl etdirmeyüb doğru İstânbûl'a irsâl eyleyesin.

Hüküm 106

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Tercan koyunu olan yerlerin Kādîlarına hüküm ki:

Hala İstânbûl'da et bâbında ziyâde müzâyaka olub taht-ı kazânuзда olan Tercan koyunu istî'câl üzere İstânbûl'a gelmek mühimmatdan olmağın **buyurdum ki:**

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş zîde kadruhû vardukda her birinüz gereği gibi mukayyed olub taht-ı kazânuзда olan Tercan koyunu sürücileri ile mezbûr Mehmed Çavuş'a koşib ber-vech-i istî'câl Mahrûse-i İstânbûl'a gönderüb ihmâl ve müsahaleden ziyâde hazer idesiz. Bu husûs ehemmi umurdandır ihmâl etmeyüb beherhal müşârün-ileyh çavuşumla gönderüb sürücilere itimad etmeyesüz.

[Sayfa: 58]

Hüküm 107

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Emr-i şerîfe virile diyü buyrulmuşdur

İstânbûl Kādîsına hüküm ki:

Bundan akdem kazâ-ı mezbûrdan emr-i şerîf mûcibince ta'yîn olunan menzil bargirlerine Yanilkis nâm zımmi menzilci olub menzil bargirlerine lazım olan zad ve zevâd kazâ-ı mezbûrdan ba'zı kimesneler virmeğe müte'ahhid olmağla ber-mûceb-i şer'-i şerîf kabl-i şer'iden ta'yîn olunub lakin mezbûr dahi menzilci iken hıdmet mukabelesinde kendüye ve menzil bargirlerine ta'yîn olunanları alub virmek üzere menzil bargirlerine kendü malından alub ve ba'zı kimesneden dahi arpa ve çiman alup ekl etdirüb alan ol kimesneler müte'ahhid oldukları virmeyüb zimmetlerinde baki kalduğun bildirüb şer' ile mezbûrlardan alıvirilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldikda bu bâbda tamam-ı mukayyed olub husemayı beraber idüb hakk üzere teftiş idüb göresin fi'l-vâkı' vech-i meşruh üzere mezbûr dahi menzilci olub hıdmet mukabelesin ve menzil bargirlerine müte'ahhid oldukları ol kimesnelere

virme-yüb zimmetlerinde baki kalmışsa te'hir ve terâhi etdirmeyüb şer' ile müteveccih olan hakların alıviresin. Ammâ bu bahane ile kimesneden hilâf-ı şer'-i şerîfden ziyâdesine ahz ve celb olınmakdan ziyâde hazer eyleyesiz.

Hüküm 108

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Hakkından gelinmek için buyrulmuştur.

Kangiri beyine virilmiştir.

Rum Beylerbeyisine ve Kırşehir Beyine ve Keskün Kādısına hüküm ki:

Kangiri Sancağı Beyi Ahmed dama izzuhu ve Kırşehir beyi Mahmud ve Keskün kādısı ve diğer Keskün kādısı Abbas dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp Kıdvetü'l sulehâ Şeyh Sadredtin evladiyet üzere mutasarrıf olduğu Keskün Kazâsına tâbi' Ticaret-i Uzun nâm vakıf mezra' toprağından bir çiftlik yeri tasarruf iden Müşayib nâm kimesne hasat zamanı terekesinin öşrün ve resm-i çiftin virme-yüb ve vakfa gadr itmeğle şer' ile görölmek için emr-i şerîfem virilmeğle mezbûra adem gönderilüb şer'-i şerîfe davet olıdukda firar idüb itâ'at-i şer' itmeyüb ahvâli a'yân-ı vilâyetden suval olıdukda mezbûr Müşayib haramzadedir Müslümanların cebren ehl-i ve i'yallerin çeküb hilâf-ı şer'-i şerîfe te'addi eyledüğünden gayri levendat yatağıdır eşkıyâdandır her vechile ref'-i lazımdır diyü Müslümanlar haber virüb mezbur fi'l-vâkı' vech-i meşruh üzere ehl-i fesâddır diyü ârz itmeğın mezbûrun ahvâli şer' ile görölüb hakkından gelinmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûru ele getirüb gaybet iderse şer' ile buldırması lazım olanlara buldırub getirdüb dahi da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâdde iden husemaları ile beraber idüb bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsları hakk ve adl üzere teftiş idüb göresin ârz olıduğı üzere mezbûr itâ'at-i şer' itmeyüb Müslümanların cebren ehl-i i'yallerin çeküb te'addi ve fesâd etdiğı şer' ile sâbit olub ashab-ı hukukun şer' ile müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra mezbûrlardan yeniçeri ve bölük halkından olanları ism ve resmleriyle ârz eyleyesin değılse ehl-i fesâda meccâl virme-yüb mükteza-yı şer'-i kavim üzere haklarından gelesiz. Hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb ve celb ü ahz sebeb ile ehl-i fesâda himayet olınmakdan ziyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbi' olasız.

Bir sureti: Kırşehir ve mezbûr Kādîlarına

Bir sureti: Kangiri ve Keskün Beyi Keskün ve diğeri Keskün Kādîsına

[Sayfa: 59]

Hüküm 109

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi

Aher cüze dahil olmuştur.

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdarına hüküm ki:

Haliya matbah-ı amirem mühimmat için sene 998 tarihinde ve müteveffa Veys Bey zamanında bin dörtyüz kantar şeker gelüb min-ba‘d gönderilmek müteveffa-i mezbûr üzere olmuştur lakin senin zamanında sene 999 tarihinde bin yüz yirmi dört kantar ve bin tarihinde bin iki yüz kantar ve binbir tarihinde bin ikiyüz kantar gönderüb ve darçından ve karanfilden dahi on bir kantar noksan üzere gönderüb ve zikr olunan şeker dahi ol takdirce altıyüz yetmiş altı kantar noksan üzere gelüb zikr olunan darçının ve karanfilin ve şekerin noksanı dahi bi’t-tamâm tedârik ve tahsil olunub ve bu sene gönderilecek şeker ve darçın ve karanfil dahi bi’t-tamâm zemin ve zamanı ile ma‘en gönderilmek emrim olmuştur **buyurdum ki:**

Emrim üzere zikr olunan şekerin ve darçının ve karanfilin noksanı ile bu sene gönderilecek şeker ve darçın ile ma‘en bi’t-tamâm tahsil ve tedârik idüb bi-kusur gönderesin min-ba‘d dahi müteveffa Veys Bey zamanında gönderildiği üzere gönderüb noksan göndermekden ziyâde hazer eyleyesiz.

Hüküm 110

Buyruldu

Karacaşehir Kādîsına hüküm ki:

Kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Taşlı nâm karye sakinlerinden Veli’nin oğlu Mirza ve Derviş ve acemi oğlanı na-hak olan Hamid ve Süleyman nâm kimesneler dergâh-ı mu‘allâma acemi oğlanlarından Ahmed’i mezbûr Mirza’nın evinde katl eyledükleri husûsu i‘lâm olunmağın katiller ele getirilüb müktezayı şer‘-i şerîf ne ise icra olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mukayyed olub mezbûrlar gaybet iderlerse şer‘ ile buldırmaları lazım olanlara buldırub getürdüb bir defa şer‘ ile fasl olmayub on beş sene mürûr etmiş değilse şer‘ ile hakk üzere teftiş idüb göresin kazıye ârz olındığı gibi ise şer‘ ile sâbit ve zahir olan ehl-i fesâd sipâhi ve yeniçeri ve acemi oğlanıysa ism ve resmleri ile yazub ârz eyleyesin değilse meccâl virmeyüb şer‘ ile lazım geleni icra eyleyesin.

[Sayfa: 60]

Hüküm 111

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi

Şer‘ ile buyrulmuşdur

Edincik Beyine ve Yaçağaç Kādîsına hüküm ki:

Senki Kādîsın südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp kazâ-ı mezbûrdan Kara Sefer nâm suhte ehl-i fesâd mu‘yin olub bu sene nüzül cem‘-inde birkaç pare karyeyi ihlal idüb nüzül virmemelerin şard ve akid eyleyüb sâ‘ir karye halkı dahi celaline düşüb niceleri bâği olduğundan mâ‘adâ karye-i mezbûrede vâkı‘ camiinde hatib hutbede iken ben senin hitabını kabul etmezem diyü eteğinden yapışub Kādî ve cema‘at önünde berat-ı hümâyûnla hatib olan kimesneyi envâ‘-ı ihanet ile indirüb kendü mevasına tâbi‘ bir kimesneyi hatib nasb idüb ve Buharadan gelmiş bir ehl-i fesâd yanında ziyâde olub vardır diyü bir cümle ile kazâdan ihrâc idüb ensesinden boğazlamışdır diyü a‘yan-ı vilayet haber virüb ve bilcümle suhte olub sâ‘ir ehl-i fesâda baş olub günden güne fesâd ü şenâ‘at ziyâde olmak üzeredir diyü hakkından gelinmek ricâsını ârz etdüğün ecilden mezbûr ele getirilüb şer‘ ile teftiş olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ fermân-ı şerîfim mûcibince mezbûru bi eyyi tarîk-i kan ele getirüb gaybet iderse şer‘ ile buldırması lazım olanlara buldırub getürdüb da‘vâyı hakk idüb ta‘yîn-i mâl iden huseması var ise bir dafa şer‘ ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsları hakk ve adl üzere dikkat ve ihtimâmla teftiş idüb göresin vech-i meşruh üzere mezbûrun fesâd ü şenâ‘ati şer‘ ile sâbit ve zahir olursa ashab-ı hukukun şer‘ ile müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra muhtâc-ı ârz olanlardan ise habs idüb ârz eyleyesin değilse hakkında şer‘ ile lazım geleni icra idüb yerine koyasın. Ammâ hin-i teftişde hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan

hazer idüb celb ü ahz sebep ile ehl-i fesâda himayet olunmaktan ziyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbi' olasız.

Hüküm 112

Niğde Beyine ve Niğde ve Develü Kādîsına hüküm ki:

Senki Develü Kādîsın sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Millidere nâm karyeden Piri ve oğulları Sa'âdetkar Vatıb ve Veli ve İvaz Haculu nâm karyeden Bostan Emin ve Aylaş ve Mustazi nâm karyeden Raman ve İnce nâm karyede sakin Durali ve Mehmed nâm kimesneler haramzade ve eşkiyâ olduklarından mâ'adâ ehl-i örf geldikte mîrîyi ehl-i örf yanına varub bi-kesan fukarâyı gammâz etmekle mugâyir hakk ehl-i örf akçelerin alduklarından gayri kendüler dahi re'âyâdan hayli akçe alub zulm ve te'addiden hâli değildir diyü şer' ile görülmesin bâbında hüküm-i hümayûnum ricâsını ârz eylediğin ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldukda mezbûrları da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâdde eyleyan husemasıyla beraber idüb bir defa şer' ile fasl olmayub on beş sene mürûr eylemeyen husûsların hakk ve adl üzere onat vechile teftiş ü tefahhus idüb göresin ârz olunduğu gibi ise ba'de's-sübût ashab-ı hukukî şer' ile müteveccih olan hakların hüküm idüb alıvirdikten ehl-i fesâd eger bölük halkından ise ism ve resmleriyle yazub ârz eylesin degillerse ehl-i fesâda ziyâde meccâl virmeüyüb mükteza-yı şer'-i kavim üzere muhkem hakkından gelesin ammâ hüsn-i teftişde hakk üzere olub gazez ve ta'assub ile kimesneye zulm ve te'addi olmakdan ve ehl-i fesâda himayet olunmaktan hazer idüb hakk-ı harime tâbi' olasin.

[Sayfa: 61]

Hüküm 113

Buyruldu

İskenderiyye Beyine ve Karacadağ Kādîsına hüküm ki:

Kazâ-ı mezbûrdan Koçoğlu dimekle ma'aruf Süleyman Çelebi ve Ferhad oğullarından Ömer ve Hasan ve Evad oğlu Hüseyin ve Hasan oğlu Şems ve Ali Kethüda ve Mustafa oğlu Ramazan nâm kimesneler Müslümanlara zulm ve te'addi üzere olub ve beyler ve subâşılar yanlarında gezüb gammâz idüb ve fukarânın ehl-i i'yallerine ve

davalarına dahil idüb mezburların te‘addilerinden Karacadağ’dan on iki pare karye firar etdükleri i‘lâm olunmağın mezbûrun ahvâli teftiş olunub üzerlerine fesâd ü şenâ‘atden sâbit olan mevadın suret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbûs sütte-i sa‘âdetime gönderilmelerin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûrları ele götürüb dahi da‘vâyı hakk idüb ta‘yîn-i mâl idenler ile beraber idüb bir defa şer‘ ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmeyan husûsları hakk üzere teftiş idüb göresin vech-i meşruh üzere mezbûrların fukarâya zulm ve te‘addileri sâbit olursa ashab-ı hukukın şer‘ ile müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra mezbûrlardan bölük halkı ve yeniçeri tâifesinden varsa ism ve resmleriyle yazub sütte-i sadetime ârz eyleyesin değıllerse üzerlerine fesâd ü şenâ‘atden sâbit olan mevadın suret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbûs sütte-i sa‘âdetime irsâl eyleyesin. Ammâ hîn-i teftişde hakk üzere olub ve tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb celb ü ahz sebep ile ehl-i fesâda himayet olunub gazez ve ta‘assub ile kendü hallerinde olanlara te‘addiden ziyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbî‘ olasız.

Hüküm 114

Buyruldu

Mağosa Beyine hüküm ki:

Hala Cezire-i Kıbrıs’dan hassa-yı hümâyûnum için gelecek şekerini bu sene sen Kadırgana koyub sütte-i sadetime getürmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ fermân-ı şerîfim üzere bu sene cezire-i mezbûreden gelecek şekerini sütte-i sa‘âdetime getüresin.

Hüküm 115

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Efendi

İskenderiyye Beyine ve Süveyş ve Cidde-i Ma‘mure Eminliğine hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalarından kıdvetü’l emâcid ve’l-akrân Mustafa dâme mecduhu ba‘zı mühimmat için name-i hümâyûn ile Cenâb-ı imâret me’âb Mekke-i Mükerrreme şerîfine irsâl olunmuşdur lazım olan mühimmatın tedârik etdirüb ikilettirmeyüb mu‘accelen mahal-i me’mûra irsâl etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda herbiriniz müstakilen mukayyed olub müşârün-ileyhin levazimat tedârik ve ihzar etdirüb ikilettirmeyüb mahal-i me'mûra irsâl eylesiniz.

[Sayfa: 62]

Hüküm 116

Amid Kādîsına ve Defterdarına ve Diyârbekir Beylerbeyinin müsellemine hüküm ki:

Bundan akdem hüküm-i şerîfim gönderilüp sâbıkâ Diyârbakır'da mâl defterdarı olan Mahmud dâme uluvvuhu ve mukaddemâ Diyârbekir Beylerbeyisi olan Hasan dâme ikbâluhunun müsellemi olan Mehmed Çavuş'u alıkoyub teftiş eylesin diyü emrim olmuşdur müşârün-ileyhanın üzerlerinden habs ref' olunub feragat olunmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusul buldukda müşârün-ileyhayı teftiş itmeyüb icazet viresizki cümle emvâl ve esbab ve davarları ile ve ademleri ile doğru asitane-i sa'âdetime gelüb hıdmet ve mülazimat üzere olalar yollarda gelürken müşârün-ileyhaya dahl ü ta'arruz etmeyeler ve senki bi'l-fi'il Diyabekir'de mâl defterdarı olan Mahmud dâme uluvvuhusun ve hala Diyârbekir Beylerbeyisi olan İbrahim dâme ikbâluhunun müselleminin ale't-ta'cîl hazineyi cem' ve tahsil idüb irsâliyyeyi ber-vech-i istî'câl sütte-i sa'âdetime irsâl eylesin.

Hüküm 117

Sütte-i sa'âdetimden Haleb ve Rakka'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan beylere ve Kādîlara hüküm ki:

Hala bir mühim ve mütâ'cil husûs için ulağla irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Her kangınızun taht-ı kazâsına dahl olursa kendüye ademlerine menzil bargirleri olan yerlerde menzil bargiri olmayan yerlerde yolcu yüküne bakılmayub yerluden yarâr ulak bargirleri tedârik ettirüb ber-vech-i istî'câl mahal-i me'mûra irsâl eyleyüb ihmâl ve müsahaleden ziyâde hazer idesiz.

Hüküm 118

Buyruldu

Diyârbekir Beylerbeyine hüküm ki:

Bundan akdem Diyârbekir'de mâl defterdarı olan Mehmed dâme uluvvuhu ile mukaddemâ Diyârbekir Beylerbeyisi olan Hasan dâme ikbâluhunun müsellemi olan Mahmud Çavuş'un teftişi fermân olunub hüküm-i şerîfim gönderilmiş idi haliya mezbûrların teftişleri ref' olunub mukaddemâ virilen ahkâm-ı şerîfe asitane-i sa'âdetime irsâl olunmak bâbında hatt-ı hümâyûnum sadır olmuştur **buyurdumki:**

Vusul buldıkda fermân-ı şerîfim üzere mezbûrlar hakkında mukaddemâ gönderilen emr-i şerîfe eger sende ve eger ademlerindedir bir kiseye koyub mühürleyüb fermân-ı şerîfim üzere südde-i sa'âdetime gönderüb mezbûrları ademlerine tevcihen olan dahl ü ta'arruz ettirmeyüb emin ve salim doğru asitane-i sa'âdetime irsâl eyleyesin.

[Sayfa: 63]

Hüküm 119

Kır Şehri Sancağı Beyi ve Kādîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl sunulub ol câniblerde dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden sâ'ir kapum kullarından ba'zıları nice ehl-i fesâd ü şenâ'at tâifesine bâş ve bûğ olub karye bi-karye gezüb re'âyâyâ kırkar ellişer gurusu salgun salub ve bundan mâ'adâ emvâl ve erzâkların gâret ve hasâret idüb beylerbeyi ve sancakbeyleri dahi üzerlerine konub müft ü meccanen yem ve yimeklerin ve at ve deve ve katırların alub ve ehl-i i'yallerine destdrâzlık idüb külli fesâd ve te'addi üzere oldukları i'lâm olındı İmdi re'âyâyâ zulm ve te'addi olunmak sizün ihmâlinüzdendir mes'ul olmuşsuzdur men' olunmak emr idüb **buyurudm ki:**

Vardukda bu makûle fesâd ve te'addi üzere olan eger dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve acemi oğlanı ve kapum kullarıdır ağaları tarafından irsâl olunan mühürlü mektûb mûcibince men' ve def' idüb arza muhtâc olanları ism ve resmleri ve bölükleri ile ârz olunub muhtâc-ı ârz olmayan sâ'ir ehl-i fesâdın şer' ile haklarından gelüb re'âyâyâ ve berâyâyâ zulm ve te'addi olunmaktan ziyâde hazer eyleyesiz ve herne olursa narh-ı rûzî üzere ihtibarları satanlardan akçeleriyle aldırub min-ba'd haber etdirmeyesin anun gibi cebren alınmış nesnelere ba'de's-sübût hüküm idüb girü ashabına alıviresin.

Hüküm 120

Hüküm iptal edilmiştir.

Bâ-hatt-ı Pir Çelebi

Bosna Beylerbeyisine hüküm ki:

Mukaddeme müte‘addid ahkâm-ı şerîfe gönderilüb mîrî-mîran sâbıkâ Hasan Pâşâ Muharebesi’nde mahlul olan ze‘âmetler ve tîmârlar şehid olanların müstehak olan oğullarına ve oğulları olmayanların serhadda yarâr ve müstehak olanlara tevcîh oluna diyü fermân-ı şerîfem olmağın emrim mûcibince serhadda olanlara tevcîh olunub serhadda hıdmetde iken ba‘de Yenihisar Muhasarası’nda ve Sayka nâm kal‘a fethinde ve karavol ve metrislerde bile olmayanlardan ba‘zıları zikr olunan mahallerden berat eyleyüb gelüb da‘vâyı beratın hâyâ olmayub serhadda mevcut olub uğur-u hümâyûnda yoldaşlık ve hıdmet üzere olanlara remide etmekden ve re‘âyâyı dahi ze‘âmet ve tîmârları virilmiştir diyü remide etmekden hâli değiller imdi bu senede ze‘âmet ve tîmârı olan eger dergâh-ı mu‘allâm müteferrikaları ve eger çavuş ve eger divan-ı hümâyûn kâtibleridir herkimler ise serhad hıdmetlerinde bulunmayanların dirlikleri alınub serhadda olan gazilere virilüb sâbıkâ virilen emr-i şerîfem mûcibince bu senede virilenler hıfz etdirilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda emr-i sâbıkâm mûcibince amel idüb eger dergâh-ı mu‘allâm müteferrikaları ve eger çavuş ve eger kâtiblerdir herkimlerse serhadda hıdmetlerinde bulunmayanların dirliklerin serhadda olan gazilere istihkakları üzere virüb anlara hıfz etdirüb emr-i şerîfe mugâyir kimesneye iş etdirmeyesiz. Hasan Pâşâ Muharebesi’nde vâkı‘ olan mahlullerin dahi muharebe-i mezbûrede mevcut olub tevcîh olınanlara hıfz etdirüb ahzi dahl etdirmeyesiz.

Hüküm 121

120. hükümün müsveddesi.

[Sayfa: 64]

Hüküm 122

Karaman Beylerbeyine ve Ürgüb ve Hacıbektaş ve İğdir ve Süleymanlu Kādîlarına hüküm ki:

Bundan akdem dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Hüseyin ve Süleyman Çavuş kendü hallerinden olmayub eşkıyâyı yanlarına cem‘ idüb Derka nâm karyenin üzerine

varub evleri basub on iki kimesneyi mecrub ve mevcut bulunan erzâk ve esbabların gâret idüb ve üç evi ateşe urub bundan gayri zikr olunan Kādîlıklarda fukarânın müft ü meccân yem ve yemeklerin alub esbabların gâret eyleyüb bu sebep ile karye-i mezbûre halkı perakende olub şer‘-i şerîfe ve emr-i hümâyûna itâ‘at etmedüklerin sâbıkâ Ürgüb ve Süleymanlı Kādîları südde-i sa‘âdetime ârz eyledikleri emr-i şerîfe virile diyü hatt-ı hümâyûn sa‘âdet-i makrûnumla fermân-ı alişânım sadır olub çavuşlukları ve tîmârları alınub ashab-ı hukukî şer‘ ile müteveccih olan hakların alıvirdikden sonra şer‘ ile haklarından gelesiz diyü aheri ve elf ramazanında hükm-i şerîfim virilmiş iken mezbûrları ele getürmeğle icrayı hakk olmaduğu i‘lâm olunmağın mezbûrları ve şer‘ beyleri ele getürilüb ahvâllerin şer‘ ile görülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldukda mezbûrları ve şerikleri hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getürüb dahi ta‘yîn-i mâdde idüb da‘vâyı hakk idenler ile meclis-i şer‘-de beraber idüb bir defa şer‘ ile fasl olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsları hakk üzere teftiş ü tefahhus idüb göresiz ba‘de’s-sübût ashab-ı hukukî şer‘ ile müteveccih olan hakların hükm idüb bi-kusur alıvirdikden sonra ehl-ifesâddan muhtâc-ı ârz olanları muhkem habs idüb üzerlerine ne makûle mevad sâbit olursa suret-i sicilleriyle ahvâllerin mu‘accelen yazub südde-i sa‘âdetime ârz eyleyesiz muhtâc-ı ârz olmayanların haklarında şer‘ ile lazım geleni icra idüb yerine koyub ehl-i fesâda asla ruhsat vermeyesiz. Ammâ hin-i teftişde hakk-ı harime tâbi‘ olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan ve celb ü ahz sebep ile ehl-i fesâda himayet olunmakdan ziyâde hazer eyleyesiz.

Hüküm 123

İstânbûl Kādîsına hüküm ki:

Nayibin suret-i sicil gönderüb mahrûse-i mezbûrede etmecciler kethüdası ve sâ‘ir etmecciler meclis-i şer‘-e gelüb karyeden kadimden furınlarına lazım olan funda Ayazma Kapusu hamallarından Abdi ve Sipâhi Hasan ve İsmail ve İbrahim ve Hamdullah ve Hüseyin ve diger Hüseyin ve Emrullah ve Abdurrahman nâm kimesneler kızanlarını getüregelmiş iken haliya olageldüğüne muhalif ahz hamallar karışub kızanlarına konağa gelmeyin müzâyaka olduğu i‘lâm olunmağın bu bâbda olageldüğü üzere amel olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda husûs-ı mezbûrda olageldüğü üzere amel idüb min-ba‘d olagelene muhalif kimesneye ta‘allül ve inad etdirmeyesiz.

[Sayfa: 65]

Hüküm 124

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn hakkından geline

Yevm ü's-sülesâ fi 13 Receb sene isneyn ve elf

Vize Sancağı Beyine ve Babaeski Kādîsına hüküm ki:

Sen ki Kādîsın südde-i sa'âdetime ârz ve suret-i sicil gönderüb kazâ-ı mezbûra tâbi' Sahablu nâm karyeden Müderris Mevlânâ Hüseyin'in karındaşı Hasan nâm kimesneyi ebna-i sipâhiyandan yetmiş sekizinci bölükde yevmi on altı akçe ulufeye mutasarrıf olan Mehmed Uskurd nâm sipâhi doyka ile başını urub ol haberin fevt olunduğu sâbit ve zahir olduğundan gayri kasabat ve kurada olan re'âyâ ve fukarâdan cem'-i gamr mezkur Mehmed için kat'-ı tarîka ve sârikdir bilcümle hakkından gelinmesi lazım deyü bir tarîk-el şüheda haber virdükleri ve bi'l-fi'il muharib olduğun bildirmeğin pây-e-i serîr-i âlâm-ı mesireme ârz olındukda hatt-ı hümâyûn-u sa'âdet-i makrunumla hakkından geline diyü fermân-ı alişânım sadır olmağın mezbûr Mehmedin ulufesi kat' olunmuşdur **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda mezbûr da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâtde iden husemasıyla beraber idüb bir defa şer' ile fasl olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsları husemaları muvâcehesinde hakk üzere teftiş idüb ashab-ı hukukı şer' ile müteveccih olan hakların alıvirdikden sonra fermân-ı celflü'l-kadrim üzere meccâl virmeyüb mükteza-yı şer'-i kavim üzere meccâl virmeyüb gereği gibi hakkından gelesiz.

[Sayfa: 66]

Hüküm 125

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn emir ve beratdan

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Pâşâ Sancağında zeameti olan Hasan Odabaşı zîde kadruhûya hüküm ki:

Hala rikab-ı hümâyûnuma arz-ı hâl sunub kendü vilayetinden iki üçyüz nefer mikdarı yarâr yekteler Beç seferine gitmek niyeti ile hâzır ve müheyyâ olmuştur diyü sen cümlesine bâş ve bûğ olub zıkr olınan yekteleri sefere alub gitmek ricâ eyledüğün ecilden hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı alişânım sadır olmuştur **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda te'hir ve terâhi etmeyüb hüsn-i gazama gelmek murad eyleyen yektelere sen bâş ve bûğ olub dahi doğru serdâr-ı âlî-mikdârıma varub mülaki olub vech-i münasib gördüğü üzere zıkr olınan yekteler ile hıdmetde ve yoldaşlıkda bulinasız ammâ yollarda giderken kimesnenin müft ve meccân yem ve yemeklerin aldırmaıub kendü hallerinde olmak üzere alub gidüb re'âyâdan bir ferde hilâf-ı şer'-i ve kânûn zulm ve te'addi etdirmeyüb mezbûruna geregi gibi zabt u rabd eyleyesin ve bundan gayri ol diyârda sefere gitmekden hâzır olan yarâr yekteleri terğib idüb bila alub küll-i sa'y eyleyesiz ve inşallah-ı te'âlâ sefere varduktan sonra anun gibi mezbûrlardan hıdmet ve yoldaşlıkda bulunanları intihak katlarına göre derlemek ile Serdâr zafer-i şî'arıma riayet etmek mukarrerdir ana göre her birüne i'lâm idüb a'da vecihlere meratîb eylemeyesiz.

Hüküm 126

Buyruldu

Karaman Defter Kethüdasına ve Tîmâr Defterdarına ve Alay Beyisine hüküm ki:

Hala Karaman Beylerbeyi emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Abdülkerim Çıldır Beylerbeyisi Ahmed dâme ikbâluhuya tevcîh olunub müşârün-ileyh asitane-i sa'âdetimde olub doğru sefer-i hümâyûna tevcîh itmeğin siz dahi çavuşlar kethüdasıyla ve çavuşlar ile ve sâ'ir zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ile bila tevakkuf sefere tevcih idüb zıkr olınan beylerbeyine erişmeğin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda te'hir ve terâhi etmeyüb cümleünüz yât u yerâğınız ve yarâr ademleriniz ile kalkub dahi çavuş kethüdası ve çavuşlar ile ve sâ'ir sefer-i mezbûra me'mûr olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ile doğru sefere tevcîh idüb müşârün-ileyh beylerbeyüne yolda irişüb vech-i münasib gördüğü üzere hıdmet ve yoldaşlıkda bulinasız ve bilcümle sefer zamanı karib olmuştur ihmâl ve müsahale itmeyüb heman kalkub beylerbeyüne irişmek ve ardınca olub beylerbeyünüz serdâr-ı âlî-mikdârımla serhadda varub dahi siz hıdmete zamanında irişmemekden ziyâde hazer idesiz.

[Sayfa: 67]

Hüküm 127

Buyruldu

Şehzade-i Civan-baht Lâlâsına hüküm ki:

Yenişehir tâbi‘ Ulak nâm karye sakinlerinden Hacı Hüsni oğlu Yusuf kendü karyesinden kalkub Hafsa Hatun evkafından olan Yenice nâm karyede tevdit idüb ve vakıf re‘âyânın meft ve meccan yem ve yemeklerin tezvîr ve telbîs ile bağ ve bahçelerin alub bilcümle re‘âyâyı ve fukarâyı rencide ve remide etmekden hâli olmadığı ârz olunmağın bu bâbda Malatya tarafından mufassal hüküm-i hümâyûnum virilmiştir **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda Malatya tarafından virilen mufassal hüküm-i hümâyûnum mûcibince amel etdirüb hilâfına cevaz göstermeye.

Hüküm 128

Buyruldu

Hâce ademi Mustafa Çavuşa virilmiştir.

Şehzade Lâlâsına ve Tire Kādîsına ve [...] medresesi müderris Muslihiddin’e hüküm ki:

A‘lemü’l-ulemâi’l- mütebahhirin efdalü’l-fudalâi’l-müteverri’în ale’l-ahir hâcem Mevlânâ Saadeddin edâma’llahü teâla tarafından şöyle ârz olunduğu Tire kazâsına tâbi‘ Miraçlu ve Nıfs-ı Güllüce nâm karye mûmâ-ileyhe hâcemin arpalığından olub mûmâ-ileyhin ademleri elinde olan suret-i defter-i cedidi hâkaniye mugâyir ba‘zı ümena ve ummâli dahl etdirilmiş imdi mûmâ-ileyhin ademleri elinde olan suret-i defter-i cedid-i hakani mûcibince amel olunub min-ba‘d ümena ve ummâli ve gayriyi dahl etdirmeyesin diyü Malatya tarafından mufassal hüküm-i hümâyûnum virilmiştir **buyurdum ki:**

Vardukda emr-i celflü’l-kadrim mûcibince bu bâbda Malatya tarafından virilen mufassal hüküm-i hümâyûnum mûcibince amel etdirüb Malatya tarafından virilen hüküm-i hümâyûnuma mugâyir ümena ve ummâli ve gayriyi dahl etdirmeyesin dahl olunub mûmâ-ileyhe aid olan mahsulün nesne dahi almışlar ise ba‘de’s-sübût hüküm idüb ademlerine alıviresin.

[Sayfa: 68]

Hüküm 129

Yevm-ü'l isneyn Fî 7 Recebü'l-mürecceb

Mekke-i Mükerrreme şerîfine name-i hümâyûn ki:

Haliya dergâh-ı arz-ı destgahıma mektûb celblerinden gönderüb aheri ve elf senesinde Mısır emir-haccı olan Ali Kasaf Mekke-i Mükerrreme fukarâsına ta'yîn olınan sürrelerin ba'zısın virmeyüb ve Medine-i Münevvere sürresinden beş bin hasene altuni bile bel' ve ket' idüb ve hemde avdet idüb kasaba-yı Melha geldükde yanbuğ eşrafının esbabların ve davarların nehb ve gâret etdirüb ve sadattan Seyyid Feşgame nice emanet idüb ve nehb ve gâret etdüğü esbâbdan bir kılıncı dellala virüb sahibi rast geldiğünde her birin hançer ile urub katl idüb emirhaccı dahi cümle kul tâifesin kaldırıp kazâ-ı mezbûrenin bazarın gâret ve hasâret eylemekle kasaba-yı Melha ricâlden ve nisadan yirmi sekiz nefer adem katl olunub bu cümleden üç neferin sadattan olduğın bildirüb dahi ol bâbda neki demiş isenüz bi't-tamâm mah-ı serir-i sa'adet mesire-i hüsrevaneme ârz ve takrir olındukda alim-i şerifim olınmakdan mezbûr Ali emir-haccılıkdan ref' olunub yerine ümera-ı Mısır'ın ihtiyar emekdarlarından Kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân Piri dâme-izzuhû ta'yîn olunub ve mezbûr Ali'nin mezalim ve mehayife ol cânibde görülüb şer' ile lazım gelen icra olınmak için mûmâ-ileyhe teslim olunub bu bâbda Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere Kādîlarına mü'ekked emr-i şerîfe yazılıub irsâl olunmuşdur imdi kadimden hacc-ı şerîfe masârîfine nice hazine ve yarâr emirhacc ta'yîn olunub ve derek sahiblerinin her birine sürreler takdim olınmakdan murad huccac-ı müslimin salimin ve ganimin varub gelmek içündür kadimden olagelen âdet ve kânûn üzere her husûs bir taraftan tedârik ve irsâl olındukdan sonra ol cânibde bu makûle fesâda bâdî olanların haklarından gelmek mühimmatdan olmağla tedârik dahi vech-i meşruh üzere görülmüşdür fe-emma cenab-ı sa'adet nisabları dahi şimdiye değin olagelen adet-i kadimeye muhalif huccac müslimin Muhammed-i şerîfe istikbaline çıkmaduğundan halkın ekserine külli dağdağa hâsıl olub bu makûle evza' ve ihtilal mehafet-i şerîfe istikbâl olmaduğundan nâşî olduğu [...] varmışdır. **Gerekdir ki:**

Vusul buldıkda sizlerden dahi ma'kul olan budur ki kadim'ül-eyyamdan abâ-ı kiraminiz zamanından cari olan alat-ı hasena ve kaide-i müstahsine terk olınmak reva görülmeyüb huccac-ı müslimin ve sâ'ir tüccar ve misafirinin ve suret-i hâl ve

ahvâllerine bâ'is olacak evza' irtikab olunmayub cenab-ı celalet meabımız tarafından irsâl olunan sürre ve adayir yerlü yerine bi't-tamâm vasıl oldıktan sonra taht-ı hükümetinizde olub hıdmetlerinde ihlal üzere olan derek sahiblerinin dahi haklarından gelinmek lazımdır ki sâ'irlerine mucceb-i ibret ola bilcümle haccı şerîfe ahvâli sâ'ir husûsa kıyas olunmaz din ve devlet dünya ve ahiret umurunda ârz ve namus saltanatımıza müterkib olacak ve zay' sudurundan ihtiyad olunub fukarâ-ı harameyn-i şerifenin refah-ı hal ve istirahat ahvâlleri babında mesâi-i cemile zuhûra getirile.

[Sayfa: 69]

Hüküm 130

Şirvan'da olan Vezirim Ca'fer Pâşâ'ya hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb bundan akdem Bağdad'da iken Vilayet-i Şirvan ihtilal üzere olduğu ref'i ihtilal için Şirvan Eyaletine inayet olunub Bağdad'dan kalkub Şirvan'a vasıl olduğında vilayet-i kemal-i mertebe ihtilal ü re'âyâ ve berâyâsı za'if hâl olduğu müşahid olunub etrâf ve cevâhibte millet-i muhtelifi ihşâd idüb Dağıstan eşkiyâsı memleket üzerine gelüb fukarânın emvâl ve erzâkın gâret ve hasâret itmekden hali olmayub korsan keferesi dahi Aleksandır leşkeri fesâd ve şenâ'ate cür'et idemedikleri takdirce muttasıl Şirvan'ın olanca re'âyâsın ayardub kendü vilayetlerine iletüb sen Şirvan'a gelmezden mukaddim otuz bin hane mikdarı re'âyâyı yanlarına alub memalik-i mahrûsenin harab olınmasına bâ'is olduklarından mâ'adâ hakkaten Dağıstan eşkiyâlarına haberler ve ademler gönderüb ve nice yüz ademi kendü taraflarından kadime virüb ve Dağıstan eşkiyâsının bâş ve bûğları olan Şamir ve Behram'ın oğlu nâm mualefetlere

Hüküm 131

Buyruldu

Kıbrıs Beylerbeyisi Ramazan dâme ikbâluhuya hüküm ki:

Bundan akdem sen Karaman Beylerbeyisi iken sefer-i hümâyûnuma me'mûr olunmağla levazım-ı su-i tedârik eyleyüb cümleden ma'lum-u şerîfem olmağın ol develerden ihzar eylediğün Bâ-hatt-ı beratda sefere nusret aserim mühimmatı için sâbıkâ hatt-ı hümâyûn-u sa'âdet-i makrunum mücibince tedârike fermânım olan on

katar deveyı ber-vech-i istî'câl kendü sarbânların ve yarâr ademlerinle serdâr-ı zafer-i şî'arıma irsâl etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda asla te'hir ve terâhi etmeyüb zıkr olınan on katar ala ve kezir develeri tedârik idüb kendü sarbânların ve yarâr ademlerinle ber-vech-i istî'câl serdâr-ı zafer-i şî'arıma irsâl ve i'sal eyleyesin ve sefer-i zafer-i müzahirim İnşallah ihtilam haber ile ihtişam buldıkda zıkr olınan develeri gerü bi-kusur alub kabz eyleyesin husûs-ı mezbûr ehem-i umurdandır ihmâl ve musahaleden veya sefere yaramaz amel manda develer göndermekden ziyâde ihtiyad eyleyesin.

[Sayfa: 70]

Hüküm 132

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Efendi

Rodos hassa Kadırgaları reislerinden Kûlâ Reis'e hüküm ki:

Hala livâ-i Mağosa inâyet olınan kıdvetü'l emâcid ve'l-akrân Osman dâme-izzuhû mu'accelen sancağına varmak mühimmatdan olmağın müşârün-ileyhin Kadırgasına koyub mu'accelen alub gitmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir etmeyesiz müşârün-ileyhi Kadırgasına koyub mu'accelen sancağına i'sal eyleyesiz.

Hüküm 133

Mustafa Çavuş ile dergâh-ı Âlî bevvabanlarından Mehmed'e virilmiştir. Fî 22 Receb sene isneyn

Köprülü Kādîsına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa Çavuş bundan akdem ba'zı hıdmet için Üsküb ve Novaberdeye gönderilüb asitane-i sa'âdetime geldükde bir mikdar kalub ve mağşuş akçe gönderüb üsküb ve Novaberde ma'denlerinde hala bir vechile kalb akçe kesilmeğle ol câniblerde rai'ç olan akçe böyle olub sikke ahvâli meccâl olmuşdur diyü haber virüb ve Selanik Kādîsı olan akzâ kuzatu'l-müslimin Mevlânâ Abdülkerim zîde fazluhûyla dahi mektûb ile vech-i meşruh üzere i'lâm idüb senin istikametle hüsn-i i'timadım olınmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu husûsı ifşa itmeyüb bi'zzat kalkub ber-vech-i istî'câl Üsküb Novaberde'ye varub mezkurun çavuş ve kapudan ile ve Üsküb ve Novaberde ayandan ba'zıları ile ele almağla Üsküb ve Novaberde darphanesin basub meskuk ve gayri meskuk ne mikdar akçe bulunursa bu vechile mahzarında zabt ve kabz ve der-kise idüb mühürletüb ba'de ayan-ı vilayet muvâcehesinde zıkr olınan akçeyi kiseden çıkarub bakub eger sahih a'yar gümüş akçe olub fermân-ı sâbıkâm mûcibince sekiz akçe bir dirhem üzerine kesilmiş ise gerü darbhane eminlerine teslîm idüb muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesiz ki dâimâ sahih a'yar kestirüb emr-i şerîfe sâbıkâ üzere akçe kesüb sikke-i hümâyûnum husûsunda kemal-i mertebe ve ihtimâm üzere olalar anun gibi sahih a'yar gümüşden kesilmeyüb kalb mağşuş akçe olursa bu makûle kalb akçe kethüdan ma'rifeti ve ittifakı ile kesilmiş ise ale't-tahtil sicil idüb sadatdan hayli kimesneleri şuhudul hal yazub mağşuş ve kalb akçeyi der-kise idüb mühürledüb mezkuran çavuşuma ve kapucuya suret-i sicilleriyle teslîm idüb ber-vech-i istî'câl dergâh-ı arz-ı destgahıma gönderüb ve sahib-i inayetlerin bu babda soruları ve cevapları ne ise ma'sûb ve meşruh yazub ârz eyleyesin ve bu husûsda fitne ve müttehem olanlar kimlerdir ve ol câniblerde kalb ve mağşuş akçe rai'ç ve carimidir çarşularda ve bazarlarda ne makule akçe raiç ise numune için bir miktar akçe dahi anda irsal edesin husus-ı mezbur ehem-i umurdandır. İhmal ve müsahaleden ve bu bahane ile kalb akçe husûsunda medhali olmıyanlara celb u ahz için dahl u ta'arruz olınmakdan ziyade hazer idesin ve ayan-ı vilayetin dahi sözleri ne ise mâhzar etdirüb mahzari mezkur çavuşumla ve kapucumla südde-i sa'adetime gönderesin.

[Sayfa: 71]

Hüküm 134

Müşârtün-ileyhin kethüdasına virilmiştir. Fi 29 M sene isneyn

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Anatoli Beylerbeyisine hüküm ki:

Südde-i sa'adetime mektûb gönderüb vilayet-i Anadolu'da ba'zı ümera Beylerbeyliginden sancak ihzar idüb hala sefer-i hümâyûn fermân olunmağla biz eski beylerbeyi olmağın Anatoli Beylerbeyisi altında sefere eşmeyüb başka gidesiz dediklerinden gayri beyler dahi derya seferine gitmeyen ellerimizde ol emri şerîfe vardır

ve ba‘zı beyler dahi emirlerimiz vardır diyü muhâfazaya kalmak murad etmeğe ta‘allül idüb Anadolu cümle on dört sancak olub cümlesin hep birden tevcîh etmezler ise sefer-i hümâyûna asakir varmak lazım gelür kânûn-ı kadim üzere muhâfazaya ta‘yîn olınandan mâ‘adâsı sefer-i hümâyûna giderler ise kili yüz aklıkları zuhûra gelmek müesserdir diyü cümle sancak beyleri sefer-i hümâyûna me‘mûr olan zu‘amâ ve erbâb-ı tîmâr hep birden seninle sefere tevcîh idüb bu bâbda birer bahane etmemeleri için emr-i şerîfem ricâsını ârz eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda fermân-ı celîlü’l-kadrim üzere sefere nusret aserime me‘mûr olan sancak beyleri ve zu‘amâ ve erbâb-ı tîmâr cümlesin yât u yerâğ ve cebe ve cüyüşları ve bilcümle düşmen yerâğı ile seninle bile sefer-i hümâyûnuma varub umur-u din-i mübin ve uğur-u hümâyûn sa‘âdet-i makrunumda hıdmetde ve yoldaşlıkda bulunub bir beylerbeyinüz deryaya eşmeğe elimizde emrimiz vardır diyü bir vechile ta‘allül ve bahane etdirmeyesiz.

Hüküm 135

Mefahir’ül-kuzat ve’l-hükkam sa‘âdet’ül-vesâyet ve’l-keâm südde-i sa‘âdetinden Anadolu’ya varub asakiri ihrâc etdikden sonra Beylerbeyi ile Serdâr-ı zafer-i şî‘arına varınca yol üzerinde vâkı‘ olan Kādîlara hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâm kapucularından Aydın ve Mehmed bu hıdmeti mühimme için irsâl olunmuşlardır **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle herkangınızın taht-ı kazâsına dahl olursa kendülere ve ikişer nefer ademlerine menzil bargirleri olan yerlerde menzil bargirleri olmıyan yerlerde yolcu yüküne bakılmıyub yerluden yarâr ulak bargirleri tedârik idüvirüb ber-vech-i istî‘câl gönderüb maslahatı avk ve te‘hir olınmakdan ziyâde hazer idesiz.

[Sayfa: 72]

Hüküm 136

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Mizistre Kādîsına hüküm ki:

Nayibin Mevlânâ Hasan südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûr halkı şer‘-i şerîfe gelüb ol câniblerde tâife-yi tüccar istî‘câl eyledükleri endazeleri

mikdar hufyetden nakıs olub bey' ve şırâda kesr ve gadrden hâli değıllerdür diyü sahîh endazeyle ta' kib olınmak bâbında inâyet rica eyledüklerin ârz etdiğün iki başı mühürlü zira' virilüb min-ba'd ol zira' ile ta' kib olınmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda min-ba'd ol cânibde tüccardan nakıs irsâl olınan zira' mikdarı üzere zira' itmeyüb ol zira' ta' kib etdirüb bayi' ve müşteriden kimesneye gadr olınmakdan ziyâde hazer eyleyesiz.

Hüküm 137

Yevm-ü'l isneyn Fî 28 M sene isneyn ve elf

Elinde olan sicili sahîh ise kürege

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Bender Beyine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Kili sakinlerinden Yamali Sinan dimekle ma'rûf kimesne mukaddemâ şehir subâşısı iken dükkanlar açıldıkda hırsuzları ben bilirüm diyü ikrar idüb karındaşı dahi hırsuz şeriki olub cümle fesâd ü şenâ'atde mezbûrlar müşterindir diyü ayan-ı vilayete haber virdüklerinden mâ'adâ mukaddemâ ahvâli ârz olındukda kürege konulmak için emr-i şerîfe verilmiş iken mu'âvenet ile halas olub defa'atle şirret ve şekaveti sicil olunmuşdur fukarâya muhalif hıdmetin yerinedir diyü ârz etmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûr Yamali Sinan'ı vech-i meşruh üzere olan suret-i sicili müstevfi âlf-vech-i ithâm şer' ile sâbit olursa yarâr ademler koşub küreğe gönderesin.

Hüküm 138

Buyruldu

İncik ve Rodoscuk Kādîlarına hüküm ki:

İncik Kazâsından Darendede Mahmud nâm kimesne dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl sunıb İncik kazâsına tâbi' Sögütlü nâm karye sakinlerinden müteveli Receb yeniçerinin oğlu Evren ve Nusred Bingazi ve Rodoscuk kazâsına tâbi' Karaca Murad nâm karyeden İbrahim nâm kimesneler mezbûr Mahmud'un Fazilet nam oğlun katl eyledüklerin i'lâm olınmağla sicil olunmağın bu bâbda fitne ve müttehem olanlar şer'-i şerîfe ihzar olunub şer' ile lazım gelen icra olınmak için yeniçeriler ağası tarafından mektûb ve hükm-i hümâyûnum virilmişken ol câniblerde yeniçeriler zabiti tebdil

olınmağla fitne olanlar ihzar olunmadığın bildirmeğin müşârün-ileyh ağa tarafından tekrar mü'ekked mektûb virilmiştir **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Edirnelü Ahmed Çavuş zîde kadruhû vardukda bu bâbda her biriniz onat tenbîh ve mukayyed olub mezkur yeniçeri oğlun ağanın mektûbu mûcibince ol cânibde yeniçeri zabıtine ve gayrilerin müşârün-ileyh çavuşum mübaşetiyle ihzar etdirüb gaybet iderlerse şer' ile buldırmaları lazım olanlara buldırub getirdüb dahi bu husûs bundan akdem bir defa şer' ile fasl olunmuş olmayub on beş sene mürûr etmiş değilse şer' ile hakk üzere tefitş idüb göresin fi'l-vâkı' ârz olındığı gibi ise ki şer' ile sâbit ve zahir olan katil olan sipâhi ve yeniçerileri ism ve resmleriyle yazub ârz eyleyesin değil ise ol bâbda şer' ile lazım geleni icra idüb ehl-i fesâda himayet ve ruhsatdan ziyâde hazer idüb husûs-ı mezbûr için tekrar şekva olunmaktan ziyâde hazer eyleyesiz.

[Sayfa: 73]

Hüküm 139

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Arz mûcibince diyü buyrulmuştur.

Hamid Beyine ve Uluborlu Kādîsına hüküm ki:

Doyran Kādîsı ile Emir Yavi Medresesi müderrisi olan Mevlânâ Hüseyin südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûrda vâkı' Şeyh Abdüllatif evkafına mütevellî olan İnyetullah nâm kimesne birinden emr-i şerîfe varid olub ve kazâ-ı mezbûr nazırı olan Osman'ın zimmetinde mâl ve karzın onsekiz bin akçe olub mütevellî-i mezbûr mezkur Osmanın üzerine muamele-i şer'-i idemeyüb şer' ile görölmesin fermân olunmağla akd-i meclis olunub istima' olunmak hıdmetinde iken mezbûr Osman şetim ve galiz idüb kendü mevasına tâbi' userâ ile şarta suluk idüb toptak kādîsı dahi anların mevallerine tâbi' olmağla mezbûru meclis-i şer'at muhkem hasâret idüb kayd u bendle alub gidüb mezbûr Osman şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûna itâ'at etmeyüb ve bundan akdem mezbûr Osman'ın ahvâli asitane-i sa'âdetime ârz olındukda mukayyed ve mahbûs Asitane-i sa'âdetime getüresiz diyü hakkında emr-i şerîfe varid olub meburun ref'-i lazımdır diyü ârz etdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldukda mezbûru bi eyyi tarîk-i kan ele getürüb dahi mezbûr İnâyetullah ile mürâfâ'a idüb bir defa şer' ile fasl olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsların hakk üzere teftiş idüb göresin mezbûrun vech-i meşruh üzere fesâd ü şenâ'at etdüğü sâbit ve zahir olursa kazâ-ı mezbûrdan ekl ve bel' etdüğü mâlı şer' ile bi-kusur hükm idüb alıvirdikden sonra hükm-i sâbıkâ mûcibince mukayyed ve mahbûs yarâr ademlere koşub südde-i sadetime irsâl eylesesin ammâ gönderdüğün ademlere muhkem tenbîh eylesesinki.

Hüküm 140

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Südde-i sa'âdetimden Belgrad'a varınca Ulu Yol üzerinde vâkı' olan Kādîlara hüküm ki:

Südde-i sa'âdetimde hala dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir müstecmau'l-maâli ve'l-mefahir zülkadri'l-ethem ve-s-sadri'l-ekrem el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-hamid Mehmed dâme ikbâluhu yeniçeri kulların ile mütevekkil ale'l-allah sefer-i hümâyûnuma tevcîh ve inayet itmek fermânım olmağın mûmâ-ileyh yeniçerilerim ağasının mühürlü defteri mûcibince ta'yîn eyledüğü konaklarda kifayet mikdarı zahîreyi her konakda ihzar etdürilmek emr idüb **buyrudum ki:**

Buldıkda heman şimdiden bu husûsa mübaşeret eyleyüb mûmâ-ileyh yeniçerilerim ağasının mühürlü defteri mûcibince ta'yîn eyledüğü konaklarda kifayet mikdarı zahîre sahibleri veya vekilleri ile ihzar idüb sizki yeniçeri kullarım varduklarında ta'yîn olınan konaklarda hâzır ve müheyyâ olub narh-ı ruzi üzere satun alub ashabına sebep-i ticaret ve asakire ratibe ve maişet vâkı' ola ammâ zahîre ihrâcında adalet kasd idüb olan yerlere satub zahîresi olmayan fukarâyı rencide etdirmeyüb bu bahane ile zahîre ihrâcına ziyâde celb ü ahz etmekden ziyâde ihtiyad eylesesiz şöyleki ta'yîn olınan menazile yeniçeri kullarım varduklarında kifayet mikdarı zahîrelerin hâzır ve müheyyâ bulmayub müzâyaka çekilmek lazım gele bir vechi beyan olınacak öZRünüz makbul olmayub adem-i ihtimâmınız hüccet olunub mes'ul olmanız mukarrerdir ana göre mukayyed olub bab-ı ikdâm ve ihtimâmında dakika fevt etmeyesiz.

Bir sureti: Edirne Kādîsına

Bir sureti: Çorlu ve Bergos ve Sofya ve Mustafa Paşa Köprüsi ve Hasköy ve Filibe ve Tatarbazarcık Kādîlarına

[Sayfa: 74]

Hüküm 141

Buyruldu

Ağrıboz Beyine ve Ağrıboz Kal'ası Dizdarına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetimde topçular kethüdası olan Mustafa südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb feth-i hâkâniden berü kal'a-yı mezbûrda topçu başı olanlar neferatda zabt idecekmişler iken senki kal'a-i mezbûre dizdarısın topçulara dahl etmeğle topçuluk fenninde me'mûr olmayub na-ehl-i olanlara topçuluk virilmekle top çatladub mîrîye külli zarar mütertib olduğun kal'a-i mezbûre topçu başı i'lâm itmeğle asitane-i sa'âdetde imtihan olmayınca kimesneye topçuluk virilmeye diyü ârz etmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ vech-i meşruh üzere amel olunub min-ba'd asitane-i sa'âdetimde imtihan olunmayınca bir ferde dizdar arzıyla ve ahz ve cümle topçuluk hıdmetinde istihdam itmeyesiz.

Hüküm 142

Buyruldu

Ademlerin mal-ı mîrîye i'lâmesi bi't-tamâm alıvırdıkdâ sonra şer' ile haklarından geline.

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi ve Nu'man Efendi

Karaman Beylerbeyisine ve Develü ve Şeca'addin Kādîlarına hüküm ki:

Senki Develü Kādîsısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Develü ve sündürmeye mültezim olan Kurd nâm kimesne seksan nefer atlu ile gezüb selamlık diyü hane başına cebren birer guruş ve resim camuş defterde altışar akçe mukayyid iken cebren hane başına birer guruş ve resim camuş defter-i hakanide mukayyid değil iken camuş başına cebren birer guruş ve bundan mâ'adâ ebu'l Kasım Halife nâm kimesnenin ricâtıyla bir katırın ve kılıcın alub ve ramazan nâm kimesnenin bir hakk ve iki katırın ve hamid nâm kimesnenin bir atı mezbûrun ademlerinden Osman ve kara Mehmed ve Abdullah nâm arab çemşid ve gayriler Kafıruran nâm karyeden Purud nâm zımminin avradın cebren çeküb fi'il-i şeni' idüb ve Veysa nâm karyeden Ardoğ nâm zımminin

oğlun cebren çeküb fi'il-i şeni' idüb Üçli ve Mersa nâm karyenin öküzlerin ve on iki katur ve sekiz merkeb nehb ve gâret idüb ve mezbûrun bu makûle hilâf-ı şer'-i şerîfe zulmün nihayet olmayub ve emin-i mezbûr ve ademleri kat'-ı tarîka olmağın ahâli-i vilayet ağlaşub hâvarımızıda siz bu zalimin zulmün asitane-i sa'âdete i'lâm idiver diyü etdikleri fi'l-vâkı' kürd ve ademleri ehl-i fesâd olduğın zahirdir diyü ârz itmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûru ademleri ile bi eyyi tarîk-i kan ele getürüb dahi gaybet idenleri şer' ile buldırması lazım olanlara buldırub getürdüb dahi da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâl idenler ile beraber idüb bir defa şer' ile fasl olmayan da'vâları hakk ve adil üzere dikkat ve ihtimâmla teftiş idüb göresin mezbûrun ve ademlerinin vech-i meşruh üzere fesâd ü şenâ'atleri şer' ile sâbit olursa mezbûrun zimmetinde olan mal-ı mîrîyi ve sâ'ir ashab-ı hukukın şer' ile müteveccih olan hakların hükm idüb bi-kusur alıvirdikden sonra ehl-i fesâda meccâl virmeyüb şer' ile haklarından gelesizki sâ'ir ehl-i fesâda muceb-i ibret ve nasihat ola ve bilcümle adalet encamında hilâf-ı şer'-i şerîfe bir ferde zulm ve te'addi olduğuna rıza-yı şerîfim yokdur ana göre mukayyed olub zimmetinde olan mal-ı mîrîyi ve hukuk-u fukarâyı ashabını bi-kusur alıvirdikden sonra mezbûrun ehl-i fesâddan bölük halkı ve yeniçeri tâifesinden olanları ism ve resmleriyle yazub südde-i sa'âdetime ârz eylesin olmayanların şer' ile hakkından gelesin tezvîr ve telbîsden hazer idüb celb ü ahz sebep ile ahli fesâda himayet olunmaktan ziyâde ihtiyad idüb hakk-ı harime tâbi' olasız.

[Sayfa: 75]

Hüküm 143

Yanbolı ve Kızıl Ağaç ve Pınar Hisarı, Vize ve Aydos ve Karınabat ve Dimetoka Kādîlarına hüküm ki:

Zikr olınan Kādîlıkların celebleri geçen bir seneden berü ve geçen iki seneden tahrir olunmağın hala dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından biri zikr olınan Kādîlıkların tahriri bana fermân olunmuşdır diyü tahrire mübaşeret eyledüğü i'lâm olunmağın mezbûr çavuş ol hizmetden ref' olunmuşdır **buyurdum ki:**

Vusul buldukda fi'l-vâkı' vech-i meşruh üzere tahrire mübaşeret etmiş ise men' ve def' idüb defterleri ile mezbûr çavuşu mu'accelen südde-i sa'âdetime gönderesiz.

Hüküm 144

Buyruldu

Aksaray Beyine hüküm ki:

Mukaddemâ sana emr-i şerîfime gönderilüb sancağına müteallik olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ile kiral bedfa'al üzerine olan sefere nusret aserime bi'zzat tevcîh ve azimet idesin diyü tenbîh olunmuşdu lakin Vilayet-i Karaman'ın muhâfazasında dahi mühimmatdan olmağın fermân-ı şerîfim mûcibince muhâfazaya kalan sipâhiler ile sen Vilayet-i Karaman muhâfazasına kalub sancağının zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve cebe ve cüyüş kânûn üzere cebelüler ile bilcümle müretteb ve mükemmel düşmen yerâğı ile alay beylerine koşub mu'accelen sefer-i hümâyûnuma gönderilmek emr idüb **buyurdumki:**

Vusul buldıkda fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince sen muhâfazaya ta'yîn olunan sipâhilerle vilayet-i Karaman Muhâfazasında olub dahi sancağına müte'allik olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı alay beyleri ile ihrâc eyleyüb ber-vech-i istî'câl sefer-i hümâyûna irsâl eylesin ve tenbîh ve te'kîd eylesin ki yolda ve izde te'hir ve terâhi etmeyüb ta'yîn olunan zamana değîn mahal-i me'mure varub serdâr-ı zafer-i şî'arıma mülaki olalar.

[Sayfa: 76]

Hüküm 145

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Şam Beylerbeyisine ve Emîr-i hâccına hüküm ki:

İş bu sene-i mübarekde dergâh-ı mu'allâmdan irsâl olunan sürre-i cedide-i ümmetiyyeye dergâh-ı mu'allâm kapucularından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Meşaleci Hasan Emin ve Çamesuy Osman kâtib ta'yîn olunub ve yine dergâh-ı mu'allâm kapucularından Kılan Mehmed ve Kılan Beşir ve teberdarlardan Kılan İsmail ve Kılan Abdi nam teberdarlar ma'en irsâl olınmışlardır **buyurdum ki :**

Vardukda senki emîr-i hâcsın menazil ve merahilin her husûslarında mu'âvenet ve müzahiratdan hâli olmayasın.

Hüküm 146

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Çelebi

Kıbrıs Beylerbeyisine hüküm ki:

Kıbrıs yeniçerilerinden ve azablarından üç yüz nefer tüfenk ve endaz yarâr cenkci yazub Kıbrıs'da olan beylerin Kadırgalarıyla ruz-i hızırdan on gün mukaddem Rodos'a gönderüb dustûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfehham vezaretiyle kapudanım olan Sinan Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehuya Rodos'da müttezih olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir etmeyüb Kıbrıs yeniçerilerinden ve azablarından üçyüz âlî-mekan yarâr cenkçi yazub Kıbrıs'da olan beyler kadırgalarıyla Rodos'a gönderüb Rodos'da mûmâ-ileyhe müttezih olalar mûmâ-ileyhe inşallah-ı te'âlâ donanma-yı hümâyûnumla vardukda mülaki olub uğur-u hümâyûnumda mûmâ-ileyh vezirim vech-i münasib gördüğü üzere uğur-u hümâyûnumda hıdmet ve yoldaşlıkda bulınalar.

Hüküm 147

Bağdad Eyaletine Mutasarrıf olan Vezirim Hızır Pâşâ'ya hüküm ki:

Sâbıkâ Bağdad'da mâl defterdarı olan Mahmud dâme uluvvuhu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp bi'l-fi'il Tebriz Beylerbeyi olan Hızır dâme ikbâluhunun müsellemi olan () Vezirim Ca'fer Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehunun müsellemi olan Muhdem kethüda hızane-i Bağdad'a müteallik aklâmdan hayli mal-ı mîrî almışlardır diyü bildirmiş imdi mezkurlar südde-i sa'âdetimde kapu kethüdalığı hıdmetinde olmağla ol cânibe gönderilmekden nu'a usret olmağın müşârün-ileyhe defterdar asitane-i sa'âdetime gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda defterdar müşârün-ileyhamı mahbûs ve mukayyed baha defterleri ve askerleri ile asitane-i sa'âdetime gönderesin ki gelüb mevacibelerinde da'vâ idüb defterlerinde mal-ı mîrî zuhûra getirirse bi-kusur alına.

[Sayfa: 77]

Hüküm 148

Buyruldu

Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere ve Kudüs-ü Şerîfe Kādîlarına ve Şeyhu'l-harâmlarına hüküm ki:

Dârü's-sa'âde ağası olub harameyn-i şerîfin evkafına nazır olan iftihârü'l-havvas ve'l-mukarrebîn Mustafa ağa dâme uluvvuhu dergâh-ı mu'allâma kazâ-yı defterin gönderüp defterde sürresi olanlardan ba'zıları fevt olub evladı olmıyanların sürrelerin ba'zıları müte'addid sürreleri olanlara hüccet ile virüb fukarâlardan muhattel ve müstehak olub sürresi olmayanlara virmeyüb bu tarîkle müstehak olan fukarâ gadr olunub ve defterde sürresi olan mücavirlerden ve gayriden ba'zıları sürreye istihkakı olmıyan agnâ ve gayri feragat idüb mukabelesinde hıdmet muayenesi olan sâ'ir hıdmetde gibi hüccet-i zahriyye ile tasarruf etdirilüb bu tarîkle şerayid-i vakfın icra olmayub ahvâli sürre-i meşuş olduğu i'lâm olunmuşdır diyü ârz etmeğin bu makûle umur men' olına diyü hatt-ı hümayûn-u sa'âdet-i makrunum ile fermân-ı alişânım sadır olmuşdur **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda her birinüz onat vechile şahid olub anun gibi defterde sürresi olub ahz yerlere gitmek murad idenin eger mücavirin ve eger gayriden bir ferdin sürresin feragat tarîkiyle na-muhattel olanlara virmeyüb müstehak olan fukarâyâ dahi feraget iderlerse bezl-i feragat diyü bir akçe ve bir habbe aldırmayub ahz yerlere gidenlerin sürrelerin fukarâdan müstehak olanlara ta'yîn eyleyüb ba'de südde-i sa'âdetimden irsâl olunan sürre defterine emin ve kâtibine kayd etdirüb ve min-ba'd bu emr-i emr-i celîlü'l- kadrim icrasında ihtimâm idüb hilâf-ı sudurundan ziyâde ihtiyad eyleyesiz.

Hüküm 149

Buyruldu

Şam Beylerbeyisine ve Emîr-i hâccına hüküm ki:

Müşârün-ileyh ale'l-ahir'el-kâble kazâ-yı defterin gönderüb dergâh-ı mu'allâmdan sürre-i cedide-i umumîye ile irsâl olunan emin ve kâtibin bevvalar ve teberdarlar ve hazine-i sürre ile Muhammed-i şerîfin sağ cânibinde evvel katarda yürütmek emr olunmuşken emîr-i hâccı olanlar bunları Muhammed-i şerîfden ba'de ahz katarda yürütmeği murad ve menazilde husûsen Akabelerde hazineyi geçürmekde hıfz ve hırâsetinde küll-i usret çeküldüğü i'lâm olunmuşdır diyü ârz etmeğin mezbûrlar

Muhammed-i şerîfin sağ cânibinde evvel katarda yürütmek bâbında hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı alişânım sadır olmuşdur **buyurdum ki:**

Vardukda min-ba'd emr-i celilü'l- kadrim mûcibince mezbûrları mahal-i mezbûrda yüridüb emr-i şerîfime mugâyir ahz katarda yürütmekden hazer eyleyesiz.

Hüküm 150

Buyruldu

Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere ve Kudüs-ü Şerîfe Kādîlarına ve Şeyhu'l-harâmlarına hüküm ki:

Müşârün-ileyhe ale'l-ahir'el-kâble kazâ-ı defterin gönderüb harameyn-i şerîfde sürre tevzi' olındukda defterde sürresi olanlardan ba'zıları gelmeyüb sürrelerin nayib ile aldrub defterde esamı okunurken ba'zıları okunan isim benimdir hilâfa vâkı' ahzın sürresin alub ve bir kimesne kırk elli kimesnenin sürrelerin niyabet tarîkeyle alub ba'zı ashabından ahza kadim diyü birer akçe alub ve ba'zılarına sürrelerin virmeyüb ve defter okunurken ba'zıları defterde kendümüz görelim ve benim ismim mukaddem buluverüb oku ve yâhûd defteri bana virin bulayım diyü defteri kâtib elinden alub sürreyi hakk üzere tevzi'-ye mani' olub tasvît ihtilale bâ'is olunmağın harameyn-i şerîfe sürre ve defter açılmazdan mukaddem şehirde nidâ ve tenbîh etdirilüb sağır ve dükkanlardan gadr ü şirret olmayanların cümlesi harameyn-i şerîfde hâzır bulunub ve amel etdirüb defter okunub sürresi olanların isimleri okundukca ta'yîn olunan sürreleri kendü ellerine virilüb niyabet-i tarîkiyle ahza virilmeyüb gadr ü şirret olub mariz ve ağma olan ricâl ve nisvan ve inkardan ve gayriden ki harameyn-i şerîfe gelmeğe kadir olmayanların müstakim oğullarına ve yâhûd ahza ma'lum mu'temed-i âli kimesnelere mücavirleri şهادetleriyle virilüb ve mağdur olanlardan bi-kesan olanların sürrelerin sürre ile irsâl olunan bevvalarından ve yâhûd teberdarlardan ve harameyn-i şerîfe müşirlerinden ve sizki şeyhu'l-harâmlarısız sizin ademlerinizden yarâr nefere ta'yîn idüb anun gibilerin sürrelerin ashabına îsal etmek bâbında hükmi hümâyûnum virilmek ricâsını ârz etmeğın vech-i meşruh üzere amel olına diyü hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı alişânım sadır olmuşdur **buyurdum ki:**

Vardukda min-ba'd bu husûslarda vech-i meşruh üzere amel etdirüb emr-i şerîfe mugâyir evza' sudurundan ziyâde hazer eyleyesiz.

[Sayfa: 78]

Hüküm 151

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Çelebi

Varna ve Köstence ve Baba Kādîlarına ve Köstencede nöbetçi olan Yayabaşına hüküm ki:

İstabl-ı amiremde arpada müzâyaka olduğu i‘lâm olunmağın ol cânibde miri arpayı mu‘accelen gemilere tahmîl idüb irsâl etmekde ikdâm etmeğın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda her birinüz onat vechile mukayyed olub ol câniblerde miri arpayı mu‘accelen gemilere tahmîl etdirüb İstânûla gönderesiz husûs-ı mezbûr umur-u mühimmatdandır ziyade ihtimâm idüb ihmâl ve müsahaleden ziyâde hazer eyleyesiz.

Hüküm 152

Buyruldu

Kefe Beylerbeyisine hüküm ki:

Ol câniblerde Azak cevanibi Muhâfazası mühimmatdan olmağın şart-ı tevhdin üzere iki kat‘ kalitaların ile Azak cevanibinde muhâfazada olasin diyü mukaddemâ fermân-ı şerîfim olmuşdı lakin hala cenâb-ı emâret me‘âb Tatar Hânı Gazi Giray Han dâmet me‘âliyehu asakir-i Tatar ile kıral bedfa‘al üzerine sefere müteveccih olub Kefe cevanibi muhâfazası itham olunmağın müşârün-ileyh han dâmet me‘âliyehu han asakir-i tatar ile geçdükden sonra yanında olan Mahmud ve Hasan nâm kalita resilerin kalitaları ile Azak cevanibi muhâfazasına gönderüb sen iki kat‘ kalitaların ile müşârün-ileyh Gazi Giray dâmet me‘âliyehu vech-i münasib gördüğü mahalde küffar câniblerinde muhâfazada olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda Emr-i celîlü’l-kadrim mûcibince mezbûrun kalita resilerin Azak muhâfazasına gönderüb ol cevaniblerin hıfz etdirüb ve sen iki kat‘ kalitalarınla vech-i meşruh üzere Kefe cânibinde muhâfazada ihtimâm eyleyesin.

Hüküm 153

Bâ-hatt-ı hümayûn

Tebriz ve Van Beylerbeylerine hüküm ki:

Cenâb-ı emâret me'âb Hakkari Hakimi Zekeriya dâmet me'âliyehu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb ekseri tayif'ül-ekrâd Cibâl ve Dağıstanda perveriş bulub kendü havallerine tekayyüt üzere olmağın hıdemat-ı miri vâkı' oldıkda itâ'at etmeyüb inad ve muhâlefet eyledükleri ecilden bu makûlelerin haklarından gelinmek bâbında hüküm-i hümayûnum ricâsını ârz etmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda her birinüz mukayyed olub anun gibi memalik-i mahrûsemde olan tayif'ül-ekrâd ve gayri uğur-u hümayûnuma müteallik hıdemat-ı mezbûrede hakimlerine muhâlefet idenlerin gereği gibi haklarından gelesiz ki sâ'irlerine muceb-i ibret ola.

Hüküm 154

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümayûn

İstânbûl Kādîsına ve Mi'mâr Başına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb mahrûse-i İstânbûl'da camii Fatihyye etrâfında olan hâli yerler cema'at-i kesr olmak için Müslümanlardan tâlib olanlara birer evlik bahasıyla verile diyü mukaddemâ fermân-ı alışânım olmuşken ba'zı kimesneler fuzulen dörder beşer evlik havlu çeküb bu takdirce cema'at-i kesre olmamağın fermân-ı sâbıkâ üzere herkese tahmin-i sahîha ile birer evlik ve ba'zısına nisf evlik üzere taksim olunmak için hüküm-i hümayûnum ricâsını ârz eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda bi'zzat mahal-i mezbûre varub anun gibi fermân-ı celîlü'l-kadrime mugâyir birer evlikden ziyâde fuzulen havlu çekenlerin havluların bozub tahmin-i sahîha ile birer evlik ve nisf evlik üzere talib olanlara tevzi' eylesin.

[Sayfa: 79]

Hüküm 155

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Galata Kādîsına hüküm ki:

Mahrûse-i mezbûrede sakin olan Frenk ve Rum keferesinin içlerinden biri kassab ta'yîn olunmak fermân olunmuş lakin hala zikr olunan keferede tâifesi içlerinden kassab ihrâc etmede ta'allul ve bahane etdikleri i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mahrûse-i mezbûrenin umumen keferesi müşârün-ileyh çavuşum ma'rifeti ile meclis-i şer'-a ihzar idüb mukaddemâ virilen fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince cümlesinin ittifaklarıyla içlerinden biri kassab ta'yîn idüb kasablık hıdmetinde icra etdiresiz fermân-ı şerîfime muhalif ta'allul ve bahane etdirmeyesin şöyleki min-ba'd dahi inad ve muhâlefet iderlerse ârz eyleyesinki haklarından geline.

Hüküm 156

Pınar Hisarı Kādîsına hüküm ki:

Raşid nâm celeb dergâh-ı mu'allâma gelüb bundan akdem kazâ-ı mezbûre tâbi' bina-ı kebir dimekle ma'rûf karyeye geldiklerinde dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden yasakçı olan Mustafa nâm yeniçeri ba'zı haramzadeler ile yolun basub seksen dört bin akçesin ve berâtın elli kat' emirlerin gâret idüb ziyâde zulm ve cefâ idüb ve bu bâbda derah-ı mu'allâm yeniçerileri ağası Mehmed dâme uluvvuhu dahi mektûb virmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldukda mezbûr yeniçeri Mustafa'yı ve sâ'ir fitne ve fesâd olanları şer'-i şerîfe ihzar idüb dahi dikkat ve ihtimâm ile hakk üzere teftiş ü tefahhus idüb göresin vech-i meşruh üzere husûs-ı mezbûr bir defa şer' ile fasl olmuş olayub üzerinden on beş sene mürûr etmiş degil ise hususları hakk idüb mezbûrun gâret olunan akçe ve esbabın gâret idenlerden ba'de's-sübût şer' ile müteveccih olan hakkın bi-kusur hükm idüb aluvirdikden sonra ehl-i fesâd yeniçeri ise ağaları tarafından virilen mektûb mûcibince amel eylesiz. Degiller ise mükteza-yı şer'-i kavim üzere muhkem haklarından gelesin.

An cema'at-i yeniçeriyan Dergâh-ı Âlî an karye-i olmayub tâbi' bölüklerin

38. yayabaşı bölüğünde Muslihiddin yayabaşıdır.

[Sayfa: 80]

Hüküm 157

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasan

Kula Kādîsına ve Zencirlü Emir Kādîya hükümki:

Hala vezirim olan dustûr-ı mükerrem ale'l-ahir Mehmed pâşâ edâma'llahü teâla iclalehunun Ala-sofyada vâkı' olan haslarının voyvodası olan Perviz Çavuşa havvas-ı mezbûre mahsulünden dört yük akçe ile İstânbûl'a gelürken yolda nâ-bedid olmağla şer' ile teftiş olunub müşârün-ileyhin zayi' olan akçesi zuhûra getirülüb ve katiller ele getirilmek için dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş mübaşeretiyle emr-i şerîfe virilüb mûmâ-ileyh çavuşa menazil ve merahilde teftiş iderek nıfs-ı Kula'ya vardukda mezbûr voyvoda birer nefer ademi akçe ile büyük handa konub ve yeniçeriler ta'yîn idüb lakin nıfs-ı Kula'dan kal'adan taşrada olan nalband Hüseyin ve Nalband Yahya ve Nalband Ali ve meyhanecilerden Baki veya Veli ve Kula kal'ası mustahfuzları bölük başılardan Yusuf ve Mehmed nâm kimesneler yenceri ile ittifâk idüb mezbûr voyvodayı büyük hanın içinde katl idüb ve derya kenerında ayazma dimekle ma'aruf mevzi'de defn etdiklerin kal'a-ı Kula ahâlisinden Ali Bali nâm kimesne haber virdükde ahâli-i kal'a bir cümleliz kırılmak gerektir bu bâbda teftiş olunmağ razı degilüz diyü inad eyledükleri ecilden husûs-ı mezbûrda kimesneye inâd etdirilmeğın şer' ile görölmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bu husûsa onat vechile mukayyed olub bu bâbda fitne ve müttehem olanları şer'-i şerîfe ihzar idüb gaybet idenleri şer' ile buldırması lazım olanlara buldırub getirdüb dikkat ve ihtimâm ile hakk üzere teftiş ü tefahhus idüb göresin vech-i meşruh üzere fesâd ü şenâ'ati sâbit olanlardan müşârün-ileyhin malın bi-kusur tahsil idüb kimesne zimmetde bir akçe ve bir habbe kodurmayasın ammâ hüsn-i teftişde hakk-ı harime tâbi' olub gazez ve ta'assubdan ve ahz u celb sebeb ile ehl-i fesâda himayet olınmakdan ziyâde hazer eyleyesin.

[Sayfa: 81]

Hüküm 158

Yevm-ül Cum'a fi 15 Şa'ban el- muazzam sene isneyn ve elf

Mukaddemâ Şah cânibine gönderilen Ali Çavuş'a virilmiştir.

Mefahirü'l-ümerâi'l-kiram Van Beylerbeyliğinde Eyalete Mutasarrıf olan Hakimler ve Sancak Beyleri dâme uluvvuhum tevhi-i refik-i hümayunum vasıl olacak malum olaki hala emîrü'l-ümerâi'l-kiram Tebriz Beylerbeyisi Hızır dâme ikbalkuhuya

hüküm-i şerîfim gönderilüb Tebriz Eyaleti'nde olan hakimler ve beyler ile her yerde dernek ve cem'iyet üzere olmak emrim olınmağın siz dahi Tebriz'e varub cem'iyet üzere olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Müşârün-ileyh Hızır dâme ikbâluhu herkangınıza mektûb ve adem gönderüb Tebriz'e davet iderse bir an ve bir sâ'at te'hir ve terâhi etmeyüb kabâ'il ve eşayirinle ve sancağınız askeri ile müretteb ve mükemmel düşmen yerâğı kalkub Tebriz'e varub müşârün-ileyhe mülaki olub vech-i münasib gördüğü üzere dernekte ve cem'iyette ve sâ'ir devlet-i aliyeme müteallik hizmetlerde bile olub sözüne muhâlefet ve emrine mugâyiratdan ziyâde hazer idüb mûmâ-ileyhin şekva ü şikayetine müsmir ve müesser bilüb uğur-u hümâyûn nesr-i makrunumda bezl-i maktûr ve sa'y-ı na-mahsûr eyleyesiz.

Hüküm 159

Nakl olındı.

Erzurum Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem Gori Beylerbeyliği Mustafa dâme ikbâluhuya tevcîh olunmuşdı müşârün-ileyh varub Gori kal'asına dahil olmamağla beylerbeyliği alınub Çıldır Eyaletine mutasarrıf olan emîrül-ümerâi'l-kirâm Hızır dâme ikbâluhuya inayet olunub hüküm-i şerîfim gönderilmişdi hala mûmâ-ileyh Hızır Pâşâ dahi Gori Kal'ası'na varub dahl olmadığı i'lâm olındı imdi Gori Kal'ası'nın eger zahîresi tedâriki ve eger varub beylerbeyisi her ne vechile olursa kal'aya dahl olmasın senin ve Kars Beylerbeyisi'nin uhdesine lazımdır hatta Şirvan Eyalatine mutasarrıf olan dustûr-ı mükerrerrem vezirim Ca'fer Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehu umumen Erzurum asakiri ile seni hala vâkı' olan Dağıstan Seferine taleb etmişken seni ve Kars Beylerbeyisine umumen asakirinüzle Simon ve Gori Kal'ası mühimmatı için alıkonılmışsızdır şöyleki adem-i ihtimâmınızla Gori Kal'asına Simon Beyine Hatvan tarafından zarar ve gezend irişse senin ve Kars Beylerbeyisi Hasan Pâşâ'nın ve Çıldır Beylerbeyisi Hızır Pâşâ'nın bir vechile beyan olunacak özrünüz ve cevabınız memnu' olmayub ve azl edilme ile konulmayub gazabıma mazhar olmanız mukarrerdir. **Buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bir an ve bir sâ'at te'hir ve terâhi etmeyüb eger müşârün-ileyh Mustafa Pâşâ inayetiyle varub Gori Kal'asına dahl olmuş ise heman muttasıl Gori Kal'ası câniblerine müterkib ve nazır olub mümkün oldıkca eger Gori kal'asının ve eger içinde olan neferatın levazım ve mühimmatlarıdır tedârik eyleyüb ra'y-ı sa'yınız üzere

herkangı yoldan enbâhûn ise ale'l-tevali ile Gori Kal'asına irsâl eyleyesiz. Eger Mustafa Pâşâ varub Gori'ye dahl olmamış ise heman Hızır Pâşâ'nın vech-i münasib olduğu üzere cem'-i levazım mühimmatın tedârik eyleyüb dahi fırsat el virüb mahal-i iktiza eyledüğüne göre Gori Kal'asına irsâl eyleyesiz. Ve bilcümle Gori Kal'ası'nın husûsu ehemmi mühimmatdandır ihmâl ve müsahaleden ziyâde hazer idüb ve bu husûsu ne vechile tedârik eyledükleri mufassal ve meşruh yazub dergâh-ı ârz destigâhıma ârz eyleyesiz.

[Sayfa: 82]

Hüküm 160

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Çelebi

Cezîre-i Sakız Beyine hüküm ki :

Nefs-i Sakız'da olan Müslümanlar tarafından dergâh-ı mu'allâma arz-ı hal sunulub sakızda olan kefer-i fücera kal'a-ı sakız dahiline hınzır getirüb Müslümanların su ve şurub için istî'câl eyledikleri suların mekruh ve mülevves eylediklerinden gayri mesacid ve câmi' aralarında yatakları olub hilâf-ı âyin ehl-i İslam olmağın men' olunmak bâbında hüküm-i hümayûnum ricâ eyledikleri ecilden **buyurdum ki:**

Hüküm-i şerîfimle dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed çavuş zîde kadruhû vardukda bu bâbda her biriniz mukayyed olub bu makûle hilâf-ı işi İslam olan husûsu men' idüb min-ba'd ehl-i İslam içine hınzır getürtmeyesin. Ammâ bu bahane ile celb u ahz olmakdan ziyâde hazer idesiz.

Hüküm 161

Şirvan'da Vezir Hızır Pâşâ'ya hüküm ki:

Sipâhi oğlanların zümresinden iki nefer silahdarlarım zümresinden on iki nefer ulufeciyan-ı yesardan mezbûr Sarı Ahmed üç nefer ve gaybdan beş neferki cem'an yirmi iki nefer olur ale'l-esami defter olunub Şirvan Muhâfazasına ta'yîn olunmuşlardır.

Buyurdum ki:

Hüküm-i şerîfîmle vusul buldıkdâ zıkr olınan yirmi iki nefer kapum kulları mukabelecinin mühürlü defteri mûcibince Şirvan Muhâfazasında seninle bila hıdmet oldıkca ulufelerin Şirvan Hazinesinden virüb muhasebe defterine kayd etdüresin.

Hüküm 162

Buyruldu

Mora Beyine hüküm ki:

Mora sancağında üç bin ve üçbinden aşağı tîmârı olanlar livâ-i mezbûr muhâfazasına ta'yîn olunmağın adlarının yazularına göre birer yıllık mahsullari mîrî için kısd olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ te'hir ve terâhi etmeyüb gönderilen defter mûcibince üç bin ve üçbinden aşağı tîmârı olanların yazularına göre birer yıllık mahsullarin sahiblerinden ve virmeyenlerin tîmârları mahsullarından bi-kusur kısd idüb ve der-kise idüb ber-vech-i istî'câl asitane-i sa'âdetime irsâl eyleyesiz. Bu husûs ehemmi umurdandır zıkr olınan defter mûcibince seferden alıkonulan ikiyüz kırk beş nefer erbâb-ı tîmârın birer yıllık mahsullerin alub kimesne hıdmetde bir akçe ve bir sikke baki komayasın ve defterde bu kadar yazılmış dimeyüb defterden hariç ne mikdar dahi sipâhi muhâfazaya kalmış ise anların dahi birer yıllık mahsullerin alub âlî- istî'câl südde-i sa'âdetime gönderüb ihmâl ve müsahaleden ziyâde hazer idesiz. Ve ne vechile tedârik eyledüklerin mufassal yazub ârz eyleyesin.

[Sayfa: 83]

Hüküm 163

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hüdaverdi Çavuş'a virilmiştir. Fî 22 Receb sene isneyn

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân hâmî-el mücahid ve'l kîram

Dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından Perviz zîde mecduhûya hüküm ki:

Geçen sene Van ve Revan ve Kars ve Çıldır ve Erzurum Belerbeylikleri'nde ze'âmet ve tîmâra mutasarrıf olan dergâh-ı mu'allâm müteferrikaları ve çavuşları Beç

Seferi'ne emr olunmayub Gürcistan Seferi'ne dustûr-ı mükerrerem vezirim Ca'fer Pâşâ ile eşmek için emr olunmuşdu imdi ol emrim âli mekan mukarrerdir vatana yarâr olub ehl-i tedârik oldığın ecilden zikr olunan beylerbeyliklerde olan müteferrikaların bâş ve bûğ ta'yîn olınmışsındır. **Buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfim vusul buldıkda te'hir etmeyüb ol câniblerde olan müteferrikaları cem' idüb dâimâ müheyyâ ve hâzır ve Şirvan câniblerine müterkib nazır olub anun gibi sana mektûb ve adem gelüb taleb etdükde te'hir etmeyüb müretteb ve mükemmel düşmen yerâğı ile ol cânibde olan asitane-i sa'âdetim müteferrikalarıyla müşârün-ileyhe varub mülaki olub vech-i münasib gördüğü üzere hıdmet ve yoldaşlıkda bulinasız.

Bir sureti dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Erzurum'da sakın Sancakdar Ali Çavuş'a vech-i meşruh üzere yazıla.

Hüküm 164

Hüküm iptal edilmiştir.

Hüküm yarım bırakılarak iptal edilmiştir.

Şam Beylerbeyine ve Defterdarına hüküm ki:

Haleb Hazinesinde istihdam için Şam yeniçerileri bölük başlarından ve yeniçerilerinden irsâl olunan kimesneler ümena ve mültezimine ve re'âyâ ü berâyâma kıdvet'ül emacid zulm ve te'addileri olmağla min-ba'd tâife-yi mezbûre istihdam için Haleb'e gönderilmemek bâbında mukaddemâ defa'atle ahkâm-ı şerîfe gönderilmiş idi ol emr-i celîlü'l-kadrime amel etmeyüb yine muttasıl irsâl olunmağla ümenadan hadden birün akçeleri ahz u celb etmekle ümena-ı müflis ve medyun ve mukataat-ı hareb-i müşrif olunmağın bu bâbda mes'ul olmuşsuzdur imdi **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda

[Sayfa: 84]

Hüküm 165

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümayûn

Kır Şehri Sancağı Beyine ve Süleymanlı Kādîsına hüküm ki:

Kırşehirî Kādîsî'yla sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Süleymanlu Kazâsî'nda Divane Ali nâm Kimesne mücerred celb u ahz için müslümanların iyallerine oğlumun menkuhesidir deyü te'addi etmekle şer' ile görölmek için mukaddemâ o emr-i şerîfe varid olmağın şer'-i şerîfe davet olındıkda itâ'at-i şer'-i şerîf etmeyüb firar idüb ba'de kemâkân zulm ü te'addisi olmağın emr-i şerîfe mûcibince ahz olunub şer' ile görölmek üzere iken mukaddemâ dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından olan Süleyman Çavuş mevasına tâbi' nice eşkiyâ ile gice ile şer'-i şerîfi basub mezbûr Divane Ali'yi cebren alub hukuk-u fukarâ alıvirilmedüğün ve mezbûr Süleyman Çavuş nice eşkiyâ ile karye bekarye guruslar salub ve nice tüccarın yollarına inüb emvâl ve erzâkların gâret ve kendülerin katl ve ba'zıların mecrûh idüb ve oğulların çeküb yevmen fiyevmen fesadları ezdiyâd üzeredir diyü ârz etmişsiz imdi mezbûr Süleyman Çavuş'un çavuşluğu muakddema ref' olunmuşdır. Mezbûr Süleyman ve Divane Ali elegetürölüb şer' ile haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir olmayub mezbûrları hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getürüb da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâl iden hüsemaları ile beraber idüb bir defa şer' ile fasl olmıyan husuların dikkat ve ihtimâm ile hakk üzere teftiş idüb ashab-ı hukuku şer' ile sâbit olan hakların hükm idüb bi-kusur alıvirdikden sonra meccâl virmeyüb şer' ile haklarından gelesüz.

Bir sureti: Boz Ok Beyine ve Süleymanlu ve Kırşehirî Kādîlarına

Bir sureti: Süleymanlu ve Kırşehirî Kādîlarına

Hüküm 166

Dârü's-sa'âdem Ağası Mustafa Ağa'ya hüküm ki:

Haleb'e tâbi' Kilis Karyesinde medfun olan sahabe-i kirâmdan hazreti [...] radiyallahu anh kayd-ı şerîfi mukaddemâ zaviye olub fukarâya aş ve etmek virilür iken sonra bir tarîkayla medrese olub müderrisleri gelmemek ile fukarâya virilügelen tağam kestirüb hazineye masraf olmağla hala sūdde-i sadetimde koyun başı olan Kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân Hasan dâme ikbâluhu kendü malıyla zikr olınan kabr-i şerîfi ta'mir idüb girü zaviye olınmak üzere sulehadan Mehmed şeyh ve müteveli ta'yîn idüb ve senin hüsn-i nazır olmağla ricâ etmeğın zikr olınan zaviyeye sen Hüseyin nazır ta'yîn olınmışsındır. **Buyurdum ki:**

Zikr olunan zaviyeye Hüseyin nazır olub nezarete müteallik olan husûslarda mecdü sa'ir olasiz.

[Sayfa: 85]

Hüküm 167

Buyruldu

Dergâh-ı Âli Çavuşlarından Şa'ban Çavuş'a ve Bevvaban Hasan'a virilmiştir. Fi 20 Receb sene isneyn

İştib Kādîsına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa Çavuş zîde kadruhû bundan akdem ba'zı hıdmet için Selanik'e gönderilüb asitane-i sa'âdetime geldikde bir mikdar kalb ve mağşuş akçe getirüb Üsküb ve Karadon ma'denlerinde hala bu vechile kalb akçe kesilmekle ol câniblerde ra'îç olan akçe böyle olub sikke ahvâli muhattıl olmuştır diyü haber virüb ve Selanik Kādîsı olan akzâ kuzât'ül-müslimin Mevlânâ Abdurrahim zîde fazluhûdan mektûbu ile vech-i meşruh üzere i'lâm etmeğin Karadon Kādîsı olub müfettiş-i emvâl olan Mevlânâ Hüseyin zîde fazluhû adem-i ihtimâm sebeb ile azl olunub kazâ-ı Karadon sâbıkâ Belgrad Kādîsı olan mefahir'ül kuzat'ul-islam Çakırzade Mevlânâ Mehmed zîde fazluhûya tevcîh olunmuştır lakin müşârün-ileyh müfettiş ile darbhane eminleri ittifâkla mağşuş ve kalb akçe kesdirdükleri muhakkak olub ve senin istikakının hüsn-i i'timadım olmağın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle vusul buldıkdâ bu husûsı ifşa etmeyüb bi'zzat kalkub ber-vech-i istî'câl ile Karadon'a varub müşârün-ileyh Çakırzade ile Karadon'nin ümenasından ba'zıları ile çavuşumla ve asitane-i sa'âdetim kapucularından ile ale'l-fazluhû Karadon darbhanesin basub meskuk ve gayri meskuk ne mikdar akçe bulunursa bu vechile mahhzarında zabt ve kabz ve der-kise idüb mühürletüb ba'de âyan-ı vilayet muvâcehesinde zikr olunan akçeyi kiseden çıkarub bakub eger sahîh â'yar gümüş akçe olub ferman-ı sâbıkâm mûcibince sekiz akçe bir dirhem üzerine kesilmiş ise girü darbhane eminlerine teslîm idüb muhkem tenbîh ve te'kîd eylesesizki dâimâ sahîh â'yar gümüşden emr-i şerîfe-i sâbıkâ üzere akçe kesüb sikke-i hümâyûnum husûsunda kemal-i mertebe ihtimâm üzere olalar anun gibi sahîh â'yar gümüşden kesilmeyüb kab ve mağşuş akçe olursa bu makûle kalıb akçe kimlerin ma'rifeti ve ittifâkı ile kesilmiş ise

ale'l-tafsil sicil idüb zeyline sakatdan cümle kimesneleri şuhudul hâl yazub mağşuş ve kalb akçeyi der-kise idüb mühürleyüb mezkurun çavuşuma ve kapucuya suret-i sicilleri ile teslîm idüb ber-vech-i istî'câl dergâh-ı azr-ı destgahıma gönderüb ve sahib-i iyallerin dahi bu bâbda mevadları yazub cevablarına ise sahib-i iyallerden ve gayriden mufassal ve meşruh yazub ârz eylesin. Ve bu bâbda fitne ve müttehem olanlar kimlerdir ve ol câniblerde kalb ve mağşuş akçe ra'îç ve carimidir çarşularda ve bazarlarda ne makûle akçe ra'îç ise numune içün bir mikdar akçe dahi andan irsâl idesin . Husûs-ı mezbûr ehemmi umurdandır ihmâl ve müsahaleden ve bu bahane ile kalb akçe husûsunda medhal olmayanlara celb u ahz içün dahl ve te'addi olmakdan ziyâde hazer idesin.

[Sayfa: 86]

Hüküm 168

Hüküm nakledilmiştir.

Buyuruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn fukarâya zulm idenler siyaset olına

Şam Beylerbeyisine ve Şam Yeniçerileri Ağası'na hüküm ki:

Haliya südde-i sa'âdetime arz-ı hal sunılıb vilayet-i haleb mukataatı memalik-i mahrûsede olan havas-ı hümâyûn mukataatının keziresinde iken tahsil-i mâla varan hâcelerde ümena ve mültezimine hâcelik diyü kısd'ül-yevm kadar mâl cem' etmeğle ümena-ı müflis ve medyun olub ve re'âyâya zulm ve te'addiden perakende olmuşlardır âle'l-husûs Şam-ı Şerîf'den gelen hazine Sedar-ı Muhammed Haleb ümenasından nazır Ferruh Bey'den hıdmet namı ile beşyüz kuruş kendüye ve yüz altmış guruş dahi yoldaşlarından Ali bölükbaşı ve yüz otuz guruş bir çavuş bölükbaşı ve yüz altı guruş Mehmed Bölükbaşı alub ve dörtyüz guruş teb'ası ve üçyüz atmış guruş dahi arpa harcına cem'en bin yedi yüz kırk guruş alub kabz idüb bunun ümenâya zulm ve te'addilerine nihayet yokdur şöyleki haklarından gelinmezse vilayet-i Belkışlı harab olub Vilayet-i Haleb'den hazine tahsili mümkün değildir diyü i'lâm olunmağın fukarâya zulm idenler siyaset olına diyü hatt-ı hümâyûn-u fermân-ı alişânım sadır olmağın min-ba'd havale gönderilmemek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bir an ve bir sâ'at te'hir ve terâhi etmeyüb zikr olunan kimesneleri ale't- ta'cil hüsn-i tedbir ve tedârikle Haleb'den Şam'a gönderüb Şam

Kādîsı ve Şam Defterdarı ile mu‘asebe idüb ol mikdar guruşu bi-kusur tahsil eyleyüb yarâr ve mu‘temed-i aliyye kimesneler ile Haleb Defterdarına gönderüb dahl-i hazine etdirdükden sonra mezkurların vech-i meşruh üzere zulm ve te‘addileri mukarrer ise muhkem habs idüb her birinin mevaddın başka başka yazub defter idüb gönderesin. Cürümlerine göre dirlikleri kat‘ olınacakların ulufelerin kat‘ olınmak için ve cürm-i galizi sâbit ve zahir olanların haklarından gelinmek için emr-i hümâyûnum gönderile ve bu husûsa gereği gibi mukayyed olub ehl-i fesâdı himayetden ziyâde ihtiyad eylesin ve mezkur bölükbaşılardan ulufeleri kat‘ olınmışdır min-ba‘d ulufelerin virmeyüb ve şimdiden sonra kul muvâcehei için Haleb’e bir ferdi göndermekden ziyâde ihtiyad üzere olasin. Şöyleki kul muvâcehesi için Haleb’e kendü adem gönderdiğün istima‘ olına gereği gibi mu‘atıb ve mu‘akıb olınmak mukarrerdur ana göre mukayyed olasin.

Hüküm 169

Buyruldu

Cezayir Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Vilayet-i mezbûrede bi’l-fi‘il Kostantiniyye Sancağı Beyi olan Kıdvetü’l ümerâi’l-kirâm Hasan hıdmatında yarâr olduğundan gayri forsa gemiye malik olduğu i‘lâm olunmağın seninle heman donânma-yı hümâyûna gelüb vech-i münasib görüldüğü üzere uğur-u hümâyûnumda hıdmetde bulunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda müşârün-ileyhe tenbîh eylesin ki tamam-ı hâzır ve müheyyâ olub seninle heman donânma-yı hümâyûna gelüb hıdmet ve yoldaşlık bulına.

Hüküm 170

Buyruldu

Muşarun İleyha’ya hüküm ki:

Mukaddemâ südde-i sa‘âdetime gelen Fas Hakimi’nin elçisi emîrî’l ümerâi’l-kirâm sâbıkâ Cezayir Garb Beylerbeyisi olan Hızır Dâme ikbâluhunun gemisine girüb dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş ve hassa reislerden Ahmed Reis ile Fas cânibine gidüb ale’l-ahir müşârün-ileyh çavuşuma reisime bu cânibe gelmeyün ol cevabın ahvâli ma‘lum olınmak mühimmatdan olmuş müşârün-ileyh çavuşumla mezkur reise Mûmâ-ileyh Hızır dâme ikbâluhunun gemisiyle mu‘accelen donânma-yı hümâyûnuma irsâl olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda onat vechile mukayyed olub müşârün-ileyha çavuş ve reis mûmâ-ileyhin gemisi ile mu‘accelen irsâl eylesesin ki vilayet-i Fas ahvâli ma‘lum olub südde-i sa‘âdetime ârz olına ve zikr olunan gemi ve çavuş ve reisin lazım olan husûsların tedârik etdirüb müzâyaka çekdirmeyesin.

[Sayfa: 87]

Hüküm 171

Buyruldu

Hamid Beyine ve Tavlı ve Eğirdir Kādîlarına hüküm ki:

Kazâ-ı Tavlı’dan Gök Seyyid oğlu dimekle ma‘rûf Mehmed Deve nâm kimesne on beş atlu ile gezüb fukarânın hilâf-ı şer‘-i şerîf esbab ve davarların alub kah şeyh ve kâh nayib geçinüb ol Tavlı Müslümanların develerin ve katırların alub nice fitneler iltad eyleyüb ziyâde fesâd ve zulm eyledüğü i‘lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûru meclis-i şer‘-a ihzar idüb da‘vâyı hakk idüb ta‘yîn-i mâl idenler ile beraber idüb bir defa‘ şer‘ ile fasl olmayub on beş sene mürûr etmeyan husuların hakk üzere teftiş idüb göresin mezbûrun vech-i meşruh üzere fukarâya hilâf-ı şer‘-i şerîf zulm ve te‘addisi vâkî‘ ise ba‘de’s-sübût hilâf-ı şer‘ ale’t-tevali sahiblerine hüküm idüb bi-kusur alıvirdikden sonra üzerine sabir olan mevadî suret-i sicilleriyle yazub ârz eylesesinki sonra emr-i şerîfim bu vechile sadır olursa mûcibince amel olına ammâ hakk üzere olub hilâf-ı şer‘-i şerîfe zulm ve te‘addiden hilâfa vâkî‘ kazıyye i‘lâmından hazer eylesesin.

Hüküm 172

Hüküm iptal edilmiş

Boğdan Voyvodasına hüküm ki:

Hala Akkirman ve Özü’nün ve İstarova’nın müceddeden ta‘mir olunması mühim olunmağın lazım olan kereste ve yeniçeri ve sâ’ir mühimmatı Boğdan Vilayeti’nden tedârik ve irsâl olunması bâbında hatt-ı hümâyûn sa‘âdet-i makrunumla fermân-ı alişânım sadır olmuştur **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda kemal-i tekayyüd ile bi’zzat mukayyed olub bir an te’hir ve terâhi etmeyüb Akkirman beyinden ve Kādîsından sana doğru gelüb ne mikdar kereste

ve yeniçeri vasâ'ir mühimmat talep olunursa fermân-ı celîlü'l-kadrim üzere müşârün-ileyhin defteri mûcibince lazım ve mühim olan mühimmatı bir an te'hir ve terâhi etmeyüb ale't-ta'cîl tedârik ve ihzar etdirüb Akkirman'a gönderüb müşârün-ileyhaya teslîm etdiresiz.

[Sayfa: 88]

Hüküm 173

Buyruldu

Lâlâya hüküm ki:

Sâbıkâ İzmir Kādîsı olan akzâ kuzatu'l-müslimîn Mevlânâ Ali zîde fazluhû mektûb gönderüb emr-i şerîfe varid olub muhattel oğlanlardan terâzû başı Hasan vusul buldıkdâ mahrûse-i İstânbûl'a gelecek kızıl üzüm ve kara üzüm ve beyaz ise ve sâ'iri herne ise ahz diyâra göndermeyüb ve kapana gelmedin hiçbir ferde virdirmeyüb İstânbûl zahîresi için varan gemilere narh-ı ruzi üzere aldırub doğri İstânbûl'a gönderesin diyü fermân olunmağla mezbûr terâzû başı Hasan dahi emr-i şerîf mûcibince narh-ı cari üzere seksener akçeye alıvirmeye ikdâm etdikde narh-ı ruzi üzere satmak için kimesne ihtibarıyla iskeleye ve kapana gönderilmeyüb ziyâde baha ile satmak için ahz diyâra alub gitdiklerin bildirmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu bâbda gereği gibi mukayyed olub göresin anun gibi İzmir rençberleri kuri meyveyı narh-ı ruzi üzere İstânbûl zahîresi için iskeleye ve kapana alub gitmeyüb ziyâde bahâ ile ol câniblerde satmak için alub giddükleri vâkı' ise ol makûleleri men' ve def' idüb emr-i şerîfe sâbıkâ mûcibince narh-ı cari üzere İstânbûl zahîresi için satılmaya İzmir iskelesine getirdüb ol câniblerde ziyâde baha ile kuri meyveyı kimesneye satdırmayub ve aldırmayub hilâf-ı emr-i şerîfe bir ferde ta'allul ve bahane etdirmeyesin inad ve muhâlefet idenleri herkim olursa olsun meccâl virmeyüb mukayyed ve mahbûs südde-i sa'âdetime gönderesin ki kürege konula.

[Sayfa: 89]

Hüküm 174

Buyruldu

Rodoscuk Kādîsına hüküm ki:

Ol cânibde re'âyâdan ve gayriden ba'zı kimesneler re'âyâ ve fukarâya selh ile akçe tevzi' idüb dahi zamanı ile kili tereke cem' idüb mahrûse-i İstânbûl'da narhdan ak etmek işleyen fırın sahiblerine ziyâde bahâ ile bey' idüb ve ba'zılar dahi cem' eyledikleri terekelerin küffâr-ı hâk-sâr câniblerine giden gemilere bey' idüb bu vechile fesâd ü şenâ'at üzere olmaları ile İstânbûl zahîresine müzâyaka ve narh husûsuna dahi ihtilal virdükleri ecilden bu makûlelerin terekelerin miri içün kerfet olunub ism ve resmleri ile ârz olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıka bu bâbda onat vechile mukeyyed olub dikkat ve ihtimâm ile hakk üzere teftiş ü tefahhus idüb göresin anun gibi taht-ı kazânda re'âyâ ve berâyâyâ selh ile akçe virüb cem' eyledükleri terekeleri ellerinden ziyâde baha ile ak etmek işleyen fırın sahiblerine bey' idüb ve eger küffâr-ı hâk-sâr câniblerine giden gemilere bey' idenler herkimlerse cem'-i terekelerin miri içün kabz idüb kendüler re'âyâdan ise mukayyed ve mahbûs yarâr ademlere koşub südde-i sa'âdetime gönderesin eger kapum kullarındansa ism ve resmleri ile yazub ârz eyleyesinki dirlikleri kat' olunub kendülerin haklarından geline ve min-ba'd ol makûlelere tereke virilmeyüb cümle zahîre âdet-i kadime üzere İstânbûl zahîresi içün gemilere tahmîl olunub doğru mahrûse-i İstânbûl'a gönderesin ki gelüb İde önüne yanaşub narh-ı ruzi üzere fûruht olına ve ak etmek işleyen arab tâifesinden ba'zıları ol cânibe varub ziyâde bahâ ile tereke cem' etdirirler ol makûleleri men' ve def' eyleyesiz memnu' olmıyanları mukayyed mahbûs südde-i sa'âdetime gönderesiz.

Bir sureti: Mihaliç Kādîsına

Bir sureti: Edincik Kādîsına

Bir sureti: Manyas Kādîsına

Bir sureti: Tekfur Dağı Kādîsına

[Sayfa: 90]

Hüküm 175

Buyruldu

Haleb Beylerbeyine ve Defterdarına hüküm ki:

Palas Kādîsı Mevlânâ Seyyid Ahmet zîde fazluhû mektûb gönderüb bizden bir bir kimesne Ebussuud değil iken Ebussuud namına Erzincan gümriginden kırk akçe ve züyufe mutasarrıf idüb hala Haleb'e tâbi' Palas mahallesine tebdil olunmuşdır diyü berat ibraz idüb lakin zikr olunan beratın nice atlı alub müzevvir olınmak ihtimali olmağın asitane-i sa'âdetime gönderilmek bâbında emr-i şerîfem ricâsını ârz etmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûru getirdüb yarâr kefile virüb ve zikr olunan beratı elinden alub südde-i sa'âdetime der-kise idüb mühürleyüb gönderesin.

Hüküm 176

Buyruldu

Bender ve Akkirman Beyine hüküm ki:

Özi ve Akkirman kapudanı adem gönderüb yanında olan kadırgasına kürekci lazım olduğın bilridüb taht-ı hükümetde vâkı' olan mecralardan kifayet mikdarı mücrim virilmesin ricâ etmeğın anun gibi ol câniblerde re'âyâ tâifesinden eger Müslüman ve eger küffardır cürm-i galiz sadır olub salb u siyasete veya kat'-i uzva müstehak olub hüküm-i kâdıyla hakk olub hüccet-i şeriyye virildikten sonra müdebileri haklarından gelinmek murad etmeyüb kürege konmakla iktifa olunan kimesneleri ne mikdar ise üzerlerine sâbit ve zahir olan suret-i sicilleriyle müşârün-ileyhin ademine teslîm idüb kürege gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Varıcâk bu bâbda onat vechile bi'zzat mukayyed olub göresin zikr olınuğın üzere fesâd ü şenâ'ati sâbit ve zahir olanlardan ki te'dib ile sakat olur olmayub salb u siyasete veya kat'-i uzva müstehak olan ol asileri ne mikdar nefer ise üzerlerine sâbit ve zahir bulunan suret-i sicilleri defter idüb dahi defteri ve sıret-i sicilleri ile müşârün-ileyhin ademlerine teslîm idüb gönderesin ki kürege konlub ceza ü sezâları virile ammâ bu bahane ile ehl-i fesâda himayet olunub celb ü ahz olunmağla halas olınmaktan cürm-i galiz olmayub cürm-i kesân sadır olub tedib ile ceremesi olunmağla safid olanları gazez ve ta'assub ile kürege virmekden hazer eylesin. Ve ne mikdar kimesne vech-i meşruh üzere kürege gönderildüğü ve ne tarihte irsâl olduğı ve üzerlerine sâbit ve zahir bulan sirayetini etdüğü defter idüb yazub bildiresin hilâf-ı emr-i şerîfe iş olmakdan ziyâde hazer eylesin.

Bir sureti: Bender sancağında vâkı‘ olan kâdîlarına İnebolı Kapudanına mektûb gönderüb

Bir sureti: Cezire-i Kıbrıs’da vâkı‘ olan kâdîlara sâbıkâ Magosa Beyi adem gönderüb

[Sayfa: 91]

Hüküm 177

Buyruldu

Neferlü değil ise

Bâ-hatt-ı Nu‘mân Efendi

Burûsa Kâdîsına hüküm ki:

Kıdvetü’l-ümerai’l-kerim Hüdavendigâr Sancağı Beyi Mehmed dâme-izzuhû mektûb gönderüb kendüsi sefer-i hümâyûna gitmeğle livâ-i mezbûr muhâfazası için alıkonılan erbâb-ı tîmâra bâş ve bûğ ta‘yîn olunan bölük halkından Rüstem nâm kimesne fukarâya zulm ve te‘addi üzere olub Dergâh-ı Âlî çavuşlarından Pir Mehmed Çavuş zîde kadruhû yarâr ehil ve vukuf ve müstakim olub bir vechile hıdmet-i mezbûre ihdasından gelür deyü mezbûr Rüstem ref‘olunub yerine merkum Pir Mehmed çavuş bâş ve bûğ ta‘yîn olınmak ricâsını ârz etmeğın muhâfazaya alıkonılan erbâb-ı tîmâra mezbûr Pir Mehmed çavuş bâş ve bûğ ta‘yîn olunub **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda mezbûr Rüstem Çavuş hıdmet-i mezbûreye dahl u ta‘arruz etdirmeyüb müşârün-ileyh Pir Mehmed Çavuş muhâfazaya alıkonılan erbâb-ı tîmâra bâş ve bûğ olub ol cevanibi ehl-i fesatdan hıfz u hırâset etdiresiz.

Hüküm 178

Buyruldu

Kapudan Pâşâ’ya hüküm ki:

Giçen sene Cezayir’e müteallik olan zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârın donanma ile sefere gitmeyenların yekün altışar yüz akçe hesabı üzere bedel akçesi alınmak fermân olunub bir mikdarı cem‘ ve tahsil olunub ba‘zısından noksan üzere alınub ve ba‘zısından henüz bir akçe alınmağın cümlesin tahsil olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ te'hir ve terâhi etmeyüb maliye tarafından virilen emr-i şerîfe mûcibince yekûn altışaryüz akçe hesabı üzere Cezayir kıbelinde vâkı' olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr zimmetlerinde baki kalan akçeyi bi-kusur cem ve tahsil eyleyüb asitane-i sa'âdetime gönderüb bu defa bir tarîka etmeyüb kimesne zimmetinde bir akçe ve bir sikke baki kodurmayasın.

[Sayfa: 92]

Hüküm 179

Buyruldu

Gori Beylerbeyi Nazır dâme ikbâluhuya hüküm ki:

Hala Şirvan Serhaddında devlet-i aliyeye müteallik bir hıdmet vâkı' olmağın kabâ'il ve eşayirinle bi'zzat Şirvan'a varmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bir an ve bir sâ'at te'hir ve terâhi etmeyüb ol câniblerin hıfz ve hırâseti için kifayet mikdarı adem alıkodukdan sonra Kazâk tâifesinden at ve devesi ve yât u yerâğı mükemmel beş altı yüz mikdarı yarâr kimesneler ile kabâ'il ve eşayirinle ale't-ta'cîl Şirvan'a varub Şirvan Eyaletine mutasarrıf olan dustûr-ı mükerrerem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem Vezirim Hızır Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehuya mülaki olub vech-i münasib gördüğü üzere hıdmetlerde ve yoldaşlıklarda bulınasız.

Hüküm 180

Buyruldu

Rum Beylerbeyine hüküm ki:

Ol câniblerde beylerbeyi subâşıları ve gayri ademleri subâşılığa veya ahz hıdmete getürdüklerin Seydiler namıyla ma'rûf eşkıyâdan kırkar ellişer atlu yanlarına takılıb kura ve nevahide bile gezüb re'âyâ ve fukarâyâ külli zulm ve te'addiden hâli olmadıkları istima' olunmağla ol makûle eşkıyâ ele getürülüb kürege konılmak için mukayyed ve mahbûs asitane-i sa'âdetime gönderilmelerin emr idüb **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle vardukda bu husûsa onat vechile mukayyed olub Seydiler namıyla subâşılar ve sâ'ir hıdmete giden ademlerin yanınca takılıb kura ve nevahide gezüb fukarâyâ zulm ve te'addi iden eşkıyâyı ele getürüb kifayet kadarı makhur ademlerinle südde-i sa'âdetime irsâl eylesin ki sâ'ir eşkıyâyâ muceb-i ibret olmak

içün cümlesin kürege konulub zul ve te'addi fukarâ ve re'âyâ üzerinden def' ü izale oluna bu husûs mühimmat-ı umurdandır ana göre mukayyed olub emr-i şerîfime muhalif mesa'iden ihityad eyleyesiz.

Hüküm 181

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Trablusgarb Beylerbeyine hüküm ki:

Hala beylerbeyliğine müteallik ba'zı ümera ve zu'amâ sancak ve ze'âmetleriyle berat tasarruf eyledikleri istima' olunmağla anun gibi sancak ve ze'âmetlerin berat etmeyüb beraber tasarruf edenlerin sancak ve ze'âmetleri ahza ârz olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda beylerbeyliğinde olan ümera ve zu'amâdan fi berat olanlara muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki beylerbeyi beratların ihrâc eyleyeler ba'de't-tenbîh-i mütenbîh olunmayub fi berat tasarruf idenlerin sancak ve ze'âmetlerin müstehak olanlara ârz eyleyesin.

[Sayfa: 93]

Hüküm 182

Şerîf Hazretlerine name-i hümâyûn yazıla ki:

Hala Mekke-i mükerreme ve Kabe-i muazzama zedâma'llahü teâla Şerîfe'nin iç kisve-i şerîfeye südde-i sa'âdetde ityân ve istibân adaletpenahımızda işledilüb kadimden oldukları üzere hazineye konılma için dergâh-ı mu'allâmız bevvalarından meşaleci olub bi'l-fi'il sürre emini olan Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdır. **Gerekdir ki:**

Name-i hümâyûnum sa'âdet-i makrun vusul buldıkdâ zikr olunan akzâ kuzâtu'l-müslimîn Mekke-i mükerreme Kādîsı Kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân şeyhül haram ile olagelen ali hasena-i ve kaide-i müstahsine üzere yerine konub kisve-i şerîfeyi mûmâ-ileyh kapucuya teslîm idüb şâh-ı âlipenâhımıza irsâl eyleyesin.

Bir sureti: Mekke-i Mükerreme Kādîsına

Bir sureti: Şeyh-ul Haramına

Hüküm 183

Mekke-i şerîfine name-i hümâyûn ki:

Hala Mekke-i mükerreme ve Kabe-i muazzama zedâma'llahü teâla şerîfenin içerüsüne vazı' olunacak kisve-i şerîfesi südde-i seniyye-i sa'âdet medar ve atabe-i ulyâyı gerdûn-i iktidarımızda kadimden olageldüğü üzere beyt-i şerîfenin içerüsüne vazı' olmak için dergâh-ı mu'allâmız kapucularından meşaleçi olub bi'l-fi'il sürre emini olan Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdır gerekdir ki:

Name-i hümâyûn arz-ı mağfîretimizle vusul buldıkda zikr olınan kisve-i şerîfeyi akzâ kuzâtu'l-müslimîn Mekke-i Mükerreme Kādîsı zide fazludu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân şeyh-ul haram zîde mecduhû ile olagelen alat-ı hasena ve kaide-i müstesna üzere yerine koyub evvel ki kisve-i şerîfe tebrika mezkur meşaleciye teslîm olunub südde-i siret-i menâlimize irsâle sa'y-ı cemil ve hüsn-i ihtimâm olına.

Bir sureti: Mekke Kādîsına ve Şeyh-ul Harama

[Sayfa: 94]

Hüküm 184

Yevmü'l Cuma fi Şa'ban el- Muazzam sene isneyn ve elf

Yayabaşılıktan Safca Hıdır Çavuş'a virilmiştir.

İki ba'de ulak dahi virilmiştir.

Şam Yeniçerileri Ağası'na hüküm ki:

Hala serdâr zafer-i şî'arım tarafından ulaklar gelüb asakir-i islâmın ale't-ta'cîl serhadda irişmesi lazımdır diyü ârz etmeğın mahrûse-i Burûsa'dan geçüb doğru Gelibolı'ya varub andan serdâr-ı zafer-i şî'arıma irişmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda te'hir etmeyüb bu emr-i şerîfem sana herne menzilde vasıl olursa bir an tevakkuf etmeyüb iki menzile bir konak idüb Şam yeniçerisi kullarımla Burûsa'dan geçüb doğru Gelibolı'ya varub andan ale't-ta'cîl serda-r zafer-i şî'arıma mülaki olub yeniçeri kullarımla şark seferlerinde hıdmet eyledükleri gibi envâ'-ı yüz aklıkları tahsiline sefere himayet ve hüsn-i ihtimâm eyleyesiz. Şöyleki fermân-ı celîlü'l-kadrim üzere mu'accelen Şam yeniçerileri kullarımla Gelibolı'ya doğru gitmeyüb emrime muhalif İstânbûl'a gelüb buradan gitmek fikrinde olasın beyan olunacak özrün makbul olmayub hakkından gelinür ana göre mukayyed olasın.

Hüküm 185

Konya Kādîsına ve Karaman Beylerbeyisi'nin müsellemine hüküm ki:

Ale'l-arz iken cümle Karaman askeri ale't-ta'cîl mülaki olan sefere gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bir an ve bir sâ'at te'hir ve terâhi etmeyüb mecmu' nas olan yerlerde tenbîh ve nidâ' etdüresin ki asla tevakkuf etmeyüb sefere me'mûr olanlar ber-vech-i müsara'at tevcîh ve azimet idüb iki menzile bir konak eyleyüb serdâr-ı zafer-i şî'arıma irişmek ardınca olalar bu bâbda ihmâl ve müsahale üzere olanlar salb u siyaset olunmak mukarrerdir sonra bilmedik ve işitmedük dimeyeler Karaman Beylerbeyisi hala Gelibolî'ya varub Karaman askerine mutazarrıdır. Şöyleki bir haftaya degin irişmeyeler eşedd-i ikâb ile ve mu'âkıb olurlar tenbîh ü te'kîd ve tahvîf ü tehdîd geregi gibi ihtimâm eylesiz

Bu hüküm-i şerîfe dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Konyalı Derviş Ahmed Çavuş'a virilmiştir.

[Sayfa: 95]

Hüküm 186

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Lazkiye ve Gölhisar ve Karaağaç Kādîlarına hüküm ki:

Sâbıkâ Hamid Sancağı Beyi olub hala makule olan neferatının bundan akdem dört yüzden ziyâde atlu ile Eski il karibine çıkub Gölhisar ve Karaağaç ve Burdîr ve Yavu ve İrla Kādîlıklarında karye bekarye gezüb düşük akçesin diyü her bir karyeye düşük akçe salğun idüb cebrle alub ve ademleri re'âyânın emvâl ve esbabların gâret eyledüklerinden mâ'adâ fukarânın ehl-i iyallerin zorla çeküb fi'il-i şeni' idüb ve Abbas nâm kimesnenin dahi hatunun çeküb ademleri kendüyü katl idüb zulm ve te'addileri olduğından mâ'adâ Gölhisar Kādîsının habs idüb birkaç kadim sipâhi kağıda mühürledüb envâ'-ı te'addi eyledükleri Gölhisar Kādîsı ile Anadolu Beylerbeyisi ârz etmeğin şer' ile mahâlinde göresin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu bâbda tamam-ı mukayyed olub mir-müşârün-ileyh ve ademlerin mahbûs şer‘-i ihzar ve da‘vâyı hakk idüb ta‘yîn-i ma‘da idenler ile beraber idüb bir defa şer‘ ile görülmeyüb ve onbeş sene mürûr etmeyan husûsları hakk ve adl üzere onat vechile teftiş idüb göresin fi‘l-vâkı‘ kaziye i‘lâm olındığı gibi ise şer‘ ile sâbit ve zahir olan arza muhtâc olan hukuku ashabını alıvirdikden sonra mir-müşârün-ileyhin bu bâbda fukarâyâ olan zulm ü te‘addileri mufassal ve meşruh yazub ârz eylesin ki sonra emr-i celîlü’l-kadrim ne vechile olursa mûcibiyle amel eylesin ammâ hin-i teftişde hakk-ı harime tâbi‘ olub tezvîr ve şuhûd-u zûrdan ve garez ve ta‘assub veya ahz u celb sebeble hilâf-ı şer‘-i kânûn iş olinmakdan ziyâde hazer eylesin.

Hüküm 187

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Efendi

Gelibolu Kādîsına ve Küçük mîrî-ahûr Ahmed Ağa’ya hüküm ki:

Taht-ı kazânda Bulaç nâm karyede Mehmed nâm yeniçerinin evin basılıb kendüsi ve emin ve âyanı katl olinub bu fesâdı idenler on iki nefer kimesne olub iki neferi ele getirilüb habs olındığı i‘lâm olinmağın mâ‘adâsı dahi ele getirilüb şer‘ ile haklarından gelinmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda her birinüz bi’zzat mukayyed olub bu fesâdı iden mahbûs olandan on nefer yoldaşın dahi kefillerine şer‘ ile buldırması lazım olanlara buldırıb getürdüb mezbûr yeniçeri ve emini ve âyanı maktûl-i mezbûr bulunmuşlar ise şer‘-i şerîfe onat vechile hakk üzere dikkat ve ihtimâmla teftiş ü tefahhus idüb göresin fi‘l-vâkı‘ kaziye i‘lâm olındığı üzere ise ki bi-haseb-i’ş-şer‘ üzerlerine sâbit ve zahir olan bu fesâdı idenler muhtâc-ı ârz olanlardan ise habs idüb ârz eyleyüb değil ise bu bâbda şer‘ ile lazım geleni icra idüb şer‘-i kadimden ehl-i fesâda asla ruhsat virmeüyüb ashab-ı şer‘-i kânûn üzere hakkından gelesin. Ammâ bu bahane ile kendü hallerinde olan fukarâyâ dahl ü ta‘arruz olinmakdan bi-gayet hazer eylesin.

[Sayfa: 96]

Hüküm 188

Buyruldu

Mahrûse-i Edirne'den gelince yol üzerinde vâkı' olan Kādîlara hüküm ki:

Hala Edirne'den donanma-yı hümâyûnum mühimmatı için gelecek kırk bir nefer forsalar herkangınızın taht-ı hükümetine dahl olurlarsa gice ile muhkem bekledüb ve yanlarına kifayet mikdarı adem koşub birbirinüze ulaştırmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ emrim üzere zikr olunan forsalar herkangınızın kazâsına dahl olur ise gice ile muhkem bekledüb ve yanlarına kifayet mikdarı ademler koşub emin ve salim birbirinüze ulaştırub menazil ve merahilde gaybet itmelerinden ziyâde hazer idesiz.

Hüküm 189

Mihaliç ve Edincik ve Gönen ve Manyas Kādîlarına hüküm ki :

Senki Gönen Kādîsısın müfettiş-i emvâl Sındırgı Kādîsı ile südde-i sa'âdetime mektûblar gönderüp zikr olunan Kādîlıklarda yeniçeri ve acemi oğlanı şeklinde ba'zı eşkıyâ zuhûr idüb fesâd ü şenâ'atleri hadden berü olub asakir-i İslam sefer-i hümâyûna müteveccih olduklarından asitane-i sa'âdetim cânibinden bir zabıt ta'yîn olunmaz ise re'âyâ ve berâyâ hal ve ahvâl vilayet-i ihtilal olması mukarrer olub Edincik kazâsına tâbi' Payada nâm karyede sakin etmiş üçüncü cema'atten Binici Hasan ehil ve vukuf her vechile bu makûle eşkıyâ ve ehl-i fesâdın haklarından gelmeye kadir olub serdâr ta'yîn olınmak ricâsını ârz eyledükleri ecilden ağaları cânibinden serdâr ta'yîn olunub mektûb virilmeğın **buyurdumki:**

Vusul buldıkdâ her biriniz mukayyed olub anun gibi taht-ı kazânuzda yeniçeri ve acemi oğlanı şeklinde fesâd ü şenâ'at idenler kimler ise tâife-yi mezbûre üzerine serdâr ta'yîn olunan mezbûr Binici Hasan mübaşeretıyla hüsn-i tedbir ve tedârikle ele götürüb da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i ma'da idenler ile meclis-i şer'-iye beraber idüb ve gaybet idenlerin şer' ile buldırması lazım olan kefilasına buldırub getirdüb bir defa şer' ile fasl olmayub ve on beş sene mürûr etmeyen husûsları hakk ve adl üzere teftiş idüb göresin fi'l-vâkı' zikr olunan ehl-i fesâd yeniçeri ve acemi oğlanı ise habs eyleyüb ashabını bi't-tamâm alıvirdikden sonra ism ve resmleri ile yazub vech-i meşruh ârz eylesin. Eger zikr olan eşkıyâ yeniçeri ve acemi oğlanı olmayub anlardan geçinüb fesâd ve şenâ'at etdikleri şer' ile sâbit oldukda muhtâc-ı ârz olandan ise habs idüb ârz eylesin değil ise

ehl-i fesâda asla ruhsat ve meccâl virmeyüb mahâlinde haklarında lazım geleni icra eylesiz.

[Sayfa: 97]

Hüküm 190

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi

Getürilüb kürege virilmeleri

İzladi Kādîsına hüküm ki:

Dustûr-ı mükerrerem ale'l-âhîr Vezirim Mehmed Pâşânın Voyvodası Mehmed Voyvoda taht-ı kazânda Alablâr nâm karyeden Ali bin Kul nâm kimesneyi meclis-i şer‘-e ihzar idüb karye-i mezbûre ahâlisinden ahvâli suval olındıkda mezbûr Ali‘yi kutta-i tarîkdendir ve harami yatağıdır mukaddemâ Baskın nâm karye sakinlerinden Bozkurd nâm kimesnenin kayınbabası olan Aliyi katl idüb üzerine sâbit olub karye-i mezbûreden Sefer nâm kimesnenin dahi evin basub hatununu tasarruf eyleyüb fesâd ü şenâ‘at üzeredir diyü Müslümanlar Ali tarîka‘l-şüheda haber virdikleri sicil olunub hüccet-i şeriyye virilmeğın mezbûr ele getirdilüb kürege gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda emr-i celîlü‘l-kadrim mûcibince mezbûr Aliyi ele getürüb dahi yarâr ademlere koşub mahbûs ve mukayyed südde-i sa‘âdetime gönderesizki kürege konula ammâ koşub gönderdüğün ademlere tenbîh eylesesinki yolda ve izde bir tarîkayla gaybet etdirilmekden hazer eyleyeler.

Hüküm 191

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Edirne Kādîsına ve Edirne Bostancıbaşısına hüküm ki:

Mahrûse-i Edirne‘de merhum ve mağfurle Sultan Selim Han tâbe serâhu evkafından binâ olınan odalar hıdmetine ta‘yîn olınan doksan iki nefer forsaların kırk bir neferi odalar hıdmetine kalub kırk bir neferi donânrmâ-yı hümâyûnum mühimmatı için mu‘accelen südde-i sa‘âdetime gönderilmek bâbında hatt-ı hümâyûn sa‘âdet-i makrunumla fermân-ı alişânım sadır olmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ zıkr olınan forsaların her ne mikdar ise içlerinden yarâr ve tûvânâ olanlarından donânâmâ-yı hümâyûnum mühimmatı içün ba'zısın istihâb idüb senki bostancıbaşısın yanlarına kifayet mikdarı bostancı ta'yîn idüb ve senki kâdısın sen dahi on nefer kimesne ihrâc ve ta'yîn idüb mu'accelen südde-i sa'âdetime gönderesiz ve koşub gönderdüğüz ademlere muhkem tenbîh ve te'kîd eylesesiz ki yolda ve izde menazil ve merahilde zıkr olınan forsaları muhkem zapd idüb gaflet ile gaybet ihtimallerinden ziyâde hazer ideler.

[Sayfa: 98]

Hüküm 192

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Şam Emîr-i hâccı Ahmed'e hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb kadim'ül zamandan Mekke-i Mükerreme'de tüccarın yüklerin arabân tâifesi kalduragelmeğın her sene tüccar ve emîr-i hâccı ma'rifetiyle vâkı' olan kirâları fasl olınub hüccet-i şeriyeye olub ve kirâları fasl olındığı üzere tüccar tâifesinin yüklerin kaldırub bu ana değın her ferdin malına zarar ve mutazzarır olmayub yüklerin bi't-tamâm teslîm idegelmişler iken hala bu defa işbu sene-i sâbıkâ üzere ayanın kirâları emîr-i hâccı ma'rifeti ile fasl olmadın herkese kendü bildükleri üzere ziyâde ve noksan kirâ ta'yin idüb yüklerin urbana tahmîl etdürmekle tüccar tâifesinin yüklerin zayii ve telef olmasına bâ'is olub işbu sâbıkâ üzere kabe-i muazzam'da olan tüccar ve emîr-i hâccı ma'rifeti ile urbanın kirâsı fasl olınmak ricâsını ârz etdüğün ecilden işbu sâbıkâ üzere amel olınmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ ârz olındığı üzere tüccarın kirâların senin ma'rifetinle fasl olınub min-ba'd kadimden olagelene muhalif kimesneye ta'allul ve bahane etdirmeyesiz.

Hüküm 193

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Podgoriçe Kâdısına hüküm ki:

Taht-ı kazânda sakin olan dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Sinan Çavuş'un re'âyâyâ hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ve te'addisi olmağla mukaddemâ çavuşluğu alınub hakkından gelinmek fermân olındıkda çavuşluğu alınub lakin hakkından gelinmemekle girü re'âyânın cebren tarla ve çayırların alub bunların ümenaya nice zulm ü te'addisi olduğu i'lâm olunmağın mezbûr kayd u bend ile südde-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûr Sinan beherhal ele getürdüb dahi yarâr ademlere koşub mukayyed ve mahbûs südde-i sa'âdetime gönderesiz ammâ tenbîh eylesesiz ki yolda ve izde bir tarîkayla gaybet etdirilmekten hazer eyeleyeler.

[Sayfa: 99]

Hüküm 194

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Mora Beyine ve Fenar Kādîsına hüküm ki:

Kazâ-ı mezbûra tâbi' nüfus-u Fenar'da vâkı' Seyyid Mahmud Medresesinde münhasıl olan Mevlânâ İbrahim meclis-i şer'-e gelüb kazâ-ı mezbûre tâbi' Munasur nâm karyede sakin Dergâh-ı Âlî çavuşlarından Kara Selim Çavuş deryaya tereke ve sâ'ir memnu' olan meta' virmek için deryaya karib Yusuf dimekle ma'rûf karyeyi kendüye çiftlik idindükden sonra içinde hâsıl olan mahsulü küffara virmeğle etrâfında olan çiftlikleri dahi ihtilale virmişdir mezbûr çavuşun küffara tereke virdüğün âyan-ı vilayetden suval idüb sicil olunmasın taleb etmeğle mezbûr Kara Selim'in Çavuş on onbeş akçe hesabı üzere muameleye ve deryaya tereke virmekden hâli olmayub ve aşikare tereke ve sâ'ir memnu' olan meta' küffara virilmek için karye-i mezbûrede sakin olmuşdur diyü Müslümanlar Ali-tarîk'el-şüheda haber virdükleri sicil olunmağın husûs-ı mezbûr hakk ve adil üzere teftiş olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda mezbûru şer'-i şerîfe davet idüb vech-i meşruh üzere küffara tereke virdüğü bi-haseb-i'ş-şer' sâbit olursa suret-i sicilleri ile mezbûrun ahvâlin yazub südde-i sa'âdetime ârz eylesesinki çavuşluğu ve tîmârı allinub hakkından geline ammâ mezbûr kendü halinde olub istad-ı mezbûrun asla bu illet gazez ve ta'assub ile hilâfa vâkı' olınmakdan ziyâde hazer idesiz.

Hüküm 195

Hüküm iptal edilmiş

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi

Şam Emîr-i hâccı olub hala Gazze Sancağı Beyi olan Ahmed dâme-izzuhû

Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüb haccı şerîfe yolında vefat idüb huccac-ı müsliminin metrûkâtını şer‘ ile Subutbulan Karyesi’nde zabt ve tasarruf etdirilmek bâbında emr-i şerîfe virilüb hala haccı şerîfe yolunda beytül-mal emin-i olanlar huccacdan fevt olanların metrûkâtı şer‘ ile veraseti sâbit olub ve yâhûd Kādî muhtarı olanlara teslîmde inad ve ta‘allül etdiklerine niha’en fukarâya ziyâde zulm ve cefâ olinmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîfem mûcibince müteveffanın varanlarına zabt etdirilmek ricâsını ârz etmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldıka mukaddemâ virilen emr-i şerîfem mûcibince amel idüb emr-i şerîfe muhalif beytül-mal eminlerine ta‘allül ve bahane etdirmeyesin.

[Sayfa: 100]

Hüküm 196

Buyruldu

Mehmed Şer‘ ile

Tatarbazarı Kādîsına hüküm ki:

Tahtu kazânda Pişar nâm Karyede sakin altmış dördüncü cema‘atde dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerinden Ahmed nâm yeniçeri kazâ-ı mezbûrdan Ahmed Kılıçoğlu nâm kimesneler Deblu nâm zımmiyi katl idüb fesâd etdikleri i‘lâm olinmağın **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûrları ihzar idüb maktûlün vasileriyle beraber idüb hakk üzere teftiş idüb göresin mezbûrların katl husûsu üzerlerine bi-haseb-i’ş-şer‘ sâbit olursa muhtâc-ı ârz olanlardan değilse şer‘ ile haklarında lazım geleni icra eylesin. Muhtâc-ı ârz olanlardansa habs idüb ârz eylesin. Ammâ hakk üzere olub gazez ve ta‘assub olinmağla hilâf-ı şer‘-i şerîfe zulm ve te‘addiden ve ahz u celb sebeb ile ehl-i fesâda himayet olinmakdan ziyâde hazer eylesin.

Hüküm 197

Buyruldu

Yevm-ül-isneyn fi 18 Receb sene isneyn ve elf

Bâ-hatt-ı Nu'mân Efendi

Kayd u bend ile asitane-i sa'âdetime gönderile deyü

Menteşe Sancağı Beyi ve Sravalos (?) Kādîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûra tâbi' Yelken nâm karye ahâlisi meclis-i şer'-e gelüb karye-i mezbûrede sakin Divane Veli dimekle ma'rûf kimesne eşkiyâdan olub nice defa fesâd ve şenâ'ati sâbit ve zahir olduğından mâ'adâ kah subâşî olub ve kah ehl-i örf yanına varub gammâzlık idüb Müslümanların hilâf-ı şer'-i malların aldırub esbabların gâret etdirmekle birinci defa hakkından gelinmek için emr-i şerîfe dahi varid olmuş iken girü memnu' olmayub re'âyâ ve berâyâ mezbûrun zulmünden a'hir kalub bu diyârda bir vechile durmağa meccâlimiz kalmamışdır diyü tezellüm eyledükleri ârz eyledüğün ecilden mezbûr firkat ile ele getirilüb kayd u bend ile südde-i sa'âdetime gönderilmesin emr düb **buyurdum ki:**

Vusul buldıka mezbûr divane Veli'yi firkat ile hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirüb bölük halkından ve yeniçeri tâifesinden ise habs idüb ârz eyleyesin değılise yarâr ademlere koşub mukayyed ve mahbûs asitane-i sa'âdetime gönderesin bilâ koşub gönderdiğün kimsenelere muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin gaflet ile yolda ve izde gaybet etdirmekden ziyâde ihtiyad eyleyeler.

[Sayfa: 101]

Hüküm 198

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Sinob Kādîsına hüküm ki:

Hala südde-i sa'âdetimde çaşnigirbaşı olan Kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân Yakub Ağa dâme mecduhu tarafından südde-i sa'âdetime şöyle ârz olındı ki mukaddemâ Kefe cânibine ticaret için Ferhad nâm kulun gönderüb akçesiyle alınmış kız-oğlan cariye küçük on iki yaşında bir oğlan ve bir kazâk ve bir büyük oğlan ve otuz vukiyye don yağ ve bir desti içinde on beş vukiyye sade yağ ve yüz arşın keten bezi ve dört vukiyye iplik ve bir karaca ve bir şal ve iki tane görüklü tatar bôrki ve bir kuti içinde on beş vukiyye

mum ve bir tas ve bir ibrik ve bir hamam tası ve bir batman kızılıcık [...] ve bir batman [...] bu kadar esbab alub mahrûse-i İstânbûl'a gelür iken gemisini Sinob'a çıkub mezkur Ferhad Sinob'da vefat etmeğle müşârün-ileyhinin zikr olunan akçesiyle alduğı esirleri ve sâ'ir esbabları için Ferhad'ındır diyü kabz eyleyüb gemi halkından ba'zı Müslümanlar zikr olunan esirleri ve esbabları müşârün-ileyh Yakub Ağa'nındır diyü şehadet etmeğle asla asılmayub bi-kusur kabz eyledüğün bildirüb ol bâbda emr-i şerîfem ricâ etmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu bâbda tamam-ı mukayyed olub müşârün-ileyhin vech-i meşruh üzere akçesiyle alınmış esirleri vesâ'ir esbabları her ne ise yerlü yeründe aynı ile varan ademine bi-kusur teslîm idülüb haricden kimesneye ta'allül ve niza' etdirmeyesiz şöyleki bir vechile müşârün-ileyhin zikr olunan esirleri ve sâ'ir esbabları noksan üzere teslîm olına sonra sizden ta'yîn olunur ana göre mukayyed olub ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt etmeyüb ihmâl ve müsahaleden bi-gayet hazer idesiz.

[Sayfa: 102]

Hüküm 199

Buyruldu

Cümlesi Kâtib Mustafa'ya virilmiştir fi 12 Receb sene isneyn

Kayseriyye Beyine hüküm ki:

Hala Karaman Beylerbeyliği emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Çıldır Beylerbeyisi Ahmed dâme ikbâluhuya inayet olub üç güne değın İstânbûl'dan çıkub Gelibolı'ya varub andan doğri sefere nusret aserime tevcih ve azimet etmek emrim olmuştır. **Buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bir an ve bir sâ'at te'hir ve terâhi itmeyüb sancağına müteallik olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve alay beyi ve çeri süricileriyle ve bilcümle müretteb ve mükemmel düşman yerâğıyla kalkub ale't-ta'cîl doğri Gelibolı'ya varub müşârün-ileyhe mülaki olub ma'en sefer-i zafer-i rehberime müteveccih ve revâne olasin. Şöyleki emr-i şerîfem varduğı bey heman kalkub sefere müteveccih olmayasız. Sancağın ve zu'amâ ve sipâhilerin dirlikleri alınmağla konılmayub mu'atub ve mu'akıb olmanız mukarrerdir ana göre mukayyed olub var kulu yazub heman götüresiz.

Bir sureti: Kırşehir Beyine

Bir sureti: Beyşehir Beyine

Bir sureti: Akşehir

Bir sureti: Aksaray bir sureti

Bir sureti: Niğde Beyine

Hüküm 200

Sinob Kādîsına hüküm ki:

Hala südde-i sa'âdetimde çaşnigirbaşı olan Kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân Yakub Ağa dâme mecduhu tarafından südde-i sa'âdetime şöyle ârz olındı ki mukaddemâ Kefe cânibine

[Sayfa: 103]

Hüküm 201

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Tatarbazarı ve Sofya ve Samakov ve Tulce Kādîlarına hüküm ki:

Haliya taht-ı kazânuzda vâkı' olab celeblerin üzerlerine takdir olunan koyunların eger mevsim koyunlarıdır ve eger sene-i sâbıkâda ahidlerinden baki kalan koyunları mahrûse-i İstânbûl zahîresi için ihrâc olunub dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa çavuş zîde kadruhûya teslîm olunub doğru İstânbûl'a göndermek fermân olunub hüküm-i şerîfim virilmiş iken hala zikr olunan Kādîlıklarda koyun sürücilerin bana dahi ta'yîn olınmışdır diyü çavuşum kimesne mani' olub niza' idermiş. **Buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince müşârün-ileyh Mustafa Çavuş koyun sürücilik hıdmetinde olub ahzdan kimesne sürücilik hıdmeti bana ta'yîn olınmışdır diyü dahl etdirmeyüb taht-ı kazânuzdan ihrâc olunan koyunları müşârün-ileyhe teslîm eylesesiz ki doğru İstânbûl'a getüre.

Hüküm 202

Buyruldu

Rum İlinde olan Kādîlara ve Sancak Beylerine hüküm ki:

Mahrûse-i İstânbûl zahîresi için koyun sürücüleri tarafından dergâh-ı mu‘allâma arz-ı hâl sunulub bunlar bulunan yerlerden akçe ile koyun almağa varduklarında bıçağa yarâr ekseri koyunları kasabat kasabları ve madrabazları almış bulunmağla İstânbûl zahîresi için koyun bulımadıklarından gayri madrabazlar ziyâde bâhâ taleb etmeğle mahrûse-i İstânbûl’da et bâbında müzâyakaye ba‘is oldukların bildirdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda her biriniz mukayyed olub mahrûse-i İstânbûl zahîresi için ol câniblerde zıkr bahâ ile koyun alıvirilmekte sürücilere mu‘âvenet idüb ve bunlar kifayet mikdarı almadın madrabazlara aldırmağub ve ziyâde bâhâ taleb etdirmeyüb bilcümle İstânbûl zahîresi için sürüciler ellerinde olan koyunlara hilâf-ı şer‘-i şerîf kimesneyi dahl etdirmeyesiz.

[Sayfa: 104]

Hüküm 203

Buyruldu

Neferleri bir yerde kalub mâ‘adâ-sı sütte-i sa‘âdetime gele

Hızır Pâşâ ademlerinden beheryerde bölük ağası olan Ali Ağa’ya vrilmiştir. Fi 16 Receb sene isneyn

Tebriz Beylerbeyine hüküm ki:

Hala sütte-i sa‘âdetimde topçılar kethüdası olan Mustafa mühürlü mektûb gönderüb Dergâh-ı Âlî topçılarına dördüncü bölükbaşı olan Hasan yüz nefer yoldaşıyla Tebriz Muhafazası’nda kalub andan mâ‘adâ ne mikdar topçı var ise gelüb donanma-yı hümâyûna yetişmek bâbında emr-i şerîfem virilmesin rice etmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mukayyed olub mezbûr Hasan bölükbaşuya yüz nefer yoldaşıyla Tebriz Muhafazası’nda alıkoyub mâ‘adâsı sütte-i sa‘âdetime irsâl eyleyesin ki mu‘accelen gelüb yetişüb donanma-yı hümâyûnum gemilerine girüb varub uğur-u hümâyûnumda hıdmetde bulınalar ihmâlden ve mezbûrları asitane-i sa‘âdetime geç göndermekden ziyâde hazer idesiz.

Hüküm 204

Beyrut Sancağı Beyi Hüseyin'e hüküm ki:

Livâ-i mezbûr mukaddema Trablusşam Beylerbeyliği'nden ihdas olunub Şam Beylerbeyliği'ne ilhak olınmışdı hala girü ve Trablusşam'a ilhak olunması münasib olmağın fermân-ı şerîfim mûcibince Trablusşam'a ilhak olınmıştır Livâ-i mezbûrun icmal ve mufassal defterleri Şam defterlerinden ihrâc olunub Trablusşam'a gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ min-ba'd livâ-i mezbûru Trablusşam'a ilhak eyleyüb defterler müracaat lazım olan husûslarda Trablusşam Beylerbeyi müracaat eylesiz.

Bir sureti: Şam Beylerbeyisine defterleri gönderesiz diyü yazılmışdır.

Bir sureti: Trablusşam Beylerbeyine

[Sayfa: 105]

Hüküm 205

Emir virile Bâ-hatt-ı hümâyûn

Trablusşam Beylerbeyi Safir Pâşâ'ya hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp muhâfazasında var olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr Trablus'da cem' olunan hazineyi asitane-i sa'âdetime irsâl olındıkca Hama kurbüne geldikde karışıluyub Haleb cânibine bir iki menzil yerden iledüb mahfuf derbendlerden geçirüb Mısır'a vasıl etmek mu'tad iken sene aheri ve elfden akçesinden zikr olunan hazineye dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mahmud Çavuş ile irsâl olındıkda livâ-i mezbûrun zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı adet-i kadimeleri üzere çeküb bir mikdar gitdikden sonra livâ-i mezbûr zu'amâsından olub bir vecchi ze'âmet edenleri bin tîmârı olan Mahmud ve yirmi bir bin yediyüz akçe ze'âmeti olan Mehmed nâm zu'amâ ve sâ'ir zu'amâ ve erbâb-ı tîmâra ağva virüb biz geldik diyü hazineye bir muhalif bayaban derbende yalnız birağup avdet etdirmişdir iyazen-billahi te'âlâ eşkıyâ-yı arabdan birkaç şaki zuhûr itmeğle hasâret etmeleri mukarrer idi ve mezbûrdan bir zaman huccac muhâfazası vesayri hıdemat-ı miriye gelmeyüb sancakbeylerine ve alay beylerine itâ'at etmeyüb bu defa eşkıyâ-yı arabdan memalik-i mahrûseye gelüb salğun salub fesâd etmeğe baş kesilan Ahmed'i mahkemedan üzerine adem gönderildikde varmayub varan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâra biz arabdan rencide etdikden sonra terk-i diyâr ediniz diyü sevk ve ihtilal idüb varanları şekâvet-i şî'ar ile ittifâk ve ittihad üzere olduklarından gayri nice Müslümanları katl idüb hakkından gelinüb ze'âmetleri alınmak

ricâsını ârz eyledüğün pâye-i serîr-i âlâma ârz olındıkda ze‘âmetlerin alınub ahza virilüb mezbûrların hakkından gelinmek bâbında hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı alışânım sadır olmuştur **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle vusul buldıkdâ mezbûrları ihzar idüb toprak kâdîları ile ma‘en ahvâllerin hakk üzere teftiş idüb göresin ârz olunduğu gibi olub fesâd ü şenâ‘at eyledükleri şer‘ ile sâbit ve zahir olursa mükteza-yı şer‘-i kavim üzere mezbûrların haklarından gelesiz ki sâ‘ir eşkıyâyâ muceb-i ibret ve nasihat vâkı‘ ola ve adem yerüne varduğun yazub ârz idesin ve livâ-i mezbûrun zu‘amâ ve sipâhilerine muhkem tenbîh ve te‘kîd eylesesiz ki min-ba‘d hazine-yi mahûf ve muhatara olan mahallerden geçirüb hazineye zarar gelmekden hazer ideler.

[Sayfa: 106]

Hüküm 206

Buyruldu

Yevm ü’s-sülesâ

Bâ-hatt-ı Nu‘mân Çelebi

Ağası mektûbu mûcibince virilmiştir.

Rodoscuk ve İneçik Kâdîlarına hüküm ki:

İneçik Kâzasına tâbi‘ Meskidlü nâm karyede Mahmud nâm kimesnenin Fazıl nâm oğlun ba‘zı eşkıyâ katl eyledüklerin kaye-i mezbûrede sakin iken fevt olan Receb yeniçerinin oğlu Evren merkum eşkıyâ ile olduğu i‘lâm olunmağın mezbûr Evreni şer‘-i şerîfe ihzar idüb şer‘ ile lazım geleni icra etmek bâbında yeniçeri ağası tarafından mü’ekked mektûb virilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda müşârün-ileyh ağanın mektûbu ve sâbıkâ husûs-ı mezbûr için virilen hükm-i hümâyûnum mûcibince eger mezbûr yeniçeri oğlun ol cânibin yeniçeri zabiti olan subâşına ve sâ‘ir eşkıyâyı buldırması lazım olnalara buldırub betürdüb dahi ba‘de’s-sübût şer‘ ile lazım geleni icra etmekte ihtimâm eylesesin. Husûs-ı mezbûr için tekrar şekva olmakdan hazer idüb ehl-i fesâdı buldırmakda ziyâde ikdâm ve ihtimâm eylesesiz.

Hüküm 207

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Çelebi

Beylerbeylere ve defterdarlara asitane-i sa'âdete gelmek dirliklerine ve ademlerine ve esbablarına kimesne men' ve def' olmaya diyü buyrulmuşdur.

Çıldır ve Tumâni ve Gori ve Erzurum ve Kars Beylerbeylerine ve Defterdarlarına hüküm ki:

Kartib hakimi olan Simon'un südde-i sa'âdetimde olan karındaşı İskender Mirza arz-ı hâl sunıb karındaşı olan Simon tarafından südde-i sa'âdetime ba'zı virgüler ile ademleri vilayetinize dahl oldukların siz bu cânibe irsâl etmeyüb men' olduğınız i'lâm etmeğin müşârün-ileyhin ol cânibden gelen ademlerine dahl olunmayub dahl idenleri men' etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince her biriniz mukayyed olub min-ba'd müşârün-ileyh südde-i sa'âdetime gelüb giden ademlerine ve esbablarına kimesneyi dahl etdirmeyüb doğru südde-i sa'âdetime irsâl eylesiz.

Hüküm 208

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Karaman Beylerbeyisine ve Konya ve Ilgun Kādîlarına hüküm ki:

Senki Kādîsın süde-i sa'âdetime mektüb gönderüb Ilgun kazâsında olan ulemâ ve sulehâ ve sâ'ir âyan-ı vilayet meclis-i şer-e gelüb Konya sipâhilerinden kethüda piri olan Ahmed nâm sipâhi ikiyüz sipâhi nefer sipâhi oğlanı ve silahdarı ile kasaba ve karyelerine konub atı ve yedi gün oturub her gice evlerine dört beş araba gönderüb arpa ve saman ve yağ ve bal ve tavık ve sâ'ir makulat alub kasabalarda havflarından kimesne dükkanların açmağa kadir olmayub ve ademlerin karyelere gönderüb evlerin yağma idüb makulat için akçe etdüklerini virmeyüb zulmlerinden nice karyeler halkı firar idüb ve sipâhiler dahi karyelerine koşub ma'en ve meccanen yem ve yimeklerin alub sefere gideriz diyü at ve katırların dahi alub ziyâde zulm ve te'addi eylediklerinden avâriz akçesi dahi tahsil olınuğun ârz idüb hilâf-ı şer'-i şerîfe zulm ve te'addi olunub men' ve def' olınmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda emrim mûcibince hilâf-ı şer'-i şerîfe zulm ve te'addi etdirmeyüb her ne lazım olub alırlar ise narh-ı ruzi üzere ihtibarlarıyla satanlardan akçeleriyle aldırub

min-ba'd zulm ve te'addi etdirmeyüb men' ve def' eyleyesiz ve cebren at ve katırların aldirmayub ve şimdiden hilâf-ı şer'-i şerîfe her neki almışlar ise girü alıviresin ism ve resmleriyle ve bölükleriyle yazub ârz eyleyesin sonra haklarında emrim ne vechile sadır olursa mucebi ile amel olma.

[Sayfa: 107]

Hüküm 209

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Karahisar Beyine ve İshaklu Kādîsına hüküm ki:

Senki Kādîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp kazâ-ı mezbûre tabi' Akkādî nâm karyeden Ahmed ve oğlu Veli şer'-i şerîfe gelüb Hamid Çavuş nâm kimesne ba'zı eşkıyâ ile fesâd üzere olub kadem nâm hatunun gice ile evin basub boynundan halhalın soyub ve elli guruş ve sâ'ir esbabın gâret idüb bilcümle re'âyâ ve berâyâyâ bu vechile zulm ve te'addiden hâli olmayub hakkından gelinmezse nice re'âyâ perakende olmak mukarrerdir diyü şekva eyledüklerin ve mezbur nıfısında ehl-i fesâd olduğun bildirmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûrları ihzar idüb dahi bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsların husemaları muvâcehelerinde şer' ile teftiş ü tefahhus eyleyüb üzerlerine sâbit olan hukuku ba'de's-sübût hüküm idüb ashabını alıvirdikden sonra mezbûr Hamid Çavuş mukayyed ve mahbûs mu'accelen südde-i sa'âdetime gönderesiz. Şöyleki mu'accelen südde-i sa'âdetime gelmez ise çavuşluğu alınub hakkından gelmek mukarrerdir.

Hüküm 210

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Bey

Tebriz Beylerbeyisine hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Tebriz Muhâfazası'nda olan dergâh-ı mu'allâm topçılarının mevacibe tedârikinden külli usret çekilmeğin cema'at-i mezbûre

bölükbaşlarından Mehmed elli nefer topcı ile Tebriz Muhâfazasına alikonulub mâ'adâsı asitane-i sa'âdete irsâl husûsun bildirmişsin buyurdum ki:

Arz eyledüğün üzere tâife-yi mezbûrenin elli neferin merkum bölükbaşları ile muhâfazada alikonulub mâ'adâsına tenbîh eylesesinki gelüb ulufelerin südde-i sa'âdetimden alalar min-ba'd elli neferden ziyâdesine ol cânibde ulufe virmeyüb asitane-i sa'âdetime havale eylesesin.

Hüküm 211

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Burûsa Kādîsına hüküm ki:

Gelibolulu Çalık Hüseyin ve Mehmed ve Acemkulu Murad ve Kazdağlı Ahmed ve Burûsalı Fettah Acem ve İznik müderrisi Mevlânâ Mehmedin çiftliğinde sakin Keyvan nam abd-i muştası dustûr-ı mükerrerem vezirim İbrahim Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehunun Murad nâm abd-i memlûk ihtilal eyleyüb Burûsa'ya iletüb bi'l-fi'il Burûsa'da olduğu istima' olmağın **buyurdum ki:**

Ahmed Çavuş Vusul buldıkda mezbûrlar hüsn-i tedbirle ele getirülüb mezbûr Murad'la kayd u bend idüb merkûm çavuşumla mukayyed ve mahbûs asitane-i sa'âdetime irsâl idesin. Bu bâbda gereği gibi mukayyed olub dikkatde dakika fevt etmeyesiz.

[Sayfa: 108]

Hüküm 212

Buyruldu

Hâce Efendi'nin Mustafa Çavuşuna virilmiştir.

Bâ-hatt-ı Nu'man Çelebi

Şer' ile haklarından gelinmek için Fî evâsıt

Ohri ve Kesriye nezaretine müteallik olan her yerin Kādîlarına hüküm ki:

Konak Kādîsı südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb ol cevanibin ulemâ ve sulehâ ve sâ'ir âyan ve fukarâsı şer'-i şerîfe gelüb diyârimızda harami ve ehl-i fesâd kesret üzere olub evler basub esbab ve erzâkımız gâret ve evlat ve etfâlimizi ve kendümüzü katl

idüb ve hala vilayemizde sancak beyi olmamağla fesâd ve tuğyanları yevmen fiyevmen ezdiyâd üzere şöyleki teftiş olunub bu makûleler ele getirililüb haklarından gelinmez ise nice re'âyâ ve berâyâ perakende olmak mukarrerdir diyü bu makûle ehl-i fesâd bi'l-fi' il nazır-ı emvâl olan Hüseyin Çavuş mübaşeretiyile teftiş olunub şer' ile haklarından gelinmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eylediklerin ârz etmeğın bu makûleler fitne ve müttehem olanların teftiş olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda anun gibi ehl-i fesâd namında olub sicil ve sâbıkâları olanları hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirüb dahi ta'yîn-i mâl idüb da'vâyı hakk idenlerin bir defa şer' ile fasl olmayub on beş sene mürûru etmeyen husûsların husemaları muvâcehelerinde şer' ile teftiş ve tefahhus eyleyüb üzerlerine sâbit olan huhuk-u ba'de's-sübût hükm idüb ashabını alıvırdıktan sonra ehl-i fesâddan sipâhi olanları habs idüb ârz eyleyesin. Sipâhi olmyanların haklarında şer'le lazım geleni icra eyleyesin. Ammâ hin-i tefdişde hakk üzere olub bi-kesân olanlara ta'arruz olınmakdan ve hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye zulm ve te'addiden ziyâde hazer eyleyesin.

Hüküm 213

Buyruldu

Bahhadı Hasret

Çıldır Beylerbeyisine hüküm ki:

Hala mektûb gönderüb Ahışa [...] kullarının ekseri ahz diyârlarda mütemekkin olmağla ba'zı evkatda ağaları icazetiyile yerlerine gitmeğın serhad hâli kalub ansuzdan bir hilâf zuhûr eyleyüb adem lazım olırsa neferatın nisf-ı mevcut bulunmaduğu bildürmeğın ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu husûs-u onat mukayyed olub neferat ağalarına muhkem tenbîh ve te'kîd idesiz ki eger Ahışa kullarıdır ve eger [...] kullarıdır dâimü'l-evkat yabana salıvirmeyüb serhaddi hâli komayalar anun gibi neferatdan biri bir mühim maslahata gönderilmeğın gitmek iktiza ederse senden icazet olmayınca salıvirmeyeler ve icazet virildikde dahi mirân-ı miriye ruhsat buyrulmayub itmam-ı meham etdükdün sonra eğlenmeyüb ber-vech-i istî'câl gitmek üzere icazet virile şöyleki bila izan terk-i kal'a eyleyüb kendü mevasında gerekmişdür ol makûlelerin giddüklerin daimü'l-evkat serhad hıdmetinde olmağa müte'ahhid olan rum yektelerine tavsiye idüb ammâ bu bahane ile hıdmate ka'im olanların dirliğine dahl olınmakdan hazer üzere olasız.

[Sayfa: 109]

Hüküm 214

Buyruldu

Yevm-ü'l cum'a fi 20 Ha. sene isneyn ve elf

Bâ-hatt-ı hümayûn

Ecr olunub kürege virile

Anatolı Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb bundan akdem Murtaza nâm sipâhinin tîmârı şerikleri olan İsrâfil ve Safî nâm kimesnelerin ahâli-i karye ile niza' olmağla görülmesi için emr-i şerîfe varid olmağın şer' ile görülüb hakların alıvirdikden sonra kendü hallerinde iken Mustafa Çavuş nâm şaki karındaşı Veli ve İlyas ve Hacı Kerim ve Şaban Abdurrezzak ve Uzun Pınar'dan yazıcı Veli nâm kimesneler ile mezbûrların yolların basub mezbûr İbrahim'i katl idüb ve Sami'yi dahi mecruh idüb habs eyleyüb kilî zulm ve te'addi eyledüklerinden gayri Tavas Kādîsının dahi muhakemesin basub nice türlü ihanet idüb kendüye müteallik Ahmed nâm pir müzevvir nayibi namına alub olur olmaz hilâf-ı şer' husûsları sicil etdirüb dâimâ tezvîr ve telbîsden ve fukarâya zulm ve te'addiden hâli olmamağla mezbûrların haklarından gelinmek için mukaddemâ birinci defa emr-i şerîf varid olmuş iken ele getürdüklerin ecilden haklarından gelinmeyüb hala ahâli-i vilayet ellerinden alıkonulmuşdur eger mezbûrların haklarından gelinmeyüb zulmleri re'âyânın üzerinden def' ve ref' olunmaz ise vilayet zabtdan kalır diyü vilayet Kādîlarından suret-i siciller gelüb fi'l-vâkı' mezkurlar ele getürilüb kürege konulmaz ise re'âyânın ahvâli diğer gün olur diyü ele getürilüb Rodos gemilerine konılmak bâbında emr-i şerîfem ricâsını ârz eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûrları her kanda ise hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getürüb dahi da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâl idenlerin bir defa şer' ile fasl olmayub üzerinden on beş sene mürûr etmiyan husuları onat vechile teftiş u tefahhus idüb dahi şer' ile üzerlerine sâbit olan ashabını bi-kusur alıvirdikden sonra yeniçeri ve bölük halkından olanları ism ve resmleriyle yazub ârz eylesin olmayanları yarâr ademlere koşub mukayyed ve mahbûs Rodos gemilerine irsâl idüb kürege kodurasın ve müşârün-ileyh Mustafa çavuşu yarâr ademlere koşub südde-i sa'âdetime irsâl eylesin. Ve bila koşub gönderdiğün

ademlere muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin yolda ve izde gaybet etdirmekten ziyâde ihtiyad üzere olalar ve bu vechiler ele getirilüb kürege konulduğun yazub ârz eylesin.

Hüküm 215

Mudurnı Kādîsına ve sâbıkâ Yörük zümresinden münhâsıl olan Mudurnı sakinlerinden Abdüllatif'e hüküm ki:

Mudurnı ahâlisi dergâh-ı mu'allâma adem gönderüb nefsi-i Mudurnı'da vâkı' yüz hanede eşkiyâ ve harami cem' olub fesâddan hâli olmayub mukaddemâ emr-i şerîf ve fetva-yı munife mûcibince men' olinmişken yine memnu' olmayub ve bundan mâ'adâ mahalle içinde dahi Zahir ve Çingân ve Mehmed nâm kimesneler evlerinde tatar bozası şurub levendana bey' etmeğle gavgadan hâli olmadıkların bildirüb ekseri şurub işlemeyüb men' için hükm-i şerîfem ricâ etmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub göresiz fi'l-vâkı' mezbûrlar vech-i meşruh üzere fesâd ve şenâ'atdan hâli değiller ise men' ve def' idüb muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki min-ba'd ekser şurub satmayalar ba'de't-tenbih memnu' olmazlar ise ism ve resmleri ile yazub ârz eylesin.

[Sayfa: 110]

Hüküm 216

Buyruldu

Erdel Voyvoda () name-i hümâyûn olunır ki:

Hala dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Nemçe ahvâlinden suval olunursa mukaddemâ olan hareketleri nihayet bulub hala sukun üzere oldukları mukarrerdir lakin bu yakında muhkem cema'atleri olub hareketlerinden böyle mülâhaza olunurki kasdları memalik-i mahrûseye zarar irişdirüb vilayet-i gâret etmeğdir şimdiki halde ziyâde karib olan krallar dahi ittifâk idüb yardım virmeği mukarrer eyleyüb bilcümle deryadan ve karadan zarar kasdına gice ve gündüz tedbir ve tedârik üzeredirler yine düşmen ağzında olmağla ziyâde hüküm vardır her vechile mukayyed olub anda karib olan hisarlarında kifayet mikdarı asakir ve yât u yerâğ koyub tedârik olinmişdir sahih haber budurki niyetleri bizim cânibimize gelmekdir emindir ki inayet-i hakla üzerimize hücum

etmeyeler bu vechi yalnız karşı durmağa kudret yokdur bu cânibe kurmak gerekdir düşmen her cânibden galebe idüb halimiz mükerrer olmuşdur sâ'ir zamana kıyas olunmasun vilayet elde iken görmek gerekdir ricâmız budur ki serdâr-ı zafer-i şî'ar cânibine haber gönderileki lazım geldikde bu cânibe mukayyed olub mu'âvenet eyleye diyü ârz ve i'lâm eylemişsin ve dahi herne ki inhâ ve ibkâ olunmuş ise bi't-tamâm

Hüküm 217

Bağdad'da Hızır pâşaya hüküm ki: dergâh-ı mu'allâma arz-ı hal sunulub mukaddemâ Nehrüvan Beylerbeyisi

Hüküm 218

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Mehmed Çelebi

Bağdad'da Hızır Pâşâ'ya hüküm ki:

Mukaddemâ Nehrüvan Beylerbeyisi olub fevt olan İsmail Kazlıca kal'aya giderken emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Nehrüvan Beylerbeyisi Hulu han dâme ikbâluhu yolun basub mezbûr İsmail'in oğlu olub Serücek Beyi olan Mehmed'i ve dört nefer Ahz sancak beylerin ve nice zu'amâm ve erbâb-ı tîmâr ve gedüklü ve yeniçerileri dutub habes idüb ve esbab ve erzâk ve malların gâret eyledüğünden mezbûr İsmail Paşa südde-i sa'âdetime gelüb ahvâlin ârz eyledükde şer' ile gönderilüb mahbûsları ıtlak için emr-i şerîfem ile çavuşum ve varmışken mezbûr Hulu han emr-i şerîfime ihmâl etmeyüb ale'l-ahiri mahbûs etdikleri i'lâm olmağın mezbûrların cümlesi ıtlak etdürülmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mukayyed olub müşârün-ileyh Hulu han mektûb ve adem gönderüb muhkem tenbîh eylesesizki müteveli-i mezbûrun oğlu olan Mehmed'i ve sâ'ir mahbûs olmaların cümlesin ıtlak eyleye şöyleki bu defa dahi inad ederse vuku üzere yazub ârz eylesesiz.

[Sayfa: 111]

Hüküm 219

Buyruldu

Mısır Beylerbeyisine ve Defterdarına hüküm ki:

Haliya Mısır emîr-i hâccılığı ümera-i Mısırın emekdar ve ihtiyarlarından Kıdvetü'l-ümerai'l-kiram ale'l-ahir Piri dâme-izzuhû kadimden haccı şerîf masarifine ta'yîn olunan hazine ve sâ'ir masarîf tekavi develeri ve gayri mühimmatı bi-kusur virilmek üzere hatt-ı hümayûn ârz-ı makrunumla tevcîh olunub muşarun ileh mü'ekked emr-i şerîfem virilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusul buldıkda fermân-ı şerîfem mûcibince kadimden ta'yîn olunan eger hazine ve eger tekâvi develeridir ve gayridir vakti ve zamanı ile bi't-tamâm teslim idüb huccac-ı müslimin kemal-i emn ü eman üzere eyleyüb getürmekde lazım olan ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt etmeyesüz.

Hüküm 220

Bâ-hatt-ı hümayûn hakkından geline çavuşluğu alına

Rum Beylerbeyisine Boz Ok ve Akdağ Kādîlarına hüküm ki:

Senki Boz Ok Kādîsı Mevlânâ Mehmed'sin Boz Ok Sancağı Beyi Hasan dâme-izzuhû ile mektûb gönderüb Dergâh-ı Âlî çavuşlarından olub Boz Ok Sancağı'nda Karadere nahiyesinde Nazarlıklı nâm karyede sakin olan Ali Çavuş aba-en ced şirret ü şikâyla meşhur olub nahiyeye-i mezbûre ahâlisine enva'-i zulm ve te'addi idüb eyüce at ve katır ve devesi olanlardan murad eyledükde ve virmeyenleri cebren ve kahren ellerinden alub mün'im ve methûl olan kimesnelere dahi karz-ı hasen virdüm diyü telbise süluk idüb şuhûd-u zûr ile cefa idüb nice malların alub ehl-i örf tâifesi geldikde yanlarına düşüb kura be-kura gezüb gurus salub ve arpa ve koyunların aldirub te'addi ve cefa eylemeğle fukarâ bu kullarına gelüb tezellüm eylediklerinde ihzar-ı şer olunub hukuk-u nas-ın ba'zısı görülüb sicil olunub ba'zısı dahi görölmek üzere iken mevasına tâbî' yirmi otuz nefer müsellemler levendat getirüb biz pâşâ kullarıyız diyü bila temessük da'vâyı hakk idenlerden hamid ağa nâm kimesneyi dutdurub habs etdürmekle sâ'ir ashab-ı hukuk dahi havflarından kaçub perakende olmağla hukuk nâs görölmek mümkün olmayub şirret ve şikası dahi ziyâde olub getürdüğü levendatı da'vâyı hakk eyleyen Müslümanların köylerine kondurub ziyâde zulm ve cefa etmeğle fukarâ gelüb şöyleki mezkur çavuş ve oğlu Alinin haklarından gelinmeye her birimiz cela-yı vatan etmek mukarrerdir bi't-tamâm adalet-i pâdişâhımıza bize olan zulümü dersa'âdete i'lâm

edivirün diyü tevzi‘ eyledüklerinden mâ‘adâ mezkur çavuşun karındaşı olub dergâh-ı âlî çavuşlarından olan Hüseyin gazi çavuş dahi gelüb merkum Ali çavuş ve oğlu Osman nâm şakiler beş ve altı nefer ademleriyle evim basub hatunımı mecruh ve bir ademimin altının çalub cefa eyledüler ârz edivirin diyü i‘lâm idüb fi’l-vâkı‘ mezkur Ali çavuş ve oğlu osmanın vech-i meşruh üzere fesâdlarının nihayeti olmayub azl eylenmesi lazımdır diyü ârz eyledükleri pâye-i serîr-i âlâma ârz olındukda hatt-ı hümâyûn sa‘âdet-i makrunumla çavuşluğuve ze‘âmeti alınub hakkından geline diyü fermân-ı şerîfim sadır olmağın mezbûrun çavuşluğu ve ze‘âmeti alınub ahza virilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusul buldıkda mezbûru hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirüb da‘vâyı hakk idüb ta‘yîn-i mâl idenlerle beraber idüb bir defa şer‘ ile fasl olmayub üzerinden onbeş sene mürûr etmiyan husûsları hakk üzere teftiş idüb göresin ba‘de’s-sübût ashab-ı hukuku şer‘ ile müteveccih olan hakların alıvirdikden sonra vech-i meşruh üzere fesâd ve şenâ‘at sâbit ve sicil olunub şer‘-i kısâs lazım gelirse emr-i celîlü’l-kadrim mûcibince şer‘ ile hakkından gelesin sâ’ir eşkıyâya mucib-i ibret ola.

Bir sureti: Boz Ok Beyine Boz Ok ve Akdağ Kādîlarına

[Sayfa: 112]

Hüküm 221

Hüküm nakledilmiştir.

Yevm-ül-erbâ fi 26 Ha. Sene isneyn ve elf

Zülkadiriyye Beylerbeyisine hüküm ki:

İnşallah-ı te‘âlâ evvel bahâr-ı huçeste-asârda Beç Kralı üzerine âzim sefer-i hümâyûnum olmağla Zülkadiriyye askerinin altı binden aşağı tîmârı olanlar ile sen muhâfazaya kalub altı binden yukaru ze‘âmet ve tîmârları olanlar alay beyleri ile Ayıntab ve Kars sancağı beyleri sefer-i hümâyûnuma müteveccih olub nevrûzda Gelibolı’dan geçüb ruz-ı hızırdan ongün kadim molalarla Belgrad’da serdar-ı zafer-i şî‘arıma mülaki olınmak için mukaddemâ hükmi hümâyûnum gönderilmişdi imdi ol emrim âlî-mekan mukarrerdir **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bir an ve bir sâ‘at te‘hir ve tevakkuf etmeyüb emr-i sâbıkâm mûcibince vilayet-i mezbûrenin altı binden aşağı olan sipâhileriyle sen vilayet muhâfazasına kalub altı binden yukaru olan zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârı alay beyleri ve

çeribaşlarıyla ve bunlardan mâ'adâ zikr olunan Kars ve Ayıntab Sancağı beyleri otuz nefer yarâr tüfenk ve endaz sekbanlar yazdırub ale't-ta'cîl sefere gönderesiz ki nevrûzda Gelibolı'dan geçüb ruz-ı hazurdan on gün kadim molalarla serdârım yanında bulunub vech-i münasib gördüğü üzere hıdmetde bulınalar şöyleki fermân-ı sâbıkâm mûcibince zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr cebe ve cüyüş ve cebelülerin ve sâ'ir alat-ı cenkde kusur ve noksan üzere bulunub ve yâhûd ta'yîn olunan zamandan geç varalar dirlikleri alınmakla konulmayub emr-i şerîfime itibar eylemeyenlerin muhkem haklarından gelüb siyaset olunmaları mukarrerdir bilmedük işitmedük dimeye ve siz dahi adem-i ihtimâmınız ile mes'ul ve mu'atıb olmanız mukarrerdir bu zamanı sâ'ir zamana kıyâs eylemeyesiz.

Bir sureti: Haleb Beylerbeyisine

[Sayfa: 113]

Hüküm 222

Hüküm nakledilmiştir.

İç-il Beyine hüküm ki:

İnşallah-ı te'âlâ evvel bahâr-ı huçeste-i asârda Beç Kralı üzerine azim seferim olunmağla sen dahi sancağın askeri ile ve otuz nefer tüfenk endaz sekbenlar ile sefer-i hümâyûnuma müteveccih olub nevrûzda Gelibolı'dan geçüb ruz-ı hâzırdan on gün mukaddim Belgrad'da sedar-ı zafer-i şî'arıma mülaki olasın diyü mukaddemâ hükm-i hümâyûnum gönderilmişdi imdi ol emrim alimekan mukarrerdir **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bir an ve bir sâ'at te'hir ve terâhi etmeyüb emr-i sâbıkâm mûcibince umumen sancağın askeriyle ve otuz nefer tüfenk ve endaz sakbanları ile kânûn üzere cebe ve cüyüş cebelülerinle ve bilcümle müretteb ve mükemmel düşmen yerâğı ile ale't-ta'cîl sefer-i hümâyûnuma müteveccih olub nevrûzda Gelibolı'dan geçüb ruz-ı hâzırdan on gün mukaddim belgrada varub müşârün-ileyh serdâr-ı zafer-i şî'arıma mülaki olub vech-i münasib gördüğü üzere hıdmetde bulınasın. Şöyleki mu'accelen sancağın askeri ve ol mikdar tüfenk ve endaz sekbanlarıyla tarih-i mezbûrda mûmâ-ileyh serdârıma varub mülaki olmayasın sancağın alınmağla konılmayub siyaset olunman mukarrerdir ana göre mukayyed olub bilmedik işitmedik dimeyesin.

Bir sureti: Sis Beyine

Bir sureti: Tarsus Beyine

Bir sureti: Ayıntab Beyine

Bir sureti: Kars Beyine

Bir sureti: Edirne Hakimi kendüsi muhâfazaya kalmışdır altı binden aşağısıyla.

[Sayfa: 114]

Hüküm 223

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümayûn

Rodocuk Kādîsına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma arz-ı hal sunlub ol cevanibde eşkiyâ ve ehl-i fesâd kesret üzere olub Rodocuk halkı ehl-i fesâd havfindan bağ ve bahçelerine varmağa kadir değildir diyü bu makûleler dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından nefsi Rodocuk'da sakin Poyraz Çavuş mübaşeretiyle etrâfda olan neva hin-i teftiş olunub fesâdları şer' ile sâbit olanların haklarından gelinmek bâbında hükm-i hümayûnum ricâsını ârz olunmağın senki Rodocuk Kādîsısın müşârün-ileyh çavuşum mübaşeretiyle toprak kâdîları ma'rifetleriyle teftiş etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda anun gibi ehl-i fesâd namına olub töhmet-i sâbıkâları olanları müşârün-ileyh çavuşum mübaşeretiyle hüsn-i tedbir ve tedârikle ele götürüb dahi toprak Kâdîları ma'rifetiyle bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsların husemaları muvâcehelerinde şer' ile teftiş ve tefahhus eyleyüb üzerlerine sâbit olan huhuk-u ba'de's-sübût hükm idüb ashabını alıvirdikden sonra ehl-i fesâda bölük halkı ve yeniçeri olanları ism ve resmleriyle yazub ârz eyleyesin. Olmayanların haklarında şer' ile lazım geleni icra eyleyesin.

Hüküm 224

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümayûn

Anatoli Beylerbeyisine ve Doıran ve Yalvaç ve Afşar Kādîsına hüküm ki:

Senki Afşar Kādîsısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb dergâh-ı mu'allâm silahdarlarından Hüseyin sana ve karındaşın Kayd Halil'e şetm idüb katl kaddına üzerinize yürüyüb hâzır olan müslimin def' idüb ba'de-allahu hançer ile sakin olduğun

eve gelüb kapanmış olmağla giremeyüb dışardan haşa din ve iman ve ağza şetm idüb vallahi sizi katl iderim ve mahkeme-yi bu evde eyleme diyü envâ'-ı tahkir ve tehdid eyledüğün ve müslümandan ba'zıların hilâf-ı şer'-i şerîf darb ve habs idüb ve akçelerin almakdan hâli değildir diyü ârz eyledüğün ecilden hakkından geline diyü hatt-ı hümâyûnumla fermânım sadır olunmağın mezbûrun ulufesi kat' olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda mezbûru ihzar idüb da'vâları hakk idüb ta'yîn-i mâl idenlerin bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmiş olmıyan husûsları husemaları muvâcehelerinde şer' ile teftiş ü tefahhus eyleyüb üzerlerine sâbit olan hukuk-u ba'de's-sübût hükm idüb ashabını alivirdikden sonra hakkında şer' ile lazım geleni icra eylesin ehl-i fesâda asla ruhsat virmeyesin ve emr-i celîlü'l-kadrim yerine varduğun yazub ârz eylesin.

Bir sureti: Hamid Beyine ve zikr olunan Kādîlara

Hüküm 225

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir çelevi

Bağdad'da Hızır Pâşâ'ya hüküm ki:

Taht-ı eyaletinde vâkı' kal'anda mevcut olan kul tâifesi yoklatmak lazım olmağın dergâh-ı mu'allâm kapucularından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa mübaşeretiyile yoklatmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda kala-ı mezbûrda mevcut olub ve hıdmetlerinde kayyim olanları müşârün-ileyh mübaşeretiyile yokladub ve kendü mevallerinde olub hıdmetlerinde olmıyanların dirliklerin emr-i şerîfem ile müstehak olanlara tevcîh eylesin. Ammâ bu bahane ile kimesneden celb ü ahz olınmakdan ve gazez ve ta'assub ile hıdmetlerinde kadim olanların dirliklerin ahza tevcîh olınmakdan ziyâde ihtiyad eylesin ve kendü hevâ ve hevesinde olanların başka ve hıdmetlerinde kadim olanları defter idüb vuku' üzere ârz eylesin.

Bir sureti: Şehrizol Beyisine

Bir sureti: Basra Beylerbeyisine

[Sayfa: 115]

Hüküm 226

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Teftiş olunub şer‘ ile lazım geleni icra edeler diyü buyrulmuşdur.

Vidin Kādısı olan müfettiş olan Mevlânâ Sadık’a hüküm ki:

Südde-i sadetime mektûb ve mühürlü defter gönderüb ohri ve Kesriye’de nazır-ı emvâl olan Hüseyin çavuş meclis-i şer‘e gelüb nezareti mezbûre mukataasından Sancı kazâsında ze‘âmeti olan Kara Hızır nâm kimesne uğur-u hümâyûnda vefat idüb mutasarrıf olduğu karyelerden re‘âyâ zimmetlerinde miriye ayid kili mahsulleri olub tahsil içünkazâ-ı mezbûra mütevecih olduğımda Kuyular nâm karyeden olub erbâb-ı tîmârdan olan Korkud nam kimesne yoldaşları ile kazâ-ı mezbûrdan kabz etdikleri kürekçi bedeli yüzeli bin akçe kendülerde kalub taleb olunmak mülâhazasıyla kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Sancı nâm karyeden Gürüferagur ve Meşuferatur ve Tekin ve Mensuderri ve Namazı mirlü ve Lamme serhurda ve Seraste nâm karyeden yalnız ve Tati ve Dimo ve Baba esafli ve Dimo ve Beratçı ve Lukov ve diger Dimo Dimoki evladı ve Riyaki nam karyeden Menhu veladi ve Tuhur ve Dimo ve Harsuhulu ve Kosta Halani ve Yorimovasu ve Yalhur ve Papa mani ve Papa ve Dimo Haturleh ve Derri ve Yati Derri ve Ulahu ve Yati Suluhu ve Dimo Haygi ve Tursin nam karyeden Lutermanu ve Dimo İgat ve Dimo Menhu ve İstahu Papa ve Lurhur ve Marda ve Mirka nam karyeden Haptu ve Dimo Yorimo ve Manilord ve Sarayima Somci ve Papa Dimo ve Turşa nam karyeden Papa Dimo ve Maniyorli ve diger Mani Boluser ve Dimo ve İnsima nam karyeden [...] ve Papa Dimri nam zımmiler ihtilal ve mabeynlerinde külli ihilal bırağub fesad ve tahrikleri sebeb ile zikr olunan karye halkı dahi bir yere cem‘ olub kendüler dahi hıdmetkarları ile te’dib-i suret ile mezbûrlara karışub mürûr ve gubur idecek yolumuza gelüb cebirle Hızır ve Hüseyin nâm kimesneler mecruh ve Pervane nâm abid mehtekimi katl idüb ve Hüseyin’i elimizden alub nâ-bedid etdiklerinden mâ‘adâ daş ve ağaç ile muhkem darb idüb ve iki gümüş kılıç ve bir gümüş atımı ve bir doru katırımı sepet sandıkları ile ve işbu tezvîr irsaliyesi için cem‘ ve tahsil etdüğü kırkdokuz bin beşyüz akçe mal-ı mîrîyi ve bir [...] [...] ve nice eşyayı yağma ve talan idüb ziyade cefa ve zulm olduğundan gayri iltizamıma zarar mal-ı miriyi gâret etdikleri vuku‘ üzere asitane-i sa‘âdetime ârz olunmasın ricâ etdükte [...] kazâsından münhâsıl olan

Mevlânâ Hüseyin degah-ı mu‘allâm çavuşlarından Şehvar çavuş ve zu‘amâdan Hızır ve Ali ve selhurdalarından Mustafa ve Bilal nâm sipâhiler Mustafa ve Yusuf nâm kimesneler meclis-i şer‘ide hâzır olub vech-i meşruh üzere oldıgın ali-tarîka şahitlere haber virdüklerinden mâ‘adâ mezbûr kürd ve yoldaşları eşkıyâdan olub gâret hasâret etdikleri mal-ı mîrî ve esbab ve erzâkı bi-haseb-i’ş-şer‘ tahsil olunub fesâd idenlerin haklarından gelinmek ricâsını ârz etdüğün ecilden mezbûrlar teftiş olunub şer‘ ile lazım gelen icra olunmasın emr idüb **buyurudm ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûrları bi-eyyi tarik-i kan ele getürüb da‘vâyı hakk idüb ta‘yîn-i mâl iden husemaları ile beraber idüb bir defa şer‘ ile fasl olunmayub onbeş sene mürûr etmeyen husûsların hakk üzere teftiş idüb göresin ârz olınuğı üzere mezbûrların fesâd ve şenâ‘at etdikleri şer‘ ile sâbit ve zahir olursa zikr olınan mal-ı mîrî ve ashab-ı hukukun hakları bi’t-tamâm alıvirdikden sonra içlerinde bölük halkından ve yeniçeri tâifesinden kimesne var ise ism ve resmleri ile yazub ârz eyleyesin muhtâc-ı ârz olmayanların haklarında şer‘ ile lazım geleni icra idüb yerine koyasın ammâ hüsn-i teftişde tamam-ı hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb celb ü ahz sebep ile ehl-i fesâda himayet olunub ve gazez ve ta‘assub ile kendü hallerinde olanlara te‘addi olınmaktan ziyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbi‘ olasın.

[Sayfa: 116]

Hüküm 227

Hatt-ı hümâyûn yine Ağa Hazretlerine virilmiştir.

Yeniçerilerim Ağası Mehmed dâme uluvvuhuya hüküm ki:

Yeniçeri kethüdası olanlar rikab-ı hümâyûnuma arz-ı hal gönderüb yeniçeri ocağına mahsus olan on dört Yaya Beylerinin biri mukaddemâ fevt olub yeri mahlul oldıkdâ piyade tâifesi ref‘ olmazdan mukaddim tâife-i mezbûreyi hıdmete sürmeğe ayd olmağla yeniçeri ocağında İstânbûl ağası ve kethüda olanların nicesi kabul etmezlerdi sonradan payede ref‘ olınmağla ol aşiret bertaraf olmağla Yaya Beyligi mahlul oldıkdâ İstânbûl Ağalığından çıkanlar ve ağalıkda ve kethüdalıkda bulunanlar taleb olub ve kadimden İstânbûl ağalarına virüregelmeğle yine İstânbûl ağalarına virilsün kethüdalıkda virilsün diyü mukaddemâ hasların ağası ref‘ olub lakin kethüdalar dahi yeniçeri ocağında hâsıl olub asitane-i sa‘âdetim emekdarlarından olduklarından mâ‘adâ

Yaya Beyliği yeniçeri ocağına mahsus olduğı ecilden Yaya Beyleri mahlul ve ref' oldıkda kethüdalıktan ma'kul bulunanlardan dahi nöbet üzere mahlulden Yaya Beyliği virilmek ricâ eyledükleri ecilden düşdükde bunlara dahi virilsün iki cânib mütesellimi ola diyü hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı alişânım sadır olmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda emr-icelîlü'l-kadrim mûcibince zikr olınan piyade beyliği mahlul oldıkda min-ba'd basiret ile ağalara ve kethüdalara ârz eylesesin ki tevcîh olunub iki cânib bile teslîm olına bu bâbda bir vechile hüsn-i tedârik eylesesin ki mabeynlerinde niza' vâkı' olmak ihtimali olmaya.

Hüküm 228

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Evvelden Tunus'da olmağın yine Tunus'a ilhak edilmişdir

Tunus Beylerbeyisine hüküm ki:

Tunus Kâdısı ile südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Tunus Sağakız Sancağı mukaddemâ Trablus'un olub lakin hilâf-ı sicil olub eşkiyâ arab tâifesi Tunus'a tâbi' karyeleri gâret idüb dışarı kimesne çekmeğe kadir olmayub yollar basub katl-i nüfus olunmağın Tunus'a ilhak olunub Tunus askerinden müstevfi nöbetci gönderilüb hıfz ve hırâset olunub re'âyâlarında hal olmuş iken haliya gerü Trablus'a ilhak olunmak için emr-i şerîf varid olmışdır şöyleki Sağakız Sancağında Tunus askerinden vazı' olınan nöbetçiler ihrâc olunub Trablus'a ilhak olunursa re'âyâ perakende olur Tunus'a ve Trablus'a ihtilal iden eşkiyâ-yı arab tâifesi mahal-i mezbûre karib yerde tavattu idüb rencide etmek üzeredir diyü re'âyâ tâifesi ilhak etdüklerin ârz eyledüğün ecilden livâ-i mezbûr evvelden Tunus'a olmağın girü Tunus'a ilhak olunmak emr olunmuşdır **buyurdum ki:**

Vardukda livâ-i mezbûra kifayet mikdarı yarâr nöbetçiler gönderüb hıfz ve hırâset etdüresin kimesnenin malına ve canına zarar u gezend irişdirmeyesin.

[Sayfa: 117]

Hüküm 229

Buyruldu

Bâ-hatt-ı şerîfe Hasret

Diyârbekir Beylerbeyisine [hüküm ki]:

Cizre eyalete bi'l-fi'il berat-ı sa'âdet-i âyânımla Cenâb-ı imâret me'âb Mîr Mehmed üzerinde iken Mîr Şeref nâm müfsid ol diyârlarda bu denlü fesâdat idüb mahnûz hakkından gelinmeyüb günden güne fesâd ü şenâ'ati mütezayir olduğundan mâ'adâ asitane-i sa'âdetime adem gönderüb tezvîr ve telbîs ol emri ihrâc etdirdüb eyaletin zabt ve tasarruf etdüğü i'lâm olunmağla evvel mezbur emirleri yazan Ali kat' olunub siyaset olunmuşken tekrar birkaç ademin daha gelüb bir müzevvir emir daha ibraz eyledükleri i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ eyalet-i mezbûreye müşârün-ileyh Mîr Mehmed dâmet me'âliyhü zabt etdirdüb müfsid-i mezbûreyi ele getürüb dahi kendü elinde olan müzevvir emirleri alub mühürleyüb südde-i sa'âdetime irsâl idüb eyelatin müşârün-ileyh Mîr Mehmed kemâ-kân zabt etdüresin.

Hüküm 230

Buyruldu

Eyalet meâb Mîr Mehmed'e hüküm ki:

Hala Mîr Şeref nâm şaki Ali nâm kimesneye bir müzevir hüküm yazdırub eyaletin kendüye virilmek namına zabt ve tasarrufa mutasarrıf oluğın i'lâm olunmağla mesdur Ali'nin eli kat' olunub siyaset olunmuşken tekrar birkaç ademin dahi gelüb bir müzevvir emir daha ibraz eyledükleri i'lâm olındı imdi eyalet yine senun üzerindedir.

Buyurdum ki:

Vusul buldıkdâ kemâ-kân eyaletinin zabt ve tasarrufunda olub adayı şer'ide mecd ü sâ'î olub fukarâ ve zuafayı sıyanet eyleyüb müfsid-i mezbûru ele getürüb hakların alınub asitene-i sa'âdetime gönderilmekte sa'y ve ihtimâm idesin.

[Sayfa: 118]

Hüküm 231

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Alaiye Beyine ve Livâ-i mezbûrda olan Kādîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuza kürekçi varan kullarım kürekçi akçesi diyü hilâf-ı şer‘-i şerîfe ziyâde akçelerin alub zulm ve te‘addi eyledüklerin i‘lâm olunmağın emr-i şerîfede ta‘yîn olunduğu üzere alınmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda taht-ı kazânuzdan hala min-ba‘d avârız cem‘ine varanlara emr-i şerîfde ta‘yîn olduğu üzere cem‘ idüb emr-i şerîfde ta‘yîn olunana muhalif ziyâde aldirmayasın ve şimdiye değin emr-i şerîfde ta‘yîn olinandan ziyâde ne mikdar akçelerin almışlar ise ba‘de’s-sübût elinde sâbit eyleyüb emr-i şerîfe muhalif ziyâde alırlarsa ism ve resmleriyle yazub ârz eylesesin ki dirlikleri kat‘ olunub muhkem haklarından geline.

Hüküm 232

Maliyeden

Alaiye Beyine ve Livâ-i mezbûrda olan Kādîlara hüküm ki:

Taht-ı hükümetinize avârız cem‘ine ve kürekciye gelenler ile siz ki kādîlarsız bir olub emr-i şerîfde ta‘yîn olinandan ziyâde akçelerin aldığınız istima‘ olunmağın bu bâbda mes’ul olmuşsızdır **buyurdum ki:**

Vardukda senki mîrlivâsın bu husûsa gereği gibi mukayyed olub fi‘l-vâkı‘ avârız ve kürekciye virilen o emr-i şerîfde ta‘yîn olinandan ziyâde fukarânın ne mikdar akçeleri alınmış ise sahiblerine bi-kusur alıviresin ve sizki kādîlarsız emr-i şerîfde ta‘yîn olinandan ziyâde aldığınız girü sahiblerine virmekde ta‘allül eylemeyesiz azille konulmayub eşedd-i ikâb ile mu‘âkîb olinmanız mukarrerdir ana göre mukayyed olub hilâf-ı emr-i şerîfe aldığımızı sahiblerine bi-kusur viresiz eslemeyenleri senki mîrlivâsın yazub ârz eylesesin.

[Sayfa: 119]

Hüküm 233

Buyruldu

Hakkından geline diyü hatt-ı hümayûnumla fermân-ı şerîfe sadır olmuştur.

Ergene Kādîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûr sekbanlarından Davud nâm kimesne sağ ulufeciler zu‘amâsından yevm ondört akçe ulufesi olan Tebrizi Ali nâm sipâhiyi meclis-i şer‘e ihzar idüb mezbûr Tebrizi Ali benim kethüdam ile yoluna gelüb topuzuyla urub mecruh idüb on iki altun ve üç guruş ve bir tür kisem alub bana zulm eyledi diyü da‘vâ eyledikde mezbûr Tebrizi Ali’yi dahi urub mecruh eyledim benim topuzum sertdir diyü cevab idüb ahvâli tenbîh olındıkda kazândan Mevlânâ Mehmed Kâtib Ahmed ve kethüdarları olan Süleyman ve Mahmud ve Mustafa ve Maktûl-i Hüseyin ve Kâtib Kerim ve imam ve müezzin ve sâ’ir nice Müslümanlar mezbûr şakidir ve yanına levendat cem‘ idüb sefere gider namı ile serhadda varınca yolları harab idüb ve seferden on gün firar etmedin geçerken altı nefer kimesneyi mecruh idüb malların gâret idüb ve Edirne’de bir kâdî kulun nice malı ile ayardub ba‘de katl idüb dahi bunun fesâd ve şenâ‘atinin nihayeti yokdur ve hakkında suret-i sicil dahi vardır şöyleki hakkından gelinmezse külli ihtilale bâ‘is olur diyü ârz etdüğün ecilden mezbûrun ulufesin kat‘ olunmuşdur hakkında gelinmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûru ele getürüb da‘vâyı hakk idüb ta‘yîn-i mâl iden husemasıyla beraber idüb bir defa şer‘ ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmeyen husûsların hakk üzere teftiş ü tefahhus idüb göresin mezbûrun vech-i meşruh üzere fesâd ü şenâ‘ati sâbit olırsa ashab-ı hukukun şer‘ ile müteveccih olan hakların şer‘ ile hüküm idüb alıvirdikden sonra müktezayı şer‘-i kadim üzere meccâl virmeyüb hakkından gelesin ki sâ’ir eşkıyâya muceb-i ibret ola hin-i teftişde tamam-ı hakk üzere olunub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb gazez ve ta‘assub ile kendü halinde olana te‘addi olunub celb ü ahz sebeb ile ehl-i fesâda himayet olinmakdan ziyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbi‘ olasın.

Hüküm 234

Hüküm nakledilmiştir.

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Karaman Beylerbeyisine ve Konya Kādîsına hüküm ki:

Ayan-ı vilayet südde-i sa'âdetime mahzar gönderüb Konya'da vâkı' Nizamiye medresesinin ve kasabasında tevlîyet etmeyüb şart-ı vakfa muhalif Mustafa nâm kimesne dört akçe ile müteveli oldum diyü berat ihrâc idüb vakfa külli gadr olub ref'i için emr-i şerîfe ricâsını bildirdükleri ecilden şard-ı vakıf mûcibince amel olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda emrim üzere şart-ı vakıf mûcibince amel eyleyüb şart-ı vakfa muhalif olan tevlîyet ref' eylesiz min-ba'd şart-ı vakıf mûcibince amel eylesiz.

[Sayfa: 120]

Hüküm 235

Erdel Voyvodasına hüküm ki:

Sen yarâr ve sancağın şî'ar olduğundan mâ'adâ mâtekaddümden südde-i sa'âdet penâhıma arz-ı sadakat ve ihlâs idüb devlet-i âliyyeye müteallik hıdmet ve mühimmatda bezl-i maktûr ve sa'y-ı nâ-mahsûr eylediğün defaatle müşahit olunmağın enva'-i inayet-i âliye-i şahane ve esnaf ve iltifât-ı şâhâne-i pâdişâhâneme layık ve sezâdâr olmışsındır.

Buyurdum ki:

Vusul buldikda min-ba'd dahi hilatında mezbûr olan kemal-i sadakat ve istikamet ve istibân-ı adalet unvanım olan inkiyâd ve itâ'atin müktezasınca devlet-i âliyye-i hümâyûnumun dostlarına dost ve düşmanlarına düşman olub serdar-ı zafer-i şî'arımvech-i münasib gördüğü üzere sefere nusret aserime müteallik olan umûrda ve levazımı mühimmatın tedârikinde envâ'-ı hüsn-i ihtimâmın zuhûra getüresin İnşa'llahü teâlâ uğûr-ı hümâyûn nusret-i makrunda vâkı' olan hıdmat-ı mezbûra ve mesâi-i meşkûren münadim-i dâvet kâm-kârı ve müstevcib-i atıfet-i şehriyarı vâkı' olduğında istibân olmaya.

[Sayfa: 121]

Hüküm 236

Buyruldu

Medine-i Münevvere Kādîsına ve Şeyhu'l-harâmına hüküm ki:

Medine-i Münevvere'de cenâb-ı hilâfet-me'âbım tarafından hala bina olunan imaret-i hıdmetiye Mısırdaki olan havas-ı hümayûnumdan ba'zı karyeleri ref' idüb ve vakıfnamesi tahrir olunub gönderilmek üzereydi lakin vakıfname varub vasıl olıncaya değin zikr olunan karyelerin mahsulü ol cânibe vardıkda sülüs ihrâc olunmayub cümlesi imaret âmiremin ayende ve revendeye sarf olınmak bâbında fermân-ı alişânım sadır olmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdaki bu bâbda gereği gibi mukayyed olub imaret-i mezbûreye vakıf olunan karyelerin mahsulü ol cânibe vardıkda sülüsün ihrâc etmeyüb cümlesin imaret-i âmiremin ayende ve revende ve sâ'ir fukarâ ve mesakine harç ve sarf etdüresiz ve sâ'ir şurud ve kuyud vakıfnamede tahrir ve nişân olmuştur vardıkda mazmûn vakfiye ile amel idüb min-ba'd vakıfnamede menderiç olan şurûda mugâyir vazı' olunmayub imaret-i âmiremi ihyâ eylemeğe himayet ve hüsn-i ihtimâm eyleyesiz vakıfnamem vardıkda eger mukaddim ve eger mufahhir tarihiyle bir tarîkayla hilâfına ol emr-i şerîfe dahi ibraz iderlerse amel olunmayub ellerinden alub der-kise idüb mühürledüb ve vakfiyeye mugâyir tevcîhlerdir ta'sib üzere yazub südde-i sa'âdetime ârz eylesin. Ve bu emr-i celîlü'l-kadrimi sicil ve mahfûz kayd etdükdün sonra irsâl olınacak vakıfname ile ma'en harem-i muhterem himayesinde hıfz etdüresiz dâimâ bunların mücibince amel olunub hilâfına cevaz göstermeyeler.

Hüküm 237

Buyruldu

Mekke-i Mükerreme Kādîsına ve Şeyhu'l-harâmına hüküm ki:

Hala Kabe-i mu'azzama zadema'llahü teâla şerîfenin haram-ı muhteremine cenâb-ı celâlet-me'âbım tarafından bu defa vakıf olunub masrafı cânibinden irsâl olunan otuz üç aded şam'danlarıma nayib'ül-haramı Mustafa olub mütekaid olan ağalardan bir müstakim kimesne haznedar ta'yîn olınmak bâbında fermân-ı alişânım sadır olınmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdaki bu bâbda gereği gibi mukayyed olub eger zikr olunan şam'danlar mukaddemâ vakıf olunan şam'danlardır ve eger haram-i muhterem vakıf olınmış şam'danlar ve gayridir mevlid-i şerîfe gecesinde ve sâ'ir mübarekeden mâ'adâ Harem-i muhteremden ihrâc olunmayub cümlesi Medine-i Münevvere mahfûz olduğu üzere nayib'ül haram ile ta'yîn olunan haznedâr haram-i şerîfenin ortasında olan Kabe içinde

hıfz eyleyeler haram-ı muhteremden hariç yerlerde mevlid okunub çıkması lazım gelen mu'ayyen gecelerde nayib'ül haram kayd ve defter idüb ba'de yine defter mücibince olub kabz ve hıfz eyleye ta'yîn olunan gecelerden mâ'adâ şam'danlar ve gayriden birisi dışarıya çıkardığına rızayı şerîfim yokdur. Ana göre tenbîh ve te'kîd eyleye.

[Sayfa: 122]

Hüküm 238

Buyruldu

Tekzi Dağı Yörükleri sakın olduğu yerlerde vâkı' olan Kādîlara hüküm ki:

Bi'l-fi'il Tekzi Dağı yörükleri subâşı Mustafa südde-i sa'âdetime adem gönderüb yörük eşküncileri hala Beç Seferine me'mûr olub lakin ba'zıları celeb oldık ve ba'zılarıda imam ve mü'ezzin oldık diyü bir tarikle sahib-i berat olunmağın fermân olunan sefer-i hümâyûna gelmekde te'allül ve nizâ' eyledüklerin i'lâm idüb hük-i şerîfem ricâ etmeğın imdi defter-i cedidde mukayyid olan eşküncilerin nevbetlüse me'mûr oldukları sefer-i hümâyûnuma bi't-tamâm ihrâc olunub gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda siz ki kādîlarsız bu bâbda her biriniz bi'zzat kemal-i tekayyüd ile mukayyed olub anun gibi nevbetlü eşküncileri fermân-ı hümâyûnum mücibince bi-kusur ihrâc idüb sefer-i hümâyûnuma göndermek bâbında Yörük subâşısına gereği gibi mu'âvenet ve müzahirat idüb asla bir karyede celeb ve imam oldık diyü te'allül ve nizâ' etdürmeysesiz bu seferi hümâyûnumu sâ'ir sefere kıyas itmeyüb zikr olunan eşküncileri ale't-ta'cîl ihrâc idüb bi't-tamâm sefer-i hümâyûnuma gönderüb ihmâl ve müsahaleden ziyâde hazer eyleyesiz şöyleki ol maküle eşküncilere himayet etmeğe nöbetlü olan eşküncüler tamam-ı ihrâc olunmayub sefer-i hümâyûnanoksan üzere vardukları i'lâm olına asla beyan olınacak özrünüz makbul olmayub mu'atıb ve mu'akıb olmanız mukarrerdir ana göre dikkat ve ihtimâm eyleyesiz ve şöyleki ol maküle eşküncileri fi'l-vâkı' celeb kayd olunmuşlar ise yerlerine makul kimesneleri yazub ârz eyleyesin ki mezbûrun eşkünciler defterden ihrâc olunmayub yerlerine celeb yazıla.

[Sayfa: 123]

Hüküm 239

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Bey

İstânbûl Kādîsına ve Dergâh-ı Mu‘allâm müteferrikalarından olub hala Mi‘marbaşılık hıdmetinde olan Davud’a hüküm ki:

Hala vâkı‘ olan Beç seferine kırk nefer üstâd ve sana‘at mâhur lağımcı lazım ve mühim olmağın İstânbûlda ve Galata’da olan lağımcı tâifesinden yirmi beş nefer üstâd ve intihab ve ta‘yîn idüb serdâr-ı zafer-i şi‘arıma irsâl etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Bu bâbda bi’zzat mukayyed olub fermân-ı celîlü’l-kadrim üzere zikr olunan tâifenin İstânbûl ve Galata’da sakin olanlarından yirmi beş nefer üstâd, sana‘at, me’mûr kimesneleri intihab ve ta‘yîn idüb mu‘accelen sefer-i hümâyûnuma gönderesin ki varub iş-i lağıma lazım olan husûslarda istihdam olınalar ammâ bu bahane ile lağımcı tâifesinden celb ü ahz olınmakdan hazer idesiz.

Bir sureti: Galata Kādîsına ve müşârün-ileyhe on beş nefere

Hüküm 240

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Çelebi

Burûsa Kādîsına hüküm ki:

Mahrûse-i Burûsada orduyu hümâyûnum için ehl-i haramdan cem‘ olunan akçeleri bi’t-tamâm orducubaşlılarına teslîm olınmayub cem‘ iden yekte başılarda kalduğı i‘lâm olunmağın yekte başıları getürdüb ordu için cem‘ eyledükleri akçelerden her biründe ne mikder akçe kalmış ise bi’t-tamâm alub ordu nazarbaşısına teslîm olınmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda onat mukayyed olub yekte başıları ehl-i haramdan orduyu hümâyûnum için cem‘ eyledikleri akçeden bir akçe ve bir habbe yekte başılarda alıkomayub cümlesin ordu nazırbaşısına teslîm etdiresin ammâ bu bahane ile tekrar ehl-i haramdan nesne alınmakdan hazer eylesin.

[Sayfa: 124]

Hüküm 241

Yevm-ül İsneyn fi 5 Şa‘ban el- muazzam sene isneyn ve elf

Revan Beylerbeyisi Mustafa dâme ikbâluhuya hüküm ki:

Hala Şirvan sehaddında Devlet-i âliyyeme müteallik bir mühim hıdmet vâkı‘ olmağın eyalet-i Revan askeri ile mu‘accelen Şirvan’a varmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bir an ve bir sâ‘at te‘hir ve terâhi etmeyüb vilayet-i mezbûrenin hıfz ve hırâseti için beylerden ve askerden kifayet mikdarı alıkoyub dahi mâ‘adâ gedüklüden ve kul martaloslarından ve zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârdan atları ve donları ve yât u yerâğları mükemmel iki bin asker alub ve ümera-i nâmdârdan dahi eşayir ve kabâ‘il sahib ve nezaretlü kuvvetlü kapusu mükemmel üç dört bin alub ale’t-ta‘cîl Şirvan’a varub dustûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem Şirvan eyaletine mutasarrıf olan vezirim Hızır Pâşâ edâma’llahü teâla iclalehuya mülaki olub vech-i münasib gördüğü üzere hıdmetlerde ve yoldaşlıklarda bulnasın ve bilcümle Revan ve Şirvan kal‘alarının muhâfazası için kendü kethüdanı ve rumi beylerden kal‘aların hıfz ve hırâsetine kifayet edecek mikdarı yarâr ve hüsn-i tedbire malik kimesneleri alıkoyun kal‘aların ahvâlin bir vechile tedârik eyleyesin ki a‘dayı bed-ray tarafından zarar u gezend irişmek ihtimali olmaya ve muhkem tenbîh ve te‘kîd eyleyesin ki sen girü Revan’a gelüb kal‘amıza dahl olunca leyl u nehar kal‘aları muhkem hıfz u hırâset eyleyeler.

Hüküm 242

Bir sureti

Gence Beylerbeyisi Mahmud dâme ikbâluhuya hüküm ki:

Hala Şirvan serhaddında Devlet-i âliyyeme müteallik bir mühim hıdmet vâkı‘ olmağın Gence askeri ile mu‘accelen Şirvan’a varmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bir an ve bir sâ‘at te‘hir ve terâhi etmeyüb vilayet-i Gence’nin husûsı Gence kal‘asının hıfz ve hırâseti için vech-i münasib gördüğün üzere kifayet mikdarı adem alıkodukdan sonra Gence kal‘asının ayni ve sâ‘ir gedüklülerinden ve zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârından yarâr ve yât u yerâğları ve atları ve donları mükemmel cümle bin beş yüz nefer alub bi’zzat ale’t-ta‘cîl Şirvan’a varub dustûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem Şirvan eyaletine mutasarrıf olan vezirim Hızır Pâşâ edâma’llahü teâla iclalehu mülaki olub vech-i münasib gördüğü üzere hıdmetlerde ve yoldaşlıklarda bulnasın ve bilcümle Gence kal‘asının muhâfazası için kendü kethüdanı ve kul ağalarından ve rumi beylerden yarâr ve hüsn-i tedbire malik kimesneleri Gence

kal'asının hıfz ve hırâsetine kifayet edecek mikdarı adem alıkoyub kal'anın ahvâlin bir vechile tedârik eylesesin ki inayet hakla kal'aya a'dayı bedrây tarafından zarar u gezend irişmek ihtimali olmaya ve muhkem tenbîh eylesesin ki sen girü Gence'ye gelüb kal'aya dahl olıncaya leyl u nehâr kal'ayı muhkem hıfz ve hırâset eyleyeler.

[Sayfa: 125]

Hüküm 243

Hüküm iptal edilmiştir

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Ahz suretde müsade olmaya

Gence Beylerbeyisine hüküm ki:

Şirvan serhaddında ve ol taraflarda uğûr-ı hümâyûnuma müteallik bir hıdmet vâkı' olmağla Şirvan Eyaleti mutasarrıfı olan dustûr-ı mükerrem müşîr-i müfehham vezirim Hızır Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehu cânibinden sana mektûb ve adem varub asker taleb olunursa Gence'nin ayni ve sâ'ir gedüklülerinden ve çeraki bölüğünden bin nefer yarâr yekten ile bir bölük ağası gönderilüb lazım olan hıdmetde bulunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda anun gibi Şirvan ve gayri serhadlarda bir hıdmet vâkı' olmağla müşârün-ileyh vezirim tarafından sana mektûb ve adem gelüb mu'âvenet için asker taleb olunursa te'hir ve terâhi etmeyüb emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince Gence'nin ayni ve sâ'ir gedüklülerinden ve çeraki bölüğünden yât u yerâğı mükemmel cümle bin nefer yarâr yektelere bölük ağasının bâş ve bûğ ta'yîn idüb ber-vech-i istî'câl müşârün-ileyh yanına irsâl eylesesinki varub vech-i münasib gördüğü üzere hıdmetde ve yoldaşlıkda bulınalar ve bilcümle bu husûs ehemmi umurdandır ihmâl ve müsahale etmeyüb zikr olunan bin neferi geç veya noksan üzere göndermekden ve yât u yerâğlarında kusur olmakdan ziyâde ihtiyad eylesesin.

Bir sureti: Revan Beylerbeyisine Revan gedüklülerinden ve kul karındaşlarından beşyüz nefer kimesne bir ağa ile gönderile diyü yazıla

Hüküm 244

Hüküm iptal edilmiştir

Lori Beylerbeyisi Nazır Pâşâ'ya hüküm ki:

Şirvan serhaddlarında bir hıdmet vâkı' olmağla dustûr-ı mükerrerem Şirvan muhâfazasında olan vezirim Ca'fer Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehu tarafından sana mektûb ve adem varub mu'âvenet için asker taleb olunursa kazâklardan mümkün olduğu mikdarı adem ihrâc idüb sana müteallik olan ümeradan birini bâş ve bûğ ta'yîn eyleyüb ber-vech-i istî'câl Şirvan'a irsâl etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldukda anun gibi Şirvan serhaddında bir hıdmet vâkı' olmağla müşârün-ileyh vezirim tarafından sana mektûb ile adem gelüb mu'âvenet için asker taleb iderse te'hîr ve terâhi etmeyüb işbu emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince kazâk tâifesinden yât u yerâğı mükemmel adem ile bi'zzat sen sefere gitmen iktiza ederse bi'zzat varub Kādîlarımız ise sana müteallik olan bir yarâr bey ile ber-vech-i istî'câl müşârün-ileyhe irsâl edesin ki vech-i münasib gördüğü üzere istihdam eyleye husûs-ı mezbûr ehemmi umurdandır ihmâl ve müsahale etmeyüb geç varmakdan ve yât u yerâğunuzda kusur ve noksan olmaktan ziyâde hazer idesin.

[Sayfa: 126]

Hüküm 245

Buyruldu

Karaman Beylerbeyisine ve Bilviran Kādîsına hüküm ki:

Senki Bilviran Kādîsının südde- sa'âdetime mektûb gönderüp Mahmud nâm ehl-i fesâd sipâhi oğlanı diyü kızıl berat ile ve mevasına tâbi' nice eşkıyâ ile karye bekarye gezüb re'âyâ ve berâyânın cebren mâl ve erzâkın gâret ve hasâretdan hâli olmayub ve ulemadan Yakub şer'-i şerîfe gelüb mezbûr mahmud nice eşkıyâ ile gelüb evim basub ve ziyâde zulm etmişdir diyü şekva eylediğin ârz eylediğin ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda mezbûru hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirüb mezbûr Mahmud yeniceri veya bölük halkından ise isim ve resmi ile yazub ârz eyleyesin değil ise mukayyed ve mahbûs yarâr ademlere koşub südde-i sa'âdetime gönderesin.

[Sayfa: 127]

Hüküm 246

Buyruldu

Yevmü-l hamis Fî 19 Recebül-mürecceb sene isneyn

Galata Kādîsına hüküm ki :

Asitaneye tâbi‘ Mevlânâ Ahmed südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb mahrûse-i Galata mülhakatından asitaneye tâbi‘ Cedid nâm karyede sakin olan Müslümanlar meclis-i şer‘e gelüb karye-i merkumede olan kefere tâifesi cem‘en evlerin meyhane etmeğle cami‘-i şerîf meyhaneler ortasında kaldığından mâ‘adâ kefere şarabların aleniyyen ehl-i islama bey‘ etmeğe fasikanın hay ve huyundan saz ve sözünden cami‘-i şerîfde evkat-ı hamse ve cum‘a namazı kılınmaktan kalub ve bundan mâ‘adâ ehl-i fesâd mest ve laya‘sıl ellerinde bıçak ve naçak ile mahkemeye gelüb hakim’ül şer‘-i ve sicil-i resule şetm ve galiz eyleyüb eger men‘ olunmaz ise icra-yı şer‘ olunmayub kili fesâda bâ‘is olmak mukarrerdir diyü karye-i mezbûre keferesi aşikare evlerin meyhane etmeyüb ve aleniyyen Müslümanlara şarab bey‘ olunmamak ricâ eyleyüb fi’l-vâkı‘ ehl-i fesâdın ve fasikanın her kavisinden evkat-ı hamsede cami‘-i şerîfe müdâvemetden kalınub ve fasikasının her biri bir kafire ta‘yîn olunmağla hakk-ı fukarâ alınmaktan ve şer‘ üzere hakk icra olunmaktan kalışdır diyü men‘ için emr-i şerîfe virilmek ricâsını ârz etmeğın **buyurdum ki :**

Vusul buldıkda karye-yi mezbûrede olan kefere tâifesine muhkem tenbîh ve te‘kîd eylesin ki min-ba‘d Müslümanlara ve kefereye aleniyyen şarab satmayalar şöyleki memnu‘ olmayub girü Müslümanlara ve kefereye aleniyyen şarab bey‘ ideler gereği gibi haklarından gelinmek mukarrerdir ana göre tenbîh ve te‘kîd eyleyüb min-ba‘d aleniyyen fasıkaya şarab bey‘ etdirmeyesin.

[Sayfa: 128]

Hüküm 247

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Efendi

Küçük Mirahor Ahmed Ağa’ya ve Semendirek Kādîsına ve Kal‘ası Dizdarına hüküm ki:

Fesâd ve şenâ'atleri zuhûr olmağa bi'l-fi'il anda mahbûs olan sekiz nefer kimesnelerin mevad-ı fesâdları ba'de's-sübût vuku' üzere sicil olunub suret-i sicilleri ile gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir etmeyüb mezbûrların mevad-ı fesâdları vuku' üzere sicil eyleyüb dahi suret-i sicilleri ile südde-i sa'âdetime gönderesin ki kürege konılalar.

Hüküm 248

Buyruldu

Müşârün-ileyhin hazretlerinin ademlerine verilmiştir.

Eflak Voyvodasına hüküm ki:

Dustûr-ı mükerrerem Vezirim İbrahim Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehunun kendi akçesinden ve nazır olduğı sâbıkâ Anadolu Kādîaskeri sufi Melanik vakıf akçesinden zimmetinde olan akçelerin temessukatı mûcibince a'dası için mukaddemâ emr-i şerîfem gönderilmiş iken akçelere mukayyed olmaduğun i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldikda ve eger müşârün-ileyhin kendü akçesinden ve eger vakıf akçeden temessukat mûcibince bi'l-fi'il zimmetinde olan akçeleri bi't-tamâm ademlerine teslim eyleyesin.

Hüküm 249

Buyruldu

Gazze Beyine ve Kādîsına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma arz-ı hal sunulub kazâ-ı mezbûra tâbi' Cibali nâm karyede sakin olan Ali bin Hızır'ın kendü halinde olmayub ehl-i örf ile müteahhid olub re'âyâ ve berâyânın hilâf-ı şer'-i şerîf akçelerin aldırub ve ramazan-ı şerîfde şarab hamr etdüğü sâbit olub sicil olunub ve nice defa serkası sâbit olduğı ve kalb akçe kesdüğü zahir olmağın habs olunmuşken mâl kuvvetiyle halas olub kemakan fesâd ve efsad üzere olduğı i'lâm olunmağın ârz olındığı gibi ise şer' ile teftiş olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda göresin vech-i meşruh üzere ehl-i fesâdlar ise ihzar idüb dahi bu husûslardan bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmiş olmıyan husûsların husemaları muvâcehelerinde şer' ile teftiş ü tafahhus eyleyüb üzerine sâbit

olan hukuk-u ba'de's-sübût hükm idüb ashabımı alıvirdikden sonra muhtac-ı ârz ise yazub ârz eylesin değilse hakkında şer' ile lazım geleni icra eylesin.

[Sayfa: 129]

Hüküm 250

Buyruldu

Yevm-ül isneyn fi 13 Receb sene isneyn

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Hüdavendigâr ve Karesi ve Biga Sancaklarında vâkı' olan Kâdîlara hüküm ki:

Haliya taht-ı kazânuzda kallâb ve eşkıyâdan olub fesâd ü şenâ'at sâbit ve sicil olanlar dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa Çavuş zîde kadruhûya teslîm olunub kürege gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu bâbda her biriniz mukayyed olub anın gibi taht-ı kazânuzda kallâb ve eşkıyâ olub fesâd ve şenâ'atleri ve sâbit ve sicil olunmağla bi'l-fi'il mahbûs olanları bi-haseb-i'ş-şer' salb u siyasete müstehak olanlardan mâ'adâsı havas-ı hümâyûn ve sâ'ir serbest karyelerdendir dimeyüb suret-i sicilleri ile müşârün-ileyh çavuşuma teslîm eylesiz ki kürege virile ammâ bu bahane ile umum üzere teftiş olinmekdan ve celb u ahz sebeb ile kendü hallerinde olanlara te'addiden ve fesâd ü şenâ'atleri sâbit olanlara himayet olinmekdan ziyâde hazer idersin ve zikr olunan eşkıyânın ve sâ'ir re'âyâ tâifesinin ellerinde ne mikdar tüfenk bulunırsa alub mûmâ-ileyh çavuşuma teslîm eylesizki südde-i sa'âdetime getürüb hassa hazine-i amireme teslîm eyleye ve mezkur çavuşuma ne mikdar tüfenk teslîm olındığın yazub bildüresin ki ana göre taleb olına.

Hüküm 251

Buyruldu

Burûsa Kâdîsına ve Hüdavendigâr Beyine ve Adranos Kâdîsına hüküm ki:

Senki Adranos Kâdîsısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Adranos kazâsına tâbi' Kara nâm karyeden Uhdin Mehmed ve hatuni Selhan meclis-i şer'e gelüb karye-i mezbûreden hacı Ma'ruf oğlu Yunus mezbûreye fi'il-i şeni' kasdına evime gerüb ziyâde

teaadi etdi dimekle mezbûr yunusa kabl-i şer'iden adem gönderilüb şer'-e davet olındıkda itâ'at etmeyüb mezbûrun kefillerine ihzarı teklif oldıkda yât u yerâğla yürür bir levenddir biz anı getürmeğe kadir değılüz cümlemizi katl ider diyü cevab idüb babası mezbûr Hacı Ma'ruftan merkum Yunus taleb olındıkda mezbûr Hacı Ma'aruf viz içimizden haramzadeleri ele virmeyüzdüyü ittifak ettikleri ve virdirmediklerini ârz etmişsin. **Buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu bâbda huzur-ı lazım olanları şer'-i şerîfe davet idüb gaybet iderse şer' ile buldırması lazım olanlara buldırub getürdüb dahi da'vâyı hakk iden husemaları ile beraber idüb bir defa şer' ile fasl olmıyan husûsların dikkat ve ihtimâmla hakk ve adil üzere teftiş idüb göresin ârz olındığı üzere mezbûr yunusun fesâd ü şenâ'ati sâbit olursa meccâl virmeyüb şer' ile hakkında lazım geleni icra idüb yerine koyasın şöyleki itâ'at-i şer' etmez ise bi-eyyi tarîk-i kan mezbûru ele getürüb mukayyed ve mahbûs südde-i sa'âdetime gönderesin ki şer' ile hakkından geline ammâ hin-i teftişde hakk üzere olub gazez ve ta'assub ile kendü hallerinde olanlara te'addiden ve celb ü ahz sebeb ile ehl-i fesâda himayet olınmakdan ziyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbi' olasın.

[Sayfa: 130]

Hüküm 252

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Şam Beylerbeyisine hüküm ki:

Hacc-ı şerîfe muhâfazası için ta'yîn olınan şam yeniçerilerinin ba'zı eşkıyâsı ağalarına akçe virmegle yazılmayub huccac-ı müslimini yollarda rencide etdüklerinden mâ'adâ etrâf ve cevanibden zad ve zevad getüren kimesnelerin zad ve zevadların meccanen çeküb zulm ve te'addiden hâli olmadıkları i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu bâbda bi'zzat mukayyed olub kadimden olageldüğü üzere hacc-ı şerîfe muhâfazası için Şam yeniçerileri ta'yîn olındıkda emîr-i hâccı ma'rifetiyle tâife-i mezbûreden yarâr olub şaki olmıyanları yazub min-ba'd ehl-i fesâdı ve emîr-i hâccı murad idinmedikde ta'yîn etmeyesin ve hacc-ı şerîfe yolında fukarâya te'addi üzere olanları emîr-i hâccı sana ârz etdükde gedüklerin ahza tevcîh eyleyesin ki sâ'ir ehl-i fesâda muceb-i ibret ve nasihat ola.

Hüküm 253

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Gazze Sancağı Beyi olup hala Şam emîr-i hâccı olan Ahmed dâme-izzuhûya hüküm ki:

Hacc-ı şerîfe müteveccih olan dergâh-ı mu‘allâm müteferrikaları ve çavuşlar ve gayriler kadimden olageldüğü üzere Muhammed-i şerîfin sağında ve solunda katarlanmayub olagelen mahalde Şam yeniçerilerinin beratları ile Muhammed-i şerîfin arasında katarlanmağla Muhammed-i şerîfe girü kaldığı i‘lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ anun gibi dergâh-ı mu‘allâm müteferrikaları ve dergâh-ı arz-ı destgahım çavuşları hacc-ı şerîfe müteveccih olduklarında adet-i kadime üzere Muhammed-i şerîfenin iki cânibinde katarlanub min-ba‘d kadimden olagelene muhalif kimesneye iş etdirmeyesin.

Bir sureti: Şam Beylerbeyisine hitaben vech-i meşruh üzere

Hüküm 254

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Leccun Beyine hüküm ki:

Gazze Sancağı Beyi iftihârü'l-ümerâi'l-kirâm Ahmed dâme-izzuhû bu sene-i mübarekede dahi emîr-i hâccı ta‘yîn olunmuşdır müşârün-ileyh hacc-ı şerîfe müteveccih oldıkdâ varub gelince sen livâ-i Gazze muhâfazasında olman emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince mûmâ-ileyh Ahmed dâme-izzuhû hacc-ı şerîfe müteveccih oldıkdâ sen sancağın muhâfazası için kifayet mikdarı adem alıkoyub dahi kalkub livâ-i Gazze'ye gelüb müşârün-ileyh emîr-i hâccılık hıdmetine varub ada idüb gelinceye değın Livâ-i Gazze'nin hıfz u hırâsetine ve zabd ve siyanetinde dakika fevt etmeyesin.

[Sayfa: 131]

Hüküm 255

Buyruldu

Mora Beyine ve Londari Kādîlarına hüküm ki:

Andros Kādîsı südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûra tâbi' Lahur nâm sahrada sakin olub Farta Kazâsına tâbi' meali kânûn nâm karyede üç bin akçe tîmâr tasarruf iden Derviş Pervane kazâ-ı Arkadya ve Ma'rofarta ve Londari ve Andresse ve Koron ve Felakiye nâm kasabalarda alat-ı ağnam cem'ine me'mûr olan Çaşnigirzade İbrahim çavuşun yanına konulub ma'rib Kādî yoğken karyeden karyeye gezüb beşer yüz altışar yüz akçe ücret namına alub re'âyâyı pay-i hal etmeğle re'âyâ müşkil olmağın kabl-i şer'iden defaatle tenbîh olındıkda mütenbîh olmayub şer'-i şerîfe itâ'at etmeyüb girü köyden köye gezüb ücret-i kadim yazıcı ve siyancı akçesin aldırub ve koyunu olmayan fukarâya beşyüz ve dahi ziyâde koyun yazdurub tezvîr ve telbîs ile nice re'âyâyâ cela-yı vatan etdirüb ve mezbûr dervişin tîmârı alınub hakkından gelinmek için emr-i şerîfem ricâsını ârz itmeğın husûs-ı mezbûr yerlü yerinden görilüb ehl-i fesâdın hakkından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûru hüsn-i tedârikle ele götürüb gaybet iderse şer' ile buldırması lazım olanlara buldırub getürdüb dahi da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâdde idenler ile beraber idübbir defa şer' ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûr etmeyan husûsların hakk üzere teftiş idüb göresin ârz olındığı üzere mezbûrun vech-i meşruh üzere fukarâya zulm ve te'addisi şer' ile sâbit ve zahir olırsa ashab-ı hukuku şer' ile müteveccih olan hakların hükm idüb bi-kusur alıvirdikden sonra mezbûrun fesâd ü şenâ'ati vâkı' ise hıdmete vâkı' olan mevadın suret-i sicilleriyle ahvâlin yazub südde-i sa'âdetime ârz eylesin ki tîmârı ahza virilüb hakkından gelinmek için hükm-i hümâyûnum gönderile hüsn-i teftişde hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb celb ü ahz sebab ile ehl-i fesâda himayet olunub kendü halinde olana te'addiden ziyâde hazer idesiz.

Hüküm 256

Buyruldu

Muhtesibe virilmişdir fi 23 Receb sene isneyn

Kefe Beyine ve Kefe Kādîsına hüküm ki:

Mahrûse-i İstânbûl'da yağa külli müzâyaka var iken ba'zı kimesneler gemiler ile Anadolu yakasına Kefe yağı alub gitdikleri istima' olındı imdi min-ba'd Kefe yağı eger

tulum ile ve eger dös ile Anadolu yakasına gönderilmeyüb cümlesi mahrûse-i İstânbûl'a gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu husûsa bi'zzat geregi gibi mukayyed olub emr-i celilü'l-kadrim mûcibince min-ba'd Anadolu yakasına tulum ile ve yâhûd dös ile Kefe yağı gönderilmeyüb cümlesin İstânbûl zahîresi için gemilere tahmîl eyleyüb ve her gemiye tulum ne mikdar dös yağı tahmîl olınırsa cümlesin defter idüb gayb ile defterlerin mühürletüb gemi reislerinin ellerine viresin ki ol defter mûcibince reislerden ol mikdar yağ taleb olına şöyleki girü Anadolu yakasına tulum veya dös ile yağ gittüğü istima' olına inayet ve ihsana mazhâr olmanız mukarrerdir ana göre mukayyed olasız ve bilcümle harc-ı sefine tulum veya dös yağı kodurmayub cümlesin sefinesine kodurub doğru İstânbûl'a gönderesiz ve bazarlarda ve gayri yerlerde niza' etdüresiz Anadolu yakasına yağ geçürmeyüb cümlesin İstânbûl'a getüreler ve şöyleki niza' olındıktan sonra mütenbîh olmayub girü Anadolu yakasına yağ geçüreler ism ve resmleri ile yazub ârz eylesin ki haklarından geline.

[Sayfa: 132]

Hüküm 257

Buyruldu

Karahisar-ı Sahib Sancağında vâkı' olan Kādîlara hüküm ki:

Emîrü'l-ümerâi'l-kirâm Anadolu Beylerbeyisi Mehmed dâme ikbâluhu ile Karahisar-ı Sahib Kādîsı Mevlânâ Haydar zîde fazlühû südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Mîr-i mîrân müşârün-ileyh sefer-i hümâyûna gitdiğin Karahisar-ı Sahib Kādîsı sancak ahâlisi kendüye varub hala sefer-i hümâyûn vâkı' olmağla vilayetimiz hâli kalub haramzade ve eşkiyâ baş kaldırub zabt ider kimesne olmayınca zulm ve te'addi ve fesâd etmeleri mukarrerdir şöyleki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Selim Çavuş oğlu Mehmed Çavuş müfettiş ta'yîn olınırsa vilayeti eşkiyâdan hıfz ve hırâset etmekle fukarâ zaman-ı hal üzere kâr ve kesblerinde olurlar diyü ricâ etdüklerin ârz eyledüklerin mezkur çavuşum zikr olunan kādîliklarda müfettiş olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezkur çavuşumla bu bâbda her birinüz kemal-i tekayyüd ile bi'zzat mukayyed olub zikr olunan kazâların hıfz ve hırâseti umurunda mezkur

çavuşuma iktiza yeledüğüne göre mu'âvenet ve müzahirat eyleyesiz ve senki çavuşumsun leyl ü nehâr zikr olınan kâdîlikları gereği gibi hıfz ve hırâset idüb ehl-i fesâd ve eşkıyâdan bir mezidin malına ve rızkına ve nefesine zarar u gezend iriştirmemek bâbında mecd ü sâ'î olasın ve anun gibi bir karyede ve diğeri bir mahalde ehl-i fesâd ve eşkıyâ zuhûr iderse yanında olan ademlerinle ve kifayet mikdarı il eri ile üzerlerine varub hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getürüb dahi ahvâllerin toptak kâdîları ma'rifeti ile hakk ve adl üzere teftiş ü tefahhus idüb göresin ehl-i fesâd muhtâc-ı ârz olanlardan ise ism ve resmleriyle yazub ârz eyleyesin değilse haklarında şer' ile lazım geleni mahâlinde icra eyleyüb ehl-i fesâda asla ruhsat virmeyesin ammâ hin-i teftişde tamam-ı hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan ve gazez ve ta'assub ile kendü hallerinde olanlara zulm ve te'addi olmakdan ve celb ü ahz sebep ile ehl-i fesâda himayet olınmakdan hazer idüb hade-i hakdan insaf göstermeyesin. tamam-ı hakk-ı harime tâbi' olasın.

[Sayfa: 133]

Hüküm 258

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümayûn

Tarsus Kâdîsına hüküm ki:

Merhum ve mağfurle Babam Sultan Selim Han aliyye'l-rahme ve'l-gufran şerîfeleri evkafına mütevellî olan kıdvetü'l emâcid ve'l-âyan Meriç dâme mecduhu rikab-ı hümayûna ârz sunub evkaf-ı mezbûreden Tarsus Kâdîsına tâbi' kelifar nâm karyeye karib eski karyesinde dağ içinde Turnaderesi dimekle ma'rûf mahalde mevzi'de haymaneden ve evlad-ı haymaneden ve fukarâdan cem' olub zikr olınan vakf-ı karyeye sağnub riayet olub cizre ve ispençe ve adet-i ağnam ve aşar-ı şer'-iyye ve rüsum-u örfiyelerin cizre ve aşar-ı şer' iye ve sâ'ir rüsumat ve koyun hakların cümlesi müşârün-ileyhin vakfına virüb ve hakdan azın taleb etdiklerin sen ki kâdîsın ârz etmeğle azın virilüb emr-i şerîfe dahi ihrâc olınub kırk elli okunub mutassıl ziyâde olmak üzere iken halayık haramileri gelüb haracı ve rüsumu biz alırız diyü te'addi cem' olmalarına mani' oldukları ecilden zikr olınan müşârün-ileyhin vakfına ilhak olınub cem'en rüsumatların

vakfa a'da idüb ârz etmeğin evkafa (dahl) olına diyü hatt-ı hümâyûnum sa'adet-i makrunum sadır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Emr-i celîlü'l-kadrim üzere emr-i şerîfe virile veya mezbûrca tevzib iden re'âyânın haraçların vakfiye için zabt idüb haraççılardan ve ahzdan bir ferdin emrime mugâyir dahl u ta'arruz etdürmeyesün. Şöyleki hilâf-ı emr-i şerîfe dahl u ta'arruz iderler ise ism ve resmleri ile yazub südde-i sadetime ârz eylesesin. re'âyâya haraçları ve ahzı min-ba'd dahl u ta'arruz etdürmeyüb zabt etdüresin. Şöyleki emr-i şerîfime muhalif duhul iderler ise südde-i sa'âdetime ârz eylesesin ki muhkem haklarından geline mütevellisine vakf-ı mezbûre için

[Sayfa: 134]

Hüküm 259

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Bağdad Eyaleti Mutasarrıfı olan Vezirim Hızır Pâşâ'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüb mah-ı rebiyül evvelinde Bağdad'a varub vilayetini ve re'âyâ ve berâyânın ahvâlin ve hazine ve mukataanın ibraz ve masârıfın ihtimâm ile yokladuğında hazine-i Bağdad'da nakudden bir akçe bir sikke bulunmadığından mâ'adâ kul tâifesinin güzeşte mevaciblerine üçyüz altmış kise deyne zuhûr idüb hazinenin hâletine bâ'is mukataatı müfsid eline düşmekle ve hakimlerin adem-i takdimi ve ademlerinin zulm ve te'addileri olmağla re'âyâ perakende olub arazi-i miri ziraat olunmayub hâli ve harabe kalmışdır bir adil ve müstakim hakim nice mert bu diyârda ikamet idüb vilayet ü raiyet haline mukayyed olub ve müktezayı hal üzere hareket etmek gerekir ki tedârikle ahvâli re'âyâ ve mukataat nizam bulmak müşir ola ve sen hıdematı hümâyûnda bir an ihmâl ve müsahale ve tamga ham etmeyüb hazinenin tevkir ve taksiratın ve tahsil-i mal-ı mîrîde ve memleketin ittihâhında dakika fevt etmeyüb ehl-i vakıf ile müşavere idüb her husûsun iktizasına göre tedârik-i mübaşeret idüb min-ba'd hazine-i amire makhûr ve re'âyâ ve zuâfâ dahi asude hal üzere oldığın ve mukaddemâ name-i hümâyûnum gönderilüb eger şah Nihavent semtlerine gelüb alan ol câniblerde name-i hümâyûnum şaha irsâl idesin diyü fermân olunmuş idi sen Haleb semtinde iken Şah girü Loristandan Fervene gitmiş bulunmağla ol name-i hümâyûnu irsâl etmeyüb lakin yarâr casuslar

gönderilüb Şahının ol câniblerde Abdullah han ile cenk ü cidalleri olmağla hala şaha Ferveneden kalkub Horasan taraflarına revane oldığı haber virdüklerinden mâ'adâ Mihriban hakimi Halu handan adem ile mektûb gelüb Horasan ve Herat hala Özin elinde olub ve Abdullah Han bi'zzat asker ile Herat'da kışlamağla şah dahi Şirvan câniblerine gidüb mebeynlerinden azim fetret olduğın ârz eylemişsin ve dahi i'lâm eylemiş ma'lum-u şerîfem olmışdır. **Buyurdum ki:**

Vusul buldıkda min-ba'd dahi gereği gibi mukayyed olub eger memleket-i vilayetin hıfz ve hırâseti ve eger re'âyâ ve berâyânın itmi'nan ve refahiyeti ve mal-ı mîrînin cem' ve tahsilidir envâ'-ı ikdâm ü ihtimâmın zuhûra getüresiz ve min-ba'd dahi ol câniblerde vakıf ve mukataam olduğın ahbar ale't-tevali asitane-i sa'âdetime i'lâmdan hâli olmyasın.

[Sayfa: 135]

Hüküm 260

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Ulak bargirine müfettiş olunub dahl etmeye.

Eski il Kādîsına ve Konya Kādîsına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûra tâbi' Feruz nâm karye halkı meclis-i şer'e gelüb karye-i mezbûrede vazı' olınan beş ra's menzil bargirlerinin menzilcileri bundan akdem asitane-i sa'âdetime adem gönderüb arz-ı hal etdüklerinde beş ra's bargire atmış nefer kimesne ta'yîn olunub hala yirmi hanesi fevt olub ve on hanesi firar idüb ve on beş hanesi tüccara duhul idüb beş ra's bargirleri onbeş hane besleyüb hıdmet etmeğe iktidarımız kalmamışdır diyü mukaddemâ ârz olındıkda Eski il Konya ve Larende Kādîlarına hitaben emr-i şerîfe varid olub fermân-ı şerîfem mucibince Konya Kazâsına tâbi' Sofa nâm karyeden altı hane ve Sarulak nâm karyeden on yedi hane Azaviran nâm karyeden dört hane ve Diken nâm karyeden yirmi hane larende kazâsına tâbi' Karaviran nâm karyeden beş hane kazâ-ı mezbûreye tâbi' Kışlak nâm karyeden altı hane ve Topraklu nâm karyeden beş hane zikr olınan beş ra's bargir hıdmetine cümle yetmiş beş hane yeksan olunub seksen dokuz tarihinden bu ana değin ada-ı hıdmet iderler iken Konya Kādîsı bir tarîka ile emr-i ihrâc etdirmekle zikr olınan

hanelerin otuz iki hanesin zabt etmeyle size ziyâde sarf olmuşdır bargirleri beslemeğe kudretimiz yokdır ahvâlimizi sūdde-i sa'âdete ârz eyleye diyü ilhâh etdiklerin bildirmişsin kemâ-kân ulak bargirlerine ta'yîn olınmaların emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda zikr olunan haneleri olageldüğü üzere ulak bargirleri hıdmetine ta'yîn idüb emr-i şerîfime ve olagelene muhalif ta'allül ve bahane etdirmeyesin.

Hüküm 261

Buyruldu

Yevmül İsneyn fi 13 Recebü'l-mürecceb sene isneyn

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Rum Beylerbeyisine Sivas ve Kelmuğad Kādîlarına hüküm ki:

Senki Sivas Kādîsısın; Artuk-Abad Kādîsı Mevlânâ Ahmed ile Sivas ili kādîsı Ömer sūdde-i sa'âdetime mektûblar ve ayan-ı vilayete mahzar gönderüb Vilayet-i Sivas'da olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr meclis-i şer'e gelüb Masum şeytan dimekle ma'rûf Ali nâm zaim ehl-i örf yanına varub ze'âmet ve tîmârların re'âyâsın gammâz etmeyle rencide ve remide etdirüb malve minâllerin aldırmağla ekseri var etdirmeyüb ze'âmet ve tîmârlarımız karyesinin harab olmasına bâ'is olub zarar-ı amme müfsiddir diyü ârz eyledikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda mezkuri da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâl eyleyen husemasıyla beraber idüb bir defa şer' ile fasl olmayub onbeş sene mürûr etmeyen husûsların hakk üzere teftiş ü tefahhus idüb göresin fi'l-vâkı' mezkurun vech-i meşruh üzere fukarâyâ zulm ü te'addisi vâkı' ise ashab-ı hukukun şer' ile müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra muhtâc-ı ârz olan husûsların yazub ârz eylesin değilse ol bâbda emr-i şer'î kavimle amel idüb hilâf-ı şer'-i şerîfe kimesneye iş etdirmeyesin ammâ hin-i teftişde hakk-ı harime tâbi' olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb kaziyede medhale olmayanı dahl etdirmeyüb celb ü ahz sebep ile mezbûra zulm olmakdan ziyâde hazer idesin.

[Sayfa: 136]

Hüküm 262

Buyruldu

Yevm ü's-sülesâ Fî 14 Recebü'l-mürecceb sene isneyn

Bâ-hatt-ı Muharrir Ali Çelebi

Zülkadiriyye Beylerbeyisi Mehmed dâme ikbâluhuya hüküm ki:

Sefere nusret aserim mühimmatı için on katar yarâr ve kezib develer tedârik idüb kendü sarbânların ve yarâr ademlerinle serdâr-ı zafer-ı şî'arıma irsâl etmek bâbında mukaddemâ emr-i şerîfim gönderilmişdi imdi ol emrim âli-mekan mukarrerdir **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ asla te'hir ve terâhi etmeyüb emrim üzere zikr olunan on katar yarâr develeri mükemmel ve rahtları ile mezbûr () varduğun yarâr ademlerin ve sarbânların ile koşub ber-vech-i istî'câl serda-ı zafer-i şî'arıma irsâl eyleyesin ve gönderdüğün develer yüke yaramaz amel manda olmayub ziyâde ala keziblerin gönderüb ve yola koşub gönderdüğün ademlere ve sarbânlara muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki yolda ve izde ve menazil ve merahilde arpa ve samanların müstevfi virüb ve onat vechile görüb gözedüb orduyu hümâyûnuma emin ve salim ulaştırub on katardan bir deve eksik teslim eylemekden ziyâde hazer ideler deve husûsu ehemmi mühimmatdan olub sâ'ir umura kıyas olunmağa meccâl yokdır heman mu'accelen ihrâc ve irsâl eylemeğe sa'y-ı cemil ve hüsn-i ihtimâm eyleyeler.

Bir sureti: Rum Beylerbeyisi Mehmed dâme ikbâluhuya

Bir sureti: Karaman Beylerbeyisi iken hala Kıbrıs Beylerbeyliğine inayet olunan Ramazan dâme ikbâluhuya

[Sayfa: 137]

Hüküm 263

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Selanik Kādîsına hüküm ki:

Hala ol cânibde ba'zı ehl-i fesâd ve kat'-ı tarîka ahz olunub dustûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem vezirim İbrahim Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehunun mukaddemâ voyvodaların katl idüb emvâl ve esbabların gâret eyledükleri mezbûrlardan suval olındıkda kırk elli nefer kimesne ile mâbeynlerin tevzî' ve taksîm eyledükleri

i'lâm olmağın sâ'ir yoldaşları dahi ele getirilüb cümlesi mukayyed ve mahbûs sütte-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda mezkur ehl-i fesâdın sâ'ir yoldaşların dahi hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getürdüb gaybet idenleri şer' ile buldırması lazım olan kefilasına buldırub getürdüb da'vâyı hakk idüb ta'yîn-i mâdde idenler ile beraber idüb bir defa şer' ile görülmeyüb onbeş sene mürûr etmeyen husûsları hakk üzere onat vechile teftiş idüb göresin fi'l-vâkı' i'lâm olunduğı gibi olub şer' ile sâbit ve zahir olub şer' ile müteveccih olan hukuk-u ahabını alıvirdikden sonra zikr olunan ehl-i fesâdı mukayyed ve mahbûs varan çavuşuma teslîm eyleyüb suret-i sicilleri ile sütte-i sadetime gönderesin ammâ hin-i teftişde hakk-ı harime tâbi' olub tezvîrden ve şuhûd-u zûrdan ve gazez ve ta'assub veya ahz ü celb sebeble hilâf-ı şer'-i kavime iş olmakdan ziyâde hazer eylesin.

Hüküm 264

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Çelebi

Arz getüren ademe virilmiştir fi 1 evasıt sene isneyn

Mora Sancağı Beyine ve Fenar Kādîsına ile Monlâna hüküm ki:

Senki Fenar Kādîsının dergâh-ı mu'allâma suret-i sicil gönderüb dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kara Selim Çavuş Fenar Kazâsına tâbi' Camia nâm karyede dergâh-ı mu'allâma ârz olunmadın bir cami' ihdas idüb ve hâtib dahi cenâb-ı celâlet-me'âbıma ârz olunmayub ve İzn-i hümâyûnum olmadın müşârün-ileyh kara selim çavuş cami-i mezbûrda hatme okudub hilâf-ı şer' ve hilâf-ı emr ve vazı' etmiştir diyü ihbar olunmağın hâtib namına olan kimesne getürdilüb suval olındukda cami'-i mezbûrun imamet ve hitabetine vakıf olan müşârün-ileyh çavuşa hitabet virüb benim tebamdan birü imamet ve hitabet idüb berat ve izn-i hümâyûn için ârz olunmak taleb eyledükce müşârün-ileyh çavuş benim iznim kafidir ârz ile izn ve berat alurken min-ba'd sana imamet ve hitabet etdirmezem diyü mani' olduğın haber virüb ve halli bu husûsun bu mînval üzere olduğın mu'temed-i aliye kimesneler haber virdüğünden gayri müşârün-ileyh çavuş dâimâ küffar-ı haksara tereke dahi virmekden hâli olmayub ve zulm ü te'addisi sebebi ile Mekuke nâm karye ahâlisi perakende oldukları mukarrerdir diyü ârz eyledüğün ecilden zikr olunan husûslar ehil ile görölüb hüccet üzere ârz olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mukayyed olub ârz olunan husûsları tamam üzere görüb dahi vuku' üzere ârz eylesin sonra emr-i şerîfim sudur iderse mucebiyle amel eylesin.

[Sayfa: 138]

Hüküm 265

Hüküm iptal edilmiştir

Buyruldu

Yazılmaya

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Atina Kādîsına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma arz-ı hal sunulub kazâ-ı mezbûre sakinlerinden Benizlü Yorgaki babası ve Dimitri Kaçılâyı(?) ve Dimitri Komaysı ve Yorgalası ve Nikola İskender ve Nikola Boladiyodi ve Kondus Boladiyodi nam zimmiler bundan akdem yedi kule salhanesi kasablarına yamak ta'yîn olunub emr-i şerîfe virilmişken bir tarîkayla ellerimizde emirlerimiz vardır diyü gelüb yamaklık hıdmetinde a'da etdikleri i'lâm olunmağın mezbûrların emr-i sâbıkâ mûcibince zikr olunan salhane kasablarına yamak ta'yîn olınmaların emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbur zimmilerin hükm-i sâbıkâ mûcibince ol yerden alakaların kat' idüb mûmâ-ileyhime koşub südde-i sa'âdetime irsâl eylesin ki gelüb yamaklık hıdmetin ideler.

Hüküm 266

Buyruldu

Eflak voydodasına hüküm ki:

Saray-ı atika kasabları tarafından dergâh-ı mu'allâma arz-ı hal sunulub Eflak'a tâbi' Yalaviçe ve Sakuyan nahiyelerinden saray-ı atika zahîresi için koyun virmek üzere mezkur kasablardan bir mikdar akçe alub ellerine temessük virmeğın hala taahhud eyledüğün üzere koyun virilmedüğü i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda taahhudun üzere zikr olunan kasabların koyunların bi't-tamâm ol nahiyelere teslîm idüb ta'allül ve bahane eylemeyesin.

Hüküm 267

Südde-i Sa'âdetimden Boğdan'a varınca yol üzerinde olan Kādîlara hüküm ki:

Hala Leh elçisi asitane-i sa'âdetime gelüb girü Leh'e teveccüh etmeğin **buyurdum ki:**

Mezbûr herkangınızın taht-ı kazâsına dahl olursa kendüye ve esbab ve davarlarına ve ademlerine menazil ve merahilde hilâf-ı şer'-i şerîf kimseneye dahl u ta'arruz etdirmeyüb lazım olan zad ve zevadları bulunan yerlerden akçeleriyle alıvirüb müzâyaka çekdirmeyesin ve mezbûr ile ba'zı kimesnelerin kulları itâk idüb ademleri namına bile gitmeğin ihtimâmı olmağın anun gibileri müşârün-ileyh çavuşum yoklayub alıkoya fermân-ı şerîfime muhalif itâk etmiş kulları at ve yât u yerâğ ve sâ'ir memnu' meta' alub gitmekden ihtiyad eylesin.

[Sayfa: 139]

Hüküm 268

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Çelebi

Hala sefere giden yeniçeriler zahîresi cem'ine me'mûr olan Murad Çavuş'a hüküm ki:

Hala sefere giden yeniçeri kullarım için zahîre cem'-i sana fermân olınmağın ol bahane ile İstânbûl zahîresine dahl olunmaman emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda emrim üzere İstânbûla mahsus olan zahîreye asla ta'arruz etmeyüb yeniçeri kullarıma lazım olan zahayiri ahzdan tedârik idüb İstânbûlda zahayir husûsunda müzâyakaya ba'is olur husûsdan hazer eylesin.

Hüküm 269

Buyruldu

Batumlu Ali Çavuş'a virilmiştir

Fi 28 Receb sene isneyn

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Keşab ve Giresun ve Kürtün Kādîlarına hüküm ki:

Siz ki Giresun ve Kürtün Kādîlarısız südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb ve ayan-ı vilayete mahzar gönderüb erbâb-ı tîmârdan Köseci Yusuf oğlu Mahmud ve karındaşı Mustafa ve Keşab Kazâsından Mustafa nâm şakiler ehl-i fesâd gammâz olub sana, bey ademleri ve kethüdaları yanına varub Müslümanları gammâz etmeğle hilâf-ı şer'î şerîf malların aldırub mezbûrların hûr ve te'addilerinden re'âyâ ve berâyânın ekseri varmadın diyâr idüb yalnız Giresun kazâsından ikiyüzden ziyâde hane mezbûrların şer ve fesâd idüb terk-i vatan etmişdir avâriz ve sâ'ir tekalif-i örfiye ihrac olunmadın kalmışdır mezbûrların hakkında defaatle o emr-i şerîfe varid olub meclis-i şer'ide medaren tenbîh ve te'kîd olunmağın mütenbîh olmayub zulm ve te'addileri günden güne daha ziyâde olmaktadır te'addilerinin nihayeti yokdur izâleleri lazımdır diyü i'lâm eyledüğünüz ecilden mezbûrlar ele getirilüb kayd u bend ile asitane-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda mezburlar Kürtün ve Giresun hernerde ise şer' ile buldırması lazım olanlara buldırub dahi şer' ile üzerlerine sâbit ve zahir iden mevadın suret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbûs hımdetdarlarından yanlarına kifayet mikdarı adem koşub südde-i sa'âdetime gönderesin ve yola koşub gönderdüğün ademlere muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki celb u ahz sebeb ile gaybet etdirilmekten hazer ideler.

Hüküm 270

Buyruldu

Boğdan Voyvodasına hüküm ki:

Hala Leh elçisi asitane-i sa'âdetime gelüb girü Leh'e teveccüh etmeğın **buyurdum ki:**

Mezbûr Boğdan'a vardıkda emin ve salim Leh sinoruna ulaştırub kendüye ve ademlerine ve esbab ve davarlarına menazil ve merahilde kimesneye dahl u ta'arruz etdirmeyesin ve ba'zı kimesnenin kulları gaybet idüb mezbûr elçi ile ademleri Leh'e gitdiklerine rıza-yı şerîfim yokdur bila giden çavuş ol makûleleri yoklayub anun gibi kul kısmı olub ellerinde atika nameleri olub tezvirinüz üzere olanları alub gidüb ellerinde atika nameleri olmayub gaybet idenleri mezbûr çavuşum muvafakatiyle alıkoyub orta yakaya geçmeye ruhsat virmeyesin mezbûr elçiye ve yarâr at ve sâ'ir memnu' olan meta' dahi alub gitmekden ziyâde hazer idesin.

[Sayfa: 140]

Hüküm 271

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Şam Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem Şam Beylerbeyisi olanlara defaatle hükm-i şerîfim gönderilüb Şam yeniçerilerinin ağası olan gedüklerin tat ve arab ve çinçi tâifesine virmeyüb rum yetkelerinden yarâr tüfenk ve endaz ata ve dona kadir ve hıdmet-i mezbûrede me'mûr kimesnelere tevcîh idesiz diyü emrim olub muhkem tenbîh ve te'kîd olunmuş iken girü emr-i şerîfime mugâyir mücerred celb u ahz için tat ve arab ve na-ehl-i kimesnelere virilmeğle hıdmet zamanında zaman-ı mezbûrede istihdama kabil kimesne bulunmadığı i'lâm olunmağın min-ba'd düşen gedükler asitane-i sa'âdetime ârz olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda min-ba'd yeniçeri tâifesinden mahlul olan gedükleri ol cânibde yarâr ata ve dona kadir tüfenk kullanımında me'mûr kimesne bulunursa mezbûru tevcîh ve ârz eylesin ki asitane-i sa'âdetime gelüb muceb ise görülüb tevcîh olına eger ol makûle yarâr kimesne yoğsa ayni ile mahlul olan gedüğe ârz eylesin ki müstehak olana tevcîh olına.

Hüküm 272

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Trablusgarb Beylerbeyisine ve Kādîsına hüküm ki:

Trablusgarb askeri bundan akdem vatanlarında ve kendü câniblerinde nöbecilerin ta'yîn idüb re'âyâ ve berâyâyâ tavık ve arpa ve koyun salub ve hıdmet diyü ziyâde akçelerin alub aldıkları zehayirin akçelerin virmeyüb zulümlerinden halleri mükerrer olmağın mukaddemâ Cezayir Beylerbeyisi olan müteveli kapudanım Hasan Bey huruç iden muhtede-i kazibin hakkından gelmek için donanma-yı hümâyûnum vardukda nöbecilerin vatanlarda olan re'âyâ bu makûle tekalifin ve zulm ü te'addilerine müşahit etmeğle nöbecileri ref' idüb ve min-ba'd nöbetçi olmaya diyü tenbîh etmeğle re'âyâ asude hal olmuşlar iken hala askeri mezbûre vatanların her birine yirmişer ve

otuzar nöbetci ta'yîn idüb vech-i meşruh üzere re'âyâyâ tekelif teklif idüb zulm ve te'addi etdikleri istima' olunmağın nöbetçiler ref' olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda te'hir ve terâhi etmeyüb zikr olunan vatanlardan bu nöbetçileri işbu emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince ref' idüb min-ba'd vatanlarda nöbetci ta'yîn etdirmeyesin şöyleki emr-i şerîfime muhalif vatanlarda nöbetçiler olub re'âyâyâ vech-i meşruh üzere zulm ve te'addileri olduğı istima' olına neticesi sana ayid olur ana göre mukayyed olub vatanlarda nöbetçiler ta'yîn olınmakdan ziyâde hazer idesin.

[Sayfa: 141]

Hüküm 273

Buyruldu

Pervaşte ve Kula Kādîlarına hüküm ki:

Dustûr-ı mükerrerem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem vezirim Mehmed Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehu dergâh-ı mu'allâma arz-ı hal gönderüb Alasonya nâm hasları zabiti olan Perviz çavuş zikr olunan hasların mahsulünden dört yük akçe tahsil idüb ademlerinden dokuz nefer kimesne ile irsâl idüb yolda gelürlerken taht-ı kazânuzda vâkı' olan menazilde kat'-ı tarîka mezbûrları katl ve hasların mahsulün alub gaybet etdiklerin i'lâm idüb bu bâbda ormane mahallesi emini fitne ve müttehem olub sâ'ir fitne ve müttehem olanlar ile ele getirilüb mahkemeye alub gitmek istediklerinde ba'zı sipâhi ve yeniçeri tâifesi mani' oldukların bildirüb bu fesâdı idenler dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed çavuş zîde kadruhû mübaşeretiyle ele getirilüb şer' ile görilüb akçesi tahsil olunmak bâbında hüküm-i hümayûnum virilmesin ricâ etmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mezbûrunuz bi'zzat müşârün-ileyhin ademleri hasların mahsuli ile gelüb taht-ı kazânuzda konub menzillere zayi' olmuş ise tamam-ı mâ'lum idindikden sonra ol mahalde bu fesâdı idüb fitne ve müttehem olanları mezbûr emin müşârün-ileyh çavuşum mübaşeretiyle hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirüb dahi mükteza-yı şer'-i müzahir üzere teftiş ü tefahhus idüb göresin bu fesadı idenler her kimler ise üzerlerine sabit ve zâhir olan müşârün-ileyhin zayi' olan akçelerin bi-kusur cem' ve tahsil etdirüb müşârün-ileyh çavuşuma teslim etdikden sonra bu fesâdı idenler sipâhi tâifesinden olub muhtâc-ı ârz ise yazub ârz eyleyüb değil ise bu bâbda şer' ile

lazım geleni icra eyleyüb yerine koyasın ve zıkr olınan ehl-i fesâdı ele virmeğe ve şer‘-i şerîfe getürmeğe sipâhi ve yeniçeri tâifesinden kimesne mani‘ olur ise men‘ idesin memnu‘ olınanları isimleri ve bölükleri ile yazub ârz eyleyüb zıkr olınan ehl-i fesâda himayet olunmağla muşarun ileyihin akçesi zayi‘ olmakdan ziyâde hazer idesin.

Hüküm 274

Buyruldu

Kula Kādî ve Kapudanına hüküm ki:

Dustûr-ı mükerrem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem vezirim Mehmed Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehunun hasları mahsulündan dört yük akçe ile ademleri yolda gelürken ademlerin katl ve akçelerin gâret olunmağla Mehmed Çavuş mübaşeretiyle ehl-i fesâdı ele getürmek için hük-m-i hümayûnum virilüb lakin ehl-i fesâd firar etmeğle Kula Hisarı erlerinden ele getürölmekde mu‘âvenet etmek için kifayet mikdarı hisar eri virilmesin ricâ etmeğın kifayet mikdarı hisar eri ta‘yîn olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Zıkr olınan ehl-i fesâdı ele getürmek için Kula Hisarı erlerinden kifayet mikdarı adem ta‘yîn idüb müşârün-ileyh Mehmed Çavuş mübaşeretiyle ele getürölmeğe mu‘âvenet etdirüb ihmalden hazer idersiz.

[Sayfa: 142]

Hüküm 275

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Efendi

Rodos ve Sağacık Sancakları Beylerine hüküm ki:

Haliya Kıbrıs Beylerbeyisi olan emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Ramazan dâme ikbaluhu Cezire-i Kıbrıs'a îsali mühimmatdan olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ anun gibi müşârün-ileyh vilayet-i mezbûreye geçmek murad idindikde her kangınız hâzır bulunursa asla bir an ve bir sâ‘at te‘hir etmeyüb müşârün-ileyh cümle esbab ve etfâl ve müstemilat ile kâdırganuza tahmîl idüb muaccelen Cezire-i Kıbrıs'a îsal idüb avk ve te‘hir etdirmeyesiz. Şöyleki bu bâbda bir vechi ta‘allul idüb

mûmâ-ileyhi mahâli me'mûra irsâlde ihmâl eylemeyesiz her kangınız ise asla öZRünüz makbul olmayub geregi gibi mu'atub olursuz bilmiş olasız.

Hüküm 276

Buyruldu

Mısır Beylerbeyisine ve Kâdîsına hüküm ki:

İskenderiye ahâlisi sÛdde-i sa'âdetime azr-ı hal gönderüb İskenderiyye kazâsında Maliki nayibi olan Muhiddin ve [...] nâm neferatı ba'zı tevabi'le ittifâk idüb küffâr-ı hâk-sâra ziyâde bahâ ile yirmi bin urub mikdarı buğdayı virüb te'addi etmişlerdir diyü görölmek için emr-i şerîfe virilmek ricâsını i'lâm etdikleri ecilden buyurdum ki:

Vusul buldıkda bu husûssa geregi gibi mukayyed olub göresin mezbûrların hilâf-ı emr-i şerîfe küffâr-ı hâk-sâra ol mikdar buğdayı virdükleri sâbit ve zahir olursa ol makûle küffâr-ı hâk-sâra bu işlere tekarüb için buğdayı viren sipâhileri ism ve resmleri ile yazub ârz eyleyesin sonra haklarında emr-i ne vechile sadır olursa mucebi ile amel eyleyesin ammâ şöyleki mezbûrlar küffâra buğdayı virmiş olmayub akameti arz olunanlar [...] etmişler ise ol makûle hilâfa vâkı' isnad idenlerin dahi ceza u sezâların viresin.

[Sayfa: 143]

Hüküm 277

Hüküm nakledilmiştir.

Yevmü-l hamis fi 7 Şa'ban el- muazzam sene isneyn ve elf

Cenâb-ı emâret-me'âb eyalet-nisâb, rıf'at-iktisâb el-muhtass bi-mezid-i'-inayet-i'l-meliki'l müte'al Dağistan Hakimi Şimhal dâmet me'âliyehuya hüküm ki:

Hala Şirvan eyaletine mutasarrıf olan dustûr-ı mükerrer müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem vezirim Ca'fer Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehu dergâh-ı arz-ı destgahıma mektûb gönderüb Rus menhûs keferesi yirmi bin mikdarı tüfenk endaz ve mela'in-i hâsirîn ile senin ÷lkene gece gelüb iki yerde kal'a yapub içlerine beş altı binden ziyâde tüfenk endaz keferi komağla senin için ÷lkesinde ikamete kadir olmayub suub u sengistân yerlere çekilüb ahvâli mükerrer olmuşdur diyü ârz ve i'lâm eyledi imdi sen ve

baban aba-ı kiram ecdâd-ı izâm-ı inara'llah-ü berahihim zaman-ı şeriflerinden husûs-ı ibtidâ-i Şirvan fethinden berü sütte-i seniyye-i sipihr-âsâ ve atabe-i ulyâ-i felek fersâmıza arz-ı sadakat ve ihlasından hâli olmaduğınız ecilden mutasarrıf olduğınız eyaletin memalik-i mahrûseme müzafatı mesabesinde olub hıfz ve hırâseti her vecihle zimmet ve himayet-i aliyyem mülükhaneme lazım ve mühim olmağın mela'in-i hâsirinin ülkenizde bina eyledükleri kal'alar inayet-i hakla yarâr hıdem olunmak bâbında fermân-ı alişânım sadır olub bu bâbda müşârün-ileyh Ca'fer pâşaya lazım olduğı kadar asker ve ol kal'aları sökmek için arabalarıyla toplar irsâl olunmuşdır ve sen bu vechi asitanemize dâimâ ile itâ'at üzere olduğın ecilden hakkında mezbûr avâtıf-ı aliyye-i şahane ve avarıf-ı seniyye-i padişâhânemi zuhûra getürüb hal-i hâzırımıdan bir suy-i halkın maarresü'l-behcet ve esyaf-ı fatihü'l kenafımdan bir kavza-yı şimşir-i zafer tevsir-i inayet idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ inayet olınan halk-ı Kahire kisvetü'l-mâ'muremi enva'-i takdim ve ikrâmla giyüb [...] esamemi dahi istaflinimiz ve ihram ile kuşanub dahi mûmâ-ileyh vezirim Ca'fer Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehu ile yekdil ve yekvucud olub ve sen dahi Dağıstan askeri ile mûmâ-ileyh vezirimın vec-hi münasib gördüği üzere hüsn-i ittifâk ve ittihad ile üzerlerine yürüyüb bi-avni'llahi te'âlâ yapdukları kal'aları beraber hedm idüb ve Rus menhûs nasır tu'me-i şimşir eyleyüb enva'-i yüzaklıkları tahsiline sa'y-ı cemil eyleyesiz ve asakir-i mansureme ve emr ve müstevfi zahîre tedârik etdirüb bir nesneye müzâyaka çekdirmeyüb gânimin ve sâlimin girü Şirvan'a avdet ve mürâca'at etdirmekte hüsn-i ihtimâm eyleyesiz.

[Sayfa: 144]

Hüküm 278

Buyruldu

Zeyn Hakimi Aleksandr Han'a hüküm ki:

Hala Rus menhûs keferesi Demurkapu etrâfında Şimhal ülkesinde kal'alar bina eyledüği ârz ve i'lâm olındı imdi müşârün-ileyh Şimhal âbâ-ı kiram ecdâd-ı izâmım zamanından berü sütte-i seniyye-i sipihr-âsâ ve atabe-i ulyâ-ı felek fersâ-fere mütaba'at üzere olduğından mâ'adâ vilayet-i Demurkapu karibinde olmağla ol mahallerde Rus menhûs tarafından asker gelüb kal'a bina olunduğının Demurkapu'ya belki umumen

vilayet-i Şirvan'a zararı olmağın ol kal'alar hedm olunmak bâbında emr-i celîlü'l-kadrim sadır olub Van ve Diyârbekir ve Revan ve Gence Beylerbeyisi umumen askeri ile ve Lori beylerbeyisi Nazır Pâşâ dahi cümle kazâk tâifesiyle bu husûsta me'mûr olub her birine müstakil hükm-i şerîfem gönderilüb eyaletlere müteallik olan ümera-i namdar ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ile ve kânûn üzere cebe mahsusunda ve cebelülerinizle ve top arabalarıyla lazım olduğu mikdarı toplar ile ale't-ta'cîl Şirvan'a varub dustûr-ı mükerrerem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem vezirim Ca'fer Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehuya mülaki olub vech-i münasib gördüğü üzere hıdemetlerde ve yoldaşlıklarda bulnasın muhkem tenbîh ve te'kîd olunmuş imdi sen dahi Şirvanın fethinde bulınagelince asitane-i sa'âdetim hülasası üzere hıdemet idegelmen ecilden sen dahi bu sefere nusret aserde bile olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda asla te'hir ve terâhi etmyüb mûmâ-ileyh vezirim edâma'llahü teâla iclalehu ile haberleşüb dahi her nice vech-i münasib görürse ol makûle üzere zikr olunan sefere hâzır ve müheyyâ olub Rus menhûsunun üzerine varub hüsn-i ittifâk ne ittihad ile yapduğı kal'aları yere yerleri yakub hatta leşkere-i mezkur olan vefûr seca'at celadet muktezâsınca mela'in-i hâsirîn-i kılıçdan geçürüb enva'-i yüzaklıkları tahsiline sa'y-ı cemil ve hüsn-i ihtimâm eyleyesin. İnşaallâhu'l-azim uğûr-ı hümâyûn makrunumda vâkı' hıdemetin zayi' olunmayub enva'-i inayet-i aliyye-i hüsrevaneme mesdur olunmak mukarrerdir ana göre mukayyed olub var kuvveti pazuya himmete getüresiz.

[Sayfa: 146]

Hüküm 279

Bâ-hatt-ı Nu'man Çelebi

Tedârîki ta'cîl emr gönderile

Şirvan Eyaletine mutasarrıf olan Vezirim Ca'fer Pâşâ edâma'llahü teâla iclalehuya hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Luter oğlu Aleksandr Han ağvasıyla Rus menhûs keferesinden yirmi bin mikdarı tüfenk endaz ve melâ'in gelüb Şimhal'in merkezi olan Terzü nâm kasabaya dahl olub on gün oturub etrâf ve cevanibine akçeler salmağla mezbûr Şimhâl ve cümle Dağıstan beyleri yerlerini bırağup sa'ab yerlere sakınub vilayetlerinde bulunan zahayir ve gallât Rus keferesinin Terzü kasabasının bir

kuşlıklığına vâkı‘ Tuz nâm karyeye daşıdub mezbûrede bir kal‘a bina idüb içinde altı bin mikdarı tüfenk endaz koyub ba‘de andan öte girübir kuşlık yerde kapun sokaklarına karışdığu mahalde bir kal‘a daha bina etmeğle Dağıstan vilayetinden zahîre taşımağa bir mikdar atlu getürdüb Dağıstan feth-i müesser oldı evvel baharda Demurkapu üzerine varmağa kelli asker lazımdır diyü Kars taraflarına haber getürüb kendülerde kal‘a bina etmek üzere oldukları ve bu hareketden muradları Demurkapu üzerine varmak idüğü tevatir ile sahih haber alınduğundan gayri Demurkapu ayanından Uluğa nâm müfsid Osman Pâşâ zamanında şenâ‘at idüb Rus keferesine kaçub kendüye sancak virilmeğle küffar-ı bed-girdârın önüne düşüb Demurkapu’nun alınmasına kılağuzluk eyledüğün ve Şimhâl Rus keferesinden aldugı taviz bu vechile haber virdüğün ve bu sene makûlelerin tedârikleri görülmeyüb bina etdikleri kal‘alar kuvvet ile alınmayacak olursa Dağıstan halkı dinleri za‘if ve küffara kızların viregelmiş tâife olub küffarın top ve tüfenklerini tanımağla mukabeleye davet götürmeyüb küffar-ı hak-sarın kal‘a bina eyledükleri mevzi‘ Şimhâl oğlunun rıza‘at ve hırâset yerleri olub ellerinde kalan daş ahuri bir takım yer olmağla mela‘in ol kal‘alar Rus elinde olan Çar Rus keferesine itâ‘at ve mütabaat eylemeleri lazım gelür bu cânibde olan Gürcistan keferesinin dahi mesaileri fesâda varmağla Rus melâ‘inin üzerine varılab yapdukları kal‘aları yıkılab [...] virilirse Gürcistan keferesi ma‘lub olub bilzarure itâ‘at üzere olurlar şehr-i [...] ve Nahcivan ve Van ve Erzurum Beylerbeyilerine eger kendü cânibinden mektûblar gönderüb Rus’un cevanibe gelmeden mukaddim top arabaları ile isti‘cal üzere gelesin ki kal‘aların yakub yıkub yolların sedd idelim diyü tenbîh olunmışdır lakin südde-i sa‘âdetimden her birine müstakil ahkâm-ı şerîfe irsâl olunması zıkr olan beylerbeylerin gelecekleri nama‘lum olub Şirvanın üç dört bin cemian askeri arab ve hisar erleri ile kalkub gidilürse Rus menhusu üzerlerine gidecek yol Dağıstan içinden geçmeğle asakir-i islâmı killet üzere görülecek Dağıstan halkı dahi isyan idüb nice fesâd etmelerin mukarrerdir diyü küffar-ı hak-sarın def‘-i mazarratları için her kangınıza emr-i alişanım sadır olursa erleri ile kalkub rus menhus üzerine varmak mühimdir diyü ârz eylemişsin daha her ne ârz ve i‘lâm eylemiş isen pâye-i serîr-i sa‘âdet mesireme ârz olunub muhafazada olmuşdır imdi Erzurum askeri Simon mühimmatı için alikonılmışdır Revan ve Gence ve Lori beylerbeyleri ve Huşab Sancağı Mahmudi Ser Bey

[Sayfa: 145]

bu cümlesin bi'zzat külli asker ile mu'accelen Şirvan'a varub sana mülaki olub hıdmet ve yoldaşlıkda bulunmaları için her birine müstakil mü'ekked hükm-i şerîfem gönderilüb geregi gibi tenbîh ve te'kîd olunmuşdır. Ve irsâl olunan o emr-i aliyyenin mezmûnları malumun olmak için suretleri sana gönderilmiştir ve Luter oğlu Aleksandır hana dahi hükm-i şerîfe yazılıb anun dahi sureti irsâl olunub ve Şimhâl ve Asım ve Ma'sum Bey'e dahi yazılan ahkâm-ı şerîfe suretleri ile sana gönderilüb ve mezbûr avâtıf-ı aliyye-i hüsrevanemden birer kabza kılıç ile birer top hil'at Kahire'den irsâl olunmuşdır **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bir an te'hir ve terâhi etmeyüb evvela irsâl olunan suretleri okuyub cümlesinin fehvâları tamam-ı malumun oldıktan sonra Şimhâl'e Asım Bey'e ve Ma'sum Bey'e yazılan ahkâm-ı şerîfeyi hal-i hâzıra ve esyaf-ı fatihü'l- künûf ile yarâr ademlerinle gönderüb enva'-i ihtimâm virüb kabul ve karâr etdikden sonra Aleksandır Han ile dahi haberleşüb ba'de beylerbeyleri ve beyleri ve cümle askeri Şirvan'a götürdüb zahîrelerin ve sâ'ir sefere müteallik olan levazımatların ve ol kal'anın hıdmete müteallik olan topları arabaları ile tedârik idüb ve Vilayet-i Şirvanın muhâfazası için kifayet mikdarı adem alıkodukdan sonra cümlenüz yekdil ve yekvucut olub hüsn-i ittifâk ve ittihad ile mürsel el virüb mahal-i iktiza etdüğüne göre mütevekkilen-a'lallah Rus menhusunun bina eyledüğü kal'anın üzerine varub inayet-i hakla yine beraber hedm idüb ve melâ'in-i hâsirînce alef-teber ta'me-i şimşir ve ol vilayetlerin leş vücudlarından pak ve tedhir eyleyüb ba'da'llah el-melik'ül-mübin enva'-i yüzaklıkları ile ganimin ve salimin avdet ve mürâca'at eyleyesiz ammâ dâimâ basiret ve ita'at üzere olub asakir-i mansureme gidişde ve gelişde ve kal'a dögerken ve menazil ve merahilde gaflet ile a'dayı bedray tarafından zarar u gezend irişmekden ziyâde ihtiyad eyleyesiz ve bu sefere nusret aserde uğûr-ı hümâyûn zafer-i makrunumda hıdmet ve yoldaşlıkda bulunanların inşallah birdiğer hıdmetlerine mani' olmayub arzların mûcibince beher mend ü muhassıl [...] hâl olmaları mukarrerdir ana göre gaza ve cihada terğib idüb istimalet virmeyesiz ve buhusûs yine menhur olursa mufassal ve meşruh yazub dergâh-ı azr-ı destgahıma ârz eyleyesin.

[Sayfa: 147]

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi

Bila emr olınan alınur deyü buyrulmuşdur.

Vidin Kādısına müfettiş olan Mevlânâ Hüsrev’e hüküm ki:

Sene aheri ve elf senesinde sefere zaferine fermân olınan nüzül sekiz haneden bir müd üzere alına diyü feman olunmışken sâbıkâ Manastır Kādısı olan Mevlânâ Ahmed nüzül cem‘ine mübaşeret etdikde kazâ-ı mezbûrenin hane-i avârızı üç bin altı yüz elli bir hane iken dört bin haneden ziyâde tevzi‘ eyledüğünden gayri ekseri kuradan bedel-i nüzül hanelerden altıyüz akçe alub serdâr-ı zafer-i şî‘arım bedel-i nüzül her bir haneden ikiyüz seksen akçe alına diyü emr-i şerîfe varid olmuşken kazâ-ı mezbûrun hilâf-ı emr-i şerîf her haneden ikişer yüz yirmişer akçeden ziyâde alub cümle ma‘akûlatı hala gösterdüğü bakiyeden mâ‘adâ cümle on beş kere yüzbin akçe olub on beş yük akçenin sekizyüz kırk bin akçesin serdâr müşârün-ileyh tarafına teslîm idüb altıyüz atmış bin akçeyi fukarâya kendüsi ekl ü bel‘ idüb der-anbar olan tereke miri için cem‘ olunmuşdur kendü evine taşıyub ve kendü tebaasına tevzi‘ idüb teslîm etmeğle re‘âyâya kili zulm ve te‘addi eyleyüb ve nicesi firar eylemişdir Kādî-ı mezbûr hernerde bulunursa ihzar olunub kazâ-ı mübaşeretde müteallik olan mahsusatı yerlü yerine ve ayan-ı vilayetin ve sâ’ir fukarâdan teftiş ü tefahhus olunub serdarına teslîm eyledüğü ne mikdardır ve kabz eyledüğü ne mikdardır ve evine alub götürdüğü dahi ulaştırduğı dahi görölüb şer‘ ile sâbit oldıkda sadık neferatı ve miri terekesi bi-kusur tahsil olunub fermân-ı hümâyûnuma mugâyir ziyâde alınanın ashabını ada olınmak bâbında emr-i şerîfem ricâ olunmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda bu bâbda tamam-ı mukayyed olub Kādîyı mezbûr her kanda ise Manastır’da ihzar da‘vâyı hakk idenler ile beraber idüb şer‘ ile yerlü yerinde şer‘ ile hakk üzere onat vechile teftiş idüb göresin fi’l-vâkı‘ Kādîya i‘lâm eyledükleri gibi iseki fermân-ı hümâyûnuma mugâyir ne mikdar ziyâde nesnelere almış ise kendü zimmetindedir aher zimmete müteveccih olur şer‘ ile sâbit oldıkda asla meccâl virmeyüb sadık neferata hükm idüb ashabını bi’t-tamâm alıviresin bu bâbda Kādî-ı mezbûrun fermân-ı hümâyûnuma mugâyir olan zulm ü te‘addisi mufassal ve meşruh yazub ârz eylesin ki sonra emr-i celîlü’l-kadrim ne vechile olursa mucebiyle amel eylesin ammâ hin-i tefdişde hakk-ı harime tâbi‘ olub tezvîr ve şuhûd-u zûrdan ve

garez ve ta'assub ve celb ü ahz sebep ile hilâf- şer'-i şerîfe iş olmakdan ziyâde hazer eylesin.

Hüküm 281

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn bir aylık alına ulufesi kat'olına

Zülkadiriyye Beylerbeyisine ve Maraş Kādîsına hüküm ki:

Hala Behisni Kādîsı olan Mevlânâ İsmail ve sâbıkâ Behisni Kādîsı olan Mevlânâ Hamid zîde fazluhû südde-i sa'âdetime mektûblar gönderüb dergâh-ı mu'allâm bu eyaletden Hasan nâm kapucu evkaf müfettişiyim diyü kazâ-ı mezbûre sakinlerinden hacı Mehmed nâm kimesnenin bir sari erkek katırın alub binüb Maraş cânibine müteveccih olub ardınca ademler gönderüb varduklarında katırı virmedüğü ecilden mezbûr katır zayi' olmağın merhum hacı Mehmede zulm olmuşdır diyü ârz etdikleri pâye-i serîr-i âlâma ârz olındıkda bu aylık alına ve ulufesi kat'olına diyü hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı alişânım sadır olmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ bu husûsa gereği gibi mukayyed olub göresin mezbûr kapucu merhum hacı Mehmedin katırın alub virmemegle zayi' olduğu vâkı' ise şer' ile sâbit ve zahir olan ma'iyeti ile katırın ve yâhûd bahasın bi-kusur alıvirüb hilâf-ı emr-i şerîfe ta'allul ve bahane etdirmeyesin ve vuku' üzere südde-i sa'âdetime ârz eylesin.

[Sayfa: 148]

Hüküm 282

Buyruldu

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Aksaray Sancağı Beyine ve Kādîsına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb livâ-i mezbûrda ba'zı eşkıyâ sipâhi oğlanı namına elli atmış nefer eşkıyâ ile karye bekarye gezüb re'âyânın cebren mâl ve erzâkların gâret idüb ve nicelerin katl idüb ve ümera ve oğullarına ve iyallerine ta'arruz idüb husûsen Tacizade Mehmed dimekle ma'rûf şaki vech-i meşruh üzere te'addi ve tecavizden ve re'âyânın yem ve yemeklerin alub ve her karyeden otuz ve kırkar kuruş alub salğuni gence getürdük diyü ba'zıların katl idüb ve sipâhi oğlanı geçinüb fesâd ve

şenâ'ati hadden beridür diyü ârz eyledükleri ecilden mezkur Tacizade Mehmed'in ulufesin kat' olunub hakkından geline hatt-ı hümâyûn sa'âdet-i makrunumla fermân-ı alişânım sadır olmışdır **buyurdum ki:**

Vardukda te'hir etmeyüb mezbûru hüsn-i tedbir ve tedârikle ele götürüb dahi zikr olunan husûslardan bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub on beş sene mürûru etmiyan husûsların husemaları muvâcehesinde şer' ile teftiş idüb üzerine sâbit olan hukuk-u ba'de's-sübût hükm idüb ashabını alıvirdikden sonra mecel virmeyüb şer' ile hakkından gelesin.

Hüküm 283

Rum Beylerbeyisine ve Defterdarına hüküm ki:

Vilayet-i Rum'un zu'amâ ve erbâb-ı tîmârından altı bin ve altı binden yukarı ze'âmet ve tîmârları olanlar Beç seferine me'mûr olub altı binden aşağı tîmârları olanlar vilayet muhâfazasında kalub sefere gitmedükleri mukabelede beratları mûcibince nusret kulları olan tîmârların yazusuna göre birer senelik bedel akçesi alınmak bâbında hatt-ı hümâyûn sa'âdet-i makrunumla fermân-ı alişânım sadır olmağın Sivas Sancağında vâkı' Budaközi ve Selmanlu Kazâları sipâhilerinin bedel akçeleri Sivas ve Budaközi Sancaklarında ze'âmetlü dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed Çavuş'a cem' ve tahsil etdürülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldikda zikr olunan bedel akçesinin cem'ine mübaşeret oldıkda Budaközi ve Selmanlu Kazâları sipâhilerinin emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince bedel akçelerin müşârün-ileyh çavuşum cem' ve tahsil ve dahl-i hazine etdirüb emrime mugâyir ahzi dahl etdirmeyesin ve tamam-ı cem' ve tahsil ve dahl-i hazine eyledükden sonra kaç neferden cem' olunmuş ve kimden alınmışdır tîmârlarının baş karyelerinin ve yazusunın mikdarı ve alınan akçenin adedi ile mufassal defter idüb imzalayub ve mühürleyüb asker için müşârün-ileyh çavuşuma virüb ve bir suretde sâ'ir bedel akçeleri asitane-i sa'âdetime irsâl olındıkda ol defter ile bunun cem' etdüdüğü akçeyi ve defteri ma'en gönderüb teslîm-i hazine etdüresin.

[Sayfa: 149]

Hüküm 284

Buyruldu

Edirne Kādîsına hüküm ki:

Edirne ve ol câniblerde olan yeniçeri kullarım ve acemi oğlanları zabtına ta'yîn olunan yayabaşı iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir yeniçerilerim ağası ile sefere me'mûr olmağın anun yerine Rum ili ağası olan Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed ta'yîn olunub müşârün-ileyh ağanın mektûbı ile irsâl olınmışdır **buyurdum ki:**

Vardukda müşârün-ileyh ağanın mektûbı mûcibince ol câniblerde yeniçeri ve acemi oğlanı ve anlara müteallik olan husûsları müşârün-ileyh Mehmed mübaşeretiyle görüb hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye zulm ve te'addi etdirmeyüb ehl-i fesâdın haklarından geldiresin ve yeniçeri ve acemi oğlanı tâifesinden eşkıyâyı dahi hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirüb fesâd ve şenâ'atleri sâbit ve sicil olanların haklarından gelesin ki sâ'ir eşkıyâyı muceb-i ibret ola.

Bir sureti: Burûsa Kādîsına ve Burûsa'da olan yayabaşı sefere me'mûr olmağın yerine Anadolu Ağası olan Ca'fer ta'yîn olınmışdır diyü yazıla

[Sayfa: 150]

Hüküm 285

Buyruldu

Seyyidgazi Kādîsına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûrda olan kazıye ve ve kura halkı meclis-i şer'e varub taht-ı kazânda sipâhi ve yeniçeri ve topçu namına ba'zı kimesneler nice eşkıyâ ve ehl-i fesâdı yanına cem' idüb karye bi karye gezüb buldıkları atların ve katırların ve esbab ve emvâlin alub akçesin virmeyüb ve üzerlerine salğın idüb her karyeden beşeryüz ve biner akçelerin alubve ehl-i ı'yallerine yapuşub şer'-i şerîfe davet olındıkda itâ'at-i şer' etmediklerinden mâ'adâ davet ideni muhkem döğüp ümera ve Kādînın men'a ile men' olunmazlar [ise] il ile cem' olub bir yerlerine mu'âvenet idüb ma'rifet-i şer' ile men' olınmak için emr-i şerîfem ricâ etdüklerin ârz eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda kazâ-ı mezbûrda anun gibi vech-i meşruh üzere fukarâyı hilâf-ı şer'-i şerîf zulm ü te'addi edenler sipâhi ve yeniçeri ve topçu tâifesinden ise ism ve resmleri ve bölükleri ile ârz eylesin değiller ise il eri üzerlerine varub ada-ı şer'-i şerîfe davet idüb şöyleki itâ'at-i şer' etmezler ise ol ehl-i fesâdı ele getirüb da'vâyı hakk idenler ile

meramını eyleyesin şer‘ ile ahvâllerin teftiş idüb üzerlerine bi-haseb-i’ş-şer‘ fesâd ve şenâ‘atleri sâbit ve zahir olanların hilâf-ı şer‘-i şerîfe aldıkların sahibilerine hükm idüb alıvirdükden sonra şer‘ ile haklarında lazım geleni icra eyleyesin ammâ hakk üzere olub hilâf-ı şer‘-i şerîfe zulm ü te‘addiden ve ehl-i fesâda himayet olınmakdan hazer eyleyesin.

Hüküm 286

Mısır Beylerbeyine hüküm ki:

Hala Habeş Beylerbeyliği emîrû’l-ümerâi’l-kirâm Ali dâme ikbâluhuya tevcîh ve ihsân olunmağın **buyurdum ki:**

Müşârün-ileyhin müsellemi olan Kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Mustafa zîde kadruhû hükm-i şerîfimle vusul bildiğında bir an ve bir sâ‘at te’hir ve terâhi etdirmeyüb şimdiye değin olageldüğü üzere mûmâ-ileyhin müsellemi yanına ol diyârın ahvâlinden vâkıf ve haberdar kifayet mikdarı ademler koşub ber-vech-i istî‘câl adet-i kadime üzere vilayet-i Habeş’e irsâl olunub avk ve te’hirden ziyâde ihtiyad eyleyesin.

[Sayfa: 151]

Hüküm 287

Buyruldu

Kâtib-i arza virilmiştir Erzurumludur

Sâbıkâ südde-i sa‘âdetimde baş defterdar olan Mehmed dâme ikbâluhuya ve Revan Muharriri ve katibine hüküm ki:

Bundan evvel yukarı cânibden rika-kerdan olub atabe-i ulyâma itâ‘at ve inkiyâd idenlere tertib ve istimalet için ba‘zılarına kırkar ve ellışer ve ba‘zılarına dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalığıyla yüzer bin akçe ze‘âmete o emr-i şerîfe virilmeğle her biri varub vilayet-i mezbûrede olan yarâr ve güzend karyeleri harabe ve beca-haldir diyü hilâfa vâkı‘ bildirmeğle Revan muharririnden aldıkları mukaddemâ i‘lâm olındıkda ol makûle kırkar ve ellışer ve yüzer bin akçe ze‘âmet alanların ze‘âmetleri has olub her birine havas-ı hümâyûnuma yaramayub ve kul tâifesi kabul etmedüğü yerlerden ale’l-yevm yirmişerbin akçe ze‘âmet virilmek emrim olmağla revan defterdarları bundan evvel südde-i sa‘âdetimde tashîh olındıkda mezbûrların üzerine defterde hassa yaramıyan kura ve mezradan yirmişer bin akçe ze‘âmet kayd olunub yirmişer binden

ziyâdesi havas-ı hümâyûnuma ilhak olunmağla her biri hala südde-i sa'âdetime gelüb mukaddemâ revan defterleri tashîh olundukda otuzar kırkar ve ellişer bin akçe ze'âmetlerimiz has olub yeri virilmeyüb zulm ve gadr olunmuşdır diyü tezellüm eyledüklerinde bunlara yirmişer binden ziyâde virilmeye diyü fermânım olmuşken birer tarîka ile ellerinden giden yeri virilmek için hala o emr-i şerîfe olmağla ulufesi hazineye kalmak üzere kınlan hesabınca Revan kullarına virilmek fermânım olan havas-ı hümâyûnum karyelerine müzâyaka verirler imiş imdi ol emrim alimekan mukarrerdir **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda anun gibi Dönek tâifesinden olub emr-i şerîfime muhalif ziyâde ze'âmete duhul idenlerin ze'âmetleri havas-ı hümâyûnuma yarârsa havas-ı hümâyûnuma kayd idüb hassa yaramayanların Revan kullarına virdikden sonra sâ'ir harabe kura ve mezari'den ellerinden giden ze'âmete bedel-i sâbıkâ emrim olduğu üzere yirmişer bin akçe ze'âmet tevcîh idüb noksanları düşenden tekmil olmak üzere terekelerin virüb emr-i celîlü'l-kadrime muhalif yirmişer binden ziyâde ze'âmet virmekden hazer idesin.

[Sayfa: 152]

Hüküm 288

Buyruldu

Şam Muharriri olan Hüseyin'e ve Kâtibi Ahmed'e hüküm ki:

Şam Kādîsı Mevlânâ Mustafa südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb vilayet-i mezbûra fermân-ı hümâyûnum mûcibince hala tevzi' olunmak üzere olub mukaddemâ emr-i şerîfim varid olub hüsn-i tahrirde zuhûra gelen ifraz kimesneye virilmeyüb havas-ı hümâyûna ilhak olına diyü fermânım olub ba'zı kimesnelerin ellerinde ifrazdan tîmâr tevcîh olunması emr-i şerîfe olduğın bildirüb emr-i sâbıkâ mûcibince kimesneye ifraz virilmeyüb havas-ı hümâyûnuma ilhak olunmak bâbında emr-i şerîfem ricâsını ârz etmeğın emr-i şerîfe sâbıkâm mûcibince amel olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda kemal-i tekayyüd ile mukayyed olub hüsn-i tevzi'de zuhûr iden ifrazı ellerinde ifraz o emr-i şerîfe olanlardan bir ferde bir akçe ikraz etmeyüb cümle vâkı' olan ifrazı fermân-ı şerîfe sâbıkâm mûcibince havas-ı hümâyûnuma ilhak idüb vech-i meşruh üzere deftere kayd eylesin şöyleki emr-i şerîfe muhalif kimesneye

ifraz tevcih eylediğin istima' olma gereği gibi mes'ul ve mu'atib olırsın ana göre basiret ve intibâh üzere olasın.

Hüküm 289

Buyruldu

Rum Beylerbeyisine ve Yeni İl ve Dernek Kādısına hüküm ki:

Senki Kādısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb dergâh-ı mu'allâm kapucularından bir kapucu ba'zı Müslümanları celeb ve kassab yazdırdım diyü celb ü ahzdan hâli olmayub nice kimesneleri bu tarıkayla rencide etmekden hâli değildir diyü ârz eylediğin ecilden husûs-ı mezbûr ehl-i ile görölüb ârz olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukda bu bâbda mukayyed olub mezbûr kapucunun elinde celeb ve kassab yazılmak için emr-i şerîfem var mıdır nicedir vuku' üzere yazub ârz eylesin anun gibi sahih emr-i şerîfe var ise elinden alub der-kise idüb mühürleyüb südde-i sa'âdetime gönderesin.

Hüküm 290

Buyruldu

Zülkadiriyye Beylerbeyisine hüküm ki:

Vilayet-i Zülkadiriyye'nin defter emini ve tezkirecisin ve çavuşlar kethüdası ve umumen gedüklü çavuşları altı binden aşağı tîmârı olanlar ile senin yanında muhâfazada olmaların emr idüb **buyurdum ki:**

Vusul buldıkda fermân-ı celîlü'l-kadrim üzere vilayet-i mezbûrenin defter emini ve tezkireci ve çavuşlar kethüdası ve umumen gedüklü çavuşların altı binden aşağı tîmârı olanlar ile senin yanında muhâfazaya alıkoyub lazım olduğu üzere vâkı' olan hıdmetlerde istihdam eylesin.

[Sayfa: 153]

Hüküm 291

Buyruldu

Tırhala ve İnebahtı Sancaklarında olan Kādîlara ve Ezdin ve Serfiçe ve Kesriye Kādîlarına hüküm ki:

Koyun emini İbrahim Çavuş dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüb zikr olunan Kādîlıklarda olan Kırhan celeblerinin koyunları her senede tamam gelmeyüb niceleri hayatta iken nayiblerden mürd terekesin alub süriciler dahi bedellerin tamam alub defterinde mürd işaret etdirüb ba‘zıları tahrirden sonra birer tarîkayla ibtidadan tîmâra hükm olmağla bedellerin virmeyüb bu tarîkayla mahrûse-i İstânbûla koyun gelmeyüb müzâyakaye ba‘is olmağın bu makûleler bin ve bin bir ve bin iki senelerinden berü yerlü yerinden teftiş olunub anun gibi ta‘yîn-i mürd olmayub hile eylemiş olanların ellerinde tesellüm hüccetleri olamıyanların bedelleri toprak kādîları ma‘rifetiyle ve dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Mehmed çavuş mübaşeretiyle alınub dergâh-ı mu‘allâma gönderilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâsını ârz etmeğın teftiş olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Müşârün-ileyh çavuşum vadrukda ârz olındığı üzere her biriniz müstakilen Kādîlıklarınızda olan celebleri vech-i meşrûh üzere teftiş ü tefahhus idüb zimmetlerine lazım gelen bedellerin bi’t-tamâm aldırub ve her birinizün kazâsında bu tarîkayla ne mikdar bedel akçesi cem‘ olunursa müstakil defter idüb ve yazub ârz eyleyesizki ana göre müşârün-ileyh çavuşumdan taleb olunub alına.

Hüküm 292

Hüküm İptal edilmiş tamamı çizilmiştir.

Hüküm 293

Mısır Beylerbeyisine hüküm ki:

Diyâr-ı Mısır-i ma‘mura hamâ-hallah-ü ila yevm’il-ahira varıladan berü kul tâifesinin zabt u rabtında ve memleketin hıfz ü hırâsetinde ve re‘âyâ ve berâyânın itmi’nan ve refahiyetinde ve mal-ı mîrînin teksîr ve tevfirinde sa‘y-ı cemil ve hüsn-i ihtimâmın zuhûra gelüb ve harameyn-i şerîfin ahâlisinin vakti ile züyufelerin irsâl idüb müzâyaka çekdirmedüğün ve bilcümle devlet-i aliyye-i müteallik umurda bezl-i makdur ve sa‘y-ı nâ-mahsûr eyledüğün müstelzim Rafet kâm-kârı mensubu azimet-i şehriyârı vâkı‘ olmağın hükümet-i mezbûr avâtıf-ı aliyye-i şahane ve müretteb avâtıf-ı seniyye-i pâdişâhânem zuhûra getürüb

[Sayfa: 154]

Hüküm 294

Şam emîr-i hâccına hüküm ki:

Emîrül' zümerâi'l-kirâm Şam Beylerbeyisi dâme ikbâluhu ve akzâ kuzat'ül-müslimin Mevlânâ Şam Kādîsı zîde fazlühû bab-ı sa'âdetpenahıma mektûb gönderüb Şam-ı şerîf sakinlerinden tashih olub imam Fahrürrazi Kuddüse sirruhu evladından olan Darendede Kâtibzade Hâce Ebus-Suud nam kimesne ticaret tarîki ile Şam'dan kabe-i şerîfe gelüb gidüb ol emâkin metrukede nice mâl ve meta' olmağın Ayaz nâm abd memleketi-i atıkayı üzerine koyub ve mısırlulardan Hattab oğlu Mensur nâm ademinin mukaddemâ vekil idüb ba'zı meta' ile diyârına göndermeğle hala hâce-i mezbûr isneyn ve elf tarihinde Mekke-i Mükerrermeden avdet eyledükden sonra mezbûr Mensur vekaleten ma'zul olmuşken hile ve harimeye dahil olub hâce-i mezbûrun inayetinde hakkım yoğiken metrûk () hücceti senin huzurunda ibraz idüb abd-i mezbûr yerinde olan mâl ve meta' vekil sahihdir diyü kıyas ile vekilinüz mâl ve meta' çeküb sahib-i mezbûra teslim etdi mezkur hâcenin mâl ve eşkaline külli hasâret ve telef irişdirüb zulm ve cefa eylemişdir diyü kabz etdüğü mâl ve meta'ı ada eylemek için kayd u bend ile Şam-ı şerîfe gönderilmek ricâsını ârz eyledükleri ecilden mezbûr Mensur'un zimmetinde şer' ile sâbit ve zahir olan malı tahsil ve sahibine teslim olınmak fermânım olmağın bu bâbda Mekke-i Mükerreme şerîfine name-i hümâyûn ve Kādîsına emri şerîfe gönderilmiştir **buyurdum ki:**

Vusul buldukda mezbûr Mensur'ı meclis-i şer'-i şerîfe ihzar ve hâce-i mezbûr ile mürafaa idüb kabz etdüğü maldan zimmetinde subut ve zuhûr iden malı bi-kusur alıvirmekde ikdâm ve ihtimâm idüb zimmetinde zuhûr iden malı kudretim yokdur diyü virmekde ta'allul ve bahane etdirmeyüb emlak ve erzâkını fûruht etdirüb zimmetinde bir akçe ve bir habbe hakkın kodurmayub cümlesin tahsil ve teslim etdürmek bâbında bezli makdur eyleyesin.

[Sayfa: 155]

Hüküm 295

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Kürege gönderilmek için emr-i şerîfe

Honaz ve Irla Kādîsına hüküm ki:

Kazâ-ı mezbûre âyanı mahzar gönderüb Kara Halil dimekle ma'rûf kimesne şirret ve şikâ ile meşhur olub dâimâ tezvîr ve telbîse sulûk idüb fukarâyı rencide etmekden hâli olmayub ve bundan mâ'adâ Davud nâm kimesnenin menkuhesi olan Fatıma nâm hatuni bundan akdem benim menkuhem idi diyü mevasına tâbi' bir çavuş mübâşir ta'yîn etdirüb habs idüb ayaklarından asub muhkem darb idüb elin hatununa ahlak vir diyü zulm ve cefa etdirüb mezbûr kara Halil teftiş olunub kürege gönderilmek ricâ etdikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûru bi eyyi tarîk-i kan ele götürüb dahi ta'yîn-i mâl iden husemasıyla beraber idüb bir defa şer' ile fasl olmuş olmayub onbeş sene mürûr etmiyan husûsların hakk üzere teftiş idüb göresin vech-i meşruh üzere mezbûrun fesâd ü şenâ'ati sâbit ve zahir olursa ashab-ı hukukun şer' ile müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra fesâd ü şenâ'atden üzerine sâbit olan mevadın suret-i sicilleri ile südde-i sa'âdetime göndersinki kürege virile ammâ hin-i teftişde hak üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan hazer idüb gazez ve ta'assub ile kendü halinde olana te'addiden celb ü ahz sebep ile ehl-i fesâda himayet olinmakdan ziyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbi' olasın.

Hüküm 296

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu'man Efendi

Burûsa Kādîsına hüküm ki:

Bundan akdem silahdarlar zümresinden Kafir Murad dimekle ma'rûf kimesne ehl-i fesâd olmağla ulufesi kat' olinmiş iken girü fesâd ve şenâ'atden hâli olmayub hala on yük mikdarı içki ile Burûsada olduğı ila olinmağın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ anda olan kethüdaları Rüstem ma'rifeti ile ve hüsn-i tedbir ve tedârikle mezbûr kafir muradı ele götürüb dahi yanında olan içkiyi ve sâ'ir nukûd ve esbabın miri için girift idüb kendüyü mukayyed ve mahbûs akdem kethüda ile asitane-i sa'âdetime gönderesin.

Hüküm 297

Buyruldu

Livâ-i Alaiyede olan Kādîlara hüküm ki:

Livâ-i mezbûrunda olan Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Halil dâme-izzuhû südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb müşârün-ileyh emr-i şerîfim mûcibince donanma-yı hümâyûna müteveccih olub avdet idince sancağının muhâfazasına ta'yîn olunan sipâhilere serdâr lazım olub ve livâ-i mezbûrda ibradi nâm karye ve gayriden mensûhdan on yedi bin sekizyüz altmış altı akçe tîmâra mutasarrıf olan Mehmed için serdâr ta'yîn olınmak ricâsını ârz etmeğın mezbûr bâş ve bûğ ta'yîn olınmışdır **buyurdum ki:**

Mezkur livâ-i mezbûrda muhâfazaya alıkonulub livâ-i mezbûr sipâhileri ile ve ol vilayetın yektebaşıları ve lazım oldıkda il eri mu'âvenetleri ile muhâfazada olub elegetürdükleri ehl-i fesâd ve şenâ'atin haklarından gelesin.

[Sayfa: 156]

Hüküm 298

Bâ-hatt-ı Hasret Efendi

Rum Beylerbeyisi ve Ökse ve Terme Kādîlarına ve Arım Kādîsına hüküm ki:

Senki Kādîsın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-ı mezbûr fukarâsı gelüb livâ-i mezbûrda Hamamlu nâm karye karibinden üçbin akçe tîmârı olan mehmedin ali tîmârın berat etdürmeğe asitane-i sa'âdete varub ba'de kızıl beratı ile gelüb ikiyüz aded ceviz seceresi virmek şartıyla sipâhi oğlanı oldım diyü her birimizin esbab ve erzâkın ve at ve katır ve öküzlerinve koyun ve kuzuların alub mezbûru şer'e davet edenlerimize ikşer üçer yüz degnek urub ve mer'ada yürüyen davarlarımıza dağ urub Türk ve Türkman tâifesine satub ve bağ ve bahçelerimizde ceviz ağaçları komayub kat' idüb iki üç senedirki her birimize enva'-i zulm ü te'addi idüb fukarâya olan te'addisi defter olunub bila seyl alınan mallarımızı şer' ile alıvirilmek ricâsını asitane-i sadetimize ârz idivir diyü ilhâh etdüklerin âyan-ı vilayetden kifayet ahvâli tahsis olındıkda nice mu'teber aliyye Müslümanlar meclis-i şer'e gelüb mezbûr Mehmed

erbâb-ı tîmârdan olub onbeş yıldan ziyâde karye-i mezbûreye mutasarrıf olub vâkı‘ olan sinorları sağrıyub bir iki yıldır İstânbûldan gelüb bölüğe ilhak etdim diyü berat getürüb vech-i meşruh üzere kazâ-ı mezbûre fukarâsına zulm ve te‘addisi mukarrerdir re‘âyânın ahvâli mükerrer olmışdır mezbûrun ahvâli ârz olunmak lazımdır diyü haber virdüklerinde mezbûr ehl-i fesâdın ahvâli teftiş ve tefahhus olunub hukuk-u fukarâ şer‘ ile alıvirilmek bâbında inayet ricâsını ârz etdüğün ecilden pâye-i serîr-i âlâma ârz olındıkda hakkından geline diyü hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı alişânım sadır olmağın südde-i sadetimde olan mukabele defterine müracaat olındıkda mezbûrun ismi defterde ve yâhûd bulunmayub ne vechile defterde yokdır diyü defterlerin virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusul buldıkdâ mezbûru ele getürüb da‘vâyı hakk idüb ta‘yîn-i madde iden husemasıyla beraber idüb bir defâ şer‘ ile fasl olmiyan husûsların hakk ve adil üzere dikkat ve ihtimâmla teftiş idüb göresin ârz olındığı üzere mezbûrun fesâd ü şenâ‘ati sâbit ve zahir olursa ashab-ı hukukun şer‘ ile müteveccih olan hakların hükm idüb alıvirdikden sonra asla meccâl virmeyüb muhkem hakkından gelesin ki bir daha bir kimesne erbâb-ı tîmârdan iken bölük halkı namıyla gezüb buvechile fesâd ve şenâ‘at eylemeye.

[Sayfa: 158]

Hüküm 299

Serdâr-ı Ali-mikdar Hazretlerinin kethüdalarına virilmiştir

Fi 9 Ramazan sene isneyn

Sahib-i devlet tarafından sipâhi oğlanları ağasına ma‘lum-u şerife ki:

Cenab-ı izzet meab devletlü nisab ağa hazretleri tahıyyât-ı mahabbet-âyât ve teslîmât-ı meveddet-ğâyât ithâfindan sonra inhâ ve i‘lam olunur ki hala sultanu’l-berreyn ve’l bahreyn hakanü’l-meşrikeyn ve’l hafıkeyn hadimü’l- hameynü-ş-şerıfeyn-i sani iktidar-ı zülkarneyn dala’llah’ur-rahimin devletlü ve saadetlü padişahımız azıallahu’l ihsan vezâifü’l-ıktidar hazretleri umumen kapu halkı kulları vesayir guzât-i İslam ve asakir-i zafer-i encâm için evkat-ı hamsede hayır dualar idüb leyl u nehâr gazi kullarımın ahvalleri nice oldı deyü tedbir ve tedariklerin görmekten ve [...] olmakdan hâli değıllerdır ve hala sefer-i nusret-i aserde olan kapu halkının

mevacibleri için mezid-i avatıf-ı aliye-i hüsrevanelerinden bir mısır hazinesi inayet buyurdıkları ecilden miri katırlara tahmil olunub sol ulufeciler ağası Ahmed ağayı ber-vech-i istîcâl ol cânibe irsal buyurmuşlardır inşallahu'l-azze atabe-i şerife değin varub ulaşmak mukarrerdir imdi bölük halkı yoldaşları tehir etmeyüb mektubumuz vusul bulduğu gibi cem eyleyüb bu mektubumuzu muvacehelerinde okuyub bölük halkı yoldaşları bir hoşca istimalet virüb olmayaki düşmana karşı serhadda mevacibeleri için serdar-ı ali-mikdar hazretlerini ta'ciz ideler ekseri harem-i hümayun padişahımızada neşv u nemâ bulmuş akl u kamil yarar ve emekdar yetkelerdir haşa ki ırz u namus saltanata halel gelecek yerde olalar inşallah-ı te'ala madam ki can bedendedir bölük halkı yoldaşlarımızın eger mevacibleridir ve eger sayir levazım ve mühimmatlarıdır mümkün olduğu mertebede tedarik olunub bir nesneye müzâyaka çekdirilmez göresin yoldaşları kapu kulu namına yerine getirüp uğur-u hümayunda hıdmetlerde ve yoldaşlıklarda bulunub küffar-ı hak-sara can ve dilden kılınç salacak demler ve zamanlar gelmiştir inşallahu'r-rahman vaki' olan hıdmetleri ve yoldaşlıkları zayi' olmayub enva'-i inâyet-i aliyye mülûkânelerine müzahir olmaları mukarrerdir içlerinde ihtiyar olan yoldaşlar tazelerine nasihat eyleyüb hüsn-i ittifâk ve ittihad ile din-i mübin uğuruna can ve başla çalışub enva'-i yüzaklıkları tahsiline sa'y-ı cemil ve hüsn-i ihtimâm eyleyeler çünkü nass-ı kerim ve icabü'l-kerimde ve ediullahüve ediü'r-resül ve ulu'l-emr münkim buyrulmuşdur vezir-i azam hazretleri ulu'l-emrin kâ'im-makâmıdır serdâr hazretlerine muhâlefet heman ulu'l-emre mualefetdir bu ma'nâyı her biri bir hoşca dua idüb ana göre serdâr-ı ali-mikdar hazretlerinin rızası üzere hareketler inşallahü te'âlâ bu minval üzere hareket iderler ise hem muzaffer ve mansûr hem dünya ve ahretleri ma'mur olur.

Bir sureti: Sağ Ulufeciler ağasına

Bir sureti: Silahdarlar ağasına

Bir sureti: Gurebâ-ı Yesar ağasına

[Sayfa: 157]

Hüküm 300

Südde-i sa'âdetimden Belgrad'a varınca yol üzerinde vâkı' olan Kādîlara hüküm ki:

Hala serdâr-ı zafer-i şî‘arım hala Beç seferine me’mûr olan umumen kapum kulları mevâcibe için sol ulufecilerim ağası olan Kıdvetü’l-emâcid ve’l-akrân Ahmed dâme mecduhu ile hazineye irsâl olunmuşdır **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfimle mûmâ-ileyh herkangınızın taht-ı kazâsına dahl olur ise kendünün ve yanında bile olan kullarımın lazım olan zad ve zevada ve zahîrelerin akçeleriyle tedârik idüvirüb bir nesneye müzâyaka çekdirmeyesiz. Şöyleki ihmâl eylemeyesiz mu‘atıb ve mu‘akıb olmanız mukarrerdir ana göre mukayyed olasız.

[Sayfa: 159]

Hüküm 301

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Pir Efendi

Mısır Beylerbeyine hüküm ki:

Harameyn-i şerîfenin erbâb-ı vazife cânibinden rikab-ı hümâyûnuma arz-ı hal sunulub doksan altı tarihinden bin iki senesine gelince müstehak olan vazifelere virilmemekle kasır ve katta’dan haller mükerrer olub vechi ma‘aşlarına ziyâde müzâyaka üzere oldukların müstehak olan vazifeleri bi’t-tamâm virilmek için emr-i şerifem ricâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Göresin mezbûrları tarihi mezbûrdan bin iki senesine gelince müstehak olan vazifelere virilmemiş ise müstehak olan vazifelerin şimdiye değin virilegelen yerden olageldüğü üzere bi’t-tamâm virdirüb emr-i şerîfe mugâyir kimesneye inad ve muhâlefet etdirmeyesin.

Hüküm 302

Buyruldu

Bâ-hatt-ı Nu‘man Efendi

Vilayet-i Rum Kādîlarına hüküm ki:

Zikr olunan Kādîlıklarda beylerbeyi ve sancak beyi ademleri namına yetmiş seksen nefer levendat zuhûr iden karye bi karye gezüb her karyeye yirmişer ve otuzar guruş salub ve ehl-i i’yallerin tasarruf idüb zulm ve te‘addilerinden ba‘zı kura halkı cela-yı vatan ve terk-i mesken idüb beylerbeyi ve sancakbeyi müsama‘a bâsiret olunmağla mazarratlarının def’i mümkün olmayub her karyeye yekte başıları ta’yîn

olunub anın gibi ehl-i fesâd zuhûr iderse cem‘ olub ele götürölmek için emr-i şerîfem virilmek ricâ olunmağın **buyurdum ki :**

Vusul buldıkdâ tamam-ı mukayyed olub i‘lâm olındığı üzere her karyeye içlerinde ihzar etdikleri kimesneyi yekte başı ta‘yîn eyleyüb anun gibi ehl-i fesâd zuhûr idüb fesâd ü şenâ‘at iderler ise üzerlerine varub şer‘-i şerîfe davet idüb itâ‘at itmezler ise mezbûrlar mübaşeretiyle ele götürüb fesâd ü şenâ‘atleri sâbit oldıkdâ mahâlinde haklarında şer‘ ile lazım geleni icra eyleyesin ammâ hin-i teftişte hakk-ı harime tâbî‘ olub gazez ve ta‘assub ile veya ahz u celb sebeb ile kimesneye hilâf-ı şer‘-i şerîf zulm ve te‘addi olmakdan ziyâde hazer eyleyesin.

SONUÇ

Osmanlı Devleti, bu günün müessese anlayışının oluşmasına yüzyıllar öncesinden öncülük etmiş, kuruluş yıllarından itibaren milyonlarca arşiv belgesini muhafaza ederek devlet geleneğinde devamlılığı sağlamış ve sistemini yüzyıllarca işletebilmiştir. Bu devredilen miras arşivlerin en önemlilerini üst düzey karar organı olan; Divân-ı Hümâyun'da tutulan defterler ihtiva etmektedir. Divân-ı Hümâyun, merkezdeki siyasî, sosyal, hukukî, iktisadî, idarî konularda alınan kararların tutulduğu bu defterlerin en önemlilerinden biride şüphesiz ki mühimme defterleridir.

Birinci el kaynak olarak nitelendirilen bu defterler üzerindeki çalışmalar, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin yanı sıra, son dönemlerde bazı üniversitelerde de oldukça yoğunlaşmıştır. Bunlar tamamlandığı takdirde tarih araştırmacılarına çok büyük kolaylık sağlanacaktır.

72 numaralı Mühimme Defteri'nin 1-159 sayfaları arasının transkripsiyon ve değerlendirilmesi yer alan çalışma, Sultan III. Murad dönemine aittir. Muhteva bakımından Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idari ve askeri organların yapısı, karşılıklı münasebetleri, çalışma tarzları Osmanlı Devleti'nin işleyişini anlama da, ayrıca komşu ülkeler, gayrimüslim devletler ile olan münasebetler, azınlıkların hukuku, halkın sosyal ve ekonomik durumu, hac organizasyonları, belediye işleri ve askeri tarih, lojistik hizmetler, ağırlıklı olarak eşkıyalık olayları, sefer hazırlıkları, İstanbul'a zahire nakli ve daha birçok konuya birinci elden kaynak olma özelliğine sahiptir.

Osmanlı bürokrasisinin de önemli bir yeri olan Mühimme Defterleri, muhtevası itibarıyla son derece zengin tarihi bilgiye sahiptirler ve araştırmacılar için önemli bir kaynak olma özelliklerini sürdürmektedirler. Konu alınan 72 numaralı Mühimme Defteri de bu zenginliğin bir parçasını oluşturmaktadır. Araştırmalarda öncülük edecek ve tarihin bazı sayfalarının aydınlanmasında yardımcı olabilecek bu birinci elden kaynak hazırlanıp; faydalanılabilecek duruma getirilmeye çalışılmıştır.

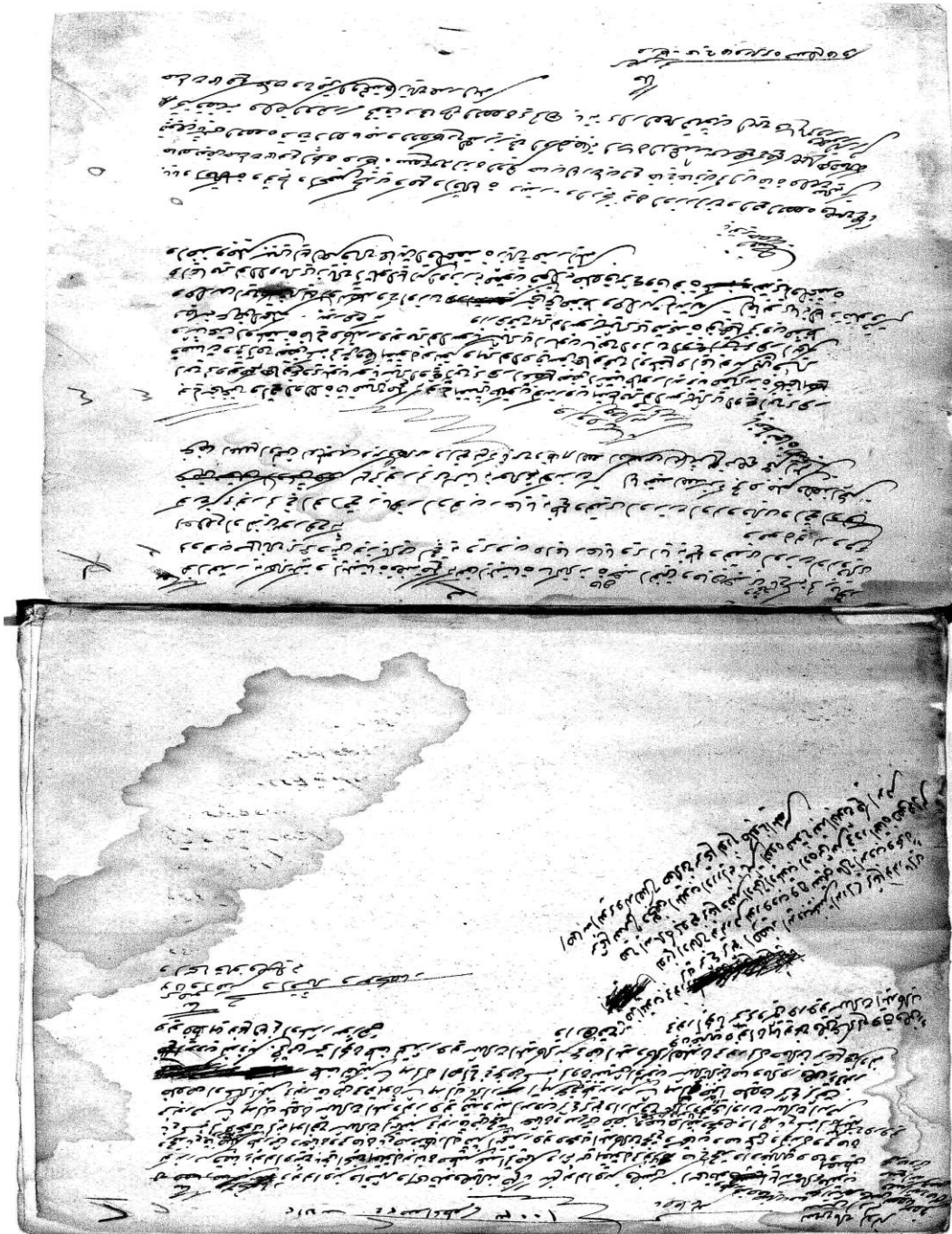
KAYNAKÇA

- 3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/i 558-i 560), T.C. Başbakanlık, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Ankara 1993.
- 44 Numaralı Mühimme Defteri, Haz: Mehmet Ali Ünal, Akademi Kitabevi Yay., İzmir 1995.
- Ahışhalı, Recep, “Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı”, *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 1999, c.IV, s.24-33
- Akdes, Nimet Kurat, “Türk-İngiliz Münasebetlerine Kısa Bir Bakış, (1553-1952)”, TTK. Yayınları, Ankara 1952.
- Barkan, Ömer Lütfi, “Avârız”, *İslam Ansiklopedisi*, c.II, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, İstanbul, 2002.
- Çiftçi, Cafer, "Osmanlı Döneminde İstanbul'un İâşesinde Bursa'nın Rolü" *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkez (OTAM) Dergisi*, 2004, s.151-171.
- Emecen, Feridun, “ALİ’NİN ‘AYN’I: XVII. yüzyıl başlarında Osmanlı Bürokrasisinde Kaatib Rumuzları”, *Osmanlı Klasik Çağında Hanedan Devlet ve Toplum*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011.
- Emecen, Feridun, “Murad III.”, *DİA.*, c.31, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2012, s.591-619 .
- Emecen, Feridun, “Osmanlı Divânını Ana Defter Serileri: Ahkâ-Miri, Ahkâm-ı Kuyudu Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3(5), 2005, 107-139.
- Halaçoğlu, Yusuf, *XIV. ve XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teskilâtı ve Sosyal Yapı*, TTK., Ankara 1994.
- İnalcık, Halil, “Osmanlı- Rus Rekabetinin Menşe’i ve Don Volga Kanalı Teşebbüsü”, *Bellekten*, XII, 1948, 349-402
- Jorga, Nicolae, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, çev. Nilüfer Epçeli, Yeditepe Yay., İstanbul 2005, c.III.
- Kılıç, Remzi, “Osmanlı Padişahı III. Murad ve Özbek Hükümdarı II. Abdullah Han Dönemi Osmanlı-Türkistan Dayanışması”, *Bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1999, Sayı: 10, 49-60.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin, *Osmanlılar’ın Kafkas Elleri Fethi(1451-1590)*, Ankara 1998.

- Kütükoğlu, Bekir, *Osmanlı- İnan Siyasi Múnasebetleri (1578-1612)*, İstanbul 1993.
- Kütükoğlu, Mübahat, *Osmanlı İngiliz İktisadî Múnasebetleri*, Türk Kültürü Araştırma Enst, Ankara 1974.
- Kütükoğlu, Mübahat S., “Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine”, *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri 30 Nisan-2 Mayıs 1986*, İstanbul 1988, s. 95-113
- Laçiner, S. “Türkiye – İngiltere İlişkileri ve İşbirliği İmkanları” 2005, Erişim Tarihi: 15.09.2013, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=68>.
- Miroğlu, İsmet, “Mühimme Defterleri”, *Tarih ve Medeniyet Dergisi*, Sayı :12, İstanbul 1993, s.58-64.
- Mufassal Osmanlı Tarihi*, Baha Matba, c.III, İstanbul 1959.
- Mumcu, Ahmet, “Divân-ı Hümâyün”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., c. IX, İstanbul 1994.
- Mumcu, Ahmet, *Divan-ı Humayun*, Birey ve Toplum Yay., Ankara 1986.
- Mücteba, İLGÜREL, “Zirveden Dönüş: II. Selim’den III. Mehmed’e”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yay., c. V, Ankara 2002, 643-667.
- Pakalın, M. Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c.II, İstanbul 1993.
- Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, Haz: Bekir Sıtkı Baykal, Kültür Bakanlığı Yay., c.II, Ankara 1992.
- Refik, Ahmed, “Lehistan’da Türk Hakimiyeti,” *Türk Tarih Encümeni Mecmuası* Sayı: 14 (1340/1924), 227-243.
- Selanîki, Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-i*, (Haz. Mehmet İpşirli), TTK Yay., c. II Ankara 1999.
- Selçuk, Demir, *75 Numaralı Mühimme Defteri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst., Erzurum 2008,
- Temelkuran, Tevfik, “Divan-ı Hümâyün Mühimme Kalemi”, *İst. Üni. Tarih Enst. Dergisi*, Sayı: 6, 1975, 129-169
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Yay., c.III/ kısım I, Ankara 1998.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti’nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK. Yay., Ankara 1988.

EKLER

EK-1 72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNDEN ÖRNEKLER

A.DVN.MHM.072

Handwritten text in Arabic script, likely a continuation of a treatise or a list of items. The text is dense and covers most of the page area.

لست شول وغلط ولسکار وصال وصاله کله
 جزیره قندهار ولسکار وصال وصاله کله
 قندهار ولسکار وصال وصاله کله
 واره قندهار ولسکار وصال وصاله کله
 اقله کندهار ولسکار وصال وصاله کله
 قندهار ولسکار وصال وصاله کله

Handwritten text in Arabic script, continuing the list or treatise. The text is dense and covers most of the page area.

Handwritten text in Arabic script, continuing the list or treatise. The text is dense and covers most of the page area.

A.DVN.MHML.d.072

Handwritten text at the top of the page, possibly a header or introductory section.

Handwritten text block in the upper middle section of the page.

Handwritten text block in the middle section of the page.

Handwritten text block in the lower middle section of the page.

Handwritten text block in the lower section of the page.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a conclusion or signature.

A.D.V.N.M.H.M.d.072

Handwritten text in Arabic script, likely a continuation of a treatise or a list of items. The text is dense and includes various terms and phrases, some of which are underlined or written in larger script. The handwriting is somewhat cursive and difficult to read in some places due to the ink and the angle of the page.

Handwritten text in Arabic script, continuing from the top page. This section appears to be a detailed list or a series of numbered items, possibly related to a medical or scientific treatise. The text is organized into several columns and includes various terms and descriptions. There are some marginal notes and additional text written in smaller script.

A.DVN.MHM.d 072

10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

A.DVN.MHM.d.072

İNDEKS

A

Afşar · 56, 199
 Ağrıboz · 38, 111, 112, 150
 Akkirman · 29, 31, 51, 67, 77, 78, 117,
 168, 171
 Aksaray · 32, 47, 62, 79, 152, 185, 239
 Akşehir · 7, 29, 65, 66, 185
 Ala'ıye · 107
 Alaiye · 38, 57, 205
 Amasya · 8, 33, 38, 85, 107, 108
 Amid · 43, 135
 Anadolu · 72, 96, 101, 106, 116, 119,
 145, 146, 176, 193, 199, 215, 219,
 220, 241
 Ankara · 1, 2, 7, 11, 13, 34, 38, 92, 106,
 122, 254, 255
 Antalya · 38, 107
 Arluk · 35, 97
 Atina · 60, 227
 Aydos · 47, 80, 151

B

Baba · 29, 33, 48, 56, 67, 84, 156, 202
 Babaeski · 44, 139
 Bağdad · 9, 21, 29, 67, 70, 93, 102, 103,
 109, 143, 153, 195, 200, 222
 Balçık · 34, 92
 Banyola · 32, 80
 Basra · 71, 200
 Beç · III, 25, 30, 40, 45, 56, 57, 58, 71,
 73, 118, 121, 140, 162, 197, 198,
 209, 210, 240, 251
 Belgrad · 15, 47, 64, 110, 149, 165,
 197, 198, 250
 Bender · 31, 46, 51, 78, 147, 171, 172
 Bey Bazarı · 34, 92
 Beyrut · 54, 187
 Biga · 38, 59, 111, 216
 Boğdan · 16, 19, 39, 51, 60, 61, 84, 117,
 168, 228, 229
 Bolı · 67, 90
 Bolu · 29, 34
 Bolvadin · 29, 65, 66, 100

Bosna · 15, 44, 137
 Burdır · 113, 176
 Burdur · 39, 113
 Bursa · 2, 32, 51, 52, 55, 58, 63
 Burûsa · 59, 83, 131, 172, 175, 191,
 210, 216, 241, 247

C

Ca'fer Pâşâ · 97, 143, 153, 160, 163,
 213, 233, 234, 235
 Cezayir Garb · 50, 167
 Cidde-i Ma'mure · 43, 134
 Cizre · 57, 204, 221

Ç

Çalldere · 37, 103
 Çatalca · 41, 126
 Çıldır · 9, 45, 49, 53, 54, 140, 160, 162,
 184, 189, 192
 Çirmen · 18, 29, 65, 126
 Çöleker · 33, 86

D

Dağistan · 10, 45, 61, 143, 160, 234,
 235
 Darende · 34, 46, 63, 90, 147, 246
 Değirmenderesi · 37, 103
 Dergâh-ı mu'allâm · 34, 40, 46, 50, 67,
 71, 72, 76, 92, 106, 115, 120, 127,
 129, 134, 144, 146, 162, 165
 Dernek · 63, 244
 Develü · 47, 133, 150
 Dimetoka · 33, 36, 47, 85, 99, 151
 Divân-ı Hümâyün · III, VI, 1, 2, 3, 5,
 253, 255
 Diyârbekir · 43, 71, 72, 135, 136, 204,
 235
 Drama · 75
 Dupnice · 35, 97

E

Edincik · 43, 52, 132, 170, 178

Edirne · 38, 52, 53, 62, 106, 107, 149, 178, 179, 199, 241
 Eflak · 16, 40, 58, 60, 117, 118, 120, 215, 227
 Eğirdir · 50, 82, 168
 Eğriboz · 47
 Elvanlı · 31, 78
 Elvanlu · 78
 Erdel · 12, 16, 19, 40, 55, 57, 120, 121, 194, 207
 Ergene · 33, 57, 85, 206
 Erzurum · VII, 9, 21, 27, 32, 35, 36, 49, 54, 72, 79, 94, 98, 160, 162, 163, 189, 236
 Eski il · 60, 176, 223

F

Fener · 53
 Filibe · 35, 39, 97, 115, 150

G

Galata · 30, 49, 58, 73, 157, 210, 214
 Gazi Giray Han · 31, 42, 48, 128, 156
 Gazze · 53, 59, 182, 215, 218
 Gedegara · 38, 108
 Gelibolu · 52, 175, 176, 177, 184, 197, 198
 Gelibolu · 20, 30, 42, 52, 54, 56, 74, 112, 127, 128
 Gence · 10, 58, 211, 212, 235
 Giresun · 61, 228, 229
 Gori · 49, 51, 54, 160, 173, 189
 Gökçe su · 78
 Gölhisar · 52, 176
 Gönen · 52, 178

H

Hacıbektaş · 44, 137
 Hacıoğlu Bazarı · 34, 92
 Hafsa Hatun · 45, 141
 Haklu · 19, 43, 47
 Haleb · 21, 43, 50, 51, 71, 103, 104, 135, 163, 166, 170, 171, 198, 222

Hamid · 32, 39, 46, 50, 52, 55, 82, 88, 110, 113, 114, 122, 131, 148, 168, 176, 190, 200, 239
 Hameyn · 41, 63, 251
 Havza · 33, 85
 Hersek · 34, 92
 Hezargrad · 32, 82
 Hızır Pâşâ · 70, 93, 102, 103, 109, 153, 160, 161, 173, 186, 195, 200, 211, 212, 222
 Honaz · 63, 247
 Huş · 33, 88
 Hüdavendigâr · 59, 172, 216

I

III. Murad · III, VI, 7, 8, 10, 14, 15, 28, 253
 Ilgun · 189
 Irla · 63, 176, 247

İ

İğdir · 137
 İlbasan · 29, 38, 39, 66, 110, 113
 inebahtı · 63, 245
 İnebahtı · 112
 İncik · 42, 46, 54, 127, 147, 188
 İpsala · 36, 99
 İshaklu · 29, 36, 65, 66, 100
 İskenderiyye · 43, 133, 134
 İsmail Geçidi · 29, 67
 İstanbul · III, VI, 1, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 39, 40, 42, 44, 47, 48, 50, 51, 53, 54, 55, 58, 59, 61, 253, 254, 255
 İstânbûl · 19, 20, 72, 73, 74, 76, 80, 81, 93, 97, 103, 105, 115, 117, 118, 128, 129, 138, 157, 159, 169, 170, 175, 184, 185, 186, 202, 210, 219, 220, 228
 İştib · 36, 99, 165
 İzladı · 53, 179
 İznikmid · 37, 103, 104, 109

K

Kalkandelen · 75
 Kangiri · 122, 130
 Karaağaç · 52, 176
 Karacadağ · 43, 133, 134
 Karacaşehir · 43, 131
 Karadon · 75, 165
 Karahisar-ı Sahib · 33, 59, 86, 104, 220
 Karaman · 19, 34, 36, 44, 45, 47, 52,
 53, 55, 57, 58, 89, 100, 101, 137,
 140, 143, 150, 152, 176, 184, 189,
 206, 213, 225
 Karamürsel · 37, 103
 Karesi · 59, 216
 Karin-Abad · 32, 80
 Karlı İli · 30, 69, 112
 Kars · 9, 49, 54, 160, 162, 189, 197, 199
 Kastamonu · 31, 33, 40, 76, 77, 88, 121
 Kavala · 49
 Kayseri · 30, 54, 69
 Kayseriyye · 19, 184
 Kefe · 10, 27, 29, 31, 32, 42, 48, 59, 68,
 77, 83, 120, 128, 156, 183, 185, 219,
 220
 Keskün · 42, 130, 131
 Kesriye · 55, 191, 201, 245
 Keşab · 61, 228, 229
 Keşan · 33, 85
 Kıbrıs · 11, 21, 32, 34, 43, 45, 47, 61,
 79, 89, 134, 143, 153, 172, 225, 232
 Kır Şehri · 136, 163
 Kır Ağaç · 47
 Kırçın · 75
 Kırşehir · 42, 44, 50, 69, 130
 Konya · 7, 19, 52, 54, 57, 60, 176, 189,
 206, 207, 223
 Kostantiniyye · 50, 167
 Köprili · 75
 Köprülü · 4, 46, 144
 Köstence · 48, 156
 Köstendil · 36, 41, 99, 126
 Kudüs · 32, 48, 81, 154, 155
 Kula · 61, 159, 231, 232
 Küre · 33, 88
 Kürtün · 61, 228, 229

L

Lala · 9, 36, 101
 Lala Paşa · 36
 Larende · 32, 79
 Lazkiye · 35, 52, 96, 176
 Leccun · Bakın
 Lefke · 38, 109
 Liva-i Hamid · 32
 Lori · 41, 58, 124, 213, 235, 236

M

Maçın · 34, 92
 Mağosa · 43, 45, 134, 144
 Malkara · 42, 127
 Manastır · 30, 31, 32, 73, 74, 80
 Manyas · 52, 170, 178
 Maraş · 62, 239
 Medine-i Münevvere · 31, 41, 48, 57,
 76, 114, 123, 142, 154, 155, 207, 208
 Mekke-i Mükerrerme · 19, 41, 43, 45,
 48, 57, 123, 134, 142, 154, 155, 174,
 180, 208, 246
 Menlik · 75
 Menteşe · 53, 183
 Mısır · 5, 39, 56, 61, 62, 63, 64, 87,
 112, 114, 187, 196, 233, 242, 245,
 251
 Mihaliç · 52, 170, 178
 Mihrimah · 32, 82
 mîrî-ahûr · 52, 177
 Mizistre · 46, 112, 146
 Mora · 60, 124, 181, 219, 226
 Mudurnı · 55, 194
 Mühimme · III, V, VI, VII, 4, 5, 18, 22,
 28, 253, 254, 255

N

Niğde · 43, 89, 133, 185

O

Ohri · 55, 110, 191

Ö

Özi · 28, 31, 51, 77, 171

P

Pervadi · 34, 37, 92, 105
 Pervaşte · 61, 231
 Petriç · 75
 Pınar Hisarı · 47, 49, 151, 158
 Podgoriçe · 53, 180
 Praveşte · Bakın

R

Radomir · 75
 Rakka · 135
 Razluk · 75
 Revan · 10, 49, 58, 62, 162, 211, 212,
 235, 236, 242, 243
 Rodos · 28, 33, 40, 45, 47, 55, 61, 87,
 119, 144, 153, 193, 232
 Rodoscuk · 46, 51, 54, 56, 147, 170,
 188, 199
 Rum · 18, 21, 29, 30, 34, 41, 42, 49, 51,
 56, 60, 62, 63, 64, 68, 69, 71, 81, 89,
 90, 124, 130, 158, 173, 186, 196,
 224, 225, 240, 241, 244, 248, 251
 Ruscuk · 32, 82
 Rusi-kasri · 32, 80

S

Sağacık · 61, 232
 Sağakız · 57, 203
 Sakız · 19, 49, 161
 Samakov · 35, 54, 97, 185
 Sarıçayır · 41, 125
 Seferihisar · 29, 65, 66
 Selanik · 7, 8, 9, 27, 31, 35, 60, 74, 93,
 94, 144, 165, 225, 255
 Seyyidgazi · 37, 62, 104, 241
 Sıgla · 112
 Silistre · 16, 34, 92
 Sinob · 183, 184, 185
 Sinop · 53
 Siroz · 75

Sofya · 29, 35, 39, 54, 68, 97, 115, 150,
 185
 Sultanönü · 34, 38, 91, 109
 Süleymanlı · 44, 50
 Süveys · 43, 134

Ş

Şam · 1, 19, 20, 21, 40, 41, 47, 48, 50,
 52, 53, 54, 59, 61, 63, 81, 104, 122,
 123, 152, 154, 163, 166, 175, 180,
 182, 187, 217, 218, 230, 243, 246
 Şehid Gölü · 42, 127
 Şirvan · 9, 10, 28, 36, 45, 49, 51, 58, 97,
 143, 160, 161, 162, 163, 173, 211,
 212, 213, 223, 233, 234, 235, 237

T

Tarakluborlı · 90
 Tarblusgarb · 33, 87
 Taşlıca · 35, 93
 Tatarbazarı · 35, 53, 54, 97, 182, 185
 Tatarhan · 39, 112
 Tavas · 39, 113, 193
 Tavlı · 50, 168
 Tebriz · 10, 48, 49, 54, 55, 117, 153,
 157, 159, 160, 186, 190
 Tekzi Dağı · 57, 209
 Temurhisar · 75
 Tercan · 27, 42, 129
 Tımeşvar · 35, 95
 Tırhala · 63, 245
 Tiflis · 9, 37, 102
 Tire · 45, 141
 Trablusgarb · 30, 52, 61, 69, 174, 230
 Trablusşam · 20, 54, 104, 187
 Tulce · 54, 67, 185
 Tumâni · 37, 102
 Tunus · 57, 60, 203, 221
 Tuzla · 33, 84

U

Ulaşlı · 37, 103, 126
 Ulu Yol · 47, 149
 Uluborlu · 46, 148

Un Kapamı · 37
Ustrumiça · 75
Uzunca gölü · 33

Ü

Ürgüb · 137, 138
Ürgüp · 44, 90
Üsküb · 75, 115, 144, 145, 165
Üsküdar · 30, 73
Üsküp · 39, 46, 50, 115

V

Van · 9, 48, 49, 157, 159, 162, 235
Varna · 48, 156
Vezir Cafer Paşa · 17, 36
Vezir Hızır Paşa · 27, 35, 37, 38, 49, 56

Vezir İbrahim Paşa · 33, 58
Vidin · 35, 56, 62, 74, 94, 201, 238
Viyana · 34, 92
Vize · 44, 139, 151
Voyvoda · 73, 110, 179, 194

Y

Yaçağaç · 43, 132
Yanbolı · 47, 151
Yeni İl · 34, 63, 90, 244
Yergöğü · 16, 37

Z

Zülkadiriyye · 19, 56, 60, 63, 66, 197,
225, 239, 244

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Özdemir YILMAZ
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum-1984
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üni. K.K.E.F. Tarih Öğretmenliği
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	seyh_shamill@hotmail.com
Tarih	13.11.2013